รายงานประจำปี ผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒๕๕๗

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ตราสัญลักษณ์

ลักษณะของสัญลักษณ์

เป็นดวงตรารูปอาร์ม

องค์ประกอบของสัญลักษณ์

ชั้นใน

ตรงกลางมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประดิษฐานอยู่บนพานสองชั้นมีช่อชัยพฤกษ์ประกอบอยู่ด้านข้างทั้งสอง

ชั้นนอก

ใต้พานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นแถบแพรมีอักษรข้อความว่า **“สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน”** มีชุ้มบุษบกประกบอยู่ด้านบน

สี

สีแดงชาด

ใช้เป็นสีพื้น หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมภายในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตราธิราชอันทรงไว้ ซึ่งพระบรมเดชานุภาพและทศพิธราชธรรมจริยา ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

สีทอง

ใช้เป็นสีสำหรับองค์ประกอบของสัญลักษณ์ หมายถึง ความรุ่งเรือง มีศักดิ์ศรี สง่างาม สูงส่ง

หมายเหตุ : ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๑๔๗ ง วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๐ หน้า ๑๗

สารจาก

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

นับตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้นมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทำหน้าที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับความเป็นธรรมอย่างต่อเนื่องด้วยการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนกรณีต่าง ๆ เช่น กรณีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น กรณีการปฏิบัติหรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีบทบาทสำคัญในการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐในการจัดทำประมวลจริยธรรม และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐตระหนักถึงความสำคัญของมาตรฐานจริยธรรมและประมวลจริยธรรม และนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินในทุกภาคส่วนและทุกระดับเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง

ในโอกาสที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี ๒๕๕๘ ถือเป็นโอกาสอันดีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้เผยแพร่ผลงานขององค์กรให้เป็นที่ประจักษ์ รวมทั้ง เป็นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้องค์กรต่าง ๆ ได้รับทราบถึงภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในรอบปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ ผมขอแสดงความชื่นชมกับผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ได้ทุ่มเทปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถมาโดยตลอด และขออำนวยพรให้ทุกท่านประสบแต่สรรพสิริสวัสดิ์ พิพัฒนมงคล สมบูรณ์พูนผลด้วยจตุรพิธพรชัย มีกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญา เพื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญของบ้านเมืองให้สัมฤทธิ์ผลตามที่มุ่งหมายในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าสืบไป

(ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย)
ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สารจาก
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ท่ามกลางสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนแปลง ผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถในการอำนวยความเป็นธรรมให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของการแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนตามคำร้องเรียน การดำเนินการเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนดำเนินการทางด้านวิชาการมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน อันเกิดจากการดำเนินการของภาครัฐในทุกระดับ ด้วยตระหนักดีว่าความทุกร้อนของประชาชนเป็นสิ่งที่ไม่อาจรั้งรอได้ ส่งผลให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและมีความพึงพอใจต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในขณะเดียวกันการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินก็เปรียบเสมือนกระจกสะท้อนผลการทำงานของหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดถือประโยชน์ของประชาชนและประโยชน์ของสาธารณเป็นหลักภายใต้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ นอกจากผู้ตรวจการแผ่นดินจะดำเนินการตามภารกิจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ยังได้เน้นการทำงานในเชิงรุก ด้วยการแสวงหาความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินเพิ่มมากขึ้นในทุกภาคส่วน ทั้งระดับในประเทศ เช่น สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นที่รู้จักของประชาชนอย่างต่อเนื่อง กลุ่มภาคประชาสังคมและหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแล้ว นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้แสวงหาความร่วมมือในระดับทวิภาคีกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และทบทวนความร่วมมือตามกรอบบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีกับคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมืองแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (Anti-Corruption & Civil Rights Commission: ACRC) ซึ่งเครือข่ายความร่วมมือเหล่านี้ล้วนเป็นองคาพยพสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินมีประสิทธิภาพและบรรลุผลแห่งการอำนวยความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพการจัดประชุมระดับโลกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑ (11th IOI World Conference 2016) จึงเป็นโอกาสอันดียิ่งที่จะได้เผยแพร่บทบาท อำนาจหน้าที่ และท่าทีของผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยในการปฏิบัติภารกิจท่ามกลางบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปต่อสาธารณชนให้รับรู้ และเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้ตรวจการแผ่นดินไทยในการที่จะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและธรรมาภิบาลให้แก่ประเทศสมาชิกอีกด้วย ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินดังกล่าวจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยฟื้นฟูความเชื่อมั่นของนานาประเทศที่มีต่อประเทศไทยได้อีกทางหนึ่ง

อนึ่ง ตลอดระยะเวลาของการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน จวบจนถึงปัจจุบันภารกิจต่าง ๆ มิอาจสำเร็จลุล่วงไปได้หากไม่ได้รับความร่วมมืออันดีจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ต่างเล็งเห็นถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อปรับปรุงวิธีการปฏิบัติราชการในการที่จะอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้มารับบริการจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาให้รัฐและประชาชนมีความเข้าใจอันดีต่อกัน และร่วมกันพัฒนาประเทศชาติในเชิงสร้างสรรค์ อันจะนำพาให้สังคมไทยพัฒนาไปสู่การเป็น “ประชารัฐ” ที่มีความยั่งยืนต่อไป

พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์
(ผู้ตรวจการแผ่นดิน)

ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร
(ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน)

นายบูรณ์ ฐาปนดุลย์
(ผู้ตรวจการแผ่นดิน)

สารบัญ

๒
ตราสัญลักษณ์

๔
สารจากประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๖
สารจากผู้ตรวจการแผ่นดิน

๑๒
บทสรุปผู้บริหาร

๑๙
ส่วนที่ ๑ ผู้ตรวจการแผ่นดิน

๕๗
ส่วนที่ ๒ ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน พร้อมข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะ ที่เสนอต่อหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

๕๘
๒.๑ ผลการดำเนินงานด้านการสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

๗๑
๒.๒ ผลการดำเนินงานด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชน และประโยชน์สาธารณะ

๑๒๐
๒.๓ ผลการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ

๑๒๗
๒.๔ ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

๑๓๓
ส่วนที่ ๓ ผลการปฏิบัติของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๑๗๕
ส่วนที่ ๔ ความร่วมมือของหน่วยงานในการชี้แจงข้อเท็จจริง และแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

๑๘๑
ส่วนที่ ๕ ผลการดำเนินงานด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

๑๘๒
๕.๑ ภารกิจด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืน
หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ
๑๘๖
๕.๒ ภารกิจด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำ หรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

๒๑๕
**ส่วนที่ ๖ ผลการดำเนินงานด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐**
๒๑๘
๖.๑ งานด้านการติดตามการตรากฎหมายและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๒๒๐
๖.๒ งานด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ
และการจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

๒๓๑
**ส่วนที่ ๗ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ
และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน**
๒๓๒
๗.๑ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ
๒๔๖
๗.๒ บทบาทผู้ตรวจการแผ่นดินไทยในเวทีระดับนานาชาติ
๒๕๙
๗.๒ แนวทางการพัฒนางานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒๖๙
ภาคผนวก

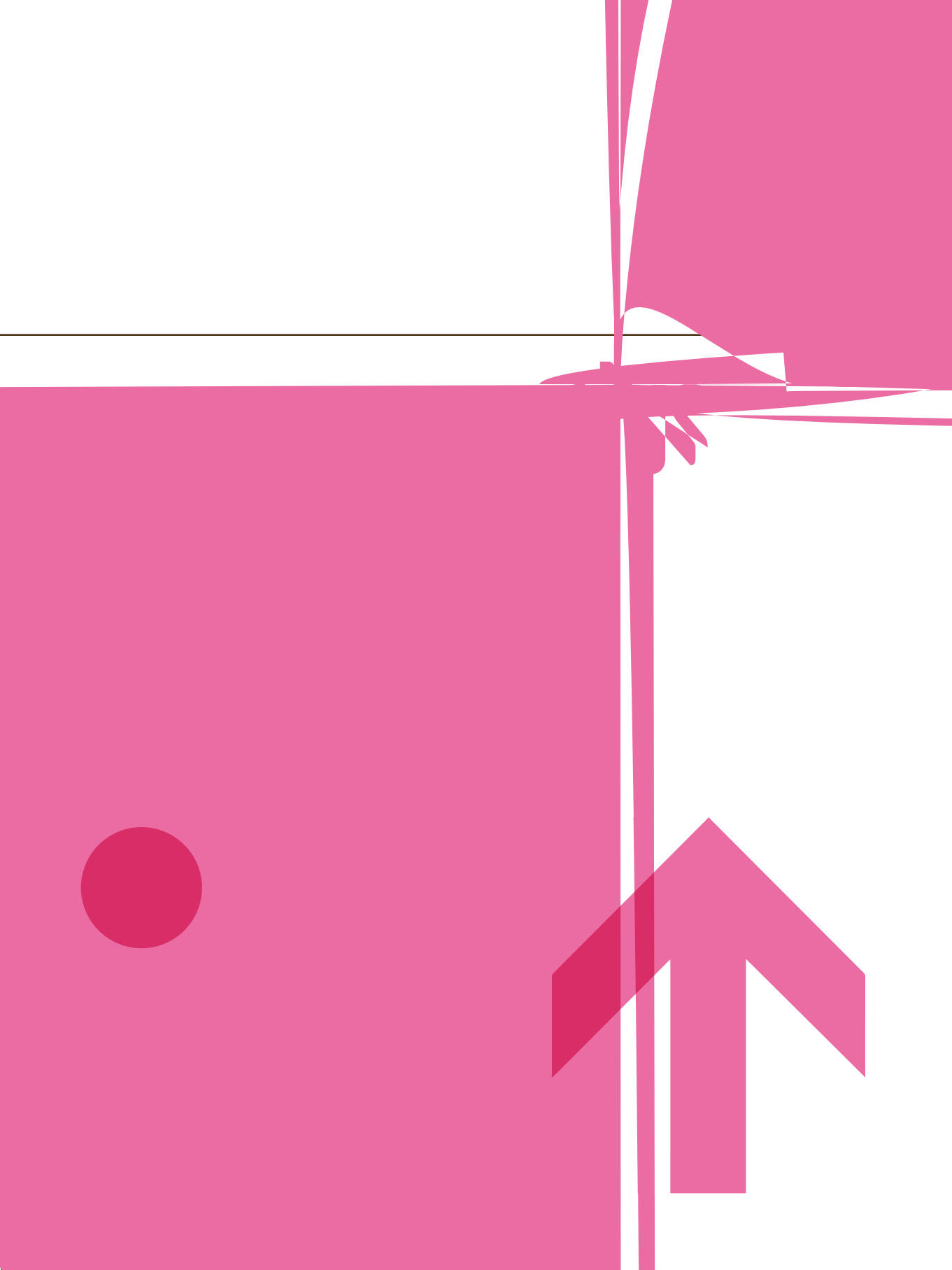

ผู้ตรวจการแผ่นดินตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการที่จะร่วมกันปฏิบัติงานในเชิงบูรณาการ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างยั่งยืนและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม จึงได้วางแผนการดำเนินงานโดยเน้นหลักการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน กรณีเกิดเรื่องร้องเรียนผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อหาข้อยุติของปัญหา อีกทั้งในหลายกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบเรื่องร้องเรียนด้วยตนเองเพื่อประเมินสภาพปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปตามภารกิจในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ภารกิจด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีเรื่องร้องเรียนที่ต้องดำเนินการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง จำนวน ๔,๘๐๗ เรื่อง และเมื่อพิจารณาจำนวนเรื่องร้องเรียนที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่องค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินได้ถือกำเนิดขึ้น พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น ๓๖,๓๒๓ เรื่อง ในจำนวนนี้แบ่งเป็นเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตลอดจนให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนแล้วทั้งสิ้นจำนวน ๓๓,๗๔๔ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๙๐ และเรื่องร้องเรียนที่อยู่ระหว่างพิจารณา จำนวน ๒,๕๗๙ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๗.๑๐ ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการพิจารณาเรื่องร้องเรียนโดยยึดหลักความรวดเร็วและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายมาโดยตลอด ซึ่งจะเห็นได้จากผลการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่มีสัดส่วนของเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๖ เดือน มากถึงร้อยละ ๖๓.๑๔ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่มุ่งให้ความสำคัญในการอำนวยความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นสำคัญ ตามหลักการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่ว่า “ความล่าช้า คือความไม่เป็นธรรม”

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดด้านช่องทางที่ประชาชนยื่นเรื่องร้องเรียนเข้ามายังผู้ตรวจการแผ่นดินมากที่สุดอันดับแรกคือ การนำส่งหนังสือร้องเรียนทางไปรษณีย์ รองลงมาคือผ่านเว็บไซต์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และมายื่นเรื่องด้วยตนเอง ณ ที่ทำการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามลำดับ และหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุดคือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รองลงมาคือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และกระทรวงมหาดไทยตามลำดับ โดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมจากการดำเนินการของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ การไม่ได้รับความสะดวกจากการให้บริการของหน่วยงานของรัฐ และการละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ ที่มาเสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงได้มอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการสำรวจข้อมูลความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน โดยทำการประเมินระดับความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ได้แก่

๑. ความพึงพอใจต่อการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน
๒. ความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
๓. ความพึงพอใจต่อการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน
๔. ความพึงพอใจต่อการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน และ
๕. ความพึงพอใจในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนในแต่ละด้าน พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในระดับค่อนข้างมากในด้านการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๘๒.๐๐) การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๗๔.๐๐) การพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน (ร้อยละ ๗๐.๐๐) และมีความพึงพอใจต่อการให้บริการในระดับปานกลางในด้านการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๖๖.๐๐) ทั้งนี้ ในภาพรวม ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ร้อยละ ๗๒.๐๐)

นอกจากนี้ สถาบันพระปกเกล้าโดยความร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการศึกษาเพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในปี ๒๕๕๗ ผลการสำรวจพบว่า ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๖๐ รองจากศาลยุติธรรม (ร้อยละ ๗๔.๔๐) ศาลปกครอง (ร้อยละ ๗๒.๐๐) และศาลรัฐธรรมนูญ (๗๑.๓๐)

ภารกิจด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ภารกิจด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๕๕๒ ได้แบ่งภารกิจด้านจริยธรรมของผู้ตรวจการแผ่นดินออกเป็น ๒ ส่วน คือ ด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ตามประมวลจริยธรรม และด้านการส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทมีจิตสำนึกด้านจริยธรรม

ในด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง กรณี ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีเรื่องร้องเรียนในประเด็นดังกล่าว จำนวน ๓๕ เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงจนเป็นที่ยุติแล้ว จำนวน ๓๔ เรื่อง ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงและพิจารณาวินิจฉัยอย่างละเอียดรอบคอบและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและตามมาตรฐานจริยธรรมของแต่ละหน่วยงาน นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้เร่งรัดติดตามผลการดำเนินการด้านการจัดทำประมวลจริยธรรมไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่ยังอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรม พบว่า มีประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องดำเนินการทั้งสิ้นจำนวน ๑๕,๗๐๙ หน่วยงาน ดำเนินการแล้วเสร็จจำนวน ๑๔,๖๐๖ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๓๙ ของประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกประเภทที่ต้องดำเนินการ และประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท มีจำนวน ๘,๐๒๒ หน่วยงาน ดำเนินการแล้วเสร็จจำนวน ๗,๖๒๖ หน่วยงาน หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๕ ของประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทที่ต้องดำเนินการ ซึ่งหน่วยงานที่อยู่ระหว่างดำเนินการ จากการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ทราบว่าเป็นหน่วยงานจัดตั้งใหม่และอยู่ระหว่างจัดทำร่างประมวลจริยธรรม ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้ดำเนินการติดตามและให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำประมวลจริยธรรมแก่หน่วยงานดังกล่าวอย่างใกล้ชิดต่อไป

ในด้านการส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทมีจิตสำนึกด้านจริยธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดทำแผนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อสำรวจและทบทวนคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย เพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของคนในชาติ และการกำหนดอัตลักษณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กำหนดเป็น “คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ” ประกอบด้วย (๑) ซื่อตรง (๒) มีวินัย (๓) เสียสละเพื่อส่วนรวม (๔) พอเพียง และ(๕) รักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมจริยธรรมแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทมาอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม โครงการสัปดาห์จริยธรรม และโครงการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา เป็นต้น

ภารกิจด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้สิ้นสุดลงตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕/๒๕๕๗ ต่อมาได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อความสงบเรียบร้อยในการปกครองประเทศ จึงให้ยกเลิกการประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และได้มีบทบัญญัติให้องค์กรอิสระ และองค์กรอื่น ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๔๐ ๔๑ และ ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ต่อไป ประกอบกับผู้ตรวจการแผ่นดิน เห็นว่า การติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานจะเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตาม

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงดำเนินภารกิจด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญต่อไป โดยได้เร่งรัดส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ในเรื่องการดำเนินการเพื่อเสนอร่างกฎหมายหรือดำเนินนโยบายตลอดจนมาตรการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีภารกิจในการติดตามการเสนอร่างกฎหมายของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งสิ้น จำนวน ๑๗๕ ฉบับ มีกฎหมายที่ดำเนินการติดตามจนแล้วเสร็จ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จำนวน ๓๖ ฉบับ อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน ๑๓๙ ฉบับ และมีภารกิจการติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑,๙๐๔ งาน/โครงการ ดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน ๑,๒๓๖ งาน/โครงการ อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน ๖๖๘ งาน/โครงการ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้เร่งรัดดำเนินการทั้งด้านการติดตามการตรากฎหมาย และด้านการติดตามการดำเนินงานด้านการออกมาตรการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐต่อไป เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีผลเป็นรูปธรรมต่อไป

ส่วนที่

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติการศึกษา

- ครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Master of Law, Tulane University ประเทศสหรัฐอเมริกา
- Juris Doctor, Tulane University ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๑๔	อาจารย์ตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๒๑	หัวหน้าภาควิชากฎหมายพาณิชย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๒๒	ประธานโครงการศึกษาและจัดทำหลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๒๓	ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ (คณบดี) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๒๘	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๕๑	อนุกรรมการฝ่ายกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
พ.ศ. ๒๕๓๐	ผู้อำนวยการสำนักบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๔๕	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๔๗	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนาระบบงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๙	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๕๓	กรรมการกฤษฎีกา
พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๓	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๔๔	อนุกรรมการฝ่ายปรับปรุงกฎหมายเพื่อปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ
พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๔๙	ประธานอนุกรรมการฝ่ายกฎหมาย สำนักงานการศึกษาเอกชน
พ.ศ.๒๕๔๓ - ๒๕๕๓	กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขานิติศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๓	อนุกรรมการด้านกฎหมาย คณะกรรมการการอุดมศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๐	สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ และกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ
พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๓	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย สภาการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓	เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๕ เมษายน ๒๕๕๓ - ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๘	ผู้ตรวจการแผ่นดิน
๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘ - ปัจจุบัน	ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติการศึกษา

- โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๑๑
- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (วิทยาศาสตร์บัณฑิต) รุ่นที่ ๒๒
- โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๖๑
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการปกครอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประกาศนียบัตร หลักสูตร Senior International Defense Resource Management รุ่นปี ๑๙๙๙ สถาบัน DEFENSE RESOURCE MANAGEMENT INSTITUTE สหรัฐอเมริกา
- ปริญญาบัตร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ. ๒๕๔๘)
- ประกาศนียบัตรหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ ๑๗

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๑๘	ผู้บังคับหมวด กองพันทหารราบที่ ๑ กรมผสมที่ ๒
พ.ศ. ๒๕๒๑	นายทหารข่าวกรอง กองทัพภาคที่ ๑
พ.ศ. ๒๕๒๖ - ๒๕๓๒	ราชการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
พ.ศ. ๒๕๒๙	นายทหารฝ่ายเสนาธิการ ประจำเสนาธิการทหารบก
พ.ศ. ๒๕๓๓	ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๓๔	ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน กรมการพลังงานทหาร ศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร
พ.ศ. ๒๕๓๕	รองเลขานุการสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๓๙	นายทหารประสานภารกิจทางทหารกับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ราชองครักษ์เวร
พ.ศ. ๒๕๔๐	ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ตุลาการศาลทหารกรุงเทพ
พ.ศ. ๒๕๔๒	รองผู้อำนวยการศูนย์พัฒนากิจการอวกาศกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๔๔	รองผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ตุลาการศาลทหารกลาง
พ.ศ. ๒๕๔๗	ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนากิจการอวกาศกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๕๑	เจ้ากรมเทคโนโลยีสารสนเทศและอวกาศกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๕๑	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม และเลขาธิการสภากลาโหม ตุลาการศาลทหารสูงสุด ราชองครักษ์พิเศษ
พ.ศ. ๒๕๕๓	รองปลัดกระทรวงกลาโหมและสมาชิกสภากลาโหม
พ.ศ. ๒๕๕๕	รองปลัดกระทรวงกลาโหม รักษาราชการแทนปลัดกระทรวงกลาโหม
๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ - ปัจจุบัน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน

พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติการศึกษา

- นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมและศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- รัฐประศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรผู้บริหารระดับสูง สถาบันวิทยาการตลาดทุน (รุ่นที่ ๖)
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรผู้บริหารระดับสูงด้านการค้าและการพาณิชย์ (TEPCOT (รุ่นที่ ๒))
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (รุ่นที่ ๑๔)

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๒๓	ผู้ช่วยผู้พิพากษากระทรวงยุติธรรม
พ.ศ. ๒๕๒๔	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดเบตง
พ.ศ. ๒๕๒๕	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดตรัง
พ.ศ. ๒๕๒๙	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. ๒๕๓๓	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสงขลา
พ.ศ. ๒๕๓๖	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนราธิวาส
พ.ศ. ๒๕๓๗	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่งธนบุรี
พ.ศ. ๒๕๔๔	ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓
พ.ศ. ๒๕๔๗	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ๘
พ.ศ. ๒๕๔๙	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ๑
พ.ศ. ๒๕๕๐	ประธานแผนกคดีสิ่งแวดล้อมในศาลอุทธรณ์ภาค ๑
พ.ศ. ๒๕๕๑	อธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลาง
พ.ศ. ๒๕๕๓	อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา
พ.ศ. ๒๕๕๔	ประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๙
	ประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๓
พ.ศ. ๒๕๕๕	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา
พ.ศ. ๒๕๕๖	ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา
๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘ - ปัจจุบัน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายบูรณ์ ฐาปนดุลย์

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดิน กำหนดขึ้นเป็นครั้งแรกโดยใช้ชื่อว่า **“ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา”** จัดตั้งขึ้น ตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๙๖ - ๑๙๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ ทำให้มีการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวข้างต้น แต่ยังคงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้มีผลบังคับใช้ต่อไป และเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๐ ได้เปลี่ยนชื่อ **“ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา”** เป็น **“ผู้ตรวจการแผ่นดิน”** โดยให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีการไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบด้วยอำนาจหน้าที่หรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่ามีความจำเป็น รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมทั้งข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปี นอกจากนี้ การใช้อำนาจตามที่กล่าวมาข้างต้น รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการได้แม้ไม่มีการร้องเรียน ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวม หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้

ต่อมา เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ เรื่อง การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อความสงบเรียบร้อยในการปกครองประเทศ จึงให้ยกเลิกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และได้มีบทบัญญัติให้องค์กรอิสระและองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๔๐ ๔๑ และ ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ต่อไปตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันผู้ตรวจการแผ่นดินประกอบด้วย

๑. ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ตำแหน่ง ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๓ และได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘

๒. พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ตำแหน่ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

๓. นายบูรณ์ ฐาปนดุลย์ ตำแหน่ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘

อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี[๑]

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล

(ง) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

---

[๑] มาตรา ๑๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

๒. ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ[๒]

๓. ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าจำเป็น[๓]

๔. รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย

การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า การกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้[๔]

---

[๒] มาตรา ๓๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติว่า การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

(๒) ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม

(๓) รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่น ส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินภายในหกสิบวันนับแต่วันที่จัดทำประมวลจริยธรรมดังกล่าวแล้วเสร็จ

[๓] มาตรา ๔๐ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติว่า ในการติดตามประเมินผลและการจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องชี้แจงและรายงานผลการดำเนินการเพื่อประกอบการพิจารณา

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วพบว่าหน่วยงานใดยังไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญในเรื่องใด ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วแจ้งไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

มาตรา ๔๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินทำการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์การประเมินผลที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รายงานต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบตามมาตรา ๔๓

มาตรา ๔๒ ในการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่ามีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี

[๔] มาตรา ๑๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ วรรคท้าย

ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีกรณีดังต่อไปนี้[๕]

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลใดตามมาตรา ๒๔๔(๑)(ก) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

การพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

ผู้มีสิทธิร้องเรียน

บุคคล คณะบุคคล และชุมชน ย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยไม่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่จะดำเนินการตามกฎหมายนั้น

---

๕ มาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

รูปแบบการร้องเรียน

๑. ร้องเรียนเป็นหนังสือหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยลงชื่อผู้ร้องเรียน ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ชื่อ - สกุล บุคคล หรือชื่อหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียน และเหตุที่ร้องเรียน ในกรณีที่ผู้ร้องเรียนประสงค์จะปกปิดชื่อผู้ร้องเรียนเป็นความลับสามารถแสดงความจำนงในหนังสือร้องเรียนและส่งเรื่องร้องเรียนได้ที่

๑.๑ ร้องเรียนเป็นหนังสือที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕ เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๑.๒ ร้องเรียนทางโทรสาร หมายเลข ๐ ๒๑๔๓ ๘๓๔๑

๑.๓ ร้องเรียนผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ในเขตพื้นที่ของผู้ร้องเรียน ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปรับเรื่องร้องเรียนที่อาคารรัฐสภาในช่วงเปิดสมัยประชุมสภา

๑.๔ ร้องเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ที่ www.ombudsman.go.th

๑.๕ ร้องเรียนผ่านเครือข่ายของผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ สภาทนายความและสำนักงานสาขาของสภาทนายความทั่วประเทศ หรือสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ณ ที่ทำการสำนักงานอัยการจังหวัดทั่วประเทศ และร้องเรียนผ่านศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน ภายใต้โครงการศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๒. ร้องเรียนด้วยวาจา หรือร้องเรียนทางโทรศัพท์หมายเลข ๑๖๗๖ (โทรฟรีทั่วประเทศ) หรือหมายเลข ๐ ๒๑๔๑ ๙๑๐๐ หรือร้องเรียนด้วยตนเองที่ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕ เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๓. กรณีที่คณะกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมาธิการของวุฒิสภาได้สอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใดและเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการได้ คณะกรรมาธิการจะส่งเรื่องให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาดำเนินการและแจ้งผลการพิจารณาต่อคณะกรรมาธิการต่อไป

เรื่องที่กฎหมายกำหนดไม่ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณา หรือให้ยุติการพิจารณา[๖]

๑. เรื่องที่เป็นนโยบายซึ่งคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เว้นแต่การปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวอาจมีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ประชาชนอย่างไม่เป็นธรรม หรือเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

๒. เรื่องที่ฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดแล้ว

๓. เรื่องที่มิได้เป็นไปตามมาตรา ๑๓(๑) หรือ (๒) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้แก่ เรื่องที่ไม่เกี่ยวกับข้าราชการหรือพนักงานของรัฐหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับข้าราชการหรือพนักงานของรัฐแต่เป็นเรื่องส่วนตัว ไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ราชการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เรื่องที่เกี่ยวกับกรณีพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกันเอง รวมทั้งเรื่องที่ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔. เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการลงโทษทางวินัยของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่เป็นกรณีตามนัยมาตรา ๑๓(๒) คือ ประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๕. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามนัยมาตรา ๒๔ คือ เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามวิธีการยื่นเรื่องร้องเรียน เช่น ไม่ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน ไม่ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนตามสมควร ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพในการร้องเรียน และไม่ลงลายมือชื่อของผู้ร้องเรียน ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนสามารถขอให้ปกปิดชื่อและที่อยู่ได้ แต่จำเป็นต้องบอกตัวตนให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบว่ามีอยู่จริง

---

[๖] ตามนัยมาตรา ๒๘ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณา หรือยุติการพิจารณา[๗]

ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาหรืออาจยุติการพิจารณาเรื่อง ดังต่อไปนี้

๑. เรื่องที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ[๘]

๒. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนมิได้มีส่วนได้เสียและการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

๓. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการร้องเรียน และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

๔. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม หรือได้รับการชดใช้ความเสียหายอย่างเหมาะสมแล้ว และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

๕. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่แสดงพยานหลักฐาน หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือที่ได้รับจากผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร

๖. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนตายโดยที่ไม่มีทายาทเข้าแทนที่ และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม

๗. เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว เว้นแต่ จะปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป

ทั้งนี้ สำหรับเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับหรืออาจไม่รับไว้พิจารณาตามรายละเอียดข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องนั้นไปให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินต่อไปตามสมควรแก่กรณีก็ได้

---

[๗] ตามนัยมาตรา ๒๙ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

[๘] กรณีการทุจริตตามข้อ (๑) เพื่อมิให้เป็นการซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองงบประมาณของแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีนโยบายว่าหากผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนโดยตรงต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไว้แล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่ส่งเรื่องไปอีก เว้นแต่มีกรณีที่อาจจะต้องมีการประสานข้อมูลเพิ่มเติม

แผนภูมิแสดงกระบวนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในงานเรื่องร้องเรียน

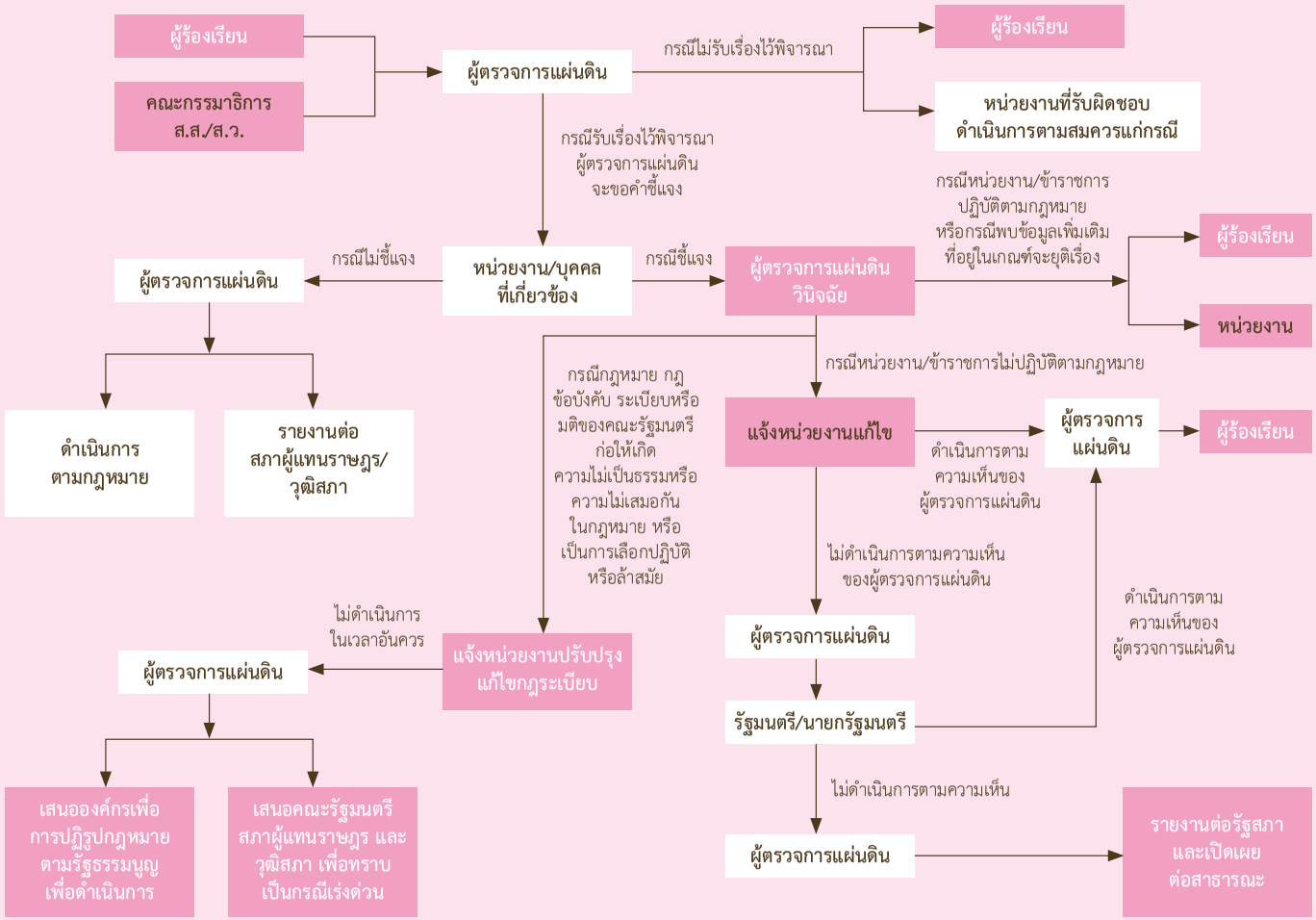

กระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เมื่อประชาชนมีปัญหาจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนเกิดขึ้น ประชาชนทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะแสวงหาความเป็นธรรมเพื่อเยียวยาแก้ไขข้อขัดข้องหรือความทุกข์ร้อนของตน ซึ่งช่องทางที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิในการแสวงหาความเป็นธรรมมีหลายช่องทาง อาทิ การร้องเรียนต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การร้องเรียนต่อคณะกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือของวุฒิสภา การร้องเรียนต่อองค์กรอิสระ หรือฟ้องคดีต่อศาล

ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นกลไกหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิในการแสวงหาความเป็นธรรม โดยมีลักษณะเฉพาะบางประการที่แตกต่างจากหน่วยงานตรวจสอบอื่นของทางราชการ กล่าวคือ ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ไม่สังกัดฝ่ายบริหารโดยมีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ทำหน้าที่สนับสนุนงานของผู้ตรวจการแผ่นดินที่มีความเป็นอิสระ ทำให้การดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร จึงเชื่อมั่นได้ว่าการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น มีความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ร้องเรียน หรือผู้ถูกร้องเรียนก็ตาม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลและหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ในขั้นตอนการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการตามกฎหมายได้ดังนี้

๑. ให้หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

๒. ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณา “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”[๙]

๓. ตรวจสถานที่ที่เกี่ยวกับเรื่องที่มีการร้องเรียน โดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร “ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”[๑๐]

กระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินจึงแตกต่างจากศาลที่ผลของคำพิพากษาจะมีฝ่าย แพ้ - ชนะ มีการเผชิญหน้าและมีค่าใช้จ่าย ส่วนผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหามากกว่าการมุ่งชี้ความผิด โดยการพัฒนาระบบให้ประชาชนสามารถร้องเรียนได้สะดวกไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการร้องเรียน และกระบวนการพิจารณาโดยเร็วเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายโปร่งใสและตรวจสอบได้

---

[๙] มาตรา ๔๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

[๑๐] มาตรา ๔๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

อย่างไรก็ดี เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินสอบสวนและมีคำวินิจฉัยแล้วแม้ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มีผลบังคับต่อบุคคลหรือหน่วยงานโดยตรง แต่จะทำเป็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะให้บุคคลหรือหน่วยงานดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนต่อไป ซึ่งกระบวนการขั้นตอนการทำงานตามอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินหลังจากมีข้อสรุปจากการสอบสวน มีดังนี้

๑. หากผลการสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า ผู้ถูกร้องเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่โดยถูกต้องแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจะยุติเรื่องและแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ พร้อมเหตุผล อย่างไรก็ตาม ยังเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียนโต้แย้งคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินได้ ซึ่งหากมีข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใหม่ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวใหม่อีกครั้งหนึ่ง

๒. หากปรากฏว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องเรียน แม้จะกระทำถูกต้องตามกฎหมายแล้วแต่ด้วยเหตุแห่งความล้าสมัยของกฎหมาย หรือกฎ ระเบียบต่าง ๆ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ประชาชนหรือผู้ร้องเรียนอย่างไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้พิจารณาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือกฎหมาย ให้มีความทันสมัยเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ หากเรื่องดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับมติคณะรัฐมนตรี ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาต่อไปด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอให้หน่วยงานข้างต้นปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบ หากหน่วยงานนั้นไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าวในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอไปยังองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายตามรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการต่อไป และรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบเป็นกรณีเร่งด่วน

๓. หากผลการสอบสวนพบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องเรียน เป็นจริงตามคำร้องเรียน แม้ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่มีอำนาจในการลงโทษ แต่สามารถมีความเห็นและข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนให้พิจารณาดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อเยียวยาความทุกข์ร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนได้

๔. ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเรื่องใดในเวลาอันควร ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจส่งเรื่องดังกล่าวไปยังรัฐมนตรีที่ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อสั่งการตามควรแก่กรณีก็ได้ และหากรัฐมนตรียังเพิกเฉย ผู้ตรวจการแผ่นดินก็สามารถส่งเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการต่อไปได้

๕. เมื่อระยะเวลาได้ล่วงเลยไปพอสมควรแล้ว ผู้ถูกร้องเรียน/หน่วยงานของรัฐยังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินจะจัดทำรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเป็นกรณีเร่งด่วน และเปิดเผยรายงานให้ประชาชนได้รับทราบโดยผ่านสื่อต่าง ๆ

นอกเหนือจากภารกิจตามรัฐธรรมนูญในการดำเนินการพิจารณาและสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังได้บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีอำนาจเพิ่มเติมในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกด้วยโดยมีหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม หรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม พร้อมทั้งรายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม และให้หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและราชการส่วนท้องถิ่นส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ภารกิจในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ นั้น นอกเหนือจากภารกิจหลักที่เกี่ยวกับจริยธรรม คือ การให้ข้อเสนอแนะด้านการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละประเภทแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เน้นกิจกรรมการส่งเสริมจริยธรรมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดทิศทางในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชนในประเทศ โดยนำอัตลักษณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของแต่ละหน่วยงานมาระดมความคิดเห็นเพื่อกลั่นกรองเป็นคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของสังคมไทย เรียกว่า “คุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ” และเผยแพร่คุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ พร้อมทั้ง เผยแพร่บทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมต่าง ๆ อาทิ โครงการพระราชทานความช่วยเหลือซึ่งดำเนินการร่วมกับสำนักราชเลขาธิการ โครงการพัฒนาความร่วมมือโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา โครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม กิจกรรมสัปดาห์จริยธรรม เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๗ และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ตามพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้ หากการฝ่าฝืนหรือการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม และผู้ตรวจการแผ่นดินอาจรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม[๑๑] และถ้าเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๓๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน

---

[๑๑] มาตรา ๓๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อดำเนินการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณีเพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม หากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีหน้าที่ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่มีประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย โดยในแต่ละกรณีผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่กรณี ดังนี้

๑. กรณีที่มีการร้องเรียนว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมด้วย หากภายหลังจากการสอบสวนแล้วปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม แต่หากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าว เป็นการกระทำผิดร้ายแรง ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะพิจารณาส่งเรื่องดังกล่าวให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พิจารณาดำเนินการถอดถอนจากตำแหน่งต่อไป

๒. การดำเนินการเรื่องร้องเรียน กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมต่อไป

อนึ่ง ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรง หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้ที่รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจดำเนินการไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนนั้นต่อสาธารณะก็ได้

ภารกิจด้านการติดตาม ประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้สิ้นสุดลงตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕/๒๕๕๗ ต่อมา ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อความสงบเรียบร้อยในการปกครองประเทศ จึงให้ยกเลิกการประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และได้มีบทบัญญัติให้องค์กรอิสระ และองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๔๐ ๔๑ และ ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการประสานงานและชี้แจงทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ว่าแม้รัฐธรรมนูญจะสิ้นสุดลงแล้วแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังมีผลบังคับใช้ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยังคงติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงาน เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนต่อไป

นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อสาธารณชน และรายงานผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อสาธารณะ ผ่านช่องทางต่าง ๆ ตัวอย่างผลการศึกษาวิจัย เช่น การศึกษาเรื่องการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบ และการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดลักษณะตัวแทนอำพราง พ.ศ. ... เป็นต้น

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินมีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่เกี่ยวกับกิจการทั่วไปของผู้ตรวจการแผ่นดินและมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. รับผิดชอบงานธุรการของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒. ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลและสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๓. เผยแพร่วิชาการ ให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิที่จะร้องเรียนตามกฎหมาย อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินและประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔. ประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรอื่น และประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๕. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมอบหมาย

ปัจจุบันสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีผู้บริหารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนี้

๑. นายรักษเกชา แฉ่ฉาย ตำแหน่ง เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๒. นายสงัด ปัถวี ตำแหน่ง รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๓. นายธาวิน อินทร์จำนงค์ ตำแหน่ง รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๔. นางสาวจงดี หมายดี ตำแหน่ง รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

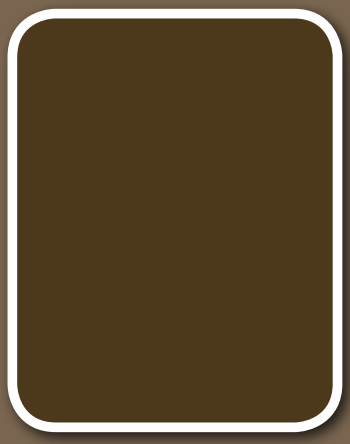

นายรักษเกชา แฉ่ฉาย

เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายสงัด ปัถวี

รองเลขาธิการ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายธาวิน อินทร์จำนงค์

รองเลขาธิการ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นางสาวจงดี หมายดี

รองเลขาธิการ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

และมีผู้อำนวยการสำนักต่าง ๆ กำกับดูแลกิจการภายในสำนักตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน โดยอำนาจหน้าที่ของส่วนงานภายในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามประกาศผู้ตรวจการแผ่นดิน เรื่อง การจัดแบ่งส่วนงานและขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๖ ประกาศ ณ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๖ และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๑๓๐ ตอนที่ ๒๒ ก หน้า ๓ - ๑๑ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๖ มีดังนี้

สำนักสอบสวน ๑

มีหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน โดยดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องเรียนรวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียนพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและวินิจฉัย พร้อมทั้งติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวน ๑ มีดังนี้

(๑) การบริหารราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนในสังกัด (กลุ่มกระทรวงด้านเศรษฐกิจ) ประกอบด้วย กระทรวงการคลัง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงคมนาคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกระทรวงอุตสาหกรรม

(๒) การบริหารราชการในเขตพื้นที่จังหวัด ๒๖ จังหวัด ประกอบด้วย ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สมุทรปราการ สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี

สำนักสอบสวน ๒

มีหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน โดยดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องเรียน รวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและวินิจฉัย พร้อมทั้งติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวน ๒ มีดังนี้

(๑) การบริหารราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนในสังกัด (กลุ่มกระทรวงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม) ประกอบด้วย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข

(๒) การบริหารราชการในเขตพื้นที่จังหวัด ๒๘ จังหวัด ประกอบด้วย จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง สระแก้ว ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ยโสธร ศรีสะเกษ สุรินทร์ อำนาจเจริญ อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม บึงกาฬ มหาสารคาม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู และอุดรธานี

สำนักสอบสวน ๓

มีหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน โดยดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องเรียน รวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและวินิจฉัย พร้อมทั้งติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวน ๓ มีดังนี้

(๑) การบริหารราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนในสังกัด (กลุ่มกระทรวงด้านความมั่นคงและยุติธรรม) ประกอบด้วย สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม ส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง ประกอบด้วย สำนักราชเลขาธิการ สำนักพระราชวัง สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ราชบัณฑิตยสถาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และหน่วยงานอื่นของรัฐนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในสำนักสอบสวน ๑ และสำนักสอบสวน ๒

(๒) การบริหารราชการในเขตพื้นที่จังหวัด ๒๓ จังหวัด ประกอบด้วย กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สุพรรณบุรี กระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต ระนอง สตูล สุราษฎร์ธานี ตรัง นราธิวาส ปัตตานี พัทลุง ยะลา สงขลา และกรุงเทพมหานคร

สำนักกฎหมาย

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลด้านกฎหมายเพื่อพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน และดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ความเห็น ตลอดจนดำเนินการจัดทำร่างกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง งานวิชาการและงานพัฒนากฎหมายในความรับผิดชอบของผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำเนินการเกี่ยวกับงานนิติกรรมสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่ง อาญา งานคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน อีกทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน รวมถึงเรื่องร้องเรียนเกี่ยวข้องกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนงานอื่น ติดตามและรายงานผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักตรวจสอบเรื่องร้องเรียน

มีหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน ดำเนินการรับพิจารณาตรวจสอบ กลั่นกรอง คำร้องเรียนที่ร้องเรียนเบื้องต้นพร้อมความเห็น และส่งต่อเรื่องร้องเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณาดำเนินการ และสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียนที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน จัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและวินิจฉัย ตลอดจนประมวล ติดตาม รายงานผลความคืบหน้า และติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักตรวจสอบจริยธรรมและกิจการพิเศษ

มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง รวบรวมตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และเรื่องร้องเรียนอื่นที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของ สำนักสอบสวน ๑ - ๓ รวมถึงเรื่องร้องเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวนมากกว่าหนึ่งสำนัก ประสานงานและดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการพิจารณา สอบสวนหาข้อเท็จจริง ในความรับผิดชอบ พร้อมทั้งติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรม

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรค และเสนอความเห็นเพื่อพัฒนาระบบการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท เพื่อสนับสนุนภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ประมวลข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมและการจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมสำหรับพัฒนาประมวลจริยธรรมให้มีมาตรฐาน ทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลจริยธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนและสร้างความร่วมมือทางวิชาการด้านจริยธรรมกับหน่วยงานของรัฐทางจริยธรรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ปรับเปลี่ยนเจตคติและเผยแพร่ความรู้ด้านจริยธรรมให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ให้คำปรึกษา เสนอแนะและสนับสนุนการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมและจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทให้มีมาตรฐาน ติดตาม ประเมินผล รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ตลอดจนประสานงานสร้างเครือข่ายงานส่งเสริมจริยธรรมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งเสนอแนะในการจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ติดตาม ตรวจสอบ วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค และประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงการพิจาณาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่จำเป็น จัดทำระบบฐานข้อมูลและสถิติการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงการให้บริการข้อมูลเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานแก่หน่วยงานทั้งภายนอกและภายใน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักอำนวยการ

มีหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานบริหารทั่วไป งานเลขานุการและงานธุรการของผู้ตรวจการแผ่นดินและของสำนักงาน ดำเนินการเกี่ยวกับการประชุมผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้ง งานการประชุมของสำนักงาน ดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณ รวมทั้งเป็นหน่วยธุรการกลางในการติดต่อราชการทั้งภายในและภายนอกสำนักงาน จัดระบบงาน รวบรวมข้อมูลข่าวสาร และให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ประสานงานและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระบบการรักษาความปลอดภัย การซ่อมบำรุง การรักษาความสะอาดของอาคารสถานที่ และการใช้ยานพาหนะของสำนักงาน ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานขับรถยนต์ พนักงานทำความสะอาดและพนักงานบริการอื่น ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบรวมถึงปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักบริหารการคลัง

มีหน้าที่ในการดำเนินการควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และจัดระบบงานการเงินทุกประเภทของสำนักงาน การบัญชีและการพัสดุ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับ - เบิกจ่าย และนำส่งเงินทุกประเภท จัดทำรายงานฐานะทางการเงิน รายงานทางบัญชีประเภทต่าง ๆ ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งดำเนินการเก็บรักษาและควบคุมเงินคงเหลือ ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุการจัดซื้อจัดจ้าง จัดหา การทำสัญญาซื้อสัญญาจ้าง การควบคุมดูแลการเบิกจ่ายและจำหน่ายพัสดุครุภัณฑ์ ตลอดจนให้คำแนะนำ ประสานงานช่วยเหลือ กำกับดูแลตรวจสอบเกี่ยวกับการเงิน สวัสดิการและการพัสดุของสำนักงาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์

มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การจัดทำฐานข้อมูลบุคลากร โครงสร้าง อัตรากำลัง และมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารผลการปฏิบัติงาน เพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือน จ่ายเงินรางวัลประจำปี และเลื่อนตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากร นำเสนอนโยบายการพัฒนาบุคลากร จัดทำแผนพัฒนาบุคลากร จัดการฝึกอบรมและติดตามประเมินผลการฝึกอบรม ดำเนินการเกี่ยวกับการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง งานวินัยและจริยธรรม จัดระบบและบริหารงานด้านสวัสดิการ และงานด้านประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ จัดทำบัญชีเบิกจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างของผู้ตรวจการแผ่นดิน พนักงานและลูกจ้าง รวมถึงดำเนินการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักนโยบายและแผน

มีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ จัดทำข้อมูลในการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ จัดทำแผนงาน โครงการและกิจกรรม รวมทั้งจัดทำและประสานแผนการปฏิบัติงาน จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าหมายการดำเนินงาน กำหนดกรอบวงเงินงบประมาณ แผนงบประมาณ และแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงาน จัดทำและบริหารงบประมาณของสำนักงาน ตลอดจนควบคุม กำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิบัติงานประจำปี ตลอดจนแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ พร้อมทั้งเสนอความเห็นเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักสื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์

มีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแผนแม่บทการประชาสัมพันธ์องค์กร และแผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นกรอบทิศทางการเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการปฏิบัติงานแก่บุคคลภายนอก และแผนการปฏิบัติการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับบุคลากรในหน่วยงาน รวมถึงประเมินปัญหาและอุปสรรคตามแผน เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ ดำเนินการเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันของบุคลากรในหน่วยงาน ผลิตสื่อสำหรับงานประชาสัมพันธ์ รวมทั้งวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ ดำเนินการเกี่ยวกับงานโสตทัศนูปกรณ์ การบันทึกภาพ การบันทึกเสียง การให้บริการโสตทัศนูปกรณ์ รวมถึงการเก็บรักษาและดูแลอุปกรณ์ ให้บริการค้นหา และแสดงข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนและ หน่วยงานอื่น ส่งเสริมและสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ ออกแบบ วางระบบ บำรุงรักษา และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูล ระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายการสื่อสารข้อมูลและการสื่อสาร เพื่อใช้ในการบริหารงานและสนับสนุนการปฏิบัติงาน และระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ศึกษา วิเคราะห์ และให้ข้อมูลทางสถิติ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์และการใช้โปรแกรม ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา

มีหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเสนอแนะและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมจัดทำแผนการศึกษาวิจัยประจำปี ตลอดจนบริหารจัดการงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ประมวลข้อมูล จัดหมวดหมู่สารสนเทศด้านวิชาการ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ พัฒนาระบบ รูปแบบการดำเนินงานของสำนักงาน ตลอดจนเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำเนินการเกี่ยวกับงานวิชาการ งานวิเทศสัมพันธ์ งานวารสารและเอกสารจดหมายข่าวเผยแพร่ จัดทำรายงานประจำปี ประสานความร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดินของต่างประเทศหรือองค์กรต่างประเทศ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการห้องสมุด งานพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุผู้ตรวจการแผ่นดิน ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำข้อมูลสถิติและสารสนเทศเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน รวมไปถึงการปฏิบัติงานสนับสนุนงานด้านวิจัยและวิชาการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

หน่วยตรวจสอบภายใน

มีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานภายในส่วนงานและสำนักงาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงาน รับผิดชอบงานขึ้นตรงต่อประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตรวจสอบด้านการบริหาร การเงิน และการบัญชีของสำนักงาน และรายงานผลการตรวจสอบให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ส่วนที่

๒

ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน พร้อมข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

๒.๑ ผลการดำเนินงานด้านการสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

การดำเนินงานด้านการสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินมีนโยบายการทำงานในเชิงรุกโดยเน้นการลงพื้นที่เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์บทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยดำเนินการไปพร้อมกับการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างการทำงานของหน่วยงานของรัฐและประชาชนที่อาจจะมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในเรื่องของขั้นตอน หรือกระบวนการทำงานของหน่วยงานของรัฐ ผ่านช่องทางที่หลากหลายโดยเฉพาะสื่อสาธารณะต่าง ๆ อาทิ “รายการตู้ ปณ. ข่าว ๓ ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ (ช่อง SD ๒๘)” “รายการสถานีประชาชน ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส” “รายการสายด่วนรัฐสภา ทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์รัฐสภา” นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมการลงพื้นที่ในโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจร โครงการผู้ตรวจการแผ่นดินพบประชาชน โครงการพระราชทานความช่วยเหลือร่วมกับสำนักราชเลขาธิการ โครงการเยาวชนเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดิน (Youth Ombudsman) และลงพื้นที่เพื่อสอบสวน แสวงหาข้อเท็จจริง และประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชนโดยตรงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและช่วยลดข้อขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน นำไปสู่การลดจำนวนเรื่องร้องเรียนหน่วยงานของรัฐโดยไม่จำเป็นอีกด้วย ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนพึงพอใจและไม่ประสงค์ที่จะยื่นคำร้องเป็นเรื่องร้องเรียนต่อไป ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน ๒,๙๐๖ เรื่อง และมีสัดส่วนการประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นในการช่วยแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนกรณีเป็นปัญหาที่ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนแก่ประชาชนผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) เพิ่มมากขึ้น โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีประชาชนใช้บริการสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน โทร ๑๖๗๖ เพื่อปรึกษาปัญหาข้อกฎหมาย หรือขอความช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๖,๘๘๒ ครั้ง เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า จำนวน ๒,๘๕๒ สาย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓๓

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผลการดำเนินงานด้านการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ปรากฏดังนี้

สถิติเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณา ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

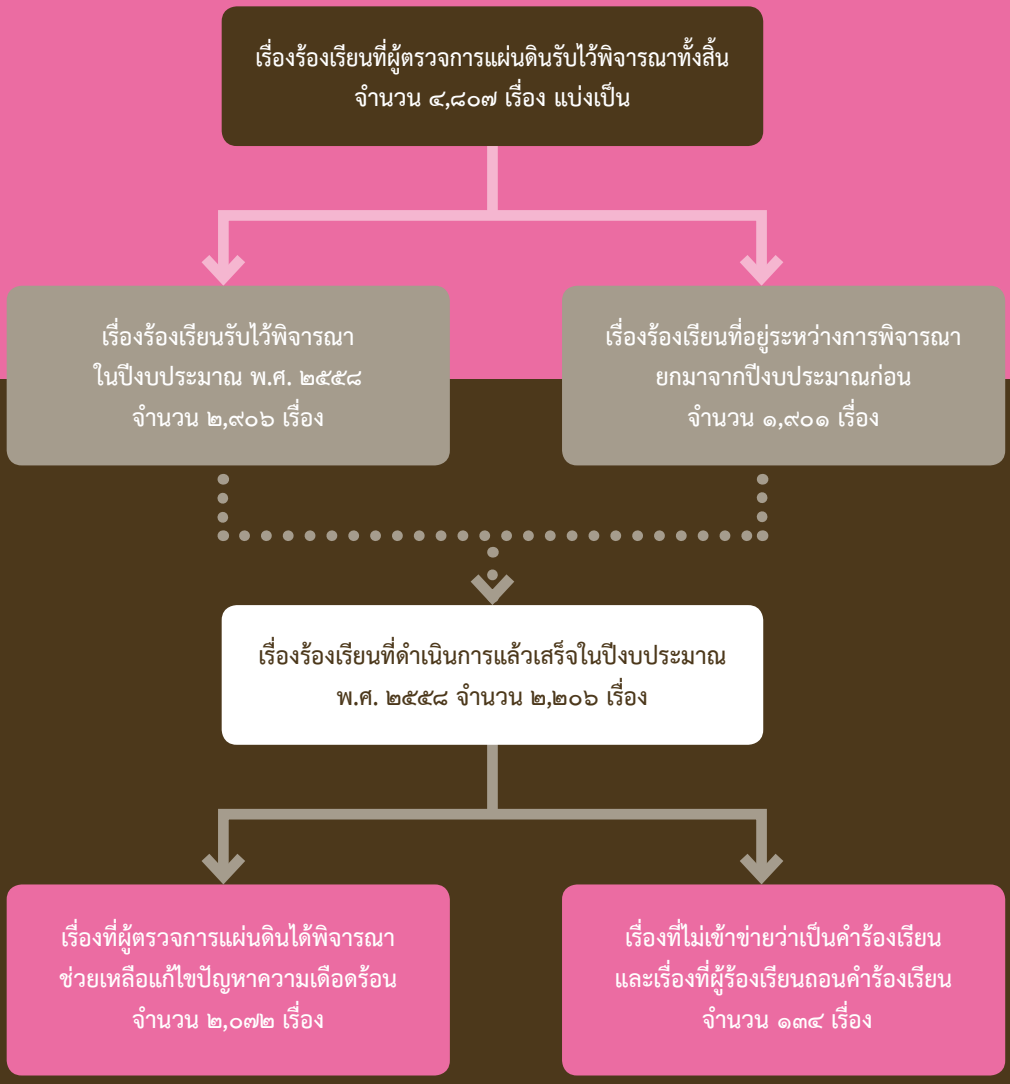

เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ จำนวน ๒,๒๐๖ เรื่อง สามารถจำแนกตามผลดำเนินการได้ดังนี้

ผลการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน	จำนวน (เรื่อง)
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม หรือดำเนินการเพื่อให้มีการชดใช้ความเสียหายแก่ประชาชนอย่างเหมาะสมแล้ว	๕๖๗
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงาน หรือเสนอแนะให้มีการปรับปรุงกฎหมายเพื่ออำนวยความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน	๕๖
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่า มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือมีมูลความผิดทางวินัย จึงแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนและผู้บังคับบัญชาดำเนินการตามกฎหมาย และรายงานให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ	๑
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า เป็นกรณีการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญขององค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล	๗
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า ไม่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงไม่เสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ	๑๓

ผลการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน	จำนวน (เรื่อง)
เรื่องร้องเรียนด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม	๗
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดิน เห็นว่า ควรไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะ	๑
เรื่องร้องเรียนด้านจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาส่งเรื่องให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม	๖
เรื่องที่กฎหมายบัญญัติมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการ	๑,๑๒๓
เรื่องที่กฎหมายบัญญัติมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการ และผู้ตรวจการแผ่นดินได้ส่งเรื่องร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม	๒๗๘
เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า เป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย จึงยุติการพิจารณาและส่งเรื่องไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไปตามควรแก่กรณี	๑๓
เรื่องที่ผู้ร้องเรียนขอถอนคำร้องเรียน	๑๓๔

เรื่องร้องเรียนที่ได้รับเข้าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ จำนวน ๒,๙๐๖ เรื่อง จำแนกตามรายเดือน

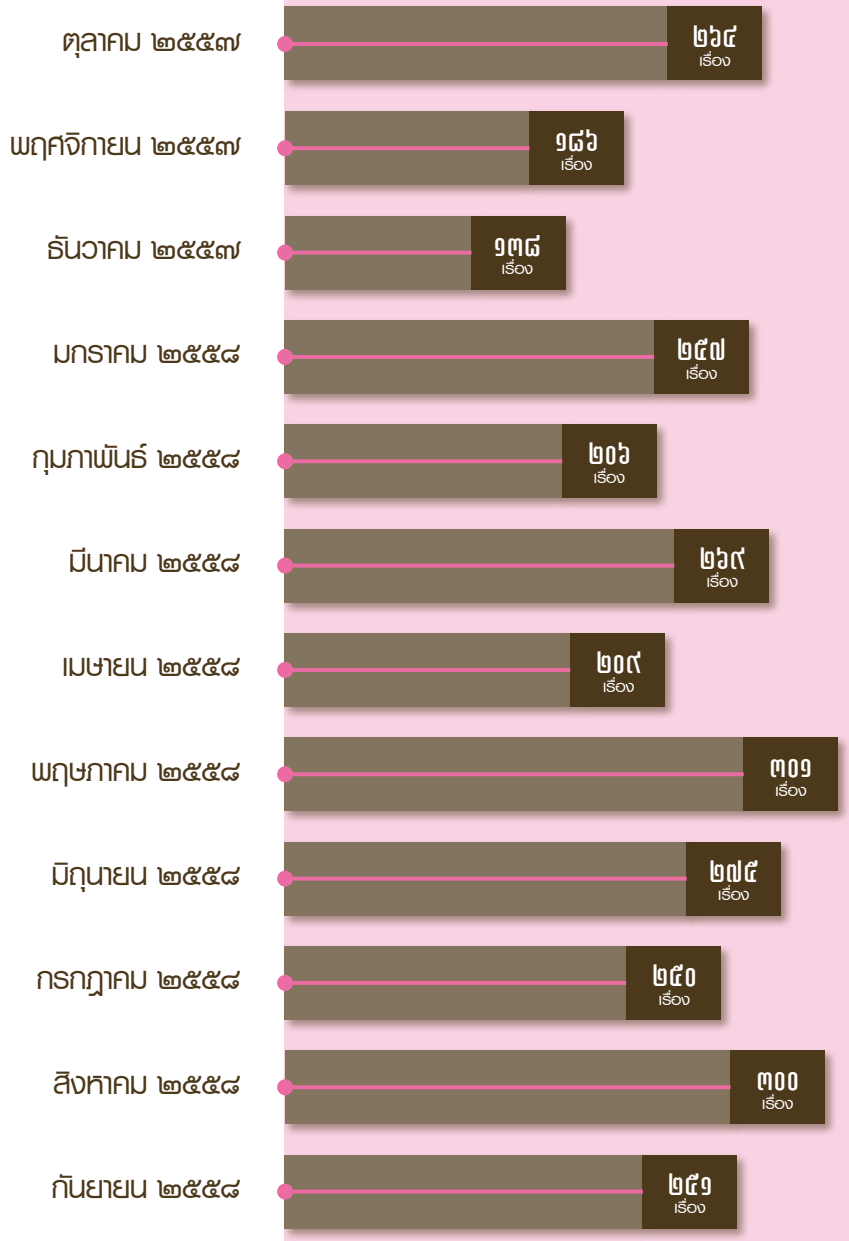

จำนวนเรื่องร้องเรียนที่รับเข้าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

จำแนกตามภาค

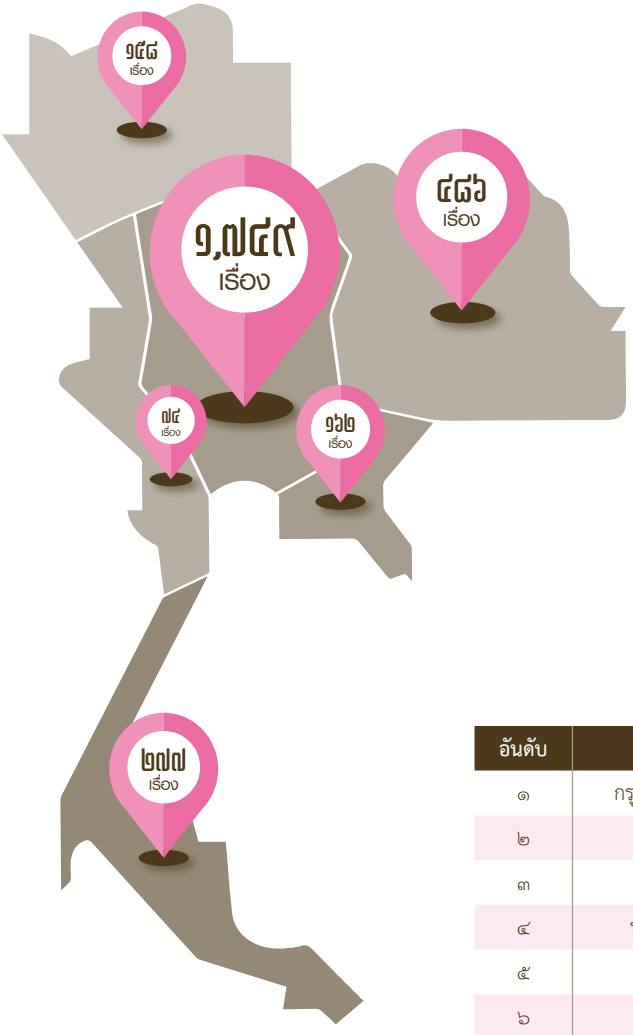

อันดับ	จังหวัด	เรื่องร้องเรียน (เรื่อง)
๑	กรุงเทพมหานคร	๑,๐๖๕
๒	นนทบุรี	๑๕๕
๓	ชลบุรี	๗๓
๔	นครราชสีมา	๖๘
๕	เชียงใหม่	๖๓
๖	สุรินทร์	๕๗
๗	สงขลา	๕๐
๘	นครปฐม	๔๘
๙	สมุทรปราการ	๔๗
๑๐	ปทุมธานี	๔๕

จำนวนเรื่องร้องเรียนที่รับเข้าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ จำแนกตามภาคและจังหวัด

ภาค / จังหวัด		จำนวน (เรื่อง)
ภาคเหนือ		**๑๕๘**
๑	เชียงใหม่	๖๓
๒	เชียงราย	๒๓
๓	อุตรดิตถ์	๒๑
๔	แพร่	๑๒
๕	พะเยา	๑๑
๖	ลำปาง	๑๐
๗	น่าน	๘
๘	ลำพูน	๖
๙	แม่ฮ่องสอน	๔
ภาคกลาง		**๑,๗๔๙**
๑	กรุงเทพมหานคร	๑,๐๖๕
๒	นนทบุรี	๑๕๕
๓	นครปฐม	๔๘
๔	สมุทรปราการ	๔๗
๕	ปทุมธานี	๔๕
๖	ลพบุรี	๔๔
๗	พระนครศรีอยุธยา	๔๐
๘	นครสวรรค์	๓๖
๙	เพชรบูรณ์	๒๙
๑๐	สมุทรสาคร	๒๘
๑๑	พิษณุโลก	๒๘
๑๒	สระบุรี	๒๖
๑๓	สุพรรณบุรี	๒๖
๑๔	เพชรบุรี	๒๓
๑๕	สิงห์บุรี	๒๓
๑๖	พิจิตร	๒๐
๑๗	กำแพงเพชร	๑๔
๑๘	อ่างทอง	๑๒
๑๙	สุโขทัย	๑๑
๒๐	ชัยนาท	๑๐
๒๑	นครนายก	๙
๒๒	สมุทรสงคราม	๘
๒๓	อุทัยธานี	๒
ภาคตะวันออก		**๑๖๒**
๑	ชลบุรี	๗๓
๒	ฉะเชิงเทรา	๒๕
๓	ระยอง	๑๙
๔	ปราจีนบุรี	๑๕
๕	จันทบุรี	๑๕
๖	ตราด	๘
๗	สระแก้ว	๗

ภาค / จังหวัด		จำนวน (เรื่อง)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		**๔๘๖**
๑	นครราชสีมา	๖๘
๒	สุรินทร์	๕๗
๓	ขอนแก่น	๔๔
๔	อุบลราชธานี	๔๔
๕	อุดรธานี	๓๗
๖	บุรีรัมย์	๒๙
๗	มหาสารคาม	๒๙
๘	ศรีสะเกษ	๒๖
๙	ชัยภูมิ	๒๑
๑๐	ร้อยเอ็ด	๑๙
๑๑	หนองบัวลำภู	๑๔
๑๒	อำนาจเจริญ	๑๔
๑๓	มุกดาหาร	๑๓
๑๔	บึงกาฬ	๑๓
๑๕	กาฬสินธุ์	๑๒
๑๖	หนองคาย	๑๒
๑๗	เลย	๑๐
๑๘	ยโสธร	๙
๑๙	นครพนม	๙
๒๐	สกลนคร	๖
ภาคใต้		**๒๗๗**
๑	สงขลา	๕๐
๒	นครศรีธรรมราช	๔๒
๓	สุราษฎร์ธานี	๓๘
๔	ภูเก็ต	๒๔
๕	พังงา	๒๓
๖	ยะลา	๒๓
๗	ปัตตานี	๑๗
๘	กระบี่	๑๔
๙	ตรัง	๑๓
๑๐	ชุมพร	๑๒
๑๑	สตูล	๗
๑๒	ระนอง	๖
๑๓	นราธิวาส	๕
๑๔	พัทลุง	๓
ภาคตะวันตก		**๗๔**
๑	กาญจนบุรี	๒๙
๒	ราชบุรี	๒๖
๓	ประจวบคีรีขันธ์	๑๐
๔	ตาก	๙

รวมทั้งสิ้น ๒,๙๐๖ เรื่อง

จำนวนเรื่องเรื่องเรียนที่ได้รับ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ จำแนกตามช่องทางการร้องเรียน

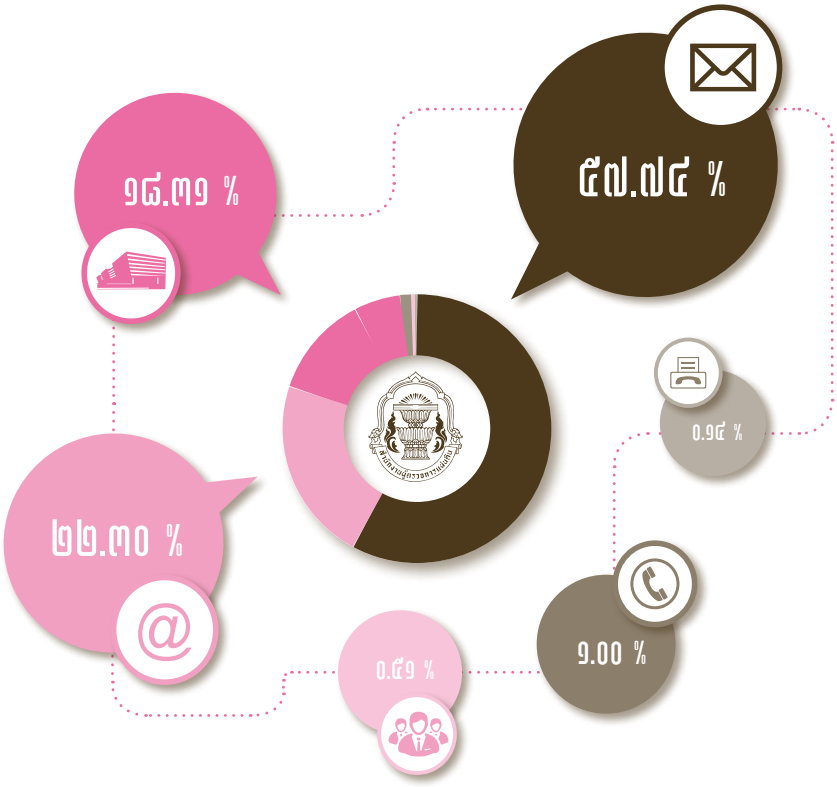

หน่วยงาน	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
ไปรษณีย์	๑,๖๗๘	๕๗.๗๔
เว็บไซต์ www.ombudsman.go.th	๖๔๘	๒๒.๓๐
ยื่นเรื่องด้วยตัวเอง ณ ที่ทำการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	๕๓๒	๑๘.๓๑
CALL CENTER ๑๖๗๖ สายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน	๒๙	๑.๐๐
เครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดิน (สภาทนายความ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ศูนย์ ICT ชุมชนเพื่อพ่อหลวง)	๑๕	๐.๕๑
โทรสาร	๔	๐.๑๔
รวม	**๒,๙๐๖**	**๑๐๐.๐๐**

เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ จำนวน ๒,๒๐๖ เรื่อง จำแนกตามหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน

	หน่วยงาน	รวม
๑	**สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**	๔๕๔
๒	**องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น** - องค์การบริหารส่วนตำบล (๑๕๓) - เทศบาล (๑๒๒) - กรุงเทพมหานคร (๖๘)	๓๖๖
๓	**กระทรวงมหาดไทย** - กรมการปกครอง (๑๒๖) - กรมที่ดิน (๙๙) - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (๔๔)	๓๕๖
๔	**กระทรวงศึกษาธิการ** - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๖๕) - สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (๖๐) - สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (๘)	๑๖๗
๕	**กระทรวงยุติธรรม** - กรมราชทัณฑ์ (๘๗) - กรมบังคับคดี (๑๐) - สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	๑๒๒
๖	**กระทรวงคมนาคม** - กรมทางหลวง (๑๗) - กรมการขนส่งทางบก (๑๑) - การรถไฟแห่งประเทศไทย (๘)	๖๑
๗	**กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (๑๔) - กรมปศุสัตว์ (๑๑) - กรมชลประทาน (๘)	๖๐
๘	**กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (๓๓) - กรมป่าไม้ (๑๕) - สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๖)	๕๙
๙	**กระทรวงการคลัง** - กรมสรรพากร (๑๔) - ธนาคารออมสิน (๘) - ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (๗)	๕๖

	หน่วยงาน	รวม
๑๐	**องค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงาธุรการขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ** - สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (๒๑) - สำนักงานอัยการสูงสุด (๑๔) - สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (๗)	๕๐
๑๑	**กระทรวงสาธารณสุข**	๔๖
๑๒	**หน่วยงานภาคเอกชน**	๔๐
๑๓	**สำนักนายกรัฐมนตรี**	๓๘
๑๔	**ศาลและหน่วยธุรการของศาล**	๓๖
๑๕	**กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์**	๒๕
๑๖	**กระทรวงกลาโหม**	๒๔
๑๗	**หน่วยงานอื่นของรัฐ**	๒๑
๑๘	**กระทรวงพลังงาน**	๑๘
๑๙	**กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร**	๑๕
๒๐	**กระทรวงอุตสาหกรรม**	๑๒
๒๑	**กระทรวงแรงงาน**	๙
๒๒	**รัฐสภาและหน่วยราชการในฝ่ายรัฐสภา**	๖
๒๓	**กระทรวงพาณิชย์**	๕
๒๔	**ส่วนราชการในกำกับของรัฐมนตรี**	๕
๒๕	**องค์กรวิชาชีพ**	๕
๒๖	**กระทรวงวัฒนธรรม**	๕
๒๗	**หน่วยงานอิสระไม่สังกัดกระทรวง**	๓
๒๘	**กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา**	๓
๒๙	**รัฐวิสาหกิจในกำกับของรัฐมนตรี**	๒
๓๐	**กระทรวงการต่างประเทศ**	๒
๓๑	**กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**	๑
๓๒	**ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง**	๑
๓๓	**อื่น ๆ (วัด สหกรณ์ กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ)**	๑๓๓
รวม		**๒,๒๐๖**

หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด ๑๐ อันดับ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

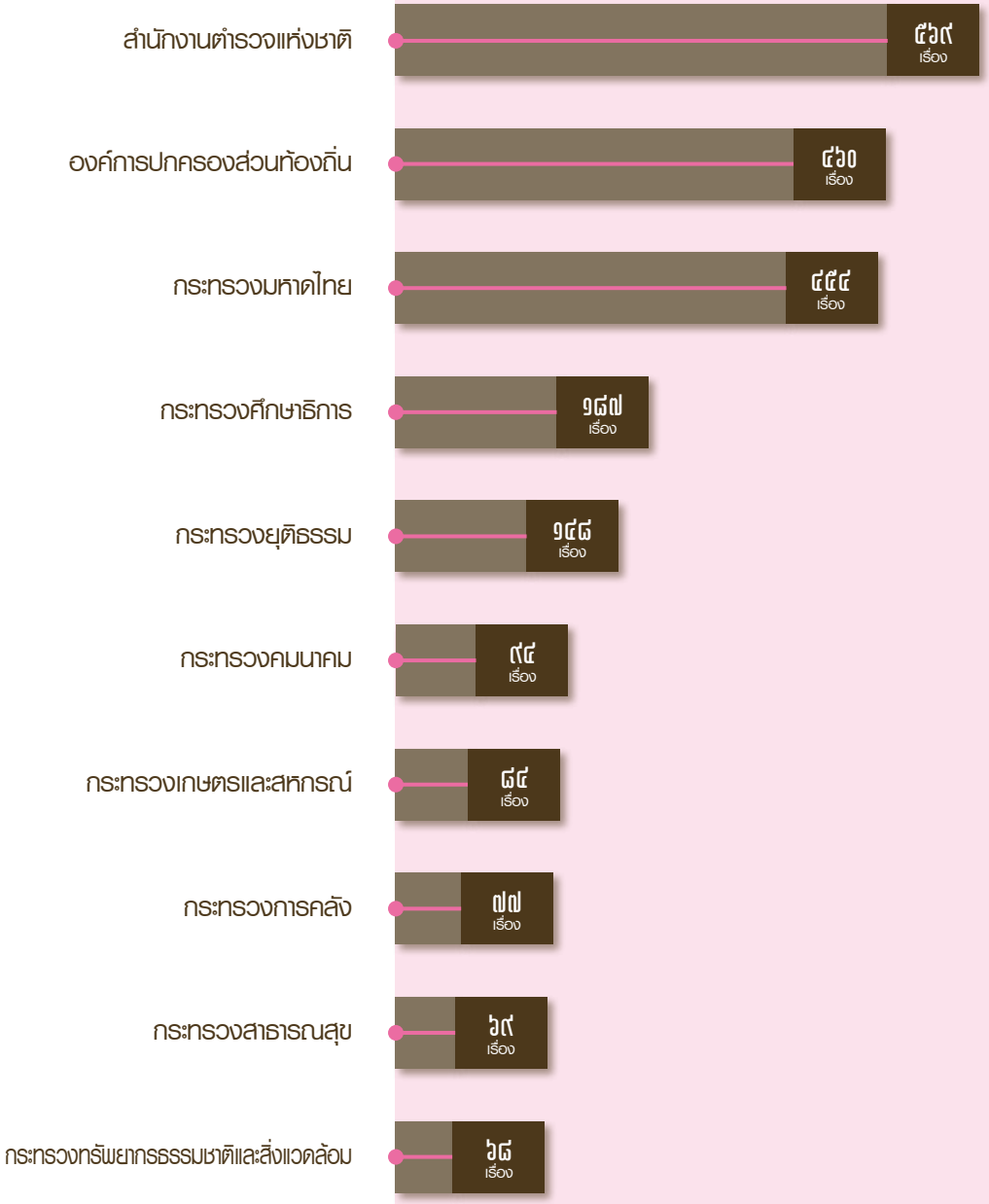

เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ จำแนกตามระยะเวลาดำเนินการ

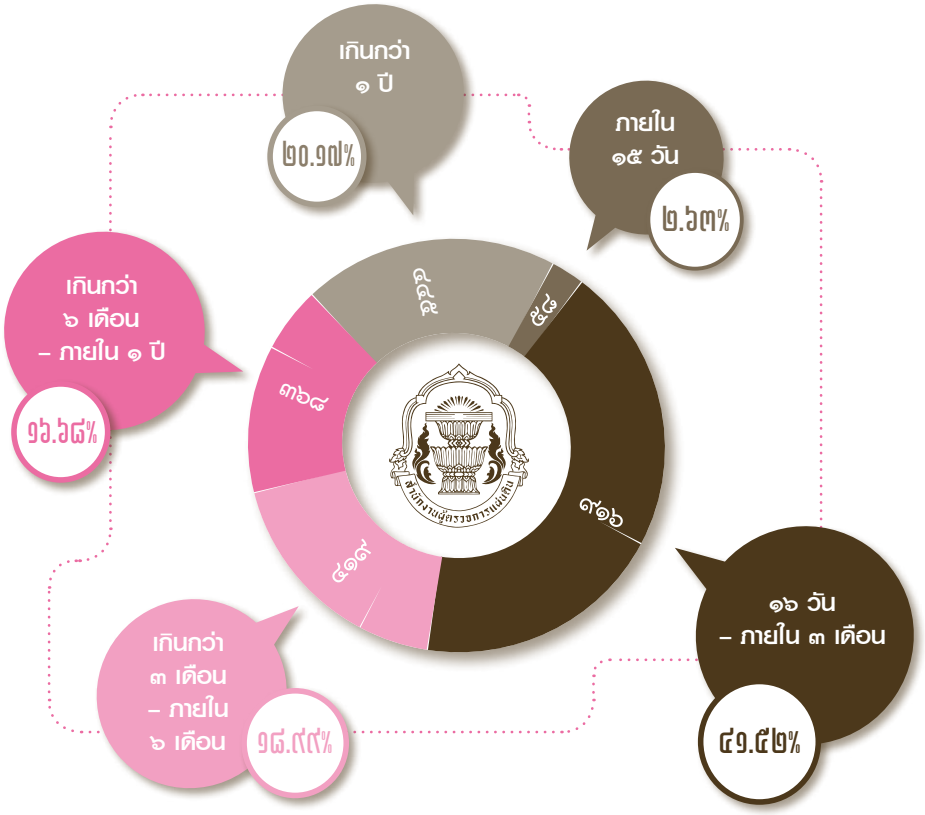

ระยะเวลาในการดำเนินการ	เรื่องร้องเรียน (เรื่อง)	ร้อยละ
ภายใน ๑๕ วัน	๕๘	๒.๖๓
๑๖ วัน – ภายใน ๓ เดือน	๙๑๖	๔๑.๕๒
เกินกว่า ๓ เดือน – ภายใน ๖ เดือน	๔๑๙	๑๘.๙๙
เกินกว่า ๖ เดือน – ภายใน ๑ ปี	๓๖๘	๑๖.๖๘
เกินกว่า ๑ ปี	๔๔๕	๒๐.๑๗
รวม	**๒,๒๐๖**	**๑๐๐.๐๐**

จำนวนการให้บริการประชาชน ผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

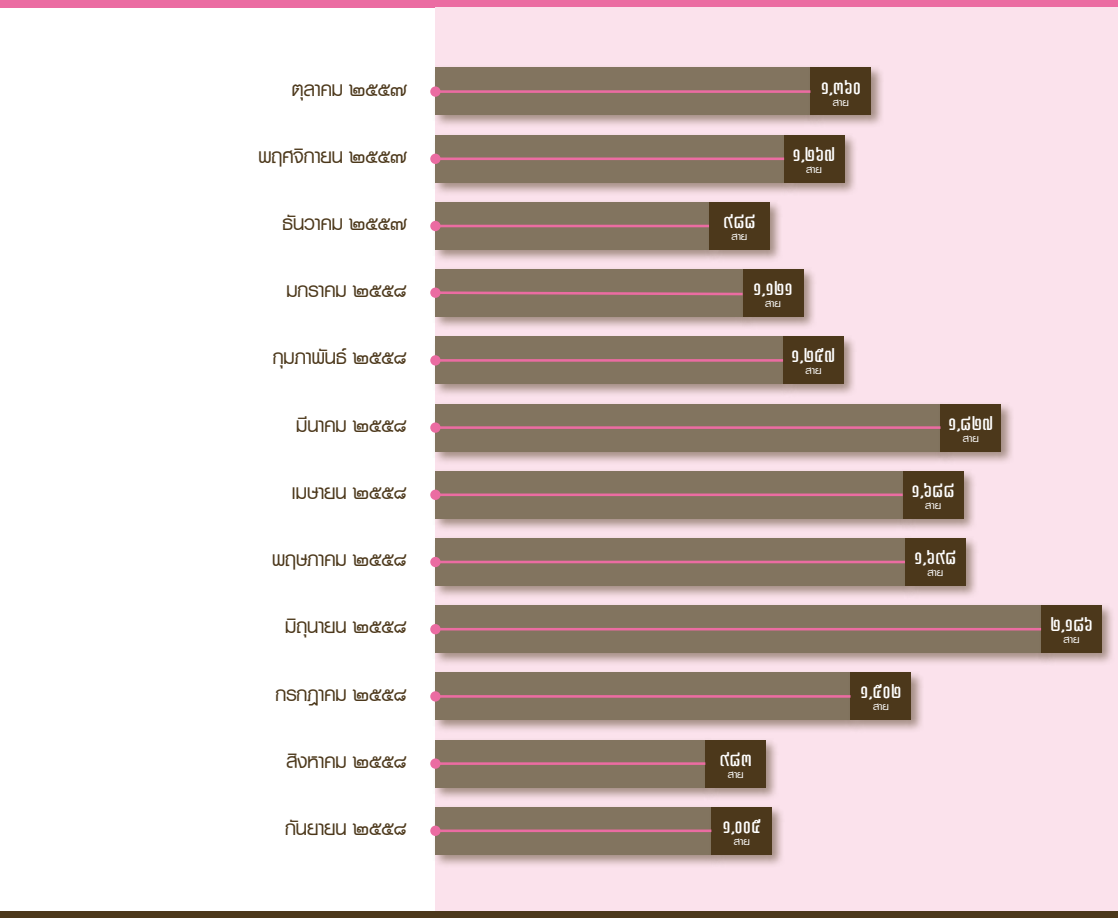

ลักษณะการให้บริการประชาชน ผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

ลักษณะการให้บริการ	จำนวน (สาย)
ติดตามผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียน	๒,๓๖๖
รับเป็นเรื่องร้องเรียนทางวาจา	๒๘
ประสานงานและแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนในเบื้องต้น โดยผู้ร้องเรียนพึงพอใจ และไม่ยื่นคำร้องเป็นเรื่องร้องเรียนต่อไป	๗๘
ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำเพื่อช่วยเหลือปัญหาทางด้านกฎหมาย	๑๔,๔๑๐
รวม	**๑๖,๘๘๒**

๒.๒ ผลการดำเนินงานด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชนและประโยชน์สาธารณะ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องเรียนจากประชาชนและพิจารณาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนตามข้อร้องเรียนดังกล่าวเป็นจำนวนมาก โดยแต่ละกรณีมีประเด็นปัญหาที่หลากหลาย ทั้งเป็นเรื่องร้องเรียนที่เป็นปัญหาความไม่เป็นธรรมกรณีความเดือดร้อนในระดับบุคคล หรือเป็นเรื่องที่ประชาชนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงและมีคำวินิจฉัยเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ซึ่งมีตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินช่วยเหลือแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียนที่มีผลการดำเนินงานที่สามารถเป็นกรณีตัวอย่างได้ดังนี้

เรื่องที่ ๑

กรณีการพิจารณาเกี่ยวกับการปาราชิกของเจ้าอาวาสวัด

ผู้ร้องเรียนและคณะได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริง กรณี การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐต่อสถานะความเป็นภิกษุและการดำเนินคดีเกี่ยวเนื่องของเจ้าอาวาสวัดแห่งหนึ่งใน ๓ กรณี คือ (๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาและมีมติเกี่ยวกับการปาราชิกขาดจากความเป็นภิกษุของเจ้าอาวาสวัดแห่งหนึ่ง (๒) หน่วยงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย มิได้บรรจุวาระการประชุมในการพิจารณาและมีมติเกี่ยวกับการปาราชิกขาดจากความเป็นภิกษุของเจ้าอาวาสวัดดังกล่าว และ (๓) กรณีอดีตข้าราชการอัยการมีคำสั่งให้ถอนฟ้องคดีเจ้าอาวาสวัดดังกล่าวซึ่งถูกฟ้องคดีต่อศาลอาญาในฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

ในประเด็นการร้องเรียนเจ้าอาวาสมีพฤติการณ์ยักยอกทรัพย์สินของวัดและเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตและโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องผู้ต้องหาทั้งสองเป็นจำเลยต่อศาลอาญา ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน ที่เกี่ยวข้อง แล้วมีความเห็นในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. ประเด็นที่เจ้าอาวาสมีพฤติการณ์ยักยอกทรัพย์สินของวัดนั้น พนักงานอัยการโจทก์ได้นำพนักงานธนาคารซึ่งทำหน้าที่ดูแลรับจ่ายเงิน ควบคุมดูแลการลงบัญชี เบิกความยืนยันว่า มีการสั่งจ่ายเช็คเบิกเงินสดจากธนาคารที่พยานปฏิบัติงาน เงินที่โอนตามเช็คจำนวน ๑๙ ใบ ให้จำเลยที่ ๒ ได้เบิกถอนไปจ่ายชำระเป็นค่าซื้อที่ดิน จำนวน ๑๕๘ ไร่ ซึ่งมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก) รวม ๗ แปลง แต่กลับปรากฏในเอกสารสัญญาซื้อขายที่ดินว่าจำเลยที่ ๒ เป็นผู้รับมอบอำนาจแทนจำเลยที่ ๑ (เจ้าอาวาส) ในฐานะผู้ซื้อ ในประเด็นนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเห็นว่า เจ้าอาวาสมิได้ถือครองทรัพย์สินในคดีแทนวัดตามที่กล่าวอ้างแต่อย่างใด อีกทั้งพนักงานสอบสวนในคดีนี้ได้ตรวจสอบการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของจำเลยที่ ๒ ไม่พบการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของจำเลยที่ ๒ แต่อย่างใด แต่จำเลยที่ ๒ กลับมีชื่อเป็นผู้ถือครองที่ดิน จำนวนกว่า ๕๐๐ ไร่ จึงเชื่อได้ว่าจำเลยที่ ๒ ร่วมถือครองที่ดินร่วมกันกับจำเลยที่ ๑ (เจ้าอาวาส) อันเป็นการร่วมกันและสนับสนุนกันปฏิบัติและละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตและโดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่วัดผู้อื่น และประชาชน

๒. ในประเด็นที่เจ้าอาวาสมีชื่อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินจำนวนมากในคดีตามเรื่องร้องเรียนนี้หรือไม่ ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบแล้ว พบว่า เจ้าอาวาสวัดดังกล่าวถือครองที่ดิน จำนวน ๗ แปลง โดยปรากฏชื่อเจ้าอาวาสเป็นชื่อผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินทั้ง ๗ แปลง ดังกล่าว มิใช่ชื่อของวัดแต่อย่างใด รวมทั้งการซื้อขายและการขอออกโฉนดที่ดินทั้ง ๗ แปลง เป็นการกระทำในฐานะส่วนตัวของเจ้าอาวาสวัด ประกอบกับเจ้าพนักงานที่ดินเบิกความกับศาลว่าเป็นผู้ตรวจสอบเอกสารสิทธิ น.ส. ๓ ก และโฉนดที่ดินในเขตพื้นที่จังหวัดที่ตั้งของที่ดินข้อพิพาท พบว่า มีชื่อของเจ้าอาวาสเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในโฉนดที่ดินรวม ๓๒ แปลง และมีชื่อเป็นผู้มีสิทธิครอบครอง น.ส. ๓ ก จำนวน ๒ แปลง ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า คำเบิกความของพยานโจทก์ทั้งสองปากนี้ล้วนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีหน้าที่รับจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อื่น ตลอดจน

เป็นข้อมูลที่จัดเก็บอยู่ในสารบบทะเบียนที่ดินของทางราชการ อันเป็นเอกสารมหาชน ประกอบกับพยานบุคคลและพยานเอกสารที่เกี่ยวข้องในสำนวนคดีนี้ จึงเชื่อได้ว่าเจ้าอาวาสวัดมีเจตนาถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินจำนวนหลายแปลงเพื่อตนมิใช่ยึดถือแทนวัดแต่อย่างใด

๓. ในประเด็นการร้องเรียนเจ้าอาวาสวัดมีพฤติการณ์ยักยอกทรัพย์สินของวัดและเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตและโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดจะเข้าข่ายอาบัติปาราชิกขาดจากความเป็นพระภิกษุ ตามพระลิขิตของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก หรือไม่ นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน และได้มีการประชุมเพื่อหารือแนวทางการพิจารณาเรื่องในประเด็นดังกล่าวอีกหลายครั้ง แต่ที่ประชุมมิได้มีมติตัดสินหรือรับรองว่าเจ้าอาวาสวัดต้องอาบัติปาราชิกตามพระลิขิตของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด เพียงแต่มีมติรับทราบตามที่เลขาธิการมหาเถรสมาคมนำเสนอเท่านั้น

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเอกสารหลักฐานและข้อเท็จจริงจากการสอบสวน พร้อมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีความเห็นว่า กรณีตามเรื่องร้องเรียนเจ้าอาวาสวัดได้ถูกพนักงานสอบสวน แจ้งข้อกล่าวหาในฐานความผิด “เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์ใด เบียดบังทรัพย์นั้นเป็นของตนเอง หรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต” และ “เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติและละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตและโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด” ในชั้นสอบสวนจำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธตลอดข้อกล่าวหา พนักงานอัยการได้ตรวจสำนวนการสอบสวนแล้ว มีความเห็นเด็ดขาดสั่งฟ้อง ผู้ต้องหาทั้งสองเป็นจำเลยต่อศาลอาญาในฐานความผิดข้างต้น ต่อมา พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องคดีต่อศาลอาญา สรุปได้ว่า จำเลยที่ ๑ (เจ้าอาวาส) กับพวก ได้มอบทรัพย์สินทั้งหมด ซึ่งมีทั้งที่ดินและเงินอีกจำนวนหนึ่งคืนให้แก่วัด การกระทำดังกล่าวของจำเลยที่ ๑ กับพวก จึงเป็นการปฏิบัติตามพระลิขิตของสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก โดยครบถ้วนทุกประการแล้ว นั้น กรณีดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเห็นว่า การกระทำของจำเลยที่ ๑ (เจ้าอาวาส) ในคดีดังกล่าวครบองค์ประกอบความผิดฐาน “เป็นเจ้าพนักงาน

ผู้มีหน้าที่ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์ใด เบียดบังทรัพย์นั้นเป็นของตนเองหรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต” และ “เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติและละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตและโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ และ ๑๕๗ ทุกประการแล้ว แม้ในภายหลังจำเลยในคดีดังกล่าวจะนำทรัพย์ที่ยักยอกไปคืนให้แก่วัด ก็เป็นเพียงการพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิด ไม่อาจทำให้การกระทำที่เป็นความผิดอาญาสำเร็จไปแล้ว กลับกลายเป็นไม่มีความผิดไปได้

ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีเอกสารความเห็นและข้อเสนอแนะถึงนายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งรักษาการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ขอให้พิจารณาใช้อำนาจตามความในมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ เพื่อประโยชน์ในการฟื้นฟูด้านกิจการศาสนาอันเป็นสถาบันหลักของชาติ อันส่งผลต่อความเชื่อถือและความมั่นคงเกี่ยวกับศาสนาตลอดจนส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ ดังนี้

๑. ดำเนินการตั้งคณะกรรมการร่วมสองฝ่าย เพื่อศึกษาประเด็นทางพระธรรมวินัยที่ยังไม่ได้ข้อยุติ อันเป็นการแบ่งเบาภาระและถวายคำแนะนำต่อมหาเถรสมาคมในการศึกษาเพิ่มเติม ประเด็นเจ้าอาวาสวัดดังกล่าว ต้องอาบัติปาราชิกตามพระวินิจฉัยของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ตามพระลิขิต หรือไม่ อันเป็นบรรทัดฐานในภายภาคหน้า

๒. ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทำความเห็นและข้อเสนอแนะไปยังนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ขอให้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับคณะสงฆ์

๓. ขอให้พิจารณาแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณา กรณีที่ข้าราชการอัยการมีคำสั่งให้ถอนฟ้องจำเลยทั้งสองในคดีตามเรื่องร้องเรียนนี้ต่อศาลอาญาว่าเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

เรื่องที่ ๒

กรณีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐด้านส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาแห่งหนึ่ง

ผู้ร้องเรียนยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ตรวจสอบกรณีการดำเนินการสรรหาและเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารของหน่วยงานแห่งหนึ่งมิชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากแต่งตั้งคณะกรรมการไม่ครบตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติไว้ และกรณีหัวหน้าหน่วยงานสั่งจ่ายเช็คเงินสด จำนวน ๕๕ ล้านบาท ของหน่วยงานให้กับเอกชนโดยไม่มีอำนาจสั่งจ่าย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณากฎ ระเบียบ เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและได้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงและตรวจสอบแล้วสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. กรณีดำเนินการสรรหาและเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารของหน่วยงานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่าเป็นการรอนสิทธิหรือกีดกันข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา จำนวน ๔๒ เขต ออกจากระบบการสรรหาและการเลือกตั้ง ในประเด็นนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงว่า ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง กำหนดให้คณะกรรมการดังกล่าว มีจำนวน ๑๒ คน ในจำนวนนี้จะต้องเป็น ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่มาจากสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา สถานศึกษาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อมา หน่วยงานได้ออกข้อบังคับว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาการเลือกตั้งและการแต่งตั้งคณะกรรมการ โดยในข้อบังคับฉบับดังกล่าว ไม่ได้บ่งชี้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจะต้องสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหรือเขตพื้นที่มัธยมศึกษา หากบุคคลใดมีคุณสมบัติประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งก็ย่อมทำได้

ส่วนการกำหนดเขตเลือกตั้ง กฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการเป็นผู้กำหนด ดังนั้น การสรรหา และเลือกตั้งคณะกรรมการ เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕ จึงเป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องและมิได้เป็นการรอนสิทธิ หรือกีดกันข้าราชการครู สังกัดพื้นที่มัธยมศึกษาแต่อย่างใด

๒. การลงนามในประกาศ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ จำนวน ๒๐ คน มีใจความสำคัญขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องที่กำหนดให้ครบ จำนวน ๒๓ คน จึงเป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย นั้น กรณีดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว กำหนดให้คณะกรรมการประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ โดยในส่วนที่เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ คน เป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีในการแต่งตั้ง และสำนักนายกรัฐมนตรีดำเนินการออกประกาศแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งจากผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา จำนวน ๑๒ คน เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีที่จะดำเนินการตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว การประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการทั้งสองกรณีจึงเป็นคนละขั้นตอนและไม่ขัดหรือแย้งกันกับพระราชบัญญัติที่กำหนดองค์ประกอบหรือที่มาของคณะกรรมการแต่อย่างใด

๓. กรณีที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่าหัวหน้าหน่วยงานสั่งจ่ายเช็คเงินสดให้กับเอกชนโดยไม่มีอำนาจสั่งจ่ายโดยมีเจตนาทุจริต การกระทำดังกล่าวผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่าส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการนั้น ข้อพิพาทนี้เกิดขึ้นเกิดจากการที่หน่วยงานสั่งซื้อสินค้าไม่ครบตามจำนวน หรือไม่เคยสั่งซื้อสินค้าบางรายการที่ระบุไว้ในสัญญาจึงเป็นเหตุให้บริษัทเอกชน จำนวน ๒ ราย ยื่นเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเรียกค่าเสียหายและหน่วยงานฟ้องแย้งเรียกค่าเสียหาย เมื่อคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณา คณะอนุญาโตตุลาการได้ชี้ขาดให้หน่วยงานชำระค่าสินค้าให้กับบริษัทเอกชนทั้ง ๒ ราย แต่เนื่องจากคณะกรรมการหน่วยงาน ไม่เห็นพ้องด้วยกับคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ จึงได้ส่งสำนวนไปยังหน่วยงานอัยการสูงสุดเพื่อให้ฟ้องเพิกถอนคำสั่งชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ และพนักงานอัยการได้ยื่นอุทธรณ์เพื่อให้ศาลเพิกถอนคำสั่งอนุญาโตตุลาการ

ต่อมา หัวหน้าหน่วยงานดังกล่าวได้จัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับบริษัทเอกชนที่มีข้อพิพาท โดยทำในนามผู้รับมอบอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการฯ ในฐานะ “ลูกหนี้” ฝ่ายหนึ่งกับบริษัทเอกชน โดยมีกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัทฯ ในฐานะ “เจ้าหนี้” อีกฝ่ายหนึ่ง โดยตกลงประนีประนอมยอมความตามคำพิพากษาศาลแพ่ง ยินยอมชำระเงินจำนวน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้กับบริษัทเอกชน และในสัญญาประนีประนอมดังกล่าวได้กำหนดสาระสำคัญไว้ว่าในกรณีที่คู่สัญญาได้มีการยื่นอุทธรณ์ ฎีกา คำสั่งหรือคำพิพากษาไว้ต่อศาลและยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล คู่สัญญาจะต้องดำเนินการยกเลิกหรือถอนการยื่นดังกล่าวต่อศาลภายในกำหนดเวลา ๑๕ วัน นั้น จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากในขณะที่มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ คดีความระหว่างบริษัทเอกชนตามคดียังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ยังไม่ถึงที่สุดแต่อย่างใด โดยพนักงานอัยการได้ยื่นอุทธรณ์เพื่อให้ศาลเพิกถอนคำสั่งอนุญาโตตุลาการ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕ ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องเรียนซึ่งรักษาการในตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับบริษัท ฉบับลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๕ และยอมรับว่าสำนักงานคณะกรรมการ สกสค. อยู่ในฐานะ “ลูกหนี้” ทั้งที่ยังมิได้มีคำพิพากษาในคดีดังกล่าวถึงที่สุด ตลอดจนได้ดำเนินการยกเลิกหรือถอนการยื่นอุทธรณ์ในคดีตามสัญญาประนีประนอมยอมความฉบับดังกล่าว ส่งผลให้สำนักงานคณะกรรมการ สกสค. และทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง

จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายข้างต้น การกระทำของหัวหน้าหน่วยงานจึงเข้าข่ายว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริต หรือประพฤติมิชอบในหน่วยงานของรัฐ และมีมูลความผิดทางวินัย ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงทำความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการขอให้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง กรณีการจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความและเบิกจ่ายเงินจำนวน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้กับบริษัทเอกชนคู่กรณี เพิ่มเติมอีกหนึ่งชุด ทั้งนี้เพื่อให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงข้างต้น ขอให้กระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาแต่งตั้งจากข้าราชการในสังกัดสำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานเลขาธิการ

สภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ในเรื่องร้องเรียนดังกล่าว หากผลการสืบสวนพบว่าเข้าข่ายกระทำความผิดทางวินัยหรือความผิดทางอาญา ขอให้ดำเนินการตามกฎหมายกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดต่อไป

๔. กรณีที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่าข้าราชการระดับสูงในฐานะประธานคณะกรรมการสรรหาบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานและประธานคณะกรรมการได้อนุญาตให้อดีตหัวหน้าหน่วยงานดังกล่าวซึ่งถูกเลิกจ้างและถูกให้ออกจากตำแหน่งถือเป็นผู้มีคุณสมบัติต้องห้ามเข้ารับการสรรหาเป็นผู้มีคุณสมบัติและได้เข้าแสดงวิสัยทัศน์ เป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย อันมีผลประโยชน์ทับซ้อนต่อตนเองและพวกพ้อง ซึ่งผู้ร้องเรียนและคณะได้ยื่นเรื่องคัดค้านแล้วแต่ไม่ได้รับการพิจารณานั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเอกสาร หลักฐานประกอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วจึงได้จัดทำเอกสารความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพิจารณาออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง หากผลการสืบสวนพบว่าหัวหน้าหน่วยงานเป็นผู้มีคุณสมบัติต้องห้ามตามประกาศที่เกี่ยวข้อง ขอให้พิจารณามอบหมายให้ผู้ที่มีอำนาจตามกฎหมายออกคำสั่งเลิกสัญญาจ้างต่อไป

๕. กรณีที่ผู้ร้องเรียนได้กล่าวอ้างว่ามีการปฏิบัติหรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยอนุมัติให้นำเงินทุนสะสมของการณาปนกิจสงเคราะห์ช่วยเพื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษา (ช.พ.ค.) จำนวน ๑๔๐ ล้านบาท ให้แก่หน่วยงานแห่งหนึ่งกู้ยืมโดยไม่สามารถเรียกเก็บหนี้ดังกล่าว หรือเป็นการให้กู้ยืมเงินที่ผิดประเภท ตลอดจนได้ร่วมกันอนุมัติเงินการณาปนกิจสงเคราะห์ช่วยเหลือเพื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษา (ช.พ.ส.) ในกรณีคู่สมรสถึงแก่กรรม จำนวน ๘๐ ล้านบาท ให้แก่หน่วยงานกู้ยืมโดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาระเบียบและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบกับคำชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วจึงทำความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเพื่อพิจารณาออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงในประเด็น ดังต่อไปนี้

๕.๑ การอนุมัติให้ยืมเงินทุนสะสม ช.พ.ค. จำนวน ๑๔๐ ล้านบาท และให้ยืมเงินสะสม ช.พ.ส. จำนวน ๘๐ ล้านบาท แก่หน่วยงานเนื่องจากประสบภาวะขาดสภาพคล่อง นั้น ชอบด้วยระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือไม่

๕.๒ กรณีที่นายทะเบียนการฌาปนกิจสงเคราะห์ภาครัฐ ได้มีหนังสือวินิจฉัยว่ากรณีที่คณะกรรมการ ช.พ.ส. ได้นำเงินสงเคราะห์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการฌาปนกิจสงเคราะห์ จำนวน ๘๐ ล้านบาท ไปให้หน่วยงานกู้ยืมเป็นการกระทำโดยไม่มีอำนาจ และอาจไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการฌาปนกิจสงเคราะห์ และมีคำสั่งให้คณะกรรมการ ช.พ.ส. คืนเงินต้นตามจำนวนที่หน่วยงานค้างชำระ จำนวน ๘๐ ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ย ร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นั้น หน่วยงานได้ชำระเงินต้นพร้อมด้วยดอกเบี้ยร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ครบถ้วนแล้วหรือไม่

๕.๓ ขอให้กระทรวงศึกษาธิการ ประสานกับคณะกรรมการบริหารหน่วยงานพิจารณาแผนฟื้นฟูศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบบริหารงานเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการอย่างมีคุณภาพ และดำเนินการตามแผนปฏิบัติงาน และงบประมาณตามแผนฟื้นฟูหน่วยงานเพื่อใช้เป็นวิธีการและกระบวนการหลักในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

๖. ประเด็นที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่าการก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา อาจมีการทุจริตหรือการดำเนินการที่ไม่โปร่งใสในประเด็นการแก้ไขสัญญาว่าจ้างเพิ่มเติม การแก้ไขแบบแปลน ตลอดจนมีการเอื้อประโยชน์ให้กับเอกชนที่เป็นคู่สัญญาหลายประการ และเกิดการทิ้งงานทำให้ทางราชการได้รับความเสียหาย นั้น กรณีดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงตามเรื่องร้องเรียนและตรวจสอบพยานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ตลอดจนสอบปากคำพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอแนะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงในประเด็นดังต่อไปนี้

๖.๑. ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลการเสียภาษีและการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ของบริษัทคู่สัญญาในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีปี พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๔๙ ในประเด็นว่า บริษัทคู่กรณีได้เสียภาษีเงินได้ และมีการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ตามสัญญาจ้างตามที่ได้กล่าวอ้างไว้หรือไม่

๖.๒ ดำเนินการตรวจสอบงานออกแบบและรายละเอียดการจ้างออกแบบก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของบริษัทเอกชนที่ได้รับการตัดสินให้ชนะการคัดเลือกและได้รับการว่าจ้างว่ามีการออกแบบสมบูรณ์ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารหรือไม่

๖.๓ ขอให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณายกเลิกสัญญากับบริษัทเอกชนตามโครงการก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาภาคเหนือและริบหลักประกันตามสัญญาจ้าง ตลอดจนขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงในประเด็นที่คณะกรรมการอำนวยการโครงการก่อสร้างอาคาร ได้มีการประชุม การปรับปรุงแบบรูปรายการ และรายละเอียดเกี่ยวกับแบบอาคารก่อสร้างอาคาร ตามความเห็นชอบของผู้ออกแบบ นั้นเป็นการสั่งการให้เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขแบบรูปอาคารฯ รวมทั้งเป็นการสั่งการให้ผู้รับจ้างทำงานพิเศษซึ่งไม่ได้แสดงไว้ หรือรวมอยู่ในเอกสารสัญญา และเข้าข่ายเป็นการเปลี่ยนแปลงสัญญาในสาระสำคัญ ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของเลขาธิการคณะกรรมการ ที่จะพิจารณาอนุมัติแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้

เรื่องที่ ๓

ปัญหาการอพยพประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโรงไฟฟ้า

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับหนังสือร้องเรียนจากประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการที่ทางราชการได้อพยพประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโรงไฟฟ้า ไปอยู่ในพื้นที่จัดสรรเพื่อรองรับการอพยพซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยมีปัญหาที่ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ๓ ประเด็นประกอบด้วย

๑. ปัญหาการขาดการดูแลบ้านเรือนสิ่งปลูกสร้างหลังเดิมของประชาชน ที่ได้ขายให้แก่ทางราชการทำให้มีการเข้าไปลักขโมยและรื้อถอนจนบ้านเรือนหลายหลังทรุดโทรม

๒. ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินการออกเอกสารสิทธิให้กับประชาชนที่ได้ย้ายไปอยู่ในพื้นที่รองรับการอพยพ ทั้งนี้ ได้มีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดโดยให้ทางราชการดำเนินการออกเอกสารสิทธิให้กับประชาชนกลุ่มดังกล่าว แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่มีการดำเนินการออกเอกสารสิทธิให้กับประชาชนแม้แต่รายเดียวทั้งที่เวลาผ่านไปนานกว่า ๙ ปี

๓. ปัญหาการใช้จ่ายเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ซึ่งเป็นเงินกองทุนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือประชาชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโรงไฟฟ้า โดยผู้ร้องเรียนได้กล่าวอ้างว่าการจัดสรรเงินกองทุนดังกล่าวไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรม

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาในเบื้องต้น เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมีความซับซ้อนเกี่ยวพันกับหน่วยงานหลายแห่งและเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อยาวนานมาหลายปี ดังนั้น เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินพร้อมเจ้าหน้าที่สอบสวนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เดินทางไปตรวจสอบสภาพพื้นที่รวมทั้งได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน และได้เชิญผู้ร้องเรียนให้เข้าร่วมประชุมด้วย ผลการประชุมทำให้ได้ข้อสรุปและแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการคือ

๑. ปัญหาด้านการดูแลบ้านเรือนสิ่งปลูกสร้างหลังเดิมของประชาชนที่ได้ขายให้แก่ทางราชการ นั้น ให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ เร่งรัดการสำรวจทรัพย์สินและบ้านเรือนที่ยังเหลืออยู่ในปัจจุบัน และเผยแพร่ประสานงานให้หน่วยงานราชการในจังหวัดและ

ในพื้นที่ข้างเคียงนำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ และให้อำเภอเร่งรัดการยกเลิกเลขที่บ้านและทะเบียนบ้านหลังที่ได้โอนให้กับทางราชการ พร้อมทั้งย้ายชื่อบุคคลที่ไม่ย้ายออกจากทะเบียนบ้านไปไว้ที่ทะเบียนบ้านกลาง ส่วนกรณีที่มีการเข้าไปรื้อถอนบ้านเรือนที่รับโอนมาจากประชาชนนั้น ให้ตำรวจภูธรในพื้นที่สืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

๒. ปัญหาการความล่าช้าในการดำเนินการออกเอกสารสิทธิให้กับประชาชน ให้จังหวัดแต่งตั้งผู้แทนสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเป็นหัวหน้าคณะทำงาน เพื่อเร่งรัดติดตามการเพิกถอนสภาพป่าสงวนแห่งชาติและดำเนินการออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ดังกล่าวให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

๓. ปัญหาการใช้จ่ายเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ให้จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเรื่องดังกล่าว และให้รายงานผลการตรวจสอบให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

ทั้งนี้ จากการลงพื้นที่ดังกล่าว ทำให้ได้รับข้อมูลเพิ่มเติมว่า นอกเหนือจากปัญหาความล่าช้าในการออกเอกสารสิทธิให้กับประชาชนในการอพยพครั้งดังกล่าวแล้ว ยังพบว่าการอพยพประชาชนครั้งก่อนหน้านั้นก็มีปัญหาความล่าช้าด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่าขณะนี้ทางจังหวัดเตรียมการอพยพประชาชนครั้งใหม่ และได้มีหนังสือแจ้งไปยังกรมป่าไม้ขอใช้พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเป็นพื้นที่รองรับการอพยพประชาชนครั้งใหม่ แต่ปัจจุบันยังไม่มีการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ ทำให้แผนการดำเนินการอพยพต้องปรับเปลี่ยน เป็นอุปสรรคในการทำงานในพื้นที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้เร่งรัดการแก้ไขปัญหาให้ครอบคลุมการอพยพทั้งหมด เพื่อให้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไขในคราวเดียวกัน และเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่อีกครั้งหนึ่งเพื่อประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบผลความคืบหน้าสรุปได้ว่า

๑. ปัญหาการดูแลบ้านเรือนสิ่งปลูกสร้างหลังเดิมของประชาชนที่ได้ขายให้แก่ทางราชการ นั้น พบว่า ทางจังหวัดได้แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบสิ่งปลูกสร้างและที่ดินของรัฐ ผลการดำเนินการมีความคืบหน้าคาดว่าจะสามารถดำเนินการได้เสร็จสิ้นภายในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๘

๒. ประเด็นปัญหาความล่าช้าในการดำเนินการออกเอกสารสิทธิให้กับประชาชนในพื้นที่รองรับการอพยพ พบว่า หน่วยงานในพื้นที่ได้ประมวลข้อมูลการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่รองรับการอพยพ เสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเห็นว่า ปัญหาความล่าช้าที่ผ่านมาเกิดจากปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบมีหลายหน่วยงาน ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีหนังสือแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบประเด็นปัญหาการออกเอกสารสิทธิในพื้นที่รองรับการอพยพซึ่งเป็นการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีในอดีตที่ผ่านมา และเสนอแนะให้แต่งตั้งคณะทำงานหรือมอบหมายหน่วยงานรับผิดชอบทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกระทรวง กรม และหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินการมีความต่อเนื่องมีประสิทธิภาพ และสำเร็จลุล่วงเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

๓. ประเด็นปัญหาการใช้จ่ายเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้า จากการตรวจสอบ ทราบว่าจังหวัดได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวแล้ว พบว่า ที่ผ่านมากองทุนพัฒนาไฟฟ้าได้จัดสรรเงินช่วยเหลือด้านสวัสดิการรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพให้กับประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่องทุกปี รวมทั้งได้จัดสรรเงินให้กับกลุ่มของผู้ร้องเรียนซึ่งครอบคลุมการช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพและด้านเศรษฐกิจชุมชน

ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีข้อสังเกตว่าในแต่ละปีมีการจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ลงไปในพื้นที่กว่า ๓๐๐ ล้านบาท แต่คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น จึงควรมีการทบทวนว่าการจัดสรรและจ่ายเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้าที่ผ่านมานั้นมีความคุ้มค่าและความเหมาะสมเพียงใด โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาสถิติข้อมูลการจัดสรรเงินกองทุนตั้งแต่เริ่มต้นส่วนใหญ่เป็นการจัดสรรเงินให้โครงการขนาดเล็กซึ่งมีลักษณะเป็นโครงการที่ไม่มีความยั่งยืน รวมทั้งมีข้อสังเกตว่า ภายใต้ระเบียบกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในปัจจุบันที่กำหนดให้การพิจารณาโครงการต้องผ่านการประชาคมเท่านั้นทำให้หน่วยงานราชการไม่สามารถขอรับการจัดสรรเงินกองทุนได้โดยตรง จึงเป็นข้อจำกัดและเป็นอุปสรรคที่ควรจะได้รับการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมี

หนังสือแจ้งไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ให้ทราบถึงข้อสังเกตในประเด็นการจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้าที่มีแนวโน้มที่จะจัดสรรเงินให้กับโครงการขนาดเล็กที่ไม่มีความยั่งยืนและเป็นการใช้จ่ายเงินที่ไม่คุ้มค่า โดยควรพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการจำกัดการจัดสรรเงินให้กับโครงการขนาดเล็ก รวมทั้งควรพิจารณาถึงความเป็นไปได้ที่จะให้หน่วยงานราชการในพื้นที่ได้มีโอกาสขอรับการสนับสนุนเงินกองทุนโดยตรง โดยไม่ต้องเสนอโครงการผ่านการประชาคม ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ในภาพรวม

ภาพผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

เรื่องที่ ๔

การดำเนินการของหน่วยงานที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยด้านการบิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับกรณีที่นักบินสองคนของสายการบินแห่งหนึ่งทำการบินโดยฝ่าฝืนมาตรการรักษาความปลอดภัยในการบิน ด้านข้อจำกัดเวลาทำการบินและเวลาปฏิบัติหน้าที่ โดยทำการบินต่อเนื่องเกินระยะเวลาและมีช่วงเวลาพักผ่อนซึ่งไม่เป็นไปตามที่กำหนดในประกาศเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยในการบิน และภายหลังมีการร้องเรียนในเรื่องนี้แล้ว หน่วยงานกลับเพิกเฉยไม่ดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าวแต่อย่างใด

จากการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงของผู้ตรวจการแผ่นดิน พบว่า นักบินคนที่หนึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่การบินต่อเนื่องเกินจากจำนวนชั่วโมงที่กำหนดไว้ในประกาศหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัยด้านการบิน และไม่ถือเป็นเหตุสุดวิสัยอันจะทำให้สามารถขยายเวลาการปฏิบัติหน้าที่การบินได้ นอกจากนั้น ยังไม่มีการรายงานให้หน่วยงานที่กำกับดูแลทราบภายใน ๑๔ วันหลังเกิดเหตุ แต่กลับรายงานหลังจากเหตุการณ์เกิดขึ้นผ่านไปแล้วกว่า ๒ ปี ข้อกล่าวอ้างที่ว่าฝ่ายบริหารของหน่วยงานต้นสังกัดไม่ได้รับรายงานจึงไม่ได้รายงานให้หน่วยงานที่กำกับดูแลทราบนั้น เป็นความบกพร่องเรื่องการบริหารจัดการภายในของหน่วยงานต้นสังกัด ไม่ใช่เหตุผลที่จะเป็นข้อยกเว้นให้ไม่ต้องปฏิบัติตามที่ประกาศกำหนดได้

ส่วนกรณีนักบินคนที่สองมีช่วงเวลาพักผ่อนต่อเนื่องก่อนปฏิบัติหน้าที่การบินในเที่ยวบินต่อไปน้อยกว่าที่กำหนดไว้ในประกาศฯ ประกอบกับกรณีที่นักบินประสงค์จะลดช่วงเวลาพักผ่อนจะต้องมีการขออนุญาตจากหน่วยงานที่กำกับดูแล โดยแสดงให้เห็นว่าการลดช่วงเวลาพักผ่อนดังกล่าว ยังคงไว้ซึ่งความปลอดภัย โดยพิจารณาจากประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการที่ผ่านมา รวมทั้งหลักการด้านวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน แต่ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าหน่วยงานที่กำกับดูแลได้อนุญาตให้ลดช่วงเวลาพักผ่อนแต่อย่างใด

นอกจากนั้น ประกาศเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยในการบินได้กำหนดให้ลูกเรือต้องตรวจสอบข้อมูลของตนเองและแจ้งผู้ดำเนินการเดินอากาศก่อทำการบิน เมื่อพบว่าข้อมูลเกี่ยวกับช่วงเวลาปฏิบัติหน้าที่และช่วงเวลาพักผ่อนไม่เป็นไปตามข้อกำหนดตามประกาศนี้ แต่ปรากฏว่านักบินทั้งสองคนไม่ได้ปฏิบัติตามประกาศฯ อีกทั้งยังรับปฏิบัติตามตารางการบินทั้ง ๆ ที่ทราบว่าเป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานที่กำหนดไว้

ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นว่านักบินทั้งสองนาย และหน่วยงานต้นสังกัดตลอดจนบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมการปฏิบัติการบินดังกล่าว ปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามประกาศเกี่ยวกับข้อจำกัดเวลาทำการบินและเวลาปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากมาตรฐานและความปลอดภัยในการบินเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของผู้โดยสาร หากนักบินเกิดความเหนื่อยล้าอ่อนเพลีย จนมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงาน อาจเป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุทางอากาศขึ้นได้ ซึ่งหากมีกรณีเช่นว่านั้น ความเสียหายย่อมไม่อาจประเมินมูลค่าได้ ทั้งนี้การที่หน่วยงานต้นสังกัดกล่าวอ้างเหตุผลว่า นักบินทั้งสองรับปฏิบัติหน้าที่การบินเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานต้นสังกัดมากยิ่งขึ้นนั้น ไม่ใช่เหตุผลที่จะรับฟังได้ เพราะความเสียหายด้านเศรษฐกิจไม่อาจนำมาเทียบกับความเสียหายด้านชีวิตและร่างกายได้ อีกทั้ง องค์กรด้านการบินระหว่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในการบินเป็นอย่างมาก โดยได้ออกกฎหมายการบินระหว่างประเทศในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อจำกัดชั่วโมงการบินของนักบินและลูกเรือและให้แต่ละประเทศนำไปกำหนดเป็นกฎระเบียบภายในประเทศให้สอดคล้อง ซึ่งขณะนี้องค์กรด้านการบินระหว่างประเทศเห็นว่า หน่วยงานที่กำกับดูแลด้านการบินของประเทศไทยมีการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยที่ยังไม่เพียงพอตามมาตรฐาน ดังนั้น หากไม่มีการดำเนินการอย่างเคร่งครัดกับกรณีที่มีการกระทำละเมิดข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยด้านการบิน ย่อมส่งผลกระทบให้ความเชื่อมั่นในมาตรฐานการบินและภาพลักษณ์ของประเทศไทยตกต่ำยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงส่งเรื่องร้องเรียนนี้ไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลเรื่องมาตรฐานความปลอดภัยด้านการเดินอากาศของประเทศไทยให้พิจารณา

ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป และส่งเรื่องไปยังหน่วยงานต้นสังกัดให้ดำเนินการกับบุคคลที่กระทำการหรือร่วมกระทำการที่เป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานความปลอดภัยด้านการบินตามประกาศดังกล่าวตามอำนาจหน้าที่ต่อไป พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือ

อนึ่ง ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีข้อสังเกตเพิ่มว่า จากการที่หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลด้านความปลอดภัยในการเดินอากาศไม่ได้รับรายงานในกรณีนี้ จนกระทั่งระยะเวลาล่วงเลยมานานถึงสองปีกว่า ซึ่งหากไม่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และหน่วยงานต้นสังกัดยังคงไม่รายงานให้ทราบ ย่อมทำให้ไม่มีการตรวจสอบและดำเนินการกับกรณีการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานและความปลอดภัยในการบิน และอาจเป็นสาเหตุให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นได้อีกในอนาคต ซึ่งขณะนี้หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลด้านความปลอดภัยในการเดินอากาศอยู่ในระหว่างการดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านการตรวจสอบมาตรฐานความปลอดภัยการบินเพื่อให้ได้มาตรฐานสากล ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลด้านความปลอดภัยในการเดินอากาศนำกรณีเรื่องร้องเรียนนี้ไปเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับปรุงเรื่องมาตรการการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยในการเดินอากาศตลอดจนมาตรการดำเนินการกับผู้ที่ละเมิดข้อกำหนดต่าง ๆ รวมทั้งขอให้ปรับปรุงระเบียบและประกาศให้สอดคล้องกับสภาพและฐานความผิด และสอดคล้องกับสภาวการณ์ปัจจุบันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกรณีร้องเรียนเช่นนี้ขึ้นอีกในอนาคต

เรื่องที่ ๔

การปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนของบริษัทบริหารสินทรัพย์กรณีไม่ขายที่ดินคืนให้แก่ผู้ร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนรายหนึ่ง สรุปได้ว่า ผู้ร้องเรียนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินมีโฉนด และได้ประสบปัญหาทางด้านการเงิน จึงถูกธนาคารเจ้าหนี้ฟ้องล้มละลาย ต่อมา ได้มีบริษัทบริหารสินทรัพย์ได้เข้าสวมสิทธิในฐานะเจ้าหนี้รายใหม่โดยซื้อกรรมสิทธิ์ในที่ดินมาจากการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี ต่อมาผู้ร้องเรียนพยายามติดต่อและเจรจาเพื่อขอซื้อทรัพย์สินคืนจากบริษัทบริหารสินทรัพย์ดังกล่าวหลายครั้ง แต่กลับไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินการแต่อย่างใด ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าการที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ มีหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญของภาครัฐในการบริหารจัดการสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ซึ่งต้องมีส่วนช่วยเหลือลูกหนี้และแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน แต่กลับไม่เปิดโอกาสให้สิทธิแก่ลูกหนี้ในฐานะเจ้าของเดิมซื้อทรัพย์สินคืนเพื่อฟื้นฟูกิจการอันเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่เจ้าของกิจการตามเจตนารมณ์ของรัฐวิสาหกิจนี้ ทำให้ผู้ร้องเรียนไม่ได้รับความเป็นธรรมประกอบกับการประมูลซื้อทรัพย์อาจไม่มีความโปร่งใส จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้จึงได้มีหนังสือแจ้งบริษัทบริหารสินทรัพย์เพื่อขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริง และได้จัดให้มีการจัดประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ผลจากการประชุมและการชี้แจงข้อเท็จจริง ทราบว่า บริษัทได้กรรมสิทธิ์มาจากการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี ทรัพย์สินดังกล่าวจึงเป็นกรรมสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมาย บริษัทจึงมีสิทธิตามกฎหมายที่จะนำทรัพย์สินดังกล่าวออกจำหน่ายจ่ายโอนให้แก่บุคคลภายนอกตามเงื่อนไข และไม่มีเงื่อนไขการซื้อคืนของเจ้าของเดิมหรือติดภาระผูกพันและวิธีการที่กฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์กำหนด แต่ข้อเท็จจริงจากการสอบสวนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ปรากฏว่า ผู้ร้องเรียนได้พยายามติดตามทรัพย์สินของตนเองและครอบครัวคืนจากบริษัทบริหารสินทรัพย์หลายครั้ง แต่ก็ไม่ได้รับการพิจารณาจากบริษัทบริหารสินทรัพย์ ต่อมา บริษัทฯ ได้ทำการประมูลซื้อขายที่ดินของผู้ร้องเรียน ผู้ร้องเรียน

จึงได้ไปยื่นคำขอซื้อคืนแต่กลับไม่ได้รับการพิจารณา โดยในครั้งล่าสุดผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำขอเสนอซื้อในราคาที่เป็นจำนวนเงินที่สูงกว่ายอดหนี้ แต่บริษัทบริหารสินทรัพย์กลับมิได้พิจารณาคำขอเสนอซื้อดังกล่าว เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนเข้าใจว่าไม่ได้รับการพิจารณาในฐานะลูกหนี้ที่มีศักยภาพเพื่อเปิดโอกาสได้พัฒนาธุรกิจต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาจากหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ เรื่อง จำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ แล้วมีความเห็นว่า รัฐวิสาหกิจเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม ซึ่งผลิตและการจำหน่ายสินค้าหรือบริการที่มีลักษณะเป็นการให้บริการสาธารณะ และงานสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ หรืองานของรัฐบางด้านที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงและมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ หรือการดำเนินกิจกรรมมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่รัฐยังจำเป็นต้องควบคุมและดำเนินการแต่ผู้เดียว หรือเป็นกิจการที่รัฐจำเป็นต้องแทรกแซงเพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม รัฐวิสาหกิจมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหารายได้สามารถเลี้ยงตัวเองจากการดำเนินงานเชิงพาณิชย์ จะเห็นได้ว่า ภาครัฐตระหนักถึงความเดือดร้อนและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาผู้ได้รับความเดือดร้อนจากวิกฤตเศรษฐกิจทางด้านการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ใช้มาตรการปรับโครงสร้างหนี้ภาคประชาชนที่รัฐให้ความช่วยเหลือลูกหนี้โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๔๙ ให้มีโอกาสได้รับการฟื้นฟูกิจการและดำเนินธุรกิจต่อไปได้ เห็นว่า รัฐวิสาหกิจมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหารายได้สามารถเลี้ยงตัวเองจากการดำเนินงานเชิงพาณิชย์ และสาระสำคัญที่ทำให้รัฐวิสาหกิจแตกต่างไปจากภาคธุรกิจเอกชนก็คือมิได้มุ่งหวังแต่เพียงผลกำไรสูงสุดเท่านั้น โดยเหตุผลที่รัฐบาลต้องออกกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ ก็เพื่อให้มีสถาบันการเงินพิเศษมีหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญของภาครัฐในการบริหารจัดการทรัพย์สินด้อยคุณภาพที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และเจตนารมณ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การมีส่วนให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อผู้ร้องเรียนเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ โดยบริษัทบริหารสินทรัพย์ได้ซื้อสินทรัพย์มาจากการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดีมาบริหารจัดการ และภายหลังผู้ร้องเรียนได้พยายามติดต่อเจรจา

หลายครั้งเพื่อขอซื้อทรัพย์สินกลับมาบริหารต่อไปแต่ไม่ได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมนั้น แม้ว่า บริษัทบริหารสินทรัพย์จะได้ปฏิบัติเป็นไปตามขั้นตอนโดยชอบกฎหมายแล้วแต่บริษัทบริหารสินทรัพย์ควรให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อน ตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ตามกฎหมายของรัฐวิสาหกิจนี้ด้วย กรณีจึงถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐวิสาหกิจที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนหรือผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีข้อเสนอแนะให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ ได้พิจารณาทบทวนแนวทางในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนอย่างเหมาะสมเป็นธรรมต่อไป

เรื่องที่ ๖

องค์การบริหารส่วนตำบลละเลยไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาการถมดินปิดเหมืองสาธารณประโยชน์

ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนจากเจ้าของที่ดินข้างเคียงถมดินปิดเหมืองสาธารณประโยชน์ ทำให้น้ำจากลำห้วยไม่สามารถไหลเข้าสู่ที่ดินของผู้ร้องเรียน ส่งผลให้ไม่มีน้ำใช้ตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ และเมื่อร้องเรียนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลก็ไม่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแต่อย่างใด นอกจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลยังมีโครงการก่อสร้างถนนบริเวณเหมืองสาธารณประโยชน์ ซึ่งผู้ร้องเรียนมีความกังวลว่าถนนจะทับแนวเหมืองสาธารณประโยชน์เพิ่มมากขึ้น ผู้ร้องเรียนจึงยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบและประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคของผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่

ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเจ้าหน้าที่ได้เดินทางไปตรวจสอบสภาพพื้นที่จริง และร่วมประชุมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีเหมืองสาธารณประโยชน์บริเวณที่ร้องเรียนจริงแต่มีความยาวไม่ถึงลำห้วย สภาพเหมืองมีลักษณะเป็นทางเกวียนมาตั้งแต่ก่อนที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะยกฐานะในปี ๒๕๔๐ และเจ้าของที่ดินข้างเคียงไม่ได้ขนดินมาถมปิดร่องเหมืองแต่อย่างใด แต่เกิดจากการที่มีดินทับถมขึ้นเองตามสภาพธรรมชาติ ทั้งนี้ เจ้าของที่ดินข้างเคียงยินยอมจะดำเนินการจัดทำเหมืองสาธารณประโยชน์ ขนาดความกว้าง ๐.๘๐ เมตร ตามที่ปรากฏในโฉนดที่ดิน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดให้ทั้งสองฝ่ายทำบันทึกข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร สำหรับข้อร้องเรียนในประเด็นองค์การบริหารส่วนตำบลจะจัดทำถนนทับเหมืองสาธารณประโยชน์นั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบแล้ว พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงการที่จะทำถนนบริเวณดังกล่าวจริง โดยจะดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ตามแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และองค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการไม่ให้กระทบกับเหมืองสาธารณประโยชน์ โดยจะจัดทำถนนลูกรังเลาะร่องเหมืองสาธารณประโยชน์ ในพื้นที่ของเจ้าของที่ดินข้างเคียงซึ่งยินยอมยกที่ดินบางส่วนเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ

หลังจากนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะได้เดินทางไปตรวจสอบพื้นที่ร่วมกับส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า พื้นที่ทางกายภาพเป็นไปตามการชี้แจงข้อเท็จจริง อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า เมื่อเหมืองสาธารณประโยชน์มีความยาวไม่ถึงลำห้วย ประกอบกับลำห้วยมีสภาพทางกายภาพตื้นเขินมาก มีต้นไม้ขึ้นปกคลุมเป็นจำนวนมากจนเกือบไม่เหลือสภาพเป็นลำห้วย ประชาชนจึงไม่อาจใช้ประโยชน์จากลำห้วยได้อย่างเต็มที่ ซึ่งหากมีการขุดลอกให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ก็จะเป็นแหล่งรองรับน้ำที่ดีในช่วงฤดูน้ำหลาก หรือเป็นแหล่งกักเก็บน้ำในช่วงฤดูน้ำแล้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีข้อเสนอแนะแก่องค์การบริหารส่วนตำบลให้พัฒนาลำห้วยและพื้นที่บริเวณใกล้เคียง เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากลำห้วยอย่างเต็มที่ โดยอาจทำแผนพัฒนาแล้วเสนอของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งต้องขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ในการบริจาคที่ดินบางส่วน เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวได้ อันจะนำมา

ซึ่งประโยชน์แก่ประชาชนที่ประกอบอาชีพในบริเวณดังกล่าวได้อย่างทั่วถึง ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลรับจะไปดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือแจ้งให้จังหวัดพิจารณาให้ความช่วยเหลือในการจัดสรรงบประมาณตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อเป็นการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่สามารถพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม อันจะทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

เรื่องที่ ๗

หน่วยงานราชการเบิกเงินงบประมาณในการจัดกิจกรรมค่ายบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดเกินกว่าความเป็นจริงโดยพฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริต

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้ตรวจสอบ กรณีหน่วยงานราชการแห่งหนึ่งเบิกเงินงบประมาณกิจกรรมค่ายบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด เกินกว่าความเป็นจริง โดยการอบรมดังกล่าวแบ่งเป็น ๕ รุ่น ในการฝึกอบรมรุ่นที่ ๔ มีผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน ๒๒ คน แต่หน่วยงานดังกล่าวเบิกเงินงบประมาณเกินกว่าความเป็นจริง โดยรายงานว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน ๑๕๐ คน และในการฝึกอบรมรุ่นที่ ๕ มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพียง ๑๖ คน แต่หน่วยงานเบิกเงินงบประมาณโดยรายงานว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมถึง ๑๒๐ คน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งจากการประสานงานกับทางจังหวัดปรากฏข้อเท็จจริงว่า การจัดกิจกรรมดังกล่าวได้รับงบประมาณจากกรมการปกครอง และงบประมาณอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอุดหนุนเท่ากับกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการอบรมในแต่ละครั้ง โดยให้ที่ทำการปกครองอำเภอทำการเบิกจ่าย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะอุดหนุนงบประมาณต่อเมื่อได้รับบัญชีรายชื่อผู้เข้ารับการอบรม และอำเภอได้ถือปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัดตลอดมา โดยตามบัญชีรายชื่อผู้เข้ารับการอบรม ปรากฏว่า การอบรมรุ่นที่ ๔ มีผู้ลงทะเบียนเข้ารับการอบรมจำนวน ๑๕๑ คน และการอบรมรุ่นที่ ๕ มีผู้ลงทะเบียนเข้ารับการอบรมจำนวน ๑๒๑ คน ภายใต้การกำกับดูแลของคณะทำงานฝ่ายจัดกิจกรรม

นอกจากนี้จากการประสานงานกับวิทยากรในการอบรม ได้รับทราบข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในการอบรมรุ่นที่ ๔ และรุ่นที่ ๕ มีผู้เข้ารับการอบรมประมาณ ๑๖ - ๒๕ คนเท่านั้น โดยผู้เข้ารับการอบรมไม่สามารถออกนอกสถานที่อบรมได้ตลอดระยะเวลาการอบรม ซึ่งข้อมูลดังกล่าวไม่สอดคล้องกับคำชี้แจงจากทางจังหวัด ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมอบหมายให้คณะเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อทำการตรวจสอบและบันทึกถ้อยคำพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผลจากการตรวจสอบและสอบสวนตามคำให้การของพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งได้ให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่า การอบรมรุ่นที่ ๔ และรุ่นที่ ๕ มีจำนวนผู้เข้ารับการอบรมประมาณ ๒๐ คน และมีพยานบุคคลซึ่งเป็นผู้มีรายชื่อเข้ารับการอบรมในรุ่นที่ ๔ และรุ่นที่ ๕ ปฏิเสธว่าลายมือชื่อที่ปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้เข้ารับการอบรมไม่ใช่ลายมือชื่อของตน กรณีจึงเป็นเรื่องที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าการเบิกเงินงบประมาณในการฝึกอบรมค่ายบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดรุ่นที่ ๔ และรุ่นที่ ๕ อาจมีการเบิกเงินเกินกว่าหลักฐานที่ถูกต้องแท้จริงโดยทุจริต หรือมีการประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญาหรือมีมูลความผิดทางวินัย

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ส่งเรื่องดังกล่าวให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยพิจารณาหรือมอบหมายให้มีการสอบสวนเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวตามอำนาจหน้าที่ต่อไป และแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบทุกสามเดือน

เรื่องที่ ๘

หน่วยงานละเลยการปฏิบัติหน้าที่ปล่อยให้เจ้าของอาคารที่พักอาศัยประกอบกิจการอันก่อให้เกิดก่อมลภาวะทางเสียง กลิ่น และปล่อยน้ำเสียลงท่อระบายน้ำ

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งกรณีปล่อยปละละเลยให้ผู้พักอาศัยในอาคารข้างเคียงของผู้ร้องเรียน ประกอบกิจการรับซื้อท่อพีวีซีและสายยางเก่าส่งเสียงดัง ส่งกลิ่นเหม็น และปล่อยน้ำเสียลงในท่อระบายน้ำก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้ร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือขอให้จังหวัดชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้ออกตรวจพื้นที่อาคารที่ถูกร้องเรียน พบว่า เจ้าของกิจการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการขายทอดตลาดและค้าของเก่า มีอาชีพรับซื้อของเก่าประเภทท่อน้ำประปาและท่อเดินสายไฟ (ท่อพีวีซี) เป็นหลักแล้วนำมาล้างทำความสะอาดเพื่อส่งโรงงานรีไซเคิล มีคนงานจำนวน ๓ คน เครื่องล้างจำนวน ๑ เครื่อง ขณะประกอบการจะมีเสียงดังจากเครื่องล้างท่อพีวีซีครั้งละประมาณ ๑ ชั่วโมง วันละประมาณ ๓ ครั้ง แต่ไม่ได้ทำทุกวัน จึงไม่ถือเป็นเหตุสร้างความรำคาญตามกฎหมาย ประเด็นเรื่องกลิ่นเหม็น ขณะที่ออกตรวจไม่พบกลิ่นเหม็นแต่อย่างใด ส่วนประเด็นที่ปล่อยน้ำเสียลงท่อระบายน้ำ พื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ลุ่มถูกจัดสรรเป็นล็อคมีน้ำล้อมรอบ มีถนนตัดผ่านไม่มีท่อระบายน้ำทิ้ง บริเวณดังกล่าวยังมีน้ำท่วมตลอดเวลาตามการขึ้นลงของระดับน้ำทะเลและน้ำที่ทิ้งไม่ใช่น้ำเสีย แต่เป็นน้ำชะล้างที่ไม่มีการปนเปื้อนจากสารเคมี องค์การบริหารส่วนตำบลจึงขอให้เจ้าของกิจการย้ายเครื่องล้างท่อพีวีซีไปไว้ทางด้านหลังอาคาร และดำเนินการซีลแผ่นยางพลาสติกกึ่งโฟมหุ้มตัวเครื่อง พร้อมทั้งเพิ่มน้ำกับท่อพีวีซีในการทำงานเพื่อลดเสียงรบกวนขณะเครื่องทำงานและปิดกั้นด้านข้างตัวอาคารป้องกันฝุ่นและเสียงพร้อมทั้งกำชับให้คนงานห้ามโยนท่อพีวีซีลงพื้น ซึ่งอาจทำให้เสียงดังรบกวนกับผู้พักอาศัยบริเวณใกล้เคียงได้

อย่างไรก็ดี ผู้ร้องเรียนยังไม่พึงพอใจผลการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า อาคารที่ถูกร้องเรียนมีลักษณะเป็นโกดัง กำแพงด้านหนึ่งอยู่ติดกับบ้านพักอาศัยของผู้ร้องเรียน และอีกด้านหนึ่งอยู่ติดกับที่โล่งมีน้ำขัง ถนนบริเวณดังกล่าวไม่มีท่อระบายน้ำจึงเป็นเหตุให้มีน้ำท่วมขังตลอดเวลา และทราบข้อมูลเพิ่มเติมว่าผู้ร้องเรียนและผู้ประกอบการมีเรื่องทะเลาะวิวาทกันบ่อยครั้ง ผลจากการลงพื้นที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประชุมร่วมกับผู้ร้องเรียนและเจ้าของกิจการ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยได้จัดทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ร้องเรียนและเจ้าของกิจการ ดังนี้

๑. การตัดท่อประปาขนาดใหญ่ที่จะต้องใช้เครื่องมือที่ก่อให้เกิดเสียงดัง ให้ดำเนินการในช่วงเวลา ๑๔.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

๒. น้ำทิ้งที่ปล่อยจากเครื่องล้างท่อพีวีซีขอให้ดำเนินการตรวจสอบไม่ให้มีตะปูที่จะทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้สัญจรไปมา

๓. ขอให้ผู้ประกอบการยกเลิกการเผาสายไฟฟ้าที่ส่งกลิ่นเหม็น ซึ่งผู้ประกอบการรับว่าจะนำสายไฟฟ้าไปทิ้งที่อื่นที่มีความเหมาะสม

จากการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนพึงพอใจผลการดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นการแก้ไขปัญหาที่มีรูปธรรมและเห็นชอบร่วมกันทั้งสองฝ่าย เมื่อผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน

เรื่องที่ ๙

สำนักทะเบียนอำเภอคัดชื่อของผู้ร้องเรียนออกจากทะเบียนบ้านไปไว้ในทะเบียนบ้านกลาง โดยไม่แจ้งให้ผู้ร้องเรียนหรือเจ้าบ้านทราบ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนสรุปได้ว่า ผู้ร้องเรียนเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านซึ่งมารดาของผู้ร้องเรียนเป็นเจ้าบ้าน ต่อมา ผู้ร้องเรียนไปทำงานต่างจังหวัดและไม่สามารถต่ออายุบัตรประจำตัวประชาชนหรือหนังสือเดินทางหรือแจ้งย้ายที่อยู่ปลายทางได้ เนื่องจากสำนักทะเบียนอำเภอและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้คัดชื่อของผู้ร้องเรียนออกไปไว้ในทะเบียนบ้านกลาง โดยไม่แจ้งให้ผู้ร้องเรียนหรือเจ้าบ้านที่ผู้ร้องเรียนมีชื่ออยู่ทราบ เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อน

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปว่า กรณีดังกล่าวน่าจะเกิดจากการที่ผู้ร้องเรียนไม่ทราบข้อกฎหมายตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนประชาชน พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบกับไม่ได้ประสานกับสำนักทะเบียนอำเภอถึงสาเหตุการถูกย้ายเข้าทะเบียนบ้านกลาง และน่าจะเชื่อได้ว่าเจ้าหน้าที่ของสำนักงานทะเบียนอำเภอและผู้ที่เกี่ยวข้องในขณะนั้นได้ดำเนินการย้ายผู้ร้องเรียนเข้าทะเบียนบ้านกลาง เพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลทะเบียนประชาชนตามอำนาจหน้าที่และตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนประชาชน พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๘๑ โดยไม่มีเจตนากลั่นแกล้งผู้ร้องเรียนแต่อย่างใด ต่อมาเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๗ ผู้ร้องเรียนได้มาขอย้ายตนออกจากทะเบียนบ้านกลาง สำนักทะเบียนอำเภอจึงได้ชี้แจงให้ผู้ร้องเรียนทราบถึงเหตุผลที่ถูกย้ายเข้าทะเบียนบ้านกลางและดำเนินการย้ายที่อยู่ผู้ร้องเรียนออกจากทะเบียนบ้านกลาง และอนุญาตให้ทำบัตรประจำตัวประชาชนกรณีหมดอายุ (ต่อบัตร) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ร้องเรียนจึงไม่ติดใจที่จะร้องเรียนต่อไป เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประสานทางโทรศัพท์ไปยังกรมการปกครองเพื่อสอบถามปัญหาดังกล่าว และได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม สรุปได้ว่า โดยหลักของการแจ้งย้ายบุคคลออกจากทะเบียน จะต้องกระทำโดยเจ้าบ้านหรือบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าบ้านและต้องมีหนังสือมอบอำนาจด้วย

อนึ่ง เนื่องจากมีเรื่องเปรียบเทียบที่แสดงให้เห็นว่า เรื่องในลักษณะนี้ ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาคดีหมายเลขแดง ที่ อ. ๑๒๖/๒๕๕๕ ให้เพิกถอนคำสั่งที่ย้ายชื่อผู้ฟ้องคดีจากทะเบียนบ้านเลขที่ที่ผู้ฟ้องคดีมีชื่ออยู่เข้าทะเบียนบ้านกลาง โดยศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ตามหลักนิติรัฐ องค์กรของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายบริหารและฝ่ายปกครองจะกระทำการใดที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ต่อเมื่อมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดแจ้ง และจะต้องใช้อำนาจนั้นภายในกรอบและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดไว้ด้วย ซึ่งอำนาจของนายทะเบียนตามมาตรา ๑๐ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนประชาชน พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นเพียงอำนาจทั่วไปในการแก้ไขรายการทะเบียนและหลักฐานทะเบียนให้ถูกต้องเท่านั้น เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวประกอบกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ไม่มีบทบัญญัติใดที่กำหนดว่าผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านใดจะต้องพักอาศัยอยู่ในบ้านดังกล่าวตลอดเวลา มิฉะนั้นนายทะเบียนก็จะมีอำนาจแจ้งย้ายชื่อบุคคลดังกล่าวจากทะเบียนบ้านที่มีชื่ออยู่เข้าทะเบียนบ้านกลางได้ อีกทั้งไม่ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานได้ให้โอกาสคู่กรณีได้โต้แย้งชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานของตนหรือการให้เหตุผลของคำสั่งทางปกครอง กรณีจึงสอดคล้องกับเรื่องร้องเรียนนี้ที่สำนักทะเบียนอำเภอได้คัดชื่อผู้ร้องเรียนออกจากทะเบียนบ้านที่ผู้ร้องเรียนมีชื่ออยู่และเพิ่มชื่อของผู้ร้องเรียนเข้าทะเบียนบ้านกลาง ซึ่งเป็นการดำเนินการ

ตามที่ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้แจ้งย้ายโดยไม่ปรากฏพยานเอกสารว่า ผู้ใหญ่บ้านดังกล่าวได้รับมอบอำนาจจากมารดาของผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นเจ้าบ้าน แต่นายทะเบียนผู้รับแจ้งได้ย้ายชื่อของผู้ร้องเรียนลงในทะเบียนบ้านกลาง ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนไม่สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งตลอดจนไม่สามารถยื่นคำร้องขอคัดและให้นายทะเบียนรับรองสำเนารายการเพื่อนำไปใช้อ้างอิงหรือสิทธิต่าง ๆ ได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีข้อสังเกตและสมควรเสนอแนะให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการดังนี้

๑. แจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง กรณีผู้ใหญ่บ้านแจ้งย้ายชื่อผู้ร้องเรียนออกจากทะเบียนบ้าน และกรณีนายทะเบียนอำเภอดำเนินการย้ายชื่อผู้ร้องเรียนออกจากทะเบียนบ้านดังกล่าว

๒. แจ้งกรมการปกครองให้กำชับและกำกับดูแลนายทะเบียนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ปกครองท้องที่ได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทะเบียนประชาชน พ.ศ. ๒๕๓๔ และระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนประชาชน พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยเคร่งครัดต่อไป และขอให้กรมการปกครองดำเนินการตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังถึงปี ๒๕๕๐ เกี่ยวกับการย้ายชื่อของบุคคลที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเข้าทะเบียนบ้านกลางในลักษณะดังกล่าวที่ไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติและระเบียบข้างต้น รวมถึงคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๑๒๖/๒๕๕๕ แล้วดำเนินการย้ายชื่อบุคคลที่ได้รับผลกระทบเข้าทะเบียนบ้านเดิมต่อไป

เรื่องที่ ๑๐

เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินไม่ดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้กับบิดาของผู้ร้องเรียน เป็นเหตุให้บิดาของผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนและเสียหาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนโดยมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า บิดาของผู้ร้องเรียนเป็นผู้มีสิทธิครอบครองในที่ดินจำนวน ๒ แปลง ซึ่งเป็นที่ดินตามหลักฐาน ส.ค. ๑ ได้แจ้งการครอบครองไว้ตั้งแต่ ปี ๒๔๙๘ ต่อมา บิดาของผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำขอรังวัดออกโฉนดที่ดินต่อสำนักงานที่ดินจังหวัด เมื่อประมาณปี ๒๕๕๑ แต่ปัจจุบันยังไม่ได้รับโฉนดที่ดินแต่อย่างใด โดยที่สำนักงานที่ดินจังหวัดได้ส่งเรื่องให้อุทยานแห่งชาติตรวจสอบแนวเขตเรื่องป่าไม้ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐาน ส.ค. ๑ ทั้งสองแปลง ผลการพิจารณาปรากฏว่า หน่วยงานไม่อนุญาตให้ออกเอกสารสิทธิในที่ดินทั้งสองแปลงดังกล่าว เนื่องจากยังไม่ชัดเจนว่าที่ดินแปลงดังกล่าวอยู่ในเขตพื้นที่ป่าตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พ.ศ. ๒๔๘๑ หรือไม่ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ไม่ได้คัดค้านความถูกต้องในการออกหลักฐาน ส.ค. ๑ ดังกล่าวแต่อย่างใด แต่เมื่อที่ดินแปลงดังกล่าวยังไม่แน่ชัดว่าอยู่ในเขตป่าหรือไม่ ก็สมควรที่จะตรวจสอบให้ถูกต้องชัดเจน แต่กรณีดังกล่าวเวลาได้ล่วงมากว่า ๖ ปี แล้วยังไม่ได้รับการพิจารณาหรือตรวจสอบให้ชัดเจนแต่อย่างใด เป็นเหตุให้บิดาของผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนและเสียหาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปว่า จังหวัด ได้รับรายงานจากสำนักงานที่ดินจังหวัดว่า อุทยานแห่งชาติได้แจ้งผลการตรวจสอบของคณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑) แปลงที่ดินและการขอออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามคำสั่งสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ และได้ร่วมกันประชุมเพื่อพิจารณาตรวจสอบการขอออกโฉนดแปลงที่ดินรายดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า ไม่ควรอนุญาตให้ออกเอกสารสิทธิที่ดินตามที่มีผู้ขอรังวัดออกโฉนดที่ดินจากหลักฐาน ส.ค. ๑ ในส่วนที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ทั้ง ๒ แปลง

จากการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจพิสูจน์ที่ดินเพื่อออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) ในเขตป่าไม้และตำบลที่มีเขตป่าไม้ พบว่า พื้นที่บริเวณดังกล่าวได้มีกำหนดที่ดินในเขตป่า แต่สำหรับพื้นที่ป่าในเขตจังหวัดตามคำร้องเรียน คณะกรรมการฯ ไม่สามารถสืบค้นเอกสารที่จะระบุได้ว่ามีการประกาศเป็นป่าใด ๆ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช ๒๔๘๑ หรือไม่ สาเหตุที่หาไม่พบอาจเนื่องมาจากเป็นเอกสารเก่าที่มีอายุมาก ทำให้ในชั้นนี้ยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่จะใช้พิจารณาประกอบในการออกเอกสารสิทธิ ซึ่งการขออนุญาตให้ออกเอกสารสิทธิในที่ดินอาจทำให้เกิดความเสียหายตามมาได้ คณะกรรมการตรวจพิสูจน์ที่ดินเพื่อออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) ในเขตป่าไม้และตำบลที่มีเขตป่าไม้ จึงมีความเห็นร่วมกันว่าไม่ควรอนุญาตให้ออกเอกสารสิทธิที่ดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาประกอบกันแล้วเห็นว่า จากหลักฐาน ส.ค. ๑ ทั้งสองแปลงดังกล่าวแจ้งว่าได้มีการครอบครองทำประโยชน์ตั้งแต่ปี ๒๔๙๓ และได้มีการแจ้งการครอบครองตาม ส.ค. ๑ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๔๙๘ จึงเป็นการครอบครองทำประโยชน์ก่อนมีการประกาศให้พื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นอุทยานแห่งชาติในปี ๒๕๐๕ ประกอบกับไม่ปรากฏเอกสารหลักฐานที่ชัดเจนว่า ได้มีการประกาศให้พื้นที่จังหวัดตามคำร้องเรียนเป็นพื้นที่ป่าคุ้มครองหรือป่าสงวนก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแต่อย่างใด ซึ่งหากคณะกรรมการฯ จะนำข้อมูลจากกฎหมายที่ประกาศให้พื้นที่ใกล้เคียงที่เป็นป่าคุ้มครองและป่าสงวน มาพิจารณาเพื่อใช้ในการอ้างอิงว่าพื้นที่จังหวัดดังกล่าวน่าจะมีการประกาศเป็นพื้นที่ป่าสงวนหรือป่าคุ้มครองมาก่อนการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเช่นเดียวกันนั้น คณะกรรมการฯ จะต้องมีเอกสารหลักฐานมาพิสูจน์ว่าที่ดินที่ขอออกโฉนดที่ดินดังกล่าวซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดนั้นเป็นป่าสงวนหรือป่าคุ้มครองมาก่อนอย่างไร มิใช่พิจารณาจากกฎหมายประกาศพื้นที่ป่าสงวนในเขตพื้นที่ใกล้เคียงดังกล่าว แล้วนำมาเป็นเหตุคัดค้าน

ดังนั้น การที่คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงที่จะใช้พิจารณาประกอบในการออกเอกสารสิทธิยังไม่มีความชัดเจนซึ่งการออกเอกสารสิทธิในที่ดินอาจทำให้เกิดความเสียหายตามมาได้ จึงลงความเห็นร่วมกันว่าไม่ควรออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้กับบิดาของผู้ร้องเรียน จึงเป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่สามารถหาเอกสารหลักฐานมายืนยันเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐเองได้ ประกอบกับข้อมูลการทำประโยชน์ที่ดินซึ่งตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญโดยการอ่านแปลตีความวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศในช่วงปีต่าง ๆ ได้แก่ ปี ๒๔๙๖ ปี ๒๕๑๓ ปี ๒๕๑๗ ปี ๒๕๓๗ และปี ๒๕๔๖ ปรากฏว่า ที่ดินแปลงดังกล่าวมีการทำประโยชน์ในพื้นที่มาตามลำดับอีกด้วย อีกทั้งการที่แจ้งว่าประชาชนสามารถใช้กระบวนการทางศาลยุติธรรมในการขอเอกสารสิทธิดังกล่าวตามกฎหมายได้นั้น เป็นการละเลยไม่ดำเนินการเรื่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จและได้ข้อยุติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ อีกทั้ง เป็นการผลักภาระให้กับผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งพฤติการณ์การปฏิบัติหน้าที่และดำเนินการของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้วยความล่าช้าและไม่ชัดเจนในกรณีดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนและเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนและประชาชนผู้ได้รับผลกระทบโดยไม่เป็นธรรม

ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว เสนอแนะให้จังหวัดได้พิจารณาทบทวนให้คณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑) แปลงที่ดินและการขอออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ และสำนักงานที่ดินจังหวัดพิจารณาดำเนินการในการขอออกเอกสารสิทธิในที่ดินทั้งสองแปลงดังกล่าวของบิดาของผู้ร้องเรียนให้แล้วเสร็จและได้ข้อยุติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายและระเบียบกำหนดไว้โดยเร็ว ทั้งนี้หากหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบไม่สามารถหาเอกสารหลักฐานที่จะพิสูจน์หรือยืนยันได้ว่าที่ดินที่ขอออกเอกสารสิทธินั้น ได้ถูกประกาศให้เป็นป่าคุ้มครองหรือป่าสงวนก่อนมีการประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ ขอให้สำนักงานที่ดินจังหวัดพิจารณาและดำเนินการออกเอกสารสิทธิให้กับบิดาของผู้ร้องเรียนตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

เรื่องที่ ๑๑

หน่วยงานเลิกจ้างลูกจ้างชั่วคราวโดยไม่เป็นธรรม

ผู้ร้องเรียนเป็นลูกจ้างชั่วคราวเงินนอกงบประมาณ (ประเภทเงินบำรุง) ตำแหน่งพนักงานทั่วไป ของโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินกรณีถูกหน่วยงานบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเลิกจ้างโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้องส่งผลให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเสียหาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร้องเรียนจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของลูกจ้างชั่วคราวเงินนอกงบประมาณ (เงินบำรุง) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่กำหนดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานลูกจ้างชั่วคราวเงินนอกงบประมาณไม่น้อยกว่าปีละ ๑ ครั้ง โดยต้องได้รับการกลั่นกรองการประเมินผลการปฏิบัติงานจากคณะกรรมการกลั่นกรองการประเมินผลการปฏิบัติงาน เมื่อเสร็จสิ้นการประเมินผลการปฏิบัติงานให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้ประเมินแจ้งผลการประเมินให้ลูกจ้างชั่วคราวได้รับทราบ และให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น และหากผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับพอใช้ติดต่อกัน ๒ ครั้ง ให้ผู้บังคับบัญชาทำความเห็นเสนอผู้มีอำนาจสั่งจ้างเพื่อพิจารณาเลิกจ้างต่อไป ให้หัวหน้าหน่วยบริการเป็นผู้มีอำนาจเลิกจ้างโดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารหน่วยบริการด้วย

อย่างไรก็ดี จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า หน่วยงานได้ทำการประเมินผลการปฏิบัติงานผู้ร้องเรียน ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ - ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ - ๓๐ เมษายน ๒๕๕๕ โดยที่ผู้ร้องเรียนไม่ได้ลงชื่อรับทราบผลการประเมินและไม่ปรากฏว่ามีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้ร้องเรียนได้รับทราบและให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น อีกทั้ง การประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร้องเรียนไม่ได้รับการกลั่นกรองการประเมินผล

การปฏิบัติงานจากคณะกรรมการกลั่นกรองการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมจากการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาก่อนเสนอผลการประเมินต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาล กรณีดังกล่าวจึงถือว่าการประเมินผลการปฏิบัติงานผู้ร้องเรียนไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของลูกจ้างชั่วคราวเงินนอกงบประมาณ (เงินบำรุง) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๕๒

กรณีหน่วยงานดังกล่าวอ้างว่า การกระทำของผู้ร้องเรียนมีเหตุผลอันสมควรในการเลิกจ้างก่อนครบกำหนด เนื่องจากผู้ร้องเรียนได้คะแนนการประเมินผลการปฏิบัติงานในระดับต้องปรับปรุงทั้งสองครั้ง จึงไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงานนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่า การเลิกจ้างผู้ร้องเรียนต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารหน่วยบริการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจ่ายเงินบำรุงเพื่อเป็นค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราวหรือลูกจ้างรายคาบของหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๔๕ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร้องเรียนไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของลูกจ้างชั่วคราวเงินนอกงบประมาณ (เงินบำรุง) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังนั้น การที่คณะกรรมการบริหารโรงพยาบาลเห็นชอบอนุมัติให้เลิกจ้างผู้ร้องเรียนเนื่องจากความประพฤติและไม่ผ่านการทดลองงานนั้น จึงเป็นการพิจารณาข้อเท็จจริงที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ระเบียบของทางราชการกำหนดไว้ และส่งผลให้การเลิกจ้างผู้ร้องเรียนเป็นไปโดยมิชอบ และก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสั่งการให้หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบกลั่นกรองการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร้องเรียน และหากผลการตรวจสอบกลั่นกรองของคณะกรรมการปรากฏว่า ผู้ร้องเรียนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ขอให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจารณาคืนค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่ผู้ร้องเรียนพึงได้ นับแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นวันครบกำหนดระยะเวลาการจ้างให้แก่ผู้ร้องเรียน หรือพิจารณาให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ร้องเรียนด้วยวิธีอื่นใดที่เหมาะสมตามควรแก่กรณี

๒. กำชับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสถานพยาบาลในสังกัด ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของลูกจ้างชั่วคราวเงินนอกงบประมาณ (เงินบำรุง) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยเคร่งครัด

เรื่องที่ ๑๒

ปัญหาความเดือดร้อนของผู้ประกอบอาชีพทำไม้ขุดล้อมอันเป็นผลจากการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า ผู้ร้องเรียนในฐานะตัวแทนชาวบ้าน ประกอบอาชีพทำไม้ขุดล้อมออกจำหน่าย ซึ่งในการประกอบอาชีพดังกล่าวชาวบ้านได้มีการเพาะชำและขยายพันธุ์ไม้ต่าง ๆ นานาพันธุ์ ทั้งที่เป็นและไม่เป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมาย ต่อมาได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๖/๒๕๕๗ เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ โดยประกาศเพิ่มเติมพันธุ์ไม้หวงห้าม ทำให้จากเดิมที่ชาวบ้านครอบครองพันธุ์ไม้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย กลายเป็นผู้ครอบครองพันธุ์ไม้หวงห้ามตามกฎหมายโดยมิชอบ เป็นเหตุให้ได้รับความเดือดร้อนและเสียหาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและร่วมประชุมรับฟังปัญหาและหาแนวทางแก้ไขกับชาวบ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ตามที่ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๖/๒๕๕๗ เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ข้อ ๑ โดยแก้ไขเพิ่มเติมไม้หวงห้ามประเภท ก. ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง จากเดิมกำหนดไว้เพียง ๒ ชนิด คือ ไม้สักและไม้ยาง เพิ่มเติมเป็นจำนวน ๑๘ ชนิด ได้แก่ ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย นั้น เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเภทของไม้ที่ประกาศหวงห้ามเพิ่มเติมแล้ว พบว่า มิได้แก้ไขเพิ่มเติมจาก ๒ ชนิด เป็น ๑๘ ชนิดแต่อย่างใด แต่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมจาก ๒ ชนิด เป็น ๕ ชนิด แต่เนื่องจากไม้บางประเภทที่ประกาศเพิ่มเติม อันที่จริงเป็นไม้ชนิดเดียวกันแต่มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น ดังนี้

(๑) ไม้สัก
(๒) ไม้ยาง
(๓) ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุงแกลบ ไม้หมากพลูตั๊กแตน
(๔) ไม้พะยูง ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง
(๕) ไม้กระพี้เขาควาย ไม้กระพี้ ไม้เก็ดพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า

และเมื่อได้มีการประกาศไม้หวงห้ามเพิ่มเติมแล้ว ทำให้ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทำไม้ขุดล้อมต้องขออนุญาตให้ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ไม้หวงห้ามดังกล่าวก็ยังคงเป็นทรัพย์สินของชาวบ้าน เพียงแต่ต้องขออนุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมาย และต้องขออนุญาตในการขนย้ายจึงจะสามารถทำการขนย้ายไม้ขุดล้อมดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการทำไม้ขุดล้อมโดยตรง ดังนั้น ที่ประชุมเห็นควรที่จะเสนอแนะไปยังกรมป่าไม้ให้พิจารณาออกระเบียบเพื่อรองรับการทำไม้ขุดล้อมด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจนในขั้นตอนและวิธีการ

ที่ถูกต้องตามกฎหมายไปในแนวทางเดียวกัน สำหรับการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นนั้น ทางอำเภอได้ชี้แจงทำความเข้าใจให้ชาวบ้านทราบในเบื้องต้นแล้ว และไม่ได้มีการจับกุมชาวบ้านแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงจากคำร้องเรียน ผลจากการประชุมลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง และเอกสารหลักฐานต่าง ๆ แล้ว เห็นว่า เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำไม้ขุดล้อมนั้น คือ พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่กำหนดให้ผู้ปลูกต้องไปขึ้นทะเบียนสวนป่า และหากจะทำการเกี่ยวกับต้นไม้ ผู้ปลูกสามารถดำเนินการได้เองโดยไม่ต้องรอเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ ไม่ครอบคลุมไม้ที่เป็นไม้หวงห้าม ซึ่งต้องขออนุญาตต่อเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิผู้ที่ทำอาชีพเกี่ยวกับไม้ และปัจจุบันได้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติสวนป่า (ฉบับที่...) พ.ศ... โดยแก้ไขให้การทำสวนป่าครอบคลุมถึงการปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ประเภทและชนิดอื่น กำหนดให้ที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ให้ทำสวนป่าสามารถนำมาขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าได้ และกำหนดให้ผู้ทำสวนป่าสามารถตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตลอดจนสามารถเก็บหา ค้า มีไว้ในครอบครองหรือนำเคลื่อนที่ซึ่งบรรดาของป่าบางชนิดในสวนป่าได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นมาตรการในการส่งเสริมและจูงใจให้มีการปลูกสร้างสวนป่าอย่างกว้างขวาง อีกทั้งยังเป็นการทำให้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศเพิ่มมากขึ้นด้วย อย่างไรก็ดี กฎหมายดังกล่าวก็ยังมิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำไม้ขุดล้อมโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการขออนุญาตหรือขึ้นทะเบียนผู้ประกอบอาชีพไม้ขุดล้อม การปลูกไม้หวงห้ามเพื่อขุดล้อม การเคลื่อนที่ไม้ขุดล้อม การขนย้ายไม้ขุดล้อม ฯลฯ ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง และมีผลกระทบต่อผู้ประกอบอาชีพทำไม้ขุดล้อมและที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การประกอบอาชีพไม้ขุดล้อมจึงเป็นการย้ายที่อยู่ของต้นไม้ไปปลูกไว้ในพื้นที่ที่ต้องการ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์พันธุ์ไม้ และดูแลรักษาต้นไม้ตามภูมิปัญญาวิถีของชุมชน ซึ่งหากได้ออกกฎหมายและวางระเบียบในเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจน นอกจากจะเป็นการควบคุมและกำกับดูแลผู้ประกอบอาชีพไม้ขุดล้อมและที่เกี่ยวข้อง ยังจะเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการปลูกต้นไม้ในลักษณะการสร้างป่าและสวนป่า เพื่อเพิ่มพูนทรัพยากรป่าไม้ให้แก่ประเทศไทยต่อไปด้วย

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีข้อเสนอแนะให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกรมป่าไม้ พิจารณาดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและวางระเบียบเกี่ยวกับเรื่องการขุดไม้ล้อมให้ชัดเจนต่อไป ต่อมา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มีหนังสือรายงานมายังผู้ตรวจการแผ่นดินว่า ได้มีหนังสือแจ้งให้กรมป่าไม้พิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว

คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง

เรื่องที่ ๑๓

การแก้ไขปัญหาการลักลอบดูดทรายในคลองสาธารณประโยชน์

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการร้องเรียนจากประชาชนว่ามีบริษัทเอกชนรายหนึ่งได้ลักลอบดูดทรายในคลองสาธารณประโยชน์โดยทำการขุดแนวตลิ่งบริเวณลำคลองสาธารณประโยชน์ดังกล่าว เพื่อให้ทรายและน้ำจากลำคลองไหลเข้ามาในที่ดินกรรมสิทธิ์ของบริษัทเป็นเหตุให้แนวตลิ่งพังทลาย ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ โดยสรุปได้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ผลการตรวจสอบปรากฏว่า บริษัทดังกล่าวได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการขุด ตัก และคัดขนาดทรายในที่ดินกรรมสิทธิ์ และดูดทรายในลำคลองสาธารณประโยชน์โดยมีกำหนดบริเวณและระยะเวลาการอนุญาต โดยในปีที่มีการร้องเรียนเกิดฝนตกหนักติดต่อกันหลายวันทำให้ระดับน้ำในลำคลองสูงกว่าขอบตลิ่งเป็นเหตุให้แนวตลิ่งพังทลายทำให้พื้นที่คลองสาธารณประโยชน์และพื้นที่ที่มีกรรมสิทธิ์ไม่มีแนวเขตกั้น ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ตรวจสอบสภาพพื้นที่ดังกล่าว เชื่อว่าการพังทลายของแนวตลิ่งมีสาเหตุจากภัยธรรมชาติไม่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดตามที่มีการร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาจากข้อมูลดังกล่าวแล้ว เห็นว่า หากบริษัทเอกชนรายดังกล่าวยังคงประกอบกิจการขุด ตัก และคัดขนาดทรายในที่ดินกรรมสิทธิ์ต่อไปอาจส่งผลกระทบต่อคลองสาธารณประโยชน์ได้ และมีข้อสังเกตว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาการพังทลายของแนวตลิ่งแล้วหรือไม่ และการประกอบกิจการดังกล่าวเป็นไปตามเงื่อนไขในการอนุญาตหรือไม่ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการประชุมสรุปได้ว่า ให้ผู้ประกอบการดำเนินการยื่นคำขอสอบเขตที่ดินกรรมสิทธิ์แปลงดังกล่าวต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดเพื่อให้ทราบแนวเขตที่ดินที่ชัดเจนและดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแนวตลิ่งที่พังทลายและทำแนวคันดินให้มีระยะห่างจากแนวเขตคลอง

สาธารณประโยชน์ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดต่อไป และให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตรวจสอบการดำเนินการของบริษัทดังกล่าวว่าเป็นไปตามเงื่อนไขที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานหรือไม่ และรายงานผลการตรวจสอบให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบต่อไป

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้มีคำสั่งให้บริษัทควบคุมและปรับปรุงระยะเว้นจากแนวเขตความชันให้เป็นไปตามเงื่อนไขการอนุญาต และปักหลักหรือหมุดแสดงแนวเขตบริเวณโรงงานและพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานทั้งหมด ซึ่งต่อมา บริษัทได้รายงานผลการปรับปรุงแก้ไขโรงงานว่า บริษัทได้ดำเนินการปรับปรุงแนวเขตความชันและได้ยื่นคำขอสอบเขตโฉนดที่ดิน จำนวน ๔ แปลง ต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดแล้ว และเจ้าหน้าที่รังวัดได้ออกสำรวจแนวหลักเขตที่ดินและได้ทำการปักหลักแสดงแนวเขตบริเวณโรงงานและพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานทั้งหมดเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีข้อเสนอแนะให้จังหวัดติดตามและเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตรวจสอบการประกอบกิจการของบริษัทดังกล่าวว่าเป็นไปตามเงื่อนไขการอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานหรือไม่ โดยให้ถือเอาแนวเขตตามโฉนดที่ดินที่ได้มีการรังวัดตรวจสอบใหม่เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการต่อไป และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบต่อไป

เรื่องที่ ๑๔

หน่วยงานไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทางสาธารณประโยชน์และปิดกั้นทางสัญจรของประชาชน

ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนจากการที่มีผู้บุกรุกทางสาธารณประโยชน์ อีกทั้งยังปิดกั้นทางดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนไม่สามารถใช้เส้นทางในการสัญจรเข้าออกที่ดินได้ ต้องขออาศัยทางผ่านที่ดินของผู้อื่นเพื่อใช้เข้าออกที่ดินของตน และเมื่อได้ร้องเรียนไปยังนายอำเภอและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ก็ไม่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่เดินทางไปประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ร้องเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ผลการประชุมร่วมกันได้ข้อสรุปว่า นายอำเภอในฐานะที่มีหน้าที่ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันตามกฎหมายจะให้เจ้าหน้าที่มาดินดำเนินการรังวัดที่สาธารณประโยชน์ดังกล่าวร่วมกับผู้ร้องเรียนในวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๗ และต่อมาได้มีการรายงานผลการรังวัดให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน ทราบว่า จากความร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สามารถกั้นทางสาธารณประโยชน์ที่มีความกว้างเป็นระยะ ๑๐ เมตร โดยผู้ร้องเรียนยินยอมที่จะให้รังวัดเข้ามาในที่ของตนบางส่วน เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากทางดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการรังวัดตามระยะที่ปรากฏเมื่อครั้งการออก น.ส.๓ ก. และ น.ส.๓ เมื่อปี ๒๕๑๙ ซึ่งปรากฏเป็นหลักฐานในระวางรูปถ่ายทางอากาศของสำนักงานที่ดินจังหวัด โดยองค์การบริหารส่วนตำบลได้นำหลักเสาคอนกรีตสี่เหลี่ยมปักเป็นเขตทางสาธารณประโยชน์ไว้ตามมุมเขตแล้ว ๙ หลัก ทางสาธารณประโยชน์ในส่วนนี้มีเนื้อที่ ๒ - ๑ - ๐๘ ไร่ ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนมิได้ติดใจสงสัยแต่ประการใด และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ลงนามรับรองไว้เป็นสำคัญในเรื่องรังวัดแล้ว

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเจ้าหน้าที่พร้อมด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันลงตรวจสอบพื้นที่อีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่า ได้มีการปักหลักเขตทางสาธารณประโยชน์ดังกล่าว และปรับสภาพที่ดินให้มีสภาพเป็นทางเรียบร้อยแล้ว ซึ่งผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นอย่างมาก

ภาพผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบการปักหลักเขตทางสาธารณประโยชน์

เรื่องที่ ๑๕

พนักงานสอบสวนละเลยไม่ดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่ขับรถยนต์ชนผู้ร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนรายหนึ่ง สรุปความได้ว่า ผู้ต้องหาได้ขับรถยนต์ชนรถจักรยานยนต์ผู้ร้องเรียนและได้ขับรถยนต์คันดังกล่าวหลบหนีไป ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับบาดเจ็บ ต่อมา ผู้ร้องเรียนได้เข้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวน แต่ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการเก็บพยานหลักฐานหรือบันทึกคำให้การในคดีดังกล่าว และไม่ดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาในข้อหาขับรถยนต์ชนผู้อื่นโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเสียหาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียนนี้แล้ว เห็นว่า เป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับความเสียหายจากการละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ จากการสอบสวนข้อเท็จจริงปรากฏว่า พนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์ไว้เป็นคดีจราจรและมีหมายเรียกให้ผู้ต้องหามารับทราบข้อกล่าวหาว่า ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจอย่างสาหัส ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายและไม่หยุดรถช่วยเหลือหรือแจ้งเหตุแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่อยู่ใกล้เคียงโดยทันที เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส แต่ผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียกพนักงานสอบสวนจึงขอให้ศาลออกหมายจับผู้ต้องหา ต่อมา เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อส่งตัวให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดี โดยพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา และเสนอสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการจังหวัดเพื่อพิจารณาจากการสอบปากคำ ผู้ร้องเรียนให้การว่าวัตถุประสงค์ของการร้องเรียนเพื่อต้องการให้นำคนผิดมาลงโทษตามกฎหมาย และต้องการให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีให้เร็วกว่านี้ เพื่อไม่ให้เป็นตัวอย่างแก่คนอื่นหรือคดีอื่น ๆ ต่อไป ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานขอให้รวบรวมไว้ เพราะหลังเกิดเหตุแล้วพนักงานสอบสวนไม่ได้ไปสอบปากคำผู้ร้องเรียนแต่อย่างใด อีกทั้ง ผู้ร้องเรียนต้องติดตามเรื่องด้วยตนเองจึงต้องการให้ดำเนินการความผิดทางวินัยของตำรวจ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า พนักงานสอบสวนได้รับแจ้งเหตุเมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕ โดยเพียงแต่ลงบันทึกประจำวันรับแจ้งเหตุไว้แต่ไม่ลงเลขรับคดีเพื่อดำเนินการตามระเบียบ จนกระทั่งวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๖ จึงได้ลงรับเลขคดี ซึ่งเป็นระยะเวลานานถึง ๑ ปี ๖ เดือนเศษ ถือว่าเป็นความบกพร่องต่อหน้าที่

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงได้ส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกร้องเรียนดังกล่าวเพื่อดำเนินการทางวินัยกับตามอำนาจหน้าที่ต่อไป ในส่วนของประเด็นการดำเนินคดีผู้ต้องหาขับรถยนต์ชนรถจักรยานยนต์ผู้ร้องเรียนและต่อมาคดีดังกล่าวได้มีการดำเนินคดีและคดีได้ขึ้นสู่การพิจารณาในชั้นศาลแล้ว ศาลชั้นต้นยกฟ้องผู้ต้องหา คดีอยู่ระหว่างอุทธรณ์ของพนักงานอัยการจังหวัด

เรื่องที่ ๑๖

สำนักงานที่ดินจังหวัดดำเนินการเพิกถอนโฉนดที่ดินของผู้ร้องเรียนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนโดยสรุปว่าบิดาของผู้ร้องเรียนเป็นผู้มีสิทธิครอบครองในที่ดิน ส.ค.๑ ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๒๙ ผู้ร้องเรียนได้นำ ส.ค.๑ แปลงดังกล่าวไปยื่นคำขอรังวัดขอออก น.ส. ๓ ก. ต่อเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินจังหวัด ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการรังวัดและออก น.ส. ๓ ก. จำนวนเนื้อที่ ๑๙-๒-๔๕ ไร่ ให้แก่ผู้ร้องเรียน ซึ่งได้จำนวนเนื้อที่น้อยกว่าเดิม ๑๐-๑-๕๕ ไร่ เนื่องจากด้านทิศเหนือของที่ดินเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการรังวัดให้โดยอ้างว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์ ต่อมา ปี ๒๕๓๖ ได้มีโครงการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้มีการนำ น.ส. ๓ ก. แปลงดังกล่าวมาออกเป็นโฉนดที่ดิน เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องเรียน ทราบว่าการออกโฉนดที่ดินแปลงดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากออกทับโฉนดที่ดินอีกแปลงหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนได้สอบสวนและมีความเห็นให้เพิกถอนหรือแก้ไขการออกโฉนดที่ดินแปลงดังกล่าวต่อไป เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนและเสียหาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้ผู้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปว่า กรมที่ดินได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาสั่งเพิกถอนโฉนดที่ดินของผู้ร้องเรียน ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนและมีความเห็นว่า เห็นควรเพิกถอนโฉนดที่ดินของผู้ร้องเรียนเนื่องจากโฉนดที่ดินของผู้ร้องเรียนออกทับโฉนดที่ดินอีกแปลงหนึ่ง ต่อมา สำนักงานที่ดินจังหวัดได้สอบสวนรายงานเพิ่มเติมว่า ได้พิจารณาจากการสอบสวนผู้ร้องเรียน อดีตผู้ปกครองท้องที่ เจ้าของที่ดินแปลงข้างเคียง และพยานบุคคลผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ต่างให้ถ้อยคำว่า ผู้ร้องเรียนได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่มีการออกโฉนดที่ดินทับซ้อนกันจริง โดยรับมรดกมาจากบิดา ตั้งแต่ประมาณปี ๒๕๒๒ เป็นที่ดินบางส่วนหรือส่วนหนึ่งของที่ดินตามแบบแจ้งการครอบครอง (ส.ค. ๑) ซึ่งได้แจ้งการครอบครองไว้และสอบสวนบุตรเขยของเจ้าของที่ดินเดิม

ต่อมา เจ้าของที่ดินแปลงที่ถูกออกโฉนดทับซ้อน ให้ถ้อยคำว่าตนเองไม่เคยทำประโยชน์ในที่ดินที่มีการออกโฉนดที่ดินทับซ้อน สำนักงานที่ดินจังหวัดจึงมีความเห็นว่า ไม่ควรเพิกถอนโฉนดที่ดินแปลงของผู้ร้องเรียนแต่อย่างใด และได้แจ้งคณะกรรมการทราบแล้ว ซึ่งจังหวัดได้พิจารณาแล้วมีความเห็นแตกต่างจากความเห็นของสำนักงานที่ดินจังหวัดจึงรายงานกรมที่ดินว่า โฉนดที่ดินของผู้ร้องเรียนออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากออกให้ผู้ร้องเรียนภายหลังจากที่มีการออกโฉนดที่ดินแปลงที่ถูกทับซ้อน ดังนั้น จึงควรเพิกถอนโฉนดที่ดินแปลงของผู้ร้องเรียน

เนื่องจากความเห็นของสองหน่วยงานมีความเห็นแตกต่างกัน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงประสานงานและร่วมกันหาแนวทางให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยการตรวจสอบพยานหลักฐานเพิ่มเติม จากการร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนและสำนักงานที่ดินจังหวัด มีความเห็นแตกต่างจากความเห็นของสำนักงานที่ดินจังหวัดได้ส่งรายงานการสอบสวนและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ให้กรมที่ดินเพื่อพิจารณา ต่อมากรมที่ดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การออกโฉนดที่ดินแปลงของผู้ร้องเรียนโดยอาศัยหลักฐานหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) ที่เป็นการออกเฉพาะรายให้แก่ผู้ร้องเรียนผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๒๙ โดยอาศัยหลักฐานแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑) (เฉพาะส่วนที่คงเหลือ) โดยในการออก น.ส. ๓ ก. และโฉนดที่ดินดังกล่าว ได้ดำเนินการไปตามระเบียบและกฎหมาย รวมทั้งได้ออกตรงตำแหน่งตามหลักฐานสำหรับที่ดินเดิมแล้ว และขณะนี้ยังไม่ปรากฏเหตุแห่งความไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่มีเหตุต้องดำเนินการเกี่ยวกับโฉนดที่ดินแปลงของผู้ร้องเรียนอีกแต่ประการใด จากการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและจากการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่งผลให้ที่ดินของผู้ร้องเรียนไม่ถูกเพิกถอนการออกโฉนดแต่อย่างใดและผู้ร้องเรียนพึงพอใจต่อการให้ความช่วยเหลือของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นอย่างมาก

เรื่องที่ ๑๗

หน่วยงานของรัฐดำเนินการแก้ไขปัญหาการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. ๔ - ๐๑ ทับทางสาธารณะล่าช้า

ผู้ร้องเรียนในฐานะผู้ใหญ่บ้านแห่งหนึ่งเป็นผู้แทนชาวบ้านในชุมชนได้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีที่หน่วยงานของรัฐออกเอกสารสิทธิให้กับประชาชนรายหนึ่ง ทับทางสาธารณะและประชาชนรายดังกล่าวได้ล้อมรั้วลวดหนามในที่สาธารณะทำให้ประชาชนในชุมชนไม่สามารถใช้ประโยชน์ทางสาธารณะดังกล่าวได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีการร้องเรียนเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนและประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถใช้ทางสาธารณะเพื่อการสัญจรได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบทางสาธารณะตามที่มีการร้องเรียน รวมทั้งได้เชิญผู้ร้องเรียนในฐานะผู้ปกครองท้องที่และฝ่ายคู่กรณีเข้าร่วมการตรวจสอบด้วย จากการตรวจสอบปรากฏว่า

พื้นที่ในบริเวณดังกล่าวมีทางสาธารณะผ่านกลางแปลงที่ดินของที่คู่กรณีและได้มีการปิดทางสาธารณะไว้จริงตามคำร้องเรียน โดยเจ้าของที่ดินที่ปิดทางสาธารณะให้เหตุผลว่า เนื่องจากเกรงว่าจะมีคนเข้ามาลักทรัพย์สินของตน ซึ่งเจ้าหน้าที่สอบสวนได้ประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และจัดให้มีการเจรจาร่วมกันเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้ข้อสรุปว่า ฝ่ายคู่กรณีตกลงยินยอมให้ใช้ที่ดินของตนเปิดเป็นทางสาธารณะเส้นใหม่แทนเส้นทางสาธารณะเดิมที่ผ่านกลางแปลงที่ดิน เพื่อให้ออกมาบรรจบกับทางสาธารณะเดิมได้ จากการช่วยแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่มีความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาของผู้ตรวจการแผ่นดินและขอขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในการประสานงานเพื่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในครั้งนี้

เรื่องที่ ๑๘

หน่วยงานดำเนินการย้ายเสาไฟฟ้าและหม้อแปลงไฟฟ้ามาไว้ในบริเวณที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนว่าหน่วยงานดำเนินการย้ายเสาไฟฟ้าและหม้อแปลงไฟฟ้าไปอยู่บริเวณที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ร้องเรียน โดยการย้ายเสาไฟฟ้าดังกล่าวห่างจากจุดเดิมประมาณ ๑.๘ เมตร และได้ย้ายมาติดตั้งที่หน้าบ้านของผู้ร้องเรียนโดยหม้อแปลงไฟฟ้าอยู่ติดกับบริเวณห้องนอนของผู้ร้องเรียน ทั้งนี้ผู้ร้องเรียนไม่ทราบเรื่องการย้ายเสาไฟฟ้าและหม้อแปลงไฟฟ้ามาก่อนแต่อย่างใด ผู้ร้องเรียนจึงได้ขอพบพนักงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ และได้ขอให้หน่วยงานดำเนินการย้ายเสาไฟฟ้าต้นดังกล่าวให้ห่างจากห้องนอนเพราะเกรงว่าจะเป็นอันตราย ปรากฏว่า หน่วยงานได้ประเมินค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรวมเป็นเงิน ๔๕,๔๙๙.๖๑ บาท ผู้ร้องเรียนเห็นว่ากรณีดังกล่าวน่าจะเป็นการดำเนินการที่ผิดพลาดของฝ่ายหน่วยงานแต่กลับให้ผู้ร้องเรียนรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าไม่เป็นธรรมจึงนำเรื่องดังกล่าวร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อขอความช่วยเหลือในการประสานงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียนต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีเร่งด่วนที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ร้องเรียนได้ จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่เร่งรัดประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่สอบสวนได้ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง และหารือกับหัวหน้าหน่วยงานดังกล่าว สาขาในพื้นที่ร่วมกับผู้ร้องเรียน โดยได้รับทราบจากหัวหน้าหน่วยงานดังกล่าวว่า ในการขอย้ายเสาไฟฟ้าดังกล่าวเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจของหน่วยงานในระดับอำเภอ ซึ่งได้มีการเจรจาทำความเข้าใจตลอดมา และขณะนี้ได้มีการเสนอเรื่องไปยังหน่วยงานในระดับจังหวัดแล้ว แต่เมื่อผู้ร้องเรียนไม่ยอมจ่ายค่าขอย้ายเสาไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดจึงยังไม่ได้ดำเนินการแต่อย่างใด แต่กรณีดังกล่าวอาจจะแก้ไขปัญหาได้โดยการขอย้ายหม้อแปลงไฟฟ้าไปอยู่อีกด้านหนึ่งของเสาไฟฟ้า ซึ่งเป็นเรื่องของมาตรฐานการติดตั้ง

หม้อแปลงไฟฟ้า และน่าจะกระทำได้เพราะเดิมก็ได้ติดตั้งหม้อแปลงไว้อีกด้านหนึ่ง ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนแจ้งว่าหน่วยงานสามารถย้ายหม้อแปลงไปติดตั้งอีกด้านหนึ่งของเสาไฟฟ้า ผู้ร้องเรียนก็ไม่ติดใจแต่อย่างใด

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานไปยังหน่วยงานดังกล่าวทั้งในระดับเขต ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดเพื่อเจรจาหาแนวทางในการช่วยเหลือผู้ร้องเรียน โดยแจ้งข้อเสนอของผู้ร้องเรียนและขอให้หน่วยงานย้ายหม้อแปลงไปติดตั้งอีกด้านหนึ่งของเสาไฟฟ้า หรือย้ายเสาไฟฟ้าพร้อมหม้อแปลงไปติดตั้ง ณ จุดอื่นที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน ซึ่งทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การตอบรับแนวทางการแก้ไขปัญหาตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอแนะ และภายหลังผู้ร้องเรียนแจ้งว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขอนัดพบเพื่อเจรจาเรื่องการย้ายหม้อแปลง และพนักงานของหน่วยงานในระดับอำเภอได้ดำเนินการย้ายหม้อแปลงดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว จึงขอขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่ให้ความช่วยเหลือตลอดมา

เรื่องที่ ๑๙

กรณีเจ้าพนักงานที่ดินออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) ทับที่ดินที่มีใบจอง (น.ส. ๒ ก.) ทำให้ผู้ร้องเรียนเสียประโยชน์ในที่ดิน

ผู้ร้องเรียนและครอบครัวได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปได้ว่า ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงาน และได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดในกรณีที่ เจ้าพนักงานที่ดินออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) ทับที่ดินที่มีใบจอง (น.ส. ๒ ก.) ต่อมา ศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งไม่รับคำฟ้อง ผู้ร้องเรียนจึงนำเรื่องดังกล่าวมาร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปได้ว่าผู้ร้องเรียนได้รับที่ดินดังกล่าวซึ่งเป็นมรดกจากบิดา และครอบครองที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพมากว่า ๒๐ ปี และผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำขอออกใบจองในปี ๒๕๔๐ ต่อมา ในปี ๒๕๕๐ ผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำขอออกโฉนดที่ดินโดยอาศัยใบจอง ผลปรากฏว่า เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดตรวจสอบแล้ว

ไม่สามารถดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้ได้ เนื่องจากที่ดินแปลงดังกล่าวมีการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ให้แก่ นาย ศ. ตั้งแต่ ปี ๒๕๒๑ และต่อมา นาย ศ. ได้ขายและจดทะเบียนโอนที่ดินดังกล่าวให้แก่ นาง ว. เจ้าพนักงานที่ดินจึงดำเนินการเพิกถอนใบจองของผู้ร้องเรียนและยกเลิกคำขอออกโฉนดที่ดินของผู้ร้องเรียน ผู้ร้องเรียนจึงนำปัญหาความทุกข์ร้อนดังกล่าวร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอความเป็นธรรม

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายเจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จากการตรวจสอบเอกสารหลักฐาน พยานบุคคล พยานแวดล้อมและลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง พบว่า ผู้ร้องเรียนและครอบครัวเป็นคนไทยเชื้อสายปากากะญอหรือกะเหรี่ยงได้รับที่ดินมรดกจากบิดา ต่อมา เมื่อปี ๒๕๒๑ ทางราชการมีโครงการออกเอกสารสิทธิให้แก่ประชาชนซึ่งขณะนั้นผู้ร้องเรียนมีอายุ ๗ ปี นาย ศ. ซึ่งญาติผู้พี่ของบิดาผู้ร้องเรียน เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้จึงได้ดำเนินการแทนโดยการนำที่ดินแปลงดังกล่าวไปขอออกเอกสารสิทธิเป็นหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ภายหลังนาย ศ. ได้ขายที่ดินมือเปล่าในบริเวณอื่นให้แก่ นาง ว. แต่เพื่อให้ได้ราคาที่สูงขึ้นจึงได้นำหลักฐานหนังสือรับรองการทำประโยชน์แปลงของผู้ร้องเรียนไปจดทะเบียนขายให้แก่นาง ว. ในราคา ๒๔๐,๐๐๐ บาท เมื่อ ปี ๒๕๓๗ โดยนาง ว. ซื้อไปโดยสำคัญผิดว่าเป็นที่ดินแปลงที่ตกลงซื้อขายกัน และจากการสอบถามพยานบุคคลผู้มีที่ดินทำกินข้างเคียงกับที่ดินของผู้ร้องเรียนต่างยืนยันว่าผู้ร้องเรียนได้ทำกินในที่ดินดังกล่าวมาเป็นระยะเวลานาน โดยไม่ปรากฏว่ามีบุคคลอื่นเข้ามาครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าวแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเจ้าหน้าที่ได้ลงพื้นที่เพื่อประชุมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาจากหลักฐานการซื้อขายแล้วมีการจดทะเบียนโอนซื้อขายที่ดินในแปลงที่มีข้อพิพาทจริงแต่เป็นการซื้อโดยสำคัญผิด แม้ว่าการซื้อขายจะมีผลโดยสมบูรณ์แล้ว แต่เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าที่ดินแปลงดังกล่าวผู้ร้องเรียนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างแท้จริง ในขณะเดียวกัน นาง ว. ผู้ซื้อ ก็เป็นผู้เสียหายด้วยเช่นกัน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เจรจาไกล่เกลี่ยให้ผู้ร้องเรียนชำระค่าเสียโอกาสแก่ นาง ว. และให้ นาง ว. โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงที่มีข้อพิพาทคืนให้แก่ผู้ร้องเรียน ในส่วนของที่ดินที่ นาง ว. ซื้อขายกับนาย ศ. คือที่ดินมือเปล่าซึ่งอยู่ถัดไปนั้น ให้ นาง ว. เป็นผู้มีสิทธิในกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงดังกล่าว จากการเจรจาไกล่เกลี่ยของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผลปรากฏว่าผู้ร้องเรียนและนาง ว. สามารถตกลงกันได้ โดย นาง ว. ยินยอมโอนหนังสือ

รับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) ให้แก่ผู้ร้องเรียนโดยผู้ร้องเรียนต้องชำระค่าเสียโอกาสให้แก่นาง ว. จำนวน ๘๐,๐๐๐ บาท และให้ผู้ร้องเรียนเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการโอนกรรมสิทธิ์ซึ่งผู้ร้องเรียนยินดีรับข้อเสนอดังกล่าว คู่กรณีทั้งสองสามารถตกลงกันได้จึงได้ทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน สำหรับที่ดินของนาง ว. แปลงที่ซื้อจาก นาย ศ. ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบว่าเป็นที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือไม่ และหากพบว่าที่ดินอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการออกเอกสารสิทธิให้แก่นาง ว. ต่อไป

ต่อมา เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานกับผู้ร้องเรียน และนาง ว. เพื่อเดินทางไปจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ ณ สำนักงานที่ดินจังหวัดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ภายหลังผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเจ้าหน้าที่ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในครั้งนี้เป็นอย่างมาก พร้อมกับได้แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่ว่าความทุกข์ร้อนที่ผ่านมานั้นตนได้ยื่นร้องเรียนเรียนไปยังหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงาน แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ กระทั่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้มาทำการตรวจสอบโดยลงพื้นที่เพื่อมาดูสภาพปัญหาที่แท้จริง จนสามารถแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของตนได้ ตนรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเจ้าหน้าที่มา ณ โอกาสนี้ และได้มอบต้นไม้ให้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเจ้าหน้าที่เพื่อปลูกไว้บนที่ดินของผู้ร้องเรียนเพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งความภาคภูมิใจว่าที่ดินผืนดังกล่าวผู้ร้องเรียนได้กลับคืนมาด้วยความช่วยเหลือโดยผู้ตรวจการแผ่นดิน

ภาพผู้ตรวจการแผ่นดินพร้อมด้วยคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบพื้นที่ที่มีข้อพิพาทร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ปัญหาเรื่องร้องเรียน

๒.๓ ผลการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ

การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนรำคาญอันเกิดจากลิงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนเมือง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการร้องเรียนจากประชาชน กรณีความเดือดร้อนรำคาญจากปัญหาการรบกวนของลิงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนเมือง ทำให้เกิดผลกระทบในการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนผู้อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง เช่น ความสกปรกจากเศษอาหาร กลิ่นเหม็นจากอุจจาระและปัสสาวะ เชื้อโรคต่าง ๆ การถูกทำร้ายจากลิงหรือการแย่งและทำลายสิ่งของ เป็นต้น โดยได้มีการร้องเรียนต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายครั้ง แต่ปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงและแนวทางการแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าวเพื่อประกอบการพิจารณา โดยสรุปว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอดทั้งในส่วนของการทำหมันซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง และสามารถควบคุมประชากรลิงได้ในระดับหนึ่ง การควบคุมจุดการให้อาหาร ตลอดจนการสำรวจประชากรลิง แต่ปัจจุบัน พบว่า ประชาชนยังได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของลิงและนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ประกอบกับจากการศึกษาข้อมูลในเรื่องนี้ พบว่า ปัจจุบันมีพื้นที่ใน ๔๗ จังหวัด จำนวน ๑๘๓ แห่ง ที่ต้องเผชิญกับปัญหาลิงในพื้นที่ชุมชนเมือง ซึ่งการแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าวที่ผ่านมายังไม่ปรากฏว่ามีวิธีการหรือแนวทางที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ได้สำเร็จ หรือมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการทำหมันลิงซึ่งอาจเป็นเพียงการควบคุมปริมาณลิงเท่านั้นแต่ปัญหายังคงมีอยู่ และหากวิธีการทำหมันไม่ถูกต้องเหมาะสมก็อาจเป็นการสร้างปัญหาขึ้นมาใหม่ หรือการนำลิงจากที่แห่งหนึ่งไปปล่อยยังที่อีกแห่งหนึ่งก็เป็นเพียงการย้ายปัญหาจากที่แห่งหนึ่งไปยังที่อีกแห่งหนึ่งเท่านั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการศึกษากรณีการแก้ไขปัญหาลิงในพื้นที่ชุมชนเมืองในเชิงระบบ เพื่อหาแนวทางในการจัดการกับปัญหาและนำแนวทางดังกล่าวมาทดลองใช้ในพื้นที่ที่มีการร้องเรียนเพื่อจะได้เป็นต้นแบบในการศึกษาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้กับพื้นที่อื่นได้ต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญมาร่วมประชุมเพื่อศึกษาข้อมูลและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยที่ประชุมได้พิจารณากำหนดยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาลิงแบบบูรณาการ รวม ๔ ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

๑. การสร้างความเข้าใจและมีส่วนร่วมกับมนุษย์ที่เกี่ยวข้อง

๒. การสร้างกระบวนการป้องกัน

๓. การควบคุมประชากรลิง และ

๔. การฟื้นฟูสภาพระบบนิเวศ และได้นำยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาลิงแบบบูรณาการ เสนอต่อจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่ประชุมได้พิจารณาเห็นชอบยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาลิงแบบบูรณาการ ตามที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอ และให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบในการพิจารณาดำเนินการตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวในแต่ละยุทธศาสตร์

คณะทำงานแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนรำคาญอันเกิดจากลิงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนเมืองได้จัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนรำคาญในเรื่องนี้ตามยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาลิงแบบบูรณาการ โดยแบ่งเป็น ๒ ระยะ ดังนี้

๑. มาตรการระยะสั้น ได้แก่ การกำหนดจุดให้อาหารลิง การสำรวจข้อมูลประชากรลิง และการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน เป็นต้น

๒. มาตรการระยะยาว ได้แก่ การทำหมันลิง การจัดแหล่งอาหารตามธรรมชาติ และการป้องกันแก้ไขปัญหาลิงเป็นพาหะนำโรค เป็นต้น

นอกจากนี้ คณะทำงานฯ ยังได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑. คณะทำงานฝ่ายการสร้างความเข้าใจและมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ส่งข่าวและข้อมูลการประชาสัมพันธ์ในเรื่องนี้ไปยังสื่อมวลชนต่าง ๆ

๒. คณะทำงานฝ่ายการสร้างกระบวนการป้องกัน ได้ศึกษาจุดให้อาหารลิงที่เหมาะสมและทั่วถึง

๓. คณะทำงานฝ่ายการควบคุมประชากรลิง ได้มีหนังสือขอหารือไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสัตว์ป่า กรณีการดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการลิง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๔. คณะทำงานฝ่ายการฟื้นฟูสภาพระบบนิเวศ ได้ดำเนินการศึกษาอาหารของลิงและการให้อาหารลิง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า แผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนรำคาญอันเกิดจากลิงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนเมือง โดยเฉพาะด้านการประชาสัมพันธ์ ได้กำหนดให้มีการจัดเสวนารับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วนในการจัดระเบียบการดูแลลิง ดังนั้น จึงได้มอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานขอความร่วมมือกับจังหวัดที่รับผิดชอบในพื้นที่และสถานีโทรทัศน์แห่งหนึ่ง ผลิตสารคดีเชิงข่าวพร้อมกับจัดการประชุมเสวนาผ่านทางโทรทัศน์เป็นรายการสด เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนได้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงการมีส่วนร่วมต่อการแก้ไขปัญหานี้ร่วมกัน โดยการจัดกิจกรรมครั้งนี้มีผู้ให้ความสนใจเข้าร่วมการประชุมเสวนาดังกล่าวประมาณ ๓๐๐ คน ซึ่งในการจัดเวทีการเสวนาดังกล่าวได้มีความเห็นร่วมกันว่าก่อนมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ควรมีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลใน ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านทัศนคติและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านประชากรลิง และด้านระบบนิเวศ เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน สามารถนำไปใช้ประกอบการกำหนดแผนงาน/โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาลิงแบบบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สถาบันการศึกษา และองค์กรภาคเอกชน เพื่อดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องดังกล่าวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

ภาพการประชุมร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ปัญหาลิงที่อาศัยในพื้นที่ชุมชนเมืองอย่างบูรณาการ

ปัญหาความไม่เป็นธรรมจากการเรียกเก็บค่าน้ำประปาขั้นต่ำ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนผู้ใช้น้ำประปา กรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการเก็บค่าน้ำประปาขั้นต่ำ กล่าวคือ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้ร้องเรียนใช้น้ำประปาในปริมาณที่น้อยมากในแต่ละเดือนประมาณ ๐ - ๑ หน่วย แต่ต้องชำระค่าน้ำประปาขั้นต่ำ ๕ หน่วย ประมาณ ๙๐ บาท ต่อเดือน ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนผ่านศูนย์บริการประชาชนของหน่วยงานประปา (โทร ๑๑๒๕) ได้รับการชี้แจงว่า เป็นการจัดเก็บตามระเบียบของหน่วยงานและไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ให้ได้ พร้อมทั้งส่งระเบียบฉบับดังกล่าวให้ผู้ร้องเรียนทราบ ผู้ร้องเรียนมีความเห็นว่า หากระเบียบไม่เหมาะสมหรือไม่มีความเป็นธรรมก็ควรแก้ไขปรับปรุง และในการจัดเก็บค่าน้ำประปาควรจัดเก็บตามปริมาณที่ใช้จริง ผู้ร้องเรียนจึงได้นำเรื่องดังกล่าวร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อพิจารณาให้ความเป็นธรรมต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สอบสวนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าว โดยให้ศึกษาถึงผลกระทบของประชาชนที่ได้รับจากการจัดเก็บค่าน้ำประปาแบบขั้นต่ำ รวมถึงได้ให้หน่วยงานชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีการจัดเก็บค่าน้ำประปาดังกล่าวอาศัยหลักการและเหตุผลความจำเป็นใด โดยหน่วยงานได้ชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า

๑. ผู้ใช้น้ำของการประปานครหลวงที่มีการใช้น้ำ ๑ - ๒ ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน (เช่นเดียวกับผู้ร้องเรียน) ณ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ มีจำนวน ๑๒๐,๒๓๗ ราย จากจำนวนผู้ใช้น้ำ ทั้งสิ้น ๒,๑๓๖,๐๗๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕.๖๓ ของผู้ใช้น้ำทั้งหมด

๒. การกำหนดอัตราค่าน้ำประปาขั้นต่ำของการประปานครหลวง เริ่มมีการกำหนดตั้งแต่วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๒๔ และจนถึงปัจจุบันการประปานครหลวงมีการปรับอัตราค่าน้ำขั้นต่ำ (ประเภทที่พักอาศัย) ดังนี้

วันที่	ปริมาณการใช้น้ำ (ลูกบาศก์เมตร/เดือน)	อัตราค่าน้ำ (บาท/ลูกบาศก์เมตร)	อัตราค่าน้ำขั้นต่ำ
๑๕ เมษายน ๒๕๒๔	๐ – ๒๐ *	เหมาจ่าย ๒๐ บาท	๒๐ บาท
๑๑ กันยายน ๒๕๒๗	๐ – ๒๐	๔.๑๐	๒๐ บาท
๑ ตุลาคม ๒๕๓๕	๐ – ๓๐	๔.๐๐	๒๐ บาท
๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๙	๐ – ๓๐	๕.๕๐	๓๐ บาท
๑ มีนาคม ๒๕๔๑	๐ – ๓๐	๗.๐๐	๔๐ บาท
๑ กรกฎาคม ๒๕๔๒	๐ – ๓๐	๘.๕๐	๔๕ บาท

*หมายเหตุ * ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ หากใช้น้ำไม่เกินเดือนละ ๖ ลูกบาศก์เมตร ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าน้ำ*

๓. การจัดเก็บค่าน้ำดังกล่าวเป็นไปตามสัญญาการใช้น้ำประปาและถือปฏิบัติตามประกาศการประปานครหลวง เรื่อง กำหนดอัตราค่าน้ำประปา ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๔๒ ซึ่งปัจจุบันอัตราค่าน้ำประปา สำหรับผู้ใช้น้ำขั้นต่ำ คือ ปริมาณน้ำใช้ ๐ - ๓๐ ลูกบาศก์เมตรต่อเดือนในอัตรา ๔๕ บาท

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า หน่วยงานได้มีการจัดเก็บค่าน้ำประปาตามอัตราค่าน้ำขั้นต่ำที่กำหนดไว้มิได้จัดเก็บตามอัตราที่ใช้จริง เนื่องจากการกำหนดอัตราค่าน้ำประปาขั้นต่ำดังกล่าวเพื่อเป็นค่าดำเนินการขั้นต่ำในการจัดการดูแลด้านการผลิตและการให้บริการผู้ใช้น้ำ และเป็นการจัดเก็บตามประกาศของหน่วยงาน เรื่อง กำหนดอัตราค่าน้ำประปา กรณีการร้องเรียนในเรื่องนี้จึงไม่ปรากฏว่าการประปานครหลวงมีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว แต่เพื่อให้มีการศึกษาว่าการกำหนดอัตราค่าน้ำประปาขั้นต่ำดังกล่าวว่าเป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือไม่ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงดำเนินการศึกษา เรื่อง การกำหนดอัตราค่าน้ำประปาว่ามีความเหมาะสมและเป็นธรรมหรือไม่ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมหารือเพื่อประกอบการพิจารณา เรื่อง การจัดเก็บอัตราค่าน้ำประปาขั้นต่ำ โดยที่ประชุมได้ขอให้หน่วยงานประปานำประเด็นเรื่องร้องเรียนนี้ไปพิจารณาและนำเสนอต่อคณะผู้บริหารเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ถึงความเป็นไปได้ในการปรับปรุงแก้ไขอัตราค่าน้ำประปาขั้นต่ำ ๔๕ บาท เป็นการจัดเก็บอัตราค่าน้ำตามปริมาณน้ำที่ใช้จริง เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันต่อไปด้วย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาและปรึกษาหารือแล้วเห็นชอบร่วมกันและมอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำเรื่องร้องเรียนนี้เป็นการศึกษาเชิงระบบเพื่อพิจารณาว่าการกำหนดอัตราค่าน้ำประปาขั้นต่ำของหน่วยงานประปาเป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือไม่ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการกำหนดอัตราค่าน้ำประปาขั้นต่ำ พร้อมทั้งได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดอัตราค่าน้ำประปาขั้นต่ำ โดยที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบร่วมกันให้หน่วยงานประปานำมติที่ประชุมเสนอต่อหัวหน้าหน่วยงานสูงสุดและคณะผู้บริหาร เพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการปรับปรุงแก้ไขอัตราค่าน้ำประปาขั้นต่ำ ๔๕ บาท เป็นการจัดเก็บอัตราค่าน้ำตามปริมาณน้ำที่ใช้จริง ซึ่งต่อมา คณะกรรมการการประปานครหลวง ในการประชุม ครั้งที่ ๙/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ได้พิจารณายกเลิกการเก็บค่าน้ำประปาขั้นต่ำของผู้ใช้น้ำประเภทที่ ๑ ที่พักอาศัย (R1) ตั้งแต่งวดการอ่านน้ำวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๘ เป็นต้นไป และได้มีประกาศการประปานครหลวง เรื่อง มาตรการแบ่งเบาภาระค่าครองชีพ ให้ยกเว้นอัตราค่าน้ำประปาขั้นต่ำของผู้ใช้น้ำประเภทที่ ๑ ที่พักอาศัย โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๘ ไม่ต้องชำระค่าน้ำประปาตามอัตราค่าน้ำขั้นต่ำ จำนวน ๔๕ บาท แต่ชำระค่าใช้น้ำตามอัตราที่ใช้จริงคือ ลูกบาศก์เมตรละ ๘.๕๐ บาท เท่านั้น

ต่อมา การประปาส่วนภูมิภาคได้นำแนวทางการปรับปรุง แก้ไขอัตราค่าน้ำประปาขั้นต่ำให้มีการจัดเก็บตามปริมาณการใช้น้ำจริง โดยมีประกาศว่าตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘ จะยกเว้นอัตราค่าน้ำประปาขั้นต่ำ และจะดำเนินการจัดเก็บค่าน้ำตามที่ใช้จริงสำหรับผู้ใช้น้ำประเภทที่อยู่อาศัย เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้ประชาชนใน ๗๔ จังหวัดทั่วประเทศให้ได้รับประโยชน์จากผลการศึกษาและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงนับว่าเป็นการศึกษาปัญหาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ได้ผลการศึกษาเป็นรูปธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุแห่งปัญหา ส่งผลให้ลดอัตราการยื่นเรื่องร้องเรียนในลักษณะดังกล่าวในอนาคตได้

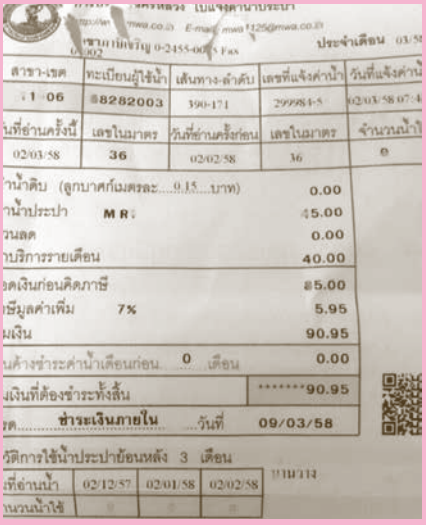

การประปานครหลวง ใบแจ้งค่าน้ำประปา

สาขา-เขต	ทะเบียนผู้ใช้น้ำ	เส้นทาง-ลำดับ	เลขที่แจ้งค่าน้ำ	วันที่แจ้งค่าน้ำ
1-06	68282003	390-171	299984-5	02/03/58 07:4

วันที่อ่านครั้งนี้	เลขในมาตร	วันที่อ่านครั้งก่อน	เลขในมาตร	จำนวนน้ำใ
02/03/58	36	02/02/58	36	0

ค่าน้ำดิบ (ลูกบาศก์เมตรละ 0.15 บาท)	0.00
ค่าน้ำประปา MR	45.00
ส่วนลด	0.00
ค่าบริการรายเดือน	40.00
ยอดเงินก่อนคิดภาษี	85.00
ภาษีมูลค่าเพิ่ม 7%	5.95
รวมเงิน	90.95
ค้างชำระค่าน้ำเดือนก่อน 0 เดือน	0.00
จำนวนเงินที่ต้องชำระทั้งสิ้น	********90.95

ชำระเงินภายใน วันที่ 09/03/58

ประวัติการใช้น้ำประปาย้อนหลัง 3 เดือน หน่วย:ลบ.ม.

วันที่อ่านน้ำ	02/12/57	02/01/58	02/02/58
จำนวนน้ำใช้			

การเก็บค่าน้ำประปาในอัตราเดิม

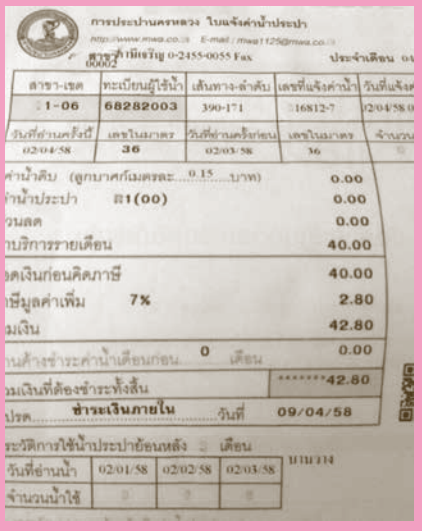

การประปานครหลวง ใบแจ้งค่าน้ำประปา

สาขา-เขต	ทะเบียนผู้ใช้น้ำ	เส้นทาง-ลำดับ	เลขที่แจ้งค่าน้ำ	วันที่แจ้งค่าน้ำ
1-06	68282003	390-171	16812-7	02/04/58 0

วันที่อ่านครั้งนี้	เลขในมาตร	วันที่อ่านครั้งก่อน	เลขในมาตร	จำนวน
02/04/58	36	02/03/58	36	

ค่าน้ำดิบ (ลูกบาศก์เมตรละ 0.15 บาท)	0.00
ค่าน้ำประปา ส1(00)	0.00
ส่วนลด	0.00
ค่าบริการรายเดือน	40.00
ยอดเงินก่อนคิดภาษี	40.00
ภาษีมูลค่าเพิ่ม 7%	2.80
รวมเงิน	42.80
ค้างชำระค่าน้ำเดือนก่อน 0 เดือน	0.00
จำนวนเงินที่ต้องชำระทั้งสิ้น	********42.80

ชำระเงินภายใน วันที่ 09/04/58

ประวัติการใช้น้ำประปาย้อนหลัง เดือน หน่วย:ลบ.ม.

วันที่อ่านน้ำ	02/01/58	02/02/58	02/03/58
จำนวนน้ำใช้			

การเก็บค่าน้ำประปาในอัตราใหม่

ภาพเปรียบเทียบค่าน้ำประปาก่อนและหลังจากที่การประปานครหลวงดำเนินการปรับปรุง แก้ไขอัตราการเก็บค่าน้ำขั้นต่ำ ตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒.๔ ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนที่มีต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนเช่นเดียวกับทุกปีที่ผ่านมา โดยทำการสำรวจระดับความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนที่ได้รับการแจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตลอดปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งมีผู้ร้องเรียนตอบแบบสอบถามคืนกลับมา จำนวน ๒๘๖ ฉบับ การประเมินความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนในครั้งนี้ ได้แบ่งออกเป็น ๕ ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนและผลการวินิจฉัย ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน และความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนต่อภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยราว ๔๕ ปี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีรายได้เฉลี่ยประมาณ ๒๔,๓๘๖.๓๙ บาทต่อเดือน และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในเขตภาคกลาง

การเสนอเรื่องร้องเรียน

ในการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน พบว่า กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่จนเกิดความเสียหายหรือก่อให้เกิดไม่เป็นธรรมเป็นปัญหาหรือประเด็นที่มีการร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินมากที่สุด รองลงมาคือ กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐปฏิบัติแต่กระทำนอกเหนืออำนาจหน้าที่ ตามลำดับ

ในการตัดสินใจเสนอเรื่องร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่เสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยไม่มีผู้ใดแนะนำ โดยรู้จักผู้ตรวจการแผ่นดินจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด อย่างไรก็ดี พบว่า ผู้ร้องเรียนที่เสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพียงหน่วยงานเดียวกับผู้ร้องเรียนที่เสนอเรื่องให้หน่วยงานอื่นพิจารณาควบคู่ไปพร้อมกับผู้ตรวจการแผ่นดินด้วยมีสัดส่วนเท่ากัน

การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน

ผลการสำรวจส่วนใหญ่ผู้ร้องเรียนนิยมเสนอเรื่องร้องเรียนโดยทำเป็นหนังสือ และจัดส่งมาทางไปรษณีย์ในกรณีที่เป็นการร้องเรียนโดยวาจา ส่วนใหญ่ผู้ร้องเรียนจะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยตรง รองลงมาเป็นการร้องเรียนผ่านบริการสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทรศัพท์หมายเลข ๑๖๗๖ ฟรี ทั่วประเทศ) ส่วนในกรณีร้องเรียนทางอินเทอร์เน็ต ผู้ร้องเรียนนิยมร้องเรียนผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (www.ombudsman.go.th)

ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการพิจารณาเรื่องร้องเรียนจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน อีกทั้งเมื่อยื่นเรื่องร้องเรียนแล้ว ก็จะได้รับแจ้งจากทางสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินว่าเรื่องร้องเรียนได้รับไว้พิจารณาแล้ว โดยจะได้รับแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากนี้ พบว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดต่อผู้ร้องเรียนเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ร้องเรียน เฉลี่ยประมาณ ๒ ครั้งต่อราย และยังได้รายงานความคืบหน้าในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนให้ผู้ร้องเรียนทราบ เฉลี่ยประมาณ ๒ ครั้งต่อราย

ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ได้ติดตามเรื่องร้องเรียนของตัวเอง โดยติดตามเฉลี่ยประมาณ ๓ ครั้ง สำหรับผู้ร้องเรียนที่ไม่ติดตามเรื่องร้องเรียนของตัวเองส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่ามีความเข้าใจว่าเรื่องที่ตนร้องเรียนอยู่ระหว่างการพิจารณา อีกทั้งได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อรายงานข้อมูลให้ทราบเป็นระยะ ๆ อยู่แล้ว และมีผู้ร้องเรียนส่วนหนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างการรับโทษในเรือนจำที่ไม่สะดวกในการติดตามเรื่องได้ เป็นต้น

ในส่วนของผลการวินิจฉัย พบว่า ผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นไปตามที่ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียน และผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ยอมรับผลการวินิจฉัยเพราะเห็นว่ามีความเป็นธรรม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๖๓.๙๐

ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการ

ในการศึกษาเพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนที่มีต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ นี้ ทำการศึกษาความพึงพอใจใน ๕ ด้าน ได้แก่

- ความพึงพอใจต่อการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน และ
- ความพึงพอใจในภาพรวม

โดยได้ทำการศึกษาระดับความพึงพอใจจากข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาในแต่ละส่วน กำหนดระดับความพึงพอใจ คือ พอใจน้อย ค่อนข้างน้อย ปานกลาง ค่อนข้างมาก และมาก มีวิธีให้คะแนนคำตอบคือ ๑ ๒ ๓ ๔ และ ๕ ตามลำดับ จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาจัดแบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็นกลุ่มความพึงพอใจน้อย ค่อนข้างน้อย ปานกลาง ค่อนข้างมาก และมาก โดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่แบบจัดกลุ่มเพื่อคำนวณหาอันตรภาคชั้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนในแต่ละด้าน พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในระดับค่อนข้างมาก ในด้านการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๘๒.๐๐) การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๗๔.๐๐) การพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน (ร้อยละ ๗๐.๐๐) และมีความพึงพอใจต่อการให้บริการในระดับปานกลางในด้านการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๖๖.๐๐) ทั้งนี้ ในภาพรวม ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ร้อยละ ๗๒.๐๐)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Squares Method) ในรูปของสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ซึ่งปรากฏผลว่า ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และความเชื่อมั่นต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ ๙๙ ส่วนผลการวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ระดับความเชื่อมันที่ร้อยละ ๙๐ กล่าวคือ เมื่อผู้ร้องเรียนมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในระดับที่ดีมากขึ้น จะทำให้ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในภาพรวมเพิ่มขึ้นด้วย

ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

จากการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พบว่า ในภาพรวมผู้ร้องเรียนมีความคิดเห็นว่าภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ในระดับดีค่อนข้างมาก (ร้อยละ ๘๐.๐๐) เมื่อทำการวิเคราะห์โดยแยกออกเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ในระดับดีมากในด้านการเป็นองค์กรที่ร้องเรียนได้สะดวก (ร้อยละ ๘๖.๖๐) และมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในระดับดีค่อนข้างมากในด้านการเป็นองค์กรที่เข้าใจถึงความต้องการของผู้ร้องเรียน มีความมุ่งมั่น ความพร้อม และความเต็มใจในการให้บริการ (ร้อยละ ๘๐.๔๐) การเป็นองค์กรที่มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและความชำนาญในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๗๙.๘๐) การเป็นองค์กรที่พิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนด้วยความโปร่งใส และตรวจสอบได้ (ร้อยละ ๗๙.๖๐) การเป็นองค์กรที่ให้ความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย (ร้อยละ ๗๙.๔๐) มีสถานที่ เจ้าหน้าที่ และเครื่องมือในการให้บริการที่เหมาะสม (ร้อยละ ๗๘.๘๐) และการเป็นองค์กรที่พิจารณาเรื่องร้องเรียนได้รวดเร็ว (ร้อยละ ๗๕.๖๐) ตามลำดับ

นอกจากนี้ เมื่อทำการสอบถามผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับความต้องการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในอนาคต พบว่า ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าในอนาคตหากมีปัญหาเกิดขึ้นจะมายื่นเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแน่นอน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๒๐ โดยผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ให้เหตุผลสนับสนุน อาทิ เชื่อมั่นว่าผู้ตรวจการแผ่นดินจะให้ความเป็นธรรมกับประชาชนได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างรวดเร็ว ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความจริงจังในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนด้วยความเป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งให้ความเป็นธรรมกับผู้ร้องเรียนอย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นประชาชนคนธรรมดาหรือนักโทษผู้ต้องขัง เป็นหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ ไม่มีการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง เชื่อมั่นในกระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำด้วยความยินดีและใส่ใจต่อความเดือดร้อนของประชาชน แม้จะเป็นปัญหาเล็กน้อยก็ตาม เป็นต้น

ความเชื่อมั่นของผู้ร้องเรียนต่อองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม

จากการศึกษา พบว่า ก่อนยื่นเรื่องร้องเรียน ผู้ร้องเรียนมีความเชื่อมั่นต่อองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมในระดับในระดับค่อนข้างมาก (ร้อยละ ๘๑.๘๐) และเมื่อพิจารณาความถี่ของคำตอบ พบว่า ผู้ร้องเรียนจำนวนมากที่สุดมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับมาก โดยคิดเป็นร้อยละ ๔๕.๕๐ ของผู้ร้องเรียนที่ตอบแบบสอบถาม และในส่วนความเชื่อมั่นหลังทราบผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียน พบว่า ยังอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ร้อยละ ๗๕.๐๐) และเมื่อพิจารณาความถี่ของคำตอบ พบว่า ผู้ร้องเรียนจำนวนมากที่สุดมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับมาก โดยคิดเป็นร้อยละ ๔๐.๖๐ ของผู้ร้องเรียนที่ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่

๓

ผลการปฏิบัติของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

แนวทางการดำเนินงานด้านการสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ผ่านมานั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าการปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้แก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชน ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะวินิจฉัยโดยมีข้อเสนอแนะอันเป็นการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงแนวทางการทำงานของหน่วยงานมากกว่าการจับผิดหรือลงโทษที่ตัวบุคคล หรือผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาใช้วิธีการไกล่เกลี่ยโดยการประชุมร่วมกันของทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียนและข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอย่างสันติวิธี เพื่อให้คู่กรณีได้มีส่วนร่วมในการยุติข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น ด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจในด้านสิทธิและหน้าที่ของผู้ร้องเรียน ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหน่วยงานราชการแล้ว ยังเป็นการช่วยลดอัตราการฟ้องร้องคดีในชั้นศาลอีกด้วย

อนึ่ง แม้ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการบังคับการให้มีการดำเนินการตามคำวินิจฉัยหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินได้ แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินถือเป็นกลไกหนึ่งเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ด้วยการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติตามหลักการแบ่งแยกอำนาจในระบอบประชาธิปไตย โดยมีเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนาองค์กรของรัฐให้การบริการประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ ในกรณีที่แม้หน่วยงานจะไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินก็มีอำนาจในการรายงานเรื่องร้องเรียนดังกล่าวต่อวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร หรือเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อใช้กลไกของสังคมในการสร้างแรงกดดันให้หน่วยงานเร่งดำเนินการปรับปรุงแนวทางปฏิบัติราชการ รวมถึงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินอีกทางหนึ่ง ซึ่งแนวปฏิบัติดังกล่าวถือเป็นแนวปฏิบัติที่ผู้ตรวจการแผ่นดินในเกือบทุกประเทศได้ยึดถือเพื่อดำเนินการตามหลักการตรวจสอบถ่วงดุลในวิถีทางประชาธิปไตย ซึ่งในทางปฏิบัติที่ผ่านมา พบว่าหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินการตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นอย่างดี

ตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่หน่วยงานได้นำผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินไปปฏิบัติตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนและได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และพบข้อเท็จจริงว่า กฎ ระเบียบ หรือขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ให้ข้อเสนอแนะหน่วยงานให้ปรับปรุง แก้ไข ขั้นตอนการปฏิบัติงาน หรือเยียวยาทุกข์ร้อนของประชาชน ซึ่งหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนต่าง ๆ ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของผู้ตรวจการแผ่นดินไปปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้ มีตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่หน่วยงานได้นำผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินไปปฏิบัติตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

เรื่องที่ ๑

การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนขอให้พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยผู้ร้องเรียนอ้างว่า เมื่อปี ๒๕๑๐ บิดาของผู้ร้องเรียนได้ซื้อที่ดินเนื้อที่ ๔๙ ไร่ ๒ งาน โดยมีเอกสารเป็นใบเหยียบย่ำและหลักฐานแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน ส.ค. ๑ และได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) และโฉนดที่ดินในเวลาต่อมา ภายหลังได้มีผู้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่า การออก น.ส. ๓ ก. ในที่ดินแปลงดังกล่าวดำเนินการโดยมิชอบ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเห็นว่า ที่ดินแปลงพิพาทอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติการออกโฉนดที่ดินจึงต้องดำเนินการตามที่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ โดยกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันออกไปตรวจพิสูจน์ที่ดิน แต่การออก น.ส. ๓ ก. แปลงดังกล่าวมิได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามกฎกระทรวงดังกล่าวแต่อย่างใด

โดยสำนักงานที่ดินจังหวัดอ้างว่า คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) จังหวัดได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ขอออก น.ส. ๓ ก ได้มีการครอบครองต่อเนื่องในที่ดินมาก่อนการประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ สามารถออกเอกสารสิทธิได้ตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งการดำเนินการออกเอกสารสิทธิในที่ดินแปลงดังกล่าวจึงเป็นการดำเนินการที่ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนตามที่กฎกระทรวงกำหนด

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีข้อเสนอแนะให้จังหวัดแจ้งให้สำนักงานที่ดินจังหวัดพิจารณาทบทวนการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินดังกล่าว และหากปรากฏว่าเอกสารสิทธิดังกล่าวออกโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้ดำเนินการเพิกถอนตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินต่อไป

ผู้ร้องเรียนในเรื่องนี้ได้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินโดยอ้างว่า การออกเอกสารสิทธิในที่ดินแปลงดังกล่าวเป็นไปโดยชอบ โดยมีเอกสารหลักฐานประกอบการร้องเรียน ดังนี้

๑. หนังสือของสำนักงานป่าไม้จังหวัด โดยความตอนหนึ่งว่า “...บริเวณพื้นที่ที่ออกเอกสารสิทธิ แปลงพิพาท ในภูมิประเทศจริงอยู่ในเขตตำบล... อำเภอ... จังหวัด... ตามประกาศการแบ่งเขตการปกครองของกระทรวงมหาดไทย ประกาศ ณ วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๐ การประกาศป่าสงวนแห่งชาติ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕๐๐ (พ.ศ. ๒๕๑๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มิได้ประกาศให้ตำบล... อำเภอ... จังหวัด... ดังกล่าวเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ

๒. หนังสือสำนักงานป่าไม้จังหวัด โดยสรุปว่า ที่ดินแปลงพิพาทติดอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕๐๐ (พ.ศ. ๒๕๑๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

๓. หนังสือสำนักงานป่าไม้เขต โดยสรุปว่า ที่ดินแปลงพิพาทไม่ติดอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแต่อย่างใด

๔. จังหวัดพิจารณาเห็นว่า แผนที่ท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕๐๐ (พ.ศ. ๒๕๑๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้ประกาศให้ป่าในท้องที่ตำบล... อำเภอ... จังหวัด... เป็นป่าสงวนแห่งชาติ โดยมิได้ประกาศให้พื้นที่ตำบล... อำเภอ... จังหวัด... ที่ที่ดินแปลงดังกล่าวอยู่ในเขตเป็นป่าสงวนแห่งชาติแต่อย่างใด และป่าไม้จังหวัดได้ตรวจสอบแล้วปรากฏว่าที่ดินแปลงดังกล่าวไม่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าเดิมที่ดินแปลงพิพาทไม่อยู่ในเขตป่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเขตปกครองใหม่แต่ไม่เปลี่ยนเขตป่าสงวนแห่งชาติ ที่ดินแปลงพิพาทย่อมไม่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแต่อย่างใด

๕. หนังสือสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สรุปว่าเมื่อเอกสารสิทธิออกโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ผู้ร้องเรียนในเรื่องนี้ย่อมมีสิทธิในที่ดินแปลงพิพาท หน่วยงานของรัฐควรพิจารณาคืนที่ดินให้ผู้ร้องเรียนดังกล่าว

๖. หนังสือสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ระบุความเห็นของกรรมการ กบร. โดยสรุปว่า คณะกรรมการฟังความจากผู้อำนวยการสำนักงานที่ดินพื้นที่อนุรักษ์ ว่าที่ดินแปลงนี้ออกเอกสารสิทธิไม่ถูกต้อง เนื่องจากไม่ได้ดำเนินการตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ เท่านั้น ทั้ง ๆ ที่คำชี้แจงดังกล่าวขัดกับหลักฐานของทั้งกรมป่าไม้และผู้ว่าราชการจังหวัด การมีมติในเรื่องนี้เป็นการสร้างเงื่อนไขให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนออกไปอีก ซึ่งไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ มีเจตนาที่จะเอาข้อเท็จจริงมาร่วมพิจารณา ไม่ใช่เอาแต่ความเห็นของเจ้าหน้าที่หรือกติกาเฉพาะเรื่องอย่างเดียว และการใช้สิทธิทางศาลให้ถือเป็นทางสุดท้ายในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเอกสารหลักฐานดังกล่าว จึงเห็นควรขอให้จังหวัดดำเนินการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้วเห็นว่า เพื่อให้การพิจารณาเรื่องร้องเรียนทั้งสองเรื่องนี้เป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงขอให้จังหวัดพิจารณาและตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการออกเอกสารสิทธิในที่ดินแปลงพิพาทดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง พร้อมทั้งส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป

ต่อมา จังหวัดได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณา สรุปได้ว่า คณะกรรมการตรวจพิสูจน์ที่ดินตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ มีความเห็นว่า ผู้ร้องเรียนได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินแปลงที่พิพาทโดยชอบด้วยกฎหมายก่อนวันที่ทางราชการกำหนดให้พื้นที่แปลงดังกล่าวเป็นป่าสงวนแห่งชาติหรือป่าไม้ถาวร จึงอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ออกโฉนดที่ดินได้ ประกอบกับเรื่องดังกล่าวได้เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัด โดยที่ประชุมมีมติว่า ผู้ร้องเรียนได้ครอบครองที่ดินมาก่อนการประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ สามารถดำเนินการออกเอกสารสิทธิตามระเบียบต่อไปได้ และผู้ว่าราชการจังหวัดได้อนุญาตให้ออกโฉนดที่ดินให้กับผู้ร้องเรียนแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า ตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีข้อเสนอแนะให้จังหวัดแจ้งให้สำนักงานที่ดินพิจารณาทบทวนการออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้เป็นไปตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง นั้น สำนักงานที่ดินได้รายงานการตรวจพิสูจน์ที่ดินของคณะกรรมการตรวจพิสูจน์ที่ดินจังหวัดตามกฎกระทรวงดังกล่าวโดยมีความเห็นว่า ที่ดินที่ขอรังวัดออกโฉนดที่ดินของผู้ร้องเรียน เนื้อที่ ๓๓ ไร่ ๔๙ ตารางวา และเนื้อที่ ๕ ไร่ ๓ งาน ๑๒ ตารางวา เป็นที่ดินตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๕๐๐ (พ.ศ. ๒๕๑๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ อยู่นอกเขตป่าไม้ถาวรและ

เขตห้ามล่าสัตว์ป่า คณะกรรมการจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ร่วมกันว่า ผู้ร้องเรียนได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวโดยชอบด้วยกฎหมายมาก่อนวันที่ทางราชการกำหนดให้ที่ดินเป็นป่าสงวนแห่งชาติหรือป่าไม้ถาวร เห็นควรออกโฉนดที่ดินให้ผู้ร้องเรียนได้ ประกอบกับเรื่องดังกล่าวได้เข้าสู่การประชุมคณะกรรมการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๓ และมีมติว่า ผู้ร้องเรียนได้ครอบครองที่ดินมาก่อนการประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ สามารถดำเนินการออกเอกสารสิทธิได้ และผู้ว่าราชการจังหวัดอนุญาตให้ออกโฉนดที่ดินให้กับผู้ร้องเรียนในเรื่องนี้แล้ว กรณีการร้องเรียนในเรื่องนี้จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

ภาพบรรยากาศการประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

เรื่องที่ ๒

การดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน ขอให้พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง กรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งพิจารณาข้อเท็จจริง ประกอบกับเอกสารหลักฐาน พร้อมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

โครงการอ่างเก็บน้ำตามคำร้องเรียนนี้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๒๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำและได้มีพระราชดำริเกี่ยวกับงานชลประทานความตอนหนึ่งว่า *“...ควรพิจารณาวางโครงการก่อสร้างฝายทดน้ำและอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ ในลุ่มน้ำ... ซึ่งเป็นลำน้ำสาขาสายหนึ่งของแม่น้ำตาปี เพื่อจัดหาน้ำให้ราษฎร...”* โดยกรมชลประทานได้ดำเนินการก่อสร้างฝายทดน้ำเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำดังกล่าวได้ เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับการขอใช้พื้นที่ในบริเวณที่จะทำการก่อสร้าง ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าที่คณะรัฐมนตรีอนุญาตให้องค์การสวนยางเข้าใช้ทำแปลงเพาะพันธุ์ยาง ซึ่งคณะกรรมการบริหารกิจการองค์การสวนยางไม่อนุญาตให้กรมชลประทานใช้พื้นที่ดังกล่าวเพื่อก่อสร้างอ่างเก็บน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นับถึงปัจจุบันเวลาผ่านไปนานกว่า ๓๐ ปี ยังไม่สามารถดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อดำเนินงานสนองพระราชดำริได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาร่วมประชุมเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ โดยที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่าควรเร่งรัดการดำเนินโครงการดังกล่าว เพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนให้กับประชาชน และเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ได้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่และผู้แทนองค์การสวนยางที่ประชุมได้เห็นชอบร่วมกัน ให้เร่งรัดการดำเนินโครงการดังกล่าว และปัจจุบันคณะกรรมการบริหารกิจการองค์การสวนยาง ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำ เพื่อศึกษาผลกระทบจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและสำรวจทรัพย์สินและจำนวนพื้นที่แล้ว กรมชลประทานได้มีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการดังกล่าวแล้ว ประกอบกับในการขอใช้พื้นที่เพื่อการดำเนินโครงการ ในครั้งนี้กรมชลประทานได้ขอใช้พื้นที่เพียงบางส่วน จำนวน ๓,๙๕๐ ไร่ ๒ งาน ๗๖ ตารางวา จากพื้นที่ที่องค์การสวนยางใช้อยู่ จำนวน ๓๔,๖๐๐ ไร่ ดังนั้น เพื่อเป็นการดำเนินงานสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนให้แก่ประชาชนในพื้นที่โดยส่วนรวม ผู้ตรวจการแผ่นดินโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะให้

๑. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมป่าไม้ และองค์การสวนยาง พิจารณาอนุญาตให้กรมชลประทานใช้พื้นที่ เพื่อดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยขอให้พิจารณาโดยเร่งด่วน ทั้งนี้ อาจนำพื้นที่ที่องค์การสวนยางได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ใช้ประโยชน์ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๒๕ จำนวน ๔,๖๐๐ ไร่ ซึ่งครบกำหนดระยะเวลาการอนุญาตและองค์การสวนยางมิได้ขออนุญาตใช้ประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าวต่อแต่อย่างใด มาแลกเปลี่ยนในการขอใช้พื้นที่ของกรมชลประทานในครั้งนี้

๒. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกรมชลประทาน เตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้สามารถดำเนินการได้ในทันทีที่ได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่ดังกล่าว และให้พิจารณาจ่ายค่าชดเชยให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการดังกล่าวในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม และพร้อมที่จะดำเนินการจ่ายค่าชดเชยในทันทีที่ได้ดำเนินการ

ทั้งนี้ การดำเนินการโครงการอ่างเก็บน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริไว้เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๒๓ ปัจจุบันยังไม่สามารถดำเนินการโครงการดังกล่าวได้ เนื่องจากหน่วยงานของรัฐยังมีความเห็นไม่สอดคล้องตรงกัน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นควรนำเรื่องนี้แจ้งให้นายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการพิจารณาดำเนินในเรื่องนี้ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

ภาพบรรยากาศการประชุมหารือเพื่อเร่งรัดการขอใช้พื้นที่เพื่อก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ร่วมกับรองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้ว่าการการยางแห่งประเทศไทย ผู้แทนกรมชลประทาน และผู้แทนกรมป่าไม้ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘ ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบและสำรวจพื้นที่ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๒๕ จำนวน ๔,๖๐๐ ไร่ และพื้นที่จะใช้ในการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำตามโครงการดังกล่าว ตลอดจนประชุมหารือเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว โดยที่ประชุมได้มอบให้ผู้แทนกรมป่าไม้ กรมชลประทาน องค์การสวนยาง และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมกันตรวจสอบพิกัดและพื้นที่ และให้จัดทำแผนที่ในส่วนดังกล่าวให้เกิดความชัดเจน และให้ส่งแผนที่ดังกล่าวให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาดำเนินการที่ประชุมมอบหมายเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ภาพการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการสำรวจและรังวัดพื้นที่โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๘

ต่อมาวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลให้ยกเลิกสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง องค์การสวนยาง และสถาบันวิจัยยาง และตั้งเป็นองค์กรใหม่ คือ “การยางแห่งประเทศไทย” ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินการในเรื่องนี้ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่าให้การยางแห่งประเทศไทยเร่งรัดนำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะกรรมการการยางแห่งประเทศไทยหลังจากที่ได้มีการแต่งตั้งเรียบร้อยแล้วโดยเร็ว ส่วนกรณีปัญหาเกี่ยวกับค่าชดเชยต่าง ๆ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การยางแห่งประเทศไทย และกรมชลประทานร่วมกันหาข้อยุติในเรื่องนี้ต่อไป

อนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๘ การยางแห่งประเทศไทย กรมชลประทาน และกรมป่าไม้ ได้ประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาหาแนวทางการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว โดยที่ประชุมได้มอบหมายให้ผู้แทนกรมชลประทานหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับปัญหากรณีการจ่ายค่าชดเชยในการดำเนินโครงการดังกล่าว ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่องที่ ๓

กรณีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตรวจสอบการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปได้ว่า ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีหน้าที่ดูแลและรักษาที่สาธารณประโยชน์ตามกฎหมายตรวจสอบกรณีที่มีราษฎรบุกรุกที่สาธารณประโยชน์บริเวณท้ายคลองสาธารณะ ตั้งแต่วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๕ และได้มีหนังสือลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ติดตามผลการตรวจสอบแต่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ดำเนินการตรวจสอบตามที่ผู้ร้องเรียนร้องเรียน โดยแจ้งว่ายังไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะต้องดำเนินการตรวจสอบ อีกทั้งอำเภอได้มีหนังสือรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้รับแจ้งเหตุให้ไปดำเนินการตรวจสอบการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ดังกล่าวซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ขัดแย้งกัน

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่เดินทางลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและประชุมหารือเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานที่ดินจังหวัด และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนขอให้มีการตรวจสอบการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์บริเวณท้ายคลองสาธารณะ แต่อำเภอและองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ดำเนินการตรวจสอบเรื่องดังกล่าว แม้องค์การบริหารส่วนตำบลจะอ้างว่าในสารบบของสำนักงานที่ดินจังหวัด ไม่ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าที่ดินบริเวณดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่ แต่จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วไม่ปรากฏว่าที่ดินบริเวณดังกล่าวอยู่ในการครอบครองหรือเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลใด ดังนั้น ที่ดินบริเวณดังกล่าวย่อมถือว่าเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่ดินรกร้างว่างเปล่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ ซึ่งอำเภอและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือทรัพย์สินของแผ่นดินที่ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นอยู่แล้ว

เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่อำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีหน้าที่ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ตามกฎหมายระเบียบ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตรวจสอบการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินบริเวณท้ายคลองสาธารณะตามที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้าง จึงเป็นการละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้จังหวัด และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เร่งรัดและติดตามให้อำเภอและองค์การบริหารส่วนตำบลตรวจสอบการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินดังกล่าว และดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด พร้อมทั้งกำชับให้อำเภอและองค์การบริหารส่วนตำบล ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินให้คงอยู่สืบต่อไป

ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยได้มีหนังสือสั่งการมอบหมายให้อำเภอร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลตรวจสอบที่ดินตามคำร้องเรียนว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่ และหากเป็นที่สาธารณประโยชน์ ให้ยื่นคำขอให้สำนักงานที่ดินจังหวัดดำเนินการรังวัดตรวจสอบแนวเขตที่สาธารณประโยชน์ และดำเนินการกับผู้บุกรุกที่สาธารณประโยชน์ตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ภาพคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อร่วมประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

เรื่องที่ ๔

หน่วยงานของรัฐละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ไม่บังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารกับบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เจ้าของโครงการหมู่บ้านจัดสรร

ผู้ร้องเรียนได้ซื้อบ้านแถวสองชั้น (ทาวน์เฮ้าส์) กับบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เอกชนแห่งหนึ่ง และได้รับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างแล้ว แต่ปรากฏว่าโครงการหมู่บ้านจัดสรรดังกล่าวไม่มีการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัย ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนได้เคยร้องเรียนขอความเป็นธรรมไปยังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ผู้ร้องเรียนจึงมีความประสงค์ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบและดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สอบสวนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว ปรากฏว่า โครงการหมู่บ้านจัดสรรดังกล่าว เป็นบ้านแถวสองชั้น ซึ่งตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๓๙ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้กำหนดให้บ้านแถวจะต้องมีวิธีการเกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัยตามกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว คือ บ้านแถวสูง ๒ ชั้นจะต้องมีการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัย อันประกอบด้วยเครื่องดับเพลิงแบบมือถืออย่างใดอย่างหนึ่งตามชนิดและขนาดที่กฎหมายกำหนด และระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้อย่างน้อย ๑ เครื่องทุกคูหา เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับทราบถึงปัญหาจึงได้มีหนังสือขอให้จังหวัดชี้แจงข้อเท็จจริงและได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตรวจสอบและรับฟังข้อมูลโดยตรงจากประชาชน รวมถึงหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีการประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนจากบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เจ้าของโครงการหมู่บ้านจัดสรร และตัวแทนเจ้าของบ้านโครงการหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งโครงการหมู่บ้านจัดสรรดังกล่าวเป็นบ้านแถว จำนวนทั้งสิ้น ๑๘๑ คูหา ไม่มีการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัยตามกฎหมายควบคุมอาคาร

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ ในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวมิได้มุ่งหมายปฏิบัติหน้าที่เพียงเพื่อตรวจสอบพิจารณาความผิดหรือข้อบกพร่อง

ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐหากแต่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาและบรรเทาความทุกข์ร้อนของประชาชนเป็นหลัก โดยได้รับความร่วมมือจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและประชาชนเป็นอย่างดี และได้ชี้แจงในส่วนของข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเรื่องการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัยตามกฎหมายควบคุมอาคาร จากการประชุมหารือร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ข้อสรุปว่า องค์การบริหารส่วนตำบลจะประสานงานกับบริษัทอสังหาริมทรัพย์เจ้าของโครงการหมู่บ้านจัดสรร เพื่อดำเนินการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัยภายในโครงการหมู่บ้านจัดสรรดังกล่าวทั้งหมด เพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยให้รายงานผลการดำเนินการตลอดจนปัญหาและเหตุขัดข้องในการดำเนินการต่อผู้ตรวจการแผ่นดินอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากบริษัทอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวได้โอนกรรมสิทธิ์บ้านแถวสองชั้นตามโครงการ ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ซื้อบ้านไปทั้งโครงการแล้ว จึงต้องมีการกำหนดแผนการดำเนินการให้ชัดเจนและเป็นไปตามขั้นตอน กล่าวคือมีการจัดทำแผนผังการดำเนินการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัย กำหนดช่วงวันเวลาที่เริ่มดำเนินการติดตั้งอุปกรณ์และวันเวลาที่ติดตั้งแล้วเสร็จ ตลอดจนแจ้งกำหนดการติดตั้งอุปกรณ์ล่วงหน้าให้เจ้าของบ้านโครงการหมู่บ้านจัดสรรทราบ เพื่อขออนุญาตเข้าติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัยให้เป็นไปตามกฎหมายควบคุมอาคาร โดยประสานงานผ่านทางประธานหมู่บ้านโครงการหมู่บ้านจัดสรร

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ร่วมตรวจสอบอุปกรณ์ระบบป้องกันอัคคีภัย พร้อมทั้งเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาเหตุขัดข้องในระหว่างการดำเนินการและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ต่อมา บริษัทอสังหาริมทรัพย์ได้เข้าดำเนินการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัย โดยมีการติดตั้งระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้ บริเวณชั้นที่หนึ่งภายในตัวบ้าน คูหาละ ๑ ชุด และติดตั้งถังดับเพลิงบริเวณพื้นที่บ้านชั้นหนึ่งภายนอกตัวบ้าน คูหาละ ๑ ชุด ทั้งโครงการได้ติดตั้งระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้และถังดับเพลิงไปแล้วประมาณ ๑๕๐ คูหา ส่วนบ้านที่ยังไม่ได้รับแจ้งให้เข้าติดตั้งเนื่องจากเจ้าของบ้านได้ให้ผู้อื่นเช่าหรือประกาศขายทำให้ไม่สามารถติดต่อได้ บริษัทอสังหาริมทรัพย์ได้มีหนังสือแจ้งเรื่องการติดตั้งระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้และถังดับเพลิงให้เจ้าของบ้านทั้งหมดทราบแล้ว พร้อมกับได้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ทั้งหมดในส่วนที่ขาดไว้ให้ที่โครงการ ซึ่งเจ้าของบ้านที่พร้อมจะติดตั้งระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้และถังดับเพลิงสามารถแจ้งความประสงค์ขอรับการติดตั้งอุปกรณ์ดังกล่าวได้

กรณีเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้วมีความเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

๑. หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบดูแลมีความบกพร่องในส่วนของขั้นตอนการตรวจสอบเอกสารการขออนุญาตในการก่อสร้างอาคารของโครงการหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งมิได้มีการระบุถึงการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัยตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๓๙ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แต่ต่อมาได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาร่วมกับผู้เกี่ยวข้องทั้งในส่วนภาครัฐและเอกชน ตลอดจนตัวแทนเจ้าของบ้านโครงการหมู่บ้านจัดสรร และติดตามผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปัญหาตามเรื่องร้องเรียนนี้ได้รับการแก้ไขในระดับหนึ่งแล้ว และผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอแนะให้จังหวัดกำชับหน่วยงานในกำกับดูแลให้ตรวจสอบและปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายโดยเคร่งครัด เพื่อมิให้มีการร้องเรียนในลักษณะนี้เกิดขึ้นอีก

๒. เรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ เป็นกรณีร้องเรียนว่าหน่วยงานของรัฐมีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ไม่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัย ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๓๙ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ นอกจากนี้ เกี่ยวกับการบังคับใช้และการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวโครงการก่อสร้างบ้านทาวน์เฮ้าส์สองชั้นของบริษัทอสังหาริมทรัพย์ส่วนใหญ่อาจจะไม่มีการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัยตามที่กฎหมายกำหนด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตรวจสอบหรือบังคับใช้กฎหมายโดยเคร่งครัด ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่ากฎกระทรวงดังกล่าว เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญ ใช้บังคับเพื่อประโยชน์แห่งความปลอดภัยการป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการผังเมือง ตลอดจนเกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม ประกอบกับกฎหมายดังกล่าวมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ แต่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจและมิได้มีการบังคับใช้กฎหมายโดยเคร่งครัด ดังนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไป ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในฐานะผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวงพิจารณาสั่งการดังนี้

๑. ให้กรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร การก่อสร้างและควบคุมการก่อสร้าง และการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านผังเมืองและโยธาธิการดำเนินการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ต้องบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ตลอดจนเป็นการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ให้สามารถนำกฎหมายไปบังคับใช้และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องครบถ้วน และทันต่อการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

๒. ให้มีการแจ้งเวียนกำชับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลซึ่งมีหน้าที่ต้องบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว และโดยเฉพาะกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการจัดทำ แก้ไข ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำ และกำกับดูแลการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยขอให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบและให้ความสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอย่างเคร่งครัด รวมถึงกฎหมายอื่นที่เกิดผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักกฎหมายและสามารถนำกฎหมายไปบังคับใช้และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ทันต่อการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไป

ภาพคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบสภาพปัญหาและหาแนวทางแก้ไขกับร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เรื่องที่ ๕

องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ดำเนินการจัดการพื้นที่ทิ้งขยะเป็นเหตุให้ราษฎรที่อยู่อาศัยโดยรอบได้รับความเดือดร้อนและเสียหาย

ผู้ร้องเรียนยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบ กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ดำเนินการจัดการพื้นที่ทิ้งขยะบริเวณทางเข้าวัดก่อให้เกิดกองขยะทับถมเป็นจำนวนมาก ประกอบกับพื้นที่บริเวณดังกล่าวโดยรอบเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัยของประชาชน เป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่บริเวณบ่อขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการตรวจสอบปรากฏว่า พื้นที่บริเวณโดยรอบของบ่อขยะเป็นพื้นที่ทางการเกษตร และมีน้ำเสียและขยะจากบ่อขยะไหลลงสู่พื้นที่ดังกล่าวตามที่มีการร้องเรียนจริง เป็นเหตุให้พื้นที่บริเวณโดยรอบบ่อขยะไม่สามารถทำการเกษตรได้ และจากการร่วมประชุมพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปสาระสำคัญการประชุม ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีข้อเสนอแนะให้องค์การบริหารส่วนตำบลงดรับขยะจากนอกพื้นที่ และพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหามิให้น้ำเสียและขยะจากบ่อขยะไหลลงสู่พื้นที่ทางการเกษตรที่อยู่บริเวณโดยรอบบ่อขยะโดยเร็ว

ต่อมา องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน และได้มีหนังสือแจ้งรายงานความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่า ขณะนี้องค์การบริหารส่วนตำบลได้ทำการปิดปรับปรุงบ่อขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล ตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๗ เป็นต้นไป โดยงดรับขยะจากหน่วยงานอื่น ประกอบด้วย เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง และเอกชนในพื้นที่ และสำหรับการดำเนินการแก้ไขปัญหา องค์การบริหารส่วนตำบลได้พิจารณาจ่ายจากเงินสะสม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ โครงการปรับปรุงบ่อขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล งบประมาณดำเนินการ ๒,๖๒๙,๐๐๐ บาท เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกับราษฎรที่ทำการเกษตรในบริเวณใกล้เคียง ขณะนี้อยู่ระหว่างจัดหาผู้รับจ้างเพื่อดำเนินการก่อสร้าง

อนึ่ง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน และมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้จังหวัดแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลเร่งรัดจัดหาผู้รับจ้างเพื่อดำเนินการก่อสร้างโครงการปรับปรุงบ่อขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลให้แล้วเสร็จโดยเร็วต่อไป

เรื่องที่ ๖

โรงงานอุตสาหกรรมก่อมลภาวะทางกลิ่นและเสียงรบกวนประชาชนในพื้นที่

ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนจากโรงงานพลาสติกแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ใกล้กับที่พักอาศัย ก่อมลภาวะทางกลิ่นและเสียงดังรบกวน และผู้ร้องเรียนได้เคยร้องเรียนเรื่องดังกล่าวไปยังหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ที่รับผิดชอบแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน ผู้ร้องเรียนจึงได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ความช่วยเหลือโดยเร่งด่วน เนื่องจากขณะนี้มลภาวะดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพแก่ประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สอบถามข้อมูลเรื่องร้องเรียนเพิ่มเติมจากผู้ร้องเรียนและตรวจสอบข้อมูลในเบื้องต้นทราบว่า โรงงานแห่งนี้เป็นโรงงานพลาสติกมีการเดินเครื่องจักรตลอดเวลา ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอให้จังหวัดชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว พร้อมทั้งได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงานเพื่อร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวร่วมกัน โดยได้ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ภายหลังองค์การบริหารส่วนตำบลได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบสถานประกอบการ พบว่า โรงงานพลาสติกแห่งนี้มีเสียงดังรบกวนจากการเดินกำลังเครื่องจักรตลอด ๒๔ ชั่วโมง และกลิ่นของสารเคมีที่ใช้ในกระบวนการผลิตส่งกลิ่นรบกวนทั่วบริเวณ สร้างความเดือดร้อนส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยข้างเคียง ทั้งมลพิษทางกลิ่น

และเสียงจริงตามข้อร้องเรียน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดการประชุมร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียน เพื่อทราบถึงปัญหาและหาวิธีแก้ไขปัญหาเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้อยู่อาศัยข้างเคียงร่วมกัน การเจรจาของทั้งสามฝ่ายเป็นไปด้วยดี โดยส่วนของโรงงานยินดีให้ความร่วมมือรับปากว่าจะเร่งดำเนินการแก้ปัญหาให้แล้วเสร็จ และเจ้าหน้าที่จะเข้าตรวจสอบความเรียบร้อย ซึ่งในส่วนของจังหวัดได้เร่งรัดให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดดำเนินการตามอำนาจหน้าที่แล้ว

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ติดต่อประสานสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด เพื่อเร่งรัดการดำเนินการตามกฎหมายและติดตามผลการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในส่วนของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้สั่งการตามกฎหมายให้โรงงานรายนี้ทำการปรับปรุงแก้ไขข้อร้องเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดมา จากปัญหาเรื่องร้องเรียนผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและผู้ประกอบการได้แก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

๑. ด้านมลภาวะทางกลิ่นเหม็นสารเคมีที่เกิดจากการพิมพ์สีบนถุงพลาสติก ได้ติดตั้งระบบหัวดูด (Hood) เพื่อรวบรวมกลิ่นที่เครื่องจักร และเพื่อควบคุมบำบัดภายนอกโรงงาน

๒. ด้านมลภาวะทางเสียงนั้น ได้แก้ไขให้มีการติดตั้งวัสดุป้องกันเสียง ประเภทไมโครไฟเบอร์ที่ผนังอาคารและมีการฉีดโฟมยูรีเทนบริเวณช่องลมและใต้กระเบื้องหลังคาเต็มพื้นที่ด้านติดต่อผู้ร้องเรียน

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ติดต่อสอบถามข้อมูลจากผู้ร้องเรียนและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจนกระทั่งสภาพความเดือดร้อนเรื่องเสียงดังและกลิ่นเหม็น ได้ลดลงมาอยู่ในระดับที่ผู้ร้องเรียนพอใจและไม่รู้สึกว่าเดือดร้อน ประกอบกับเรื่องร้องเรียนนี้มีการแก้ไขปัญหาโดยมีการเจรจาไกล่เกลี่ยระหว่างผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียนตามแนวทางสันติวิธี ซึ่งเจ้าของโรงงานและผู้ร้องเรียนมีความเข้าใจอันดีต่อกันและผู้ร้องเรียนไม่ติดใจที่จะร้องเรียนต่อไป

เรื่องที่ ๗

ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาขาดแคลนไฟฟ้าใช้ในครัวเรือน

ผู้ร้องเรียนอาศัยอยู่ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในภาคเหนือประสบปัญหาไม่มีไฟฟ้าใช้ ทำให้ได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องขอขยายเขตไฟฟ้าต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านทางผู้ใหญ่บ้าน ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๕๕ แต่ไม่มีความคืบหน้าแต่ประการใด จนกระทั่งต้นปี ๒๕๕๗ ผู้ร้องเรียนจึงขอความช่วยเหลือต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้ช่วยติดตามการขยายเขตไฟฟ้าให้ผู้ร้องเรียนและชาวบ้านบริเวณใกล้เคียง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนแล้วเห็นว่า ความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เจ้าหน้าที่สอบสวนจึงได้รีบประสานงานทางโทรศัพท์ไปยังหน่วยงานเพื่อสอบถามความเป็นไปได้ในการขอขยายเขตไฟฟ้า ขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการ ซึ่งหน่วยงานชี้แจงว่า หมู่บ้านของผู้ร้องเรียนอยู่ในโครงการใช้ไฟแบบพื้นที่การเกษตร ปัจจุบันอยู่ระหว่างการสำรวจพื้นที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอความช่วยเหลือให้หน่วยงานช่วยเร่งดำเนินการขยายเขตไฟฟ้าให้แก่หมู่บ้านของผู้ร้องเรียนโดยเร็ว เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ติดตามความคืบหน้าและเร่งรัดการดำเนินการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคพร้อมทั้งรายงานความคืบหน้าให้ผู้ร้องเรียนทราบเป็นระยะ ต่อมา การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะและข้อสังเกตของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยทำการสำรวจ จัดทำแผนผังและประมาณการค่าใช้จ่ายในการขยายเขตระบบจำหน่ายไฟฟ้าของกลุ่มหมู่บ้านของผู้ร้องเรียนส่งให้หน่วยงาน พิจารณาจัดสรรงบประมาณ ซึ่งการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้อนุมัติงบประมาณวงเงิน ๑,๓๕๙,๗๕๙.๖๓ บาท และอนุมัติให้ดำเนินการก่อสร้างขยายเขตระบบจำหน่ายไฟฟ้าครอบคลุมพื้นที่ทำกินทางการเกษตร ๔๔ ราย เนื้อที่ ๒๒๘.๕ ไร่ แล้ว

ต่อมา หน่วยงานได้ดำเนินการขยายเขตระบบจำหน่ายไฟฟ้าและติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้า ๑ เฟส ขนาด ๓๐ KVA จำนวน ๓ เครื่อง พร้อมติดตั้งไฟฟ้าให้แก่กลุ่มหมู่บ้านของผู้ร้องเรียนเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะได้ร่วมเดินทางไปติดตามผลการดำเนินการขยายเขตไฟฟ้าในพื้นที่ พบว่า มีการขยายเขตระบบจำหน่ายไฟฟ้าและติดตั้งไฟฟ้าเรียบร้อยแล้ว ซึ่งผู้ร้องเรียนและชาวบ้านในพื้นที่ที่ได้รับความช่วยเหลือในคราวเดียวกันนี้ด้วยนั้นมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก นับเป็นอีกหนึ่งเรื่องร้องเรียนที่ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีข้อเสนอแนะและเร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทุกฝ่ายส่งผลให้การแก้ไขปัญหาเป็นรูปธรรมและความเดือดร้อนของประชาชนได้รับการแก้ไขได้โดยเร็ว

ภาพนางผาณิต นิติทัณฑ์ประภาศ (อดีตประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน)
และคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

เรื่องที่ ๘

หน่วยงานละเลยไม่ดำเนินการตรวจสอบ กรณีร้านค้าของเก่าปล่อยน้ำเสียลงลำห้วยสาธารณะ

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปได้ว่า จังหวัดละเลยไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน กรณีร้านค้าของเก่าแห่งหนึ่งได้ปล่อยน้ำเสียลงลำห้วยสาธารณะ

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีการละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานรัฐไม่ดำเนินการกับผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเป็นประเด็นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งจำเป็นต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน จากการประสานของเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พบว่า ผู้ถูกร้องเรียนได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบร้านค้าของเก่าดังกล่าวแล้วพบว่า ร้านดังกล่าวเข้าข่ายเป็นโรงงานจำพวกที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งไม่มีใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน อันเป็นการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ส่วนประเด็นการร้องเรียนว่า มีการปล่อยน้ำเสียลงลำห้วยสาธารณะนั้น จากการตรวจสอบไม่พบการปล่อยน้ำเสียดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีข้อเสนอแนะให้จังหวัดกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาข้อพิพาทดังกล่าวระหว่างผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งต่อมา จังหวัดได้แจ้งว่าได้ดำเนินการกำชับให้ผู้ประกอบการดำเนินการป้องกันกรณีดังกล่าวอย่างเคร่งครัดแล้ว และได้มีหนังสือคำสั่งให้กิจการดังกล่าวระงับการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย และผู้ประกอบการได้ดำเนินการตามที่คำสั่ง โดยผู้ประกอบกิจการได้เลิกกิจการและได้รื้อถอนเครื่องจักรดังกล่าว พร้อมได้ขายที่ดินทั้งหมดแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่ได้รับการแก้ไขเยียวยาปัญหาความเดือดร้อนแล้วจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน

เรื่องที่ ๙

ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากผลกระทบจากการก่อสร้างเขื่อนทดน้ำ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน กรณีที่ได้รับความเดือดร้อนจากผลกระทบจากการก่อสร้างเขื่อนทดน้ำทำให้พืชผลที่ปลูกไว้ได้รับความเสียหาย และทำให้ดินบริเวณที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยทรุดตัว มีร่องรอยการแตกร้าวอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนทดน้ำเข้ามาช่วยแก้ไขทำให้ปัญหาดังกล่าวบรรเทาลง แต่ในปี ๒๕๕๔ ปัญหาดังกล่าวก็เกิดขึ้นอีกครั้ง ทั้งนี้ แม้จะมีความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วน แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับพื้นดินทรุดตัว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและหาแนวทางการให้ความช่วยเหลือ ผลจากการหารือร่วมกันสรุปแนวทางให้ความช่วยเหลือในกรณีดังกล่าว เป็น ๒ แนวทางเลือก ดังนี้

๑. ซ่อมแซมคันดินเดิมเฉพาะจุดที่เสียหายให้พอใช้งานได้ซึ่งใช้งบประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ บาทหรือ

๒. ซ่อมแซมแนวคันดินใหม่ซึ่งจะถาวรกว่า ใช้งบประมาณ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานพิจารณาสนับสนุนงบประมาณรายการค่าซ่อมแซมให้โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนดำเนินการ แต่หากไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณดำเนินการได้ หน่วยงานจะได้พิจารณาจัดตั้งรายการซ่อมแซมเข้าแผนงานซ่อมปกติของโครงการในปีงบประมาณถัดไป ต่อมา หน่วยงานระดับพื้นที่ได้เข้าสำรวจพื้นที่และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา ทั้งในส่วนเฉพาะหน้าและแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างถาวร ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดพิจารณาอนุมัติแล้วตามแผนงานซ่อมแซมปกติของโครงการ ปัจจุบันการดำเนินการก่อสร้างระบบป้องกันตลิ่งแบบ JET GROUTED มีความคืบหน้าไปกว่าร้อยละ ๘๐ จากการดำเนินการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องได้พิจารณาดำเนินการให้ความช่วยเหลือและเยียวยาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียน

และประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่พึงพอใจต่อการช่วยประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดินส่งผลให้ปัญหาเรื่องร้องเรียนได้รับการแก้ไขได้โดยเร็ว ต่อมา ผู้ร้องเรียนได้ส่งหนังสือแจ้งความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเพิ่มเติมว่า เจ้าหน้าที่เร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยสร้างคันกั้นน้ำสูง ๑๔๐ เซนติเมตร ยาว ๑๑๒ เมตร กว้าง ๘๐ เซนติเมตร โดยมีเสาเข็มและตรงกลางเป็นผนัง ส่วนตรงกลางถมดินโบกปูนทับด้านบน มีความคืบหน้าในการดำเนินการประมาณร้อยละ ๘๐ รวมถึงได้มีหนังสือขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ช่วยประสานในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย

เรื่องที่ ๑๐

ปัญหาการไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนโดยสรุปว่า บิดาของผู้ร้องเรียนไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนและไม่ได้เรียนหนังสือผู้ร้องเรียนแจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่า บิดาของผู้ร้องเรียนเกิดที่อำเภอหนึ่งในจังหวัดทางภาคอีสาน เมื่ออายุได้ ๑๓ - ๑๘ ปี บิดาได้ย้ายที่อยู่ไปอาศัยอยู่กับพี่สาว (ผู้ร้องเรียนไม่ระบุสถานที่) และได้ไปขอมีบัตรประจำตัวประชาชนที่จังหวัดหนึ่งที่มีใช่ภูมิลำเนา บิดาได้รับใบแทนบัตรประชาชน (ใบเหลือง) มาใช้ก่อนแต่ได้ทำหายไป จนกระทั่งในปี ๒๕๕๔ บิดาได้กลับไปภูมิลำเนาเดิมอีกครั้งเพื่อขอทำบัตรประจำตัวประชาชน แต่เจ้าหน้าที่แจ้งว่าไม่อาจทำให้ได้เพราะไม่มีรายชื่อ ต่อมาในระหว่างปี ๒๕๕๖ ผู้ใหญ่บ้านได้ประกาศให้ผู้ที่มีรายชื่อตกหล่นมาลงทะเบียนไว้เพื่อจะได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนสำหรับผู้ที่ตกหล่นต่อไป บิดาของผู้ร้องเรียนได้แจ้งรายชื่อไว้แต่กระทั่งปัจจุบันยังไม่ได้รับการแจ้งให้ดำเนินการใด ๆ ผู้ร้องเรียนจึงร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอความช่วยเหลือในการประสานงานเพื่อให้บิดาได้รับบัตรประจำตัวประชาชนเฉกเช่นประชาชนชาวไทยทั่วไปเพื่อรักษาสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่บิดาผู้ร้องเรียนให้ได้รับความเป็นธรรมที่เหมาะสมและรวดเร็ว เจ้าหน้าที่สอบสวนจึงได้ประสานงานทางโทรศัพท์กับปลัดอำเภอ และฝ่ายทะเบียนในท้องที่ที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้าง เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ทราบว่า บิดาของผู้ร้องเรียนจะต้องได้รับการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) เพื่อพิสูจน์สารพันธุกรรมกับมารดาของบิดาผู้ถูกร้องเรียนก่อน ฝ่ายทะเบียนของอำเภอจึงจะสามารถทำบัตรประจำตัวประชาชนให้แก่บิดาของผู้ร้องเรียนได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สอบสวนเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและได้นัดหมายให้บิดาของผู้ร้องเรียนไปพบกับปลัดอำเภอ เพื่อขอรับเอกสารนำส่งตัวเพื่อตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) จากทางอำเภอส่งถึงโรงพยาบาลที่ทางอำเภอระบุ เพื่อเข้ารับการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) และบิดาของผู้ร้องเรียนได้ไปพบปลัดอำเภอเพื่อขอรับเอกสารนำส่งตัวเพื่อตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ซึ่งเป็น เอกสารประกอบและเป็นหลักฐานการจัดทำบัตรประชาชนต่อไป

ต่อมา มารดาของผู้ร้องเรียนได้โทรศัพท์แจ้งกับเจ้าหน้าที่จากการช่วยเหลือประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผลให้ปัจจุบันบิดาของผู้ร้องเรียนได้รับบัตรประจำตัวประชาชนแล้ว และภายหลังผู้ร้องเรียนได้มีจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ได้ประสานงานและติดตามเรื่องร้องเรียน จนทำให้ปัจจุบันบิดาของผู้ร้องเรียนได้มีบัตรประจำตัวประชาชนเรียบร้อยแล้ว (เมื่ออายุ ๕๐ ปี)

เรื่องที่ ๑๑

ปัญหาการรับชมโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลไม่คมชัด

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน ขอให้พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยผู้ร้องเรียนอ้างว่าผู้ร้องเรียนได้ติดต่อหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทางโทรศัพท์หมายเลขสายด่วนรับเรื่องร้องเรียน เพื่อร้องเรียนกรณีผู้ร้องเรียนไม่สามารถรับชมโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลได้ แต่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวไม่รับเป็นเรื่องร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง และดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับผู้ร้องเรียน ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามที่แล้วแจ้งว่า กรณีผู้ร้องเรียนได้ติดต่อสายด่วนรับเรื่องร้องเรียนเพื่อแจ้งปัญหาในการรับชมโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลดังกล่าว เจ้าหน้าที่ได้พิจารณาในเบื้องต้นแล้วเห็นว่า เป็นเรื่องการสอบถามขอข้อมูลเนื่องจากปัญหาการรับชมโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจากการติดตั้งสายอากาศรับสัญญาณและการปรับทิศทางของเสาที่ติดตั้งเสาอากาศบริเวณบ้านพักของผู้ร้องเรียน ซึ่งไม่ได้เกิดจากปัญหาอุปกรณ์ชำรุดหรือไม่มีคุณภาพ จึงมิได้รับเป็นเรื่องร้องเรียน แต่ได้ให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องเรียนให้ตรวจสอบระบบสายอากาศและปรับทิศทางตำแหน่งของเสาที่ติดตั้งสายอากาศ

ทั้งนี้ เมื่อกรณีดังกล่าวผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวขึ้นจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องออกตรวจสอบสัญญาณโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัลบริเวณบ้านพักของผู้ร้องเรียน พบว่า สาเหตุที่ผู้ร้องเรียนไม่สามารถรับชมโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลได้เนื่องจากลักษณะการติดตั้งระบบสายอากาศที่ไม่มั่นคง จึงทำให้สายอากาศสามารถขยับหรือเคลื่อนตำแหน่งไปยังทิศทางที่ไม่สามารถรับสัญญาณได้ดี เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการติดตั้งสายอากาศเข้ากับท่อเหล็กให้มีความมั่นคงและแข็งแรงมากยิ่งขึ้น รวมทั้งได้ทำการตรวจสอบสัญญาณโทรทัศน์ พบว่า

คุณภาพของสัญญาณอยู่ในเกณฑ์ที่ดีและสามารถรับสัญญาณโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลได้ครบทุกช่องรายการที่มีการออกอากาศ ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับผู้ร้องเรียนเรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้

เรื่องที่ ๑๒

การลงโทษทางวินัยกับผู้ต้องขังซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน ขอให้พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยผู้ร้องเรียนอ้างว่าเรือนจำแห่งหนึ่งมีคำสั่งให้ลงโทษผู้ต้องขังรายหนึ่งที่ได้ดัดแปลงลูกฟุตบอลให้มีน้ำหนักเพิ่มขึ้นและได้เตะลูกฟุตบอลดังกล่าวโดนกระจกหน้าต่างของสถานพยาบาลเรือนจำชำรุดเสียหาย เป็นการตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนเป็นเวลา ๙๐ วัน ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนอ้างว่าได้มีการชดใช้ค่าเสียหายโดยการเปลี่ยนกระจกบานใหม่ให้แล้ว และผู้ร้องเรียนเห็นว่าการออกคำสั่งของเรือนจำดังกล่าวไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องขัง จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบข้อเท็จจริงและให้ความเป็นธรรมในกรณีดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบหาข้อเท็จจริงตามข้อร้องเรียน พร้อมทั้งพิจารณาเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน ผลจากการแสวงหาข้อเท็จจริงและนำมาประกอบการพิจารณากรณีการร้องเรียนดังกล่าวแล้วสรุปได้ดังนี้ การที่เรือนจำได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ มาตรา ๓๕(๔) ประกอบกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ ข้อ ๑๐๓ ลงโทษผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ด้วยการตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อเป็นเวลา ๓ เดือน ไม่น่าจะกระทำได้ และแม้ว่ากฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ จะได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการลงโทษวินัยผู้ต้องขังไว้ก็ตาม แต่เนื่องจากผู้ต้องขังมีหลายประเภทและการกระทำผิดวินัยมีหลายกรณี ซึ่งกฎกระทรวงดังกล่าวอาจมีข้อกำหนดไม่ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดของผู้ต้องขังได้ในทุกกรณี จึงเป็นช่องว่างของกฎหมายดังที่เกิดขึ้นตามกรณีการร้องเรียนในเรื่องนี้ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติและอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังได้ ประกอบกับกรณีการร้องเรียนในลักษณะนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เคยตั้งข้อสังเกตให้หน่วยงานรับไปพิจารณาครั้งหนึ่งแล้ว แต่จนถึงปัจจุบันผู้ตรวจการแผ่นดินยังไม่รับทราบผลการพิจารณาเรื่องดังกล่าวแต่อย่างใด ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่และการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้หน่วยงานในระดับกระทรวงพิจารณาในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวโดยอาจหารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายและเพื่อให้การปฏิบัติงานของเรือนจำหรือทัณฑสถานเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรมต่อไป

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีหนังสือหารือการลงโทษวินัยผู้ต้องขังดังกล่าวต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาเห็นว่า ตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ เมื่อผู้ต้องขังคนใดกระทำผิดวินัย ให้เจ้าพนักงานเรือนจำผู้มีหน้าที่พิจารณาลงโทษอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

(๑) ภาคทัณฑ์
(๒) งดการเลื่อนชั้น
(๓) ลดชั้น
(๔) ตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อไม่เกินสามเดือน
(๕) ลดหรืองดประโยชน์และรางวัล
(๖) ขังเดี่ยว ไม่เกินสามเดือน
(๗) ขังห้องมืดไม่เกินสองวันในสัปดาห์หนึ่ง
(๘) เฆี่ยน หรือ
(๙) ตัดจำนวนวันที่ได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก

ตามมาตรา ๓๒(๖) และวรรคสอง แห่งบทบัญญัติดังกล่าวยังบัญญัติว่าในกรณีและเงื่อนไขอย่างใดจะลงโทษดังระบุไว้ข้างต้นให้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อ ๑๐๐ ข้อ ๑๐๑ ข้อ ๑๐๒ และข้อ ๑๐๓ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า กฎกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้พัศดีเรือนจำ สารวัตรเรือนจำ และผู้บัญชาการเรือนจำมีอำนาจลงโทษฐานผิดวินัยตามลำดับ ซึ่งแม้ว่า ผู้บัญชาการเรือนจำจะมีอำนาจลงโทษทุกสถานตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฯ ก็ตาม แต่ผู้บัญชาการเรือนจำจะสั่งลงโทษผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยในกรณีและเงื่อนไขใดได้ นั้น ต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทยฯ ดังนี้

ข้อ ๑๐๔ ภาคทัณฑ์
ข้อ ๑๐๖ ตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อบุคคลภายนอก
ข้อ ๑๐๗ งดการเลื่อนชั้น
ข้อ ๑๐๘ ลดชั้น
ข้อ ๑๐๙ ลดรางวัล
ข้อ ๑๑๐ งดรางวัล
ข้อ ๑๑๑ ขังเดี่ยว
ข้อ ๑๑๒ ขังห้องมืด และ
ข้อ ๑๑๓ เฆี่ยน

ผู้บัญชาการเรือนจำไม่มีอำนาจสั่งลงโทษทางวินัยอย่างอื่นกับกรณีที่ผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมหาดไทยฯ ได้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ต้องขังรายดังกล่าวได้ดัดแปลงลูกฟุตบอลให้มีน้ำหนักเพิ่มขึ้น และได้เตะลูกฟุตบอลดังกล่าวไปชนกับกระจกหน้าต่างของสถานพยาบาลเรือนจำชำรุดเสียหายโดยปราศจากความระมัดระวัง จึงเป็นการกระทำผิดวินัยฐานทำให้ทรัพย์สินของหลวงเสียหายโดยประมาทตามข้อ ๑๐๗ (๒) แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ แล้วผู้บัญชาการเรือนจำพึงสั่งลงโทษงดการเลื่อนชั้นตามกฎกระทรวงมหาดไทยฯ แต่เนื่องจากขณะที่ผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยดังกล่าว ผู้ต้องขังยังมิได้ถูกจัดชั้น โดยสภาพของโทษจึงนำมาใช้ไม่ได้กับกรณีนี้ แม้ว่าข้อ ๑๐๓ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยฯ จะกำหนดให้ผู้บัญชาการเรือนจำมีอำนาจสั่งลงโทษทางวินัยได้ทุกสถานตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฯ ก็ตาม แต่ความในมาตรา ๓๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติกรอบการใช้ดุลพินิจในการลงโทษกรณีผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยไว้ ซึ่งผู้บัญชาการเรือนจำจะสั่งลงโทษผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยในกรณีและเงื่อนไขใดได้นั้น ต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทยฯ เท่านั้น ดังนั้น การที่ผู้บัญชาการเรือนจำสั่งลงโทษผู้ต้องขังรายดังกล่าวโดยตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อบุคคลภายนอกเป็นเวลา ๓ เดือน อันเป็นโทษทางวินัยอย่างอื่นต่างจากกรณีที่กำหนดในกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความ ในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ การลงโทษผู้ต้องขังรายดังกล่าว จึงเป็นการสั่งลงโทษที่ไม่ถูกต้อง

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานเพื่อขอทราบผลการดำเนินการภายหลังคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็น ได้รับทราบว่า ขณะนี้อยู่ระหว่างพิจารณาว่าจะดำเนินการอย่างไรเพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายให้กับผู้ต้องขังรายดังกล่าว สำหรับการปรับแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ จะได้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมหลังจากการแก้ไขพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ เสร็จสิ้นต่อไป

เรื่องที่ ๑๓

การแก้ไขปัญหาการบุกรุกและทิ้งขยะในลำคลองสาธารณะ

ผู้ร้องเรียนและชาวบ้านในชุมชนแห่งหนึ่งได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาการบุกรุกและทิ้งขยะในลำคลองสาธารณะ และการก่อสร้างศาลาที่พักรถจักรยานยนต์รับจ้างในคลองสาธารณะ ซึ่งผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนต่อหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ที่รับผิดชอบเพื่อขอให้ดำเนินการแก้ไขแล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการใด ๆ จึงได้ร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ตรวจสอบกรณีดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอให้จังหวัดชี้แจงข้อเท็จจริง และมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและรับทราบถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น พบว่า มีการทิ้งเศษหินเศษปูนและขยะจำนวนมากลงในคลองสาธารณะตามที่มีการร้องเรียนจริง ทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากต้องใช้คลองแห่งนี้ในการระบายน้ำและใช้น้ำในคลองเพื่อการเกษตร การทิ้งขยะทำให้เกิดสิ่งกีดขวางทางน้ำ การระบายน้ำในช่วงหน้าฝนไม่ดีเท่าที่ควร ส่วนเรื่องการก่อสร้างศาลาที่พักรถจักรยานยนต์รับจ้างนั้น ส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถเดินบนทางเท้าได้ ต้องเดินบนถนนที่มีรถสัญจรตลอดเวลาซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ และหน่วยงานของรัฐยังมิได้ดำเนินการใด ๆ

เพื่อแก้ไขปัญหากรณีดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำชับให้เจ้าหน้าที่ติดตามการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง และได้เสนอแนะให้หน่วยงานที่รับชอบเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียน โดยภายหลังจากที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เร่งรัดให้หน่วยงานดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าวส่งผลให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบและดูแลได้ดำเนินการออกคำสั่งให้ระงับการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร และคำสั่งห้ามใช้อาคารที่สร้างกีดขวางทางเท้า จนกระทั่งปัจจุบันได้มีการรื้อถอนศาลาที่พักรถจักรยานยนต์รับจ้างที่รุกล้ำคลองสาธารณะเรียบร้อยแล้ว และส่วนปัญหาเรื่องการทิ้งขยะในคลองสาธารณะ หน่วยงานที่รับผิดชอบได้ดำเนินการจัดการเก็บขยะรวมถึงสิ่งกีดขวางในคลองสาธารณะเรียบร้อยแล้ว

กรณีเรื่องร้องเรียนดังกล่าว จึงเป็นเรื่องที่หน่วยงานได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับความเดือดร้อนและได้ร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่รับการแก้ไขความเดือดร้อน ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สอบสวนลงพื้นที่ตรวจสอบพื้นที่เพื่อรับทราบสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น และติดตามผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง พบว่า ปัจจุบันปัญหาเรื่องร้องเรียนได้รับการแก้ไข ซึ่งเป็นการบรรเทาความทุกข์ร้อนให้กับผู้ร้องเรียนและประชาชนในชุมชนได้อย่างเหมาะสมและประชาชนในพื้นที่มีความพึงพอใจต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

เรื่องที่ ๑๔

ปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภค

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนหลายรายในพื้นที่ในจังหวัดทางภาคตะวันออกผ่านทางศูนย์บริการรับเรื่องร้องเรียนทางโทรศัพท์และอิเล็กทรอนิกส์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) ว่าประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำประปาเพื่อการอุปโภคและบริโภค ทำให้ได้รับความเดือดร้อนมาเป็นเวลานาน โดยประชาชนได้เคยติดต่อไปยังหน่วยงานประปาในพื้นที่แล้วได้รับการแจ้งว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ตกสำรวจจึงไม่มีการให้บริการจ่ายน้ำประปา

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวไว้พิจารณาแล้ว เห็นว่า เป็นเรื่องเร่งด่วนที่จำเป็นต้องให้มีการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนโดยเร็ว จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประสานงานทางโทรศัพท์ไปยังหน่วยงานประปาและองค์กรปกครองท้องถิ่นในพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ระหว่างดำเนินการวางท่อน้ำประปาแต่มีความล่าช้าเนื่องจากเกิดปัญหาในส่วนของการปรับพื้นผิวถนนตามแนวท่อส่งน้ำที่ยังไม่เรียบร้อยซึ่งคาดว่าจะใช้เวลาในการดำเนินการประมาณ ๑ เดือน เมื่อได้รับทราบข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้วผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ขอให้หน่วยงานเร่งรัดการดำเนินการให้แล้วเสร็จ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดต่อและสอบถามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งได้ประสานงานกับผู้ร้องเรียนเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงและแจ้งความคืบหน้าเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งภายหลังจากการรับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวประมาณ ๒ เดือน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้รับแจ้งจากหน่วยงานที่รับผิดชอบว่าได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากประชาชนผู้ร้องเรียนจะมีน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคแล้ว ประชาชนในพื้นที่อีกหลายครัวเรือนที่ไม่ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนยังได้รับการช่วยเหลือด้วยเช่นกัน ซึ่งกรณีดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินใช้วิธีการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนเพื่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้วยการประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดีในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน

เรื่องที่ ๑๕

เจ้าหน้าที่ละเลยไม่ดำเนินการขึ้นทะเบียนเกษตรกรทำให้เกษตรกรไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผ่านทางสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์บริการรับเรื่องร้องเรียนทางโทรศัพท์และอิเล็กทรอนิกส์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) ว่า เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในพื้นที่มีการละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดให้การขึ้นทะเบียนเกษตรกรตามนโยบายของรัฐบาลทำให้ได้รับความเดือดร้อน โดยเกษตรกรได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่หลายครั้งแต่กลับไม่ได้รับการอำนวยความสะดวกจากเจ้าหน้าที่โดยแจ้งกับผู้ร้องเรียนว่ามีภารกิจอื่นที่ต้องปฏิบัติจึงร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อขอให้ช่วยประสานงานในกรณีดังกล่าว

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนไว้พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นเรื่องที่ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนและอาจส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการให้บริการประชาชน ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประสานงานทางโทรศัพท์ไปยังหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนเพื่อสอบถามถึงเหตุขัดข้องในการที่ไม่ดำเนินการจัดให้มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรตามนโยบายของรัฐบาลได้ ทราบว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร มีภารกิจอื่นที่จะต้องเร่งดำเนินการจึงไม่สามารถขึ้นทะเบียนในช่วงเวลาดังกล่าวได้ เจ้าหน้าที่สอบสวนจึงได้อธิบายถึงความเดือดร้อนของประชาชนและได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ ขอให้ทางหน่วยงานมีการกำหนดวันและเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินการขึ้นทะเบียนเกษตรพร้อมทั้งให้มีการแจ้งให้เกษตรกรในพื้นที่ทราบด้วย

ต่อมา หน่วยงานได้นำข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินมาดำเนินการโดยได้กำหนดวันขึ้นทะเบียนเกษตรกรที่ชัดเจน คือ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘ และได้ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในพื้นที่มาขึ้นทะเบียนเกษตรกร พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่สอบสวน

ผู้รับผิดชอบสำนวนได้ประสานงานไปยังผู้ร้องเรียนเพื่อแจ้งวันและเวลาในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร เพื่อให้ผู้ร้องเรียนและเกษตรกรในพื้นที่ไปดำเนินการขึ้นทะเบียนเกษตรต่อไป กระทั่งเมื่อถึงกำหนดวันและเวลาที่ได้แจ้งไว้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานงานเพื่อติดตามผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกครั้งหนึ่ง ทราบว่า ผู้ร้องเรียนและเกษตรกรในพื้นที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเกษตรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กรณีดังกล่าวผู้ร้องเรียนและเกษตรกรในพื้นที่มีความพึงพอใจต่อการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมากที่ได้ใส่ใจต่อปัญหาของผู้ถูกร้องเรียนแม้จะเป็นปัญหาความเดือดร้อนเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐแต่ผู้ตรวจการแผ่นดินถือว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและจะต้องเข้าไปแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าวโดยเร่งด่วน

เรื่องที่ ๑๖

ปัญหาไฟส่องสว่างบนถนนสาธารณะได้รับความเสียหาย และขาดการซ่อมแซม

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครผ่านทางศูนย์บริการรับเรื่องร้องเรียนทางโทรศัพท์และอิเล็กทรอนิกส์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) ว่า ไฟส่องสว่างบนเกาะถนนในพื้นที่ที่ผู้ร้องเรียนพักอาศัยไม่สามารถใช้งานได้มาเป็นเวลานาน ซึ่งผู้ร้องเรียนได้แจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบทราบถึงปัญหาดังกล่าวหลายครั้ง แต่หน่วยงานที่รับผิดชอบก็ยังไม่ดำเนินการซ่อมแซมให้สามารถใช้งานได้เป็นปกติแต่ประการใด ทำให้ประชาชนในพื้นที่สัญจรไปมาได้รับความเดือดร้อน และเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายในการใช้ถนนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลากลางคืน

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวไว้พิจารณาแล้ว เห็นว่า เรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้เป็นปัญหาที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ อีกทั้งยังเป็นปัญหาที่กระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สอบสวนสำนักงาน

ผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อขอทราบข้อเท็จจริง และได้รับชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากอุปกรณ์ตู้ควบคุมไฟส่องสว่างชนิดรีเลย์ชำรุดและยังไม่มีแผนการซ่อมแซมในช่วงเวลาดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนแก่ประชาชนในพื้นที่ โดยได้เสนอแนะให้หน่วยงานสำรวจตรวจสอบอุปกรณ์ และดำเนินการซ่อมแซมระบบอุปกรณ์ตู้ควบคุมไฟส่องสว่างและดำเนินการซ่อมแซมโดยเร็ว เนื่องจากปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่และเป็นปัญหาที่กระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก ต่อมา หน่วยงานได้แจ้งว่ายินดีที่จะแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยจะดำเนินการสำรวจตรวจสอบจุดที่เกิดปัญหา และจะได้วางแผนการซ่อมแซมต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากการสอบถามจากผู้ร้องเรียน และจากการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่ง ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องว่า ได้ดำเนินการซ่อมแซมไฟฟ้าส่องสว่างบริเวณดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว จำนวน ๓๐ ดวง แต่ยังมีอีกจำนวน ๔ ดวงที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ แต่ก็ทำให้มีแสงสว่างเพียงพอต่อการสัญจรไปมา ทั้งนี้ จำนวนไฟส่องสว่างที่ดับจำนวน ๔ ดวงนั้น หน่วยงานมีแผนที่จะต้องดำเนินการแก้ไข คือ เปลี่ยนอุปกรณ์ภายในชุดใหม่ทั้งหมดซึ่งจะเร่งดำเนินการต่อไป จากการดำเนินการดังกล่าว หน่วยงานได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยใช้ระยะเวลาเพียง ๑๐ วัน นับจากที่ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเท่านั้น สร้างความพึงพอใจต่อผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมากที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างรวดเร็วและเห็นผลเป็นรูปธรรม

เรื่องที่ ๑๗

ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ทำการเกษตร

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากเกษตรกรรายหนึ่งในเขตพื้นที่ภาคตะวันตก ว่าปัจจุบันต้นข้าวที่ปลูกไว้กำลังออกรวง แต่พื้นที่ที่ผู้ร้องเรียนทำการปลูกข้าวอยู่ห่างจากคลองชลประทานทำให้มีน้ำไม่เพียงพอ และไม่มั่นใจว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบจะมีแนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างไร จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินช่วยประสานงานเพื่อช่วยเหลือเกี่ยวกับน้ำเพื่อการเกษตรให้ด้วยเนื่องจากต้นข้าวกำลังอยู่ในภาวะยืนต้นตาย

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวไว้พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องร้องเรียนในกรณีนี้เป็นเรื่องที่อาจนำความเสียหายต่อเกษตรกรและต้องได้รับการแก้ไขปัญหาโดยเร็ว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประสานงานไปยังหน่วยงานด้านชลประทานในพื้นที่เพื่อแจ้งถึงปัญหาของประชาชนในพื้นที่พร้อมทั้งขอทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์และแนวทางการบริหารจัดการน้ำ ทราบว่า ปัจจุบันปริมาณน้ำดิบในการผลิตน้ำประปามีจำนวนไม่เพียงพอทำให้ไม่สามารถจะส่งน้ำในพื้นที่ดังกล่าวได้ ซึ่งทางโครงการส่งน้ำได้มีการประชุมชี้แจงสถานการณ์การขาดแคลนน้ำให้แก่เกษตรกรทราบเป็นระยะ แต่คาดว่าผู้ร้องเรียนอาจไม่ได้เข้าร่วมประชุมจึงไม่ทราบสถานการณ์การขาดแคลนน้ำในช่วงเวลาดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้หารือถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาในช่วงเร่งด่วนนี้ เนื่องจากต้นข้าวของผู้ร้องเรียนกำลังออกรวงแล้ว หากได้รับน้ำอีกเพียง ๑ ครั้ง ก็น่าจะเพียงพอต่อการเพาะปลูกข้าวในรอบฤดูนี้ หน่วยงานได้ชี้แจงว่าการประปาส่วนภูมิภาคในพื้นที่มีแผนการส่งน้ำเข้าคลองส่งน้ำ เพื่ออุปโภค บริโภค และช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกข้าวที่อยู่ในช่วงตั้งท้องออกรวงแล้วเท่านั้น โดยมีแผนการส่งน้ำเรียบร้อยแล้ว เมื่อพิจารณาแผนการส่งน้ำรอบต่อไปแล้ว พบว่า บริเวณพื้นที่เพาะปลูกข้าวของผู้ร้องเรียนอยู่ในเขตการส่งน้ำ ดังนั้น เมื่อรับทราบข้อเท็จจริงแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานงานทางโทรศัพท์ไปยังผู้ร้องเรียนเพื่อแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงและแนวทางที่หน่วยงานกำหนดไว้ ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการ ทราบว่า ฝ่ายจัดการ

โครงการส่งน้ำได้ดำเนินการส่งน้ำตามแผนการจัดส่งน้ำรอบบริเวณบริหารจัดการน้ำ กิโลเมตรที่ ๕๐ ซึ่งเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวของผู้ร้องเรียนเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๘ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าวมีฝนตกทำให้ต้นข้าวที่ปลูกในพื้นที่ได้รับน้ำฝนอีกทางหนึ่งด้วย จากการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนพึงพอใจต่อการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่สอบสวนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่ที่ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจนได้รับการช่วยเหลือเป็นที่เรียบร้อย

เรื่องที่ ๑๘

หน่วยงานละเลยไม่แก้ไขปัญหากลิ่นจากการเลี้ยงสุกรสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ร้องเรียนและผู้พักอาศัยบริเวณใกล้เคียง

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อเทศบาลถึงปัญหาความเดือดร้อนจากกลิ่นมูลสุกรจากฟาร์มเลี้ยงสุกรภายในชุมชน สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ร้องเรียนและผู้อยู่อาศัยใกล้เคียงเป็นอย่างมาก แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหา จึงได้นำปัญหาดังกล่าวมาร้องเรียนยังผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประสานไปยังเทศบาลในท้องที่ เพื่อให้มีการเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริงในเบื้องต้น และเสนอแนะให้เทศบาลเร่งหาแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแก่ผู้ร้องเรียนและผู้พักอาศัยบริเวณใกล้เคียง ต่อมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปว่า เทศบาลได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งที่ประชุมได้มีมติให้ผู้เลี้ยงสุกรย้ายคอกสุกรไปตั้งในที่แห่งใหม่ภายใน ๑ เดือน โดยผู้ร้องเรียนได้สนับสนุนค่าก่อสร้างคอกสุกรแห่งใหม่เป็นเงินจำนวน ๓,๐๐๐ บาท และเทศบาลได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้เลี้ยงสุกรดำเนินการปรับปรุงแก้ไขบริเวณที่เลี้ยงสุกรเพื่อลดปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็น โดยให้ผู้เลี้ยงสุกรทำความสะอาดคอกสุกรทุกวันและ

เก็บมูลสุกรทิ้งในบ่อเก็บ จากนั้น เทศบาลได้เข้าร่วมตรวจสอบบริเวณที่เลี้ยงสุกรอีกครั้งพบว่า ผู้เลี้ยงสุกรได้ย้ายคอกเลี้ยงสุกรไปตั้งในที่แห่งใหม่ซึ่งอยู่ห่างจากคอกเดิมประมาณ ๕๐๐ เมตร และผู้เลี้ยงสุกรได้ดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของเทศบาลแล้ว

ต่อมา ผู้ร้องเรียนได้ประสานมายังเจ้าหน้าที่สอบสวนที่รับผิดชอบสำนวนเพื่อแจ้งข้อเท็จจริงให้ทราบว่า ผู้เลี้ยงสุกรได้นำสุกรกลับมาเลี้ยงในคอกเดิม ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง จึงเป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนยังคงได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นมูลสุกร ดังนั้น เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อย และให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาสอบสวนให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่สอบสวนลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและประชุมหารือร่วมกับผู้ร้องเรียน ผู้เลี้ยงสุกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการประชุมร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า เหตุที่ผู้เลี้ยงสุกรได้ย้ายสุกรกลับมาเลี้ยงที่คอกเดิมนั้น เนื่องจากผู้เลี้ยงสุกรได้รับแม่พันธุ์สุกรจากสหกรณ์มาจำนวน ๒ ตัว และแม่สุกรได้คลอดลูกสุกรออกมา จำนวน ๑๔ ตัว ผู้เลี้ยงจึงแยกแม่สุกรและลูกสุกรออกมาไว้ที่คอกเดิมชั่วคราว เพื่อความสะดวกในการให้แม่สุกรให้นมลูก ที่ประชุมจึงขอความร่วมมือจากผู้เลี้ยงสุกรให้ย้ายกลับไปเลี้ยงสุกรที่คอกแห่งใหม่ตามข้อตกลง และขอให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของเทศบาล เรื่องการล้างทำความสะอาดคอกสุกร พร้อมให้ผู้เลี้ยงสุกรลงลายมือชื่อในบันทึกข้อตกลงว่าจะไม่นำสุกรกลับไปเลี้ยงในคอกเดิม และจะล้างทำความสะอาดคอกสุกรแห่งใหม่อย่างสม่ำเสมอ ในที่ประชุมผู้ร้องเรียนแจ้งว่า เมื่อผู้เลี้ยงสุกรได้ดำเนินการตามข้อตกลงแล้วทางฝ่ายผู้ร้องเรียนก็ไม่ติดใจในเรื่องร้องเรียนดังกล่าวอีกต่อไป

ต่อมา คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อติดตามผลการปฏิบัติตามข้อตกลง ปรากฏว่า ผู้เลี้ยงสุกรได้ย้ายแม่สุกรและลูกสุกรกลับไปเลี้ยงที่คอกแห่งใหม่แล้ว ส่วนคอกเดิมได้เอาไว้ใช้เป็นที่เก็บอาหาร สำหรับในประเด็นเรื่องกลิ่นเหม็นนั้น คณะเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปยังบริเวณที่พักอาศัยของผู้ร้องเรียน ไม่ได้กลิ่นเหม็นจากคอกหมูแต่อย่างใด กรณีดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว

ตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแก้ไขปัญหาและเยียวยาความเดือดร้อนตามตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่นำเสนอข้างต้นนั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งในการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางของผู้ตรวจการแผ่นดินในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก โดยใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนมีข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปด้วยความยั่งยืน มากกว่าที่จะผลักดันให้คู่กรณีไปใช้สิทธิทางศาล

อีกทั้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างยินดีให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ภายใต้การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลและตามหลักในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

อย่างไรก็ดี ในบางกรณีที่แม้ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้มีคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะให้แก่หน่วยงานนำไปพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียนแล้วก็ตาม แต่ด้วยคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มีผลผูกพันกับองค์กรหรือหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนตามกฎหมาย ดังนั้นจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามีหน่วยงานบางแห่งยังไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งถึงแม้ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่มีอำนาจในการบังคับสั่งการให้หน่วยงานปฏิบัติตามข้อเสนอแนะได้โดยตรง แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินมิได้นิ่งนอนใจแต่อย่างใด โดยจะได้ดำเนินการรายงานผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลในระดับที่สูงขึ้นไป และอาจรายงานต่อคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปตามลำดับชั้น ซึ่งถือเป็นแนวทางปฏิบัติที่กฎหมายกำหนด ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ยังไม่ปรากฏว่ามีกรณีที่หน่วยงานไม่ให้ความร่วมมือจนถึงขนาดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว

ส่วนที่

ความร่วมมือของหน่วยงานในการชี้แจงข้อเท็จจริง และแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

ในการปฏิบัติภารกิจด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนตามบทบัญญัติของกฎหมาย และรวมถึงการตรวจสอบกรณีมีการร้องเรียนการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่รัฐแต่ละประเภท ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๕ ได้ให้อำนาจหน้าที่ผู้ตรวจการแผ่นดินในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน ดังนี้

(๑) ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๓) ขอให้ศาลส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๔) ตรวจสถานที่ที่เกี่ยวกับเรื่องที่มีการร้องเรียนโดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร

(๕) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการรับคำร้องเรียนไว้พิจารณาและระเบียบว่าด้วยการสอบสวนหาข้อเท็จจริง

(๖) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๙

(๗) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย เบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางของพยานบุคคลและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

(๘) ออกระเบียบหรือปฏิบัติการอื่นใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ จากการดำเนินงานด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน พบว่า หน่วยงานทั้งหลายที่ถูกร้องเรียนต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และชี้แจงข้อเท็จจริง รวมถึงเข้าร่วมประชุมหารือเพื่อหาข้อยุติในกรณีปัญหาที่ต้องพิจารณาร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร่วมกัน และหน่วยงานต่างตระหนักในความสำคัญของกระบวนการแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียนที่มีต่อหน่วยงานของตนด้วย เพราะเห็นว่า คำร้องเรียนที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเสียงสะท้อนจากประชาชนผู้รับบริการที่หน่วยงานพึงรับฟังในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมาย ความไม่เหมาะสม รวมถึงข้อบกพร่องอื่นใดในกระบวนการทำงานหรือวิธีปฏิบัติงาน หน่วยงานจึงควรรับฟังคำร้องเรียนเหล่านั้น และนำไปพิจารณาทบทวนเพื่อแก้ไขปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานและวิธีการปฏิบัติให้ถูกต้อง เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ ที่ผ่านมา ยังไม่ปรากฏเรื่องที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานถึงขนาดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะต้องดำเนินมาตรการบังคับทางกฎหมายเพื่อเร่งรัดให้หน่วยงานชี้แจงข้อเท็จจริงแต่อย่างใด

นอกจากความร่วมมือจากหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการร่วมประชุมระดมความคิดในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอความร่วมมือ เพื่อประกอบการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน จะเป็นการแสดงถึงความเอาใจใส่ต่อความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรมของผู้ร้องเรียนและประชาชนแล้ว ยังเป็นหนทางสู่การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนและหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ เนื่องจากเรื่องร้องเรียนหลายกรณีเกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจระหว่างผู้ร้องเรียนกับหน่วยงานของรัฐ ในด้านการสื่อสารข้อมูลที่คลาดเคลื่อนไม่ต้องตรงกัน ดังนั้น คำชี้แจง คำอธิบาย ตลอดจนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมของหน่วยงาน ย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนผู้ร้องเรียนได้เป็นอย่างดีเป็นการลดความขัดแย้งและข้อพิพาทที่จะนำไปสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะช่วยลดภาระของทั้งสองฝ่ายในการยุติความขัดแย้งโดยสันติวิธี

แต่กระนั้น ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ยังคงมีเรื่องร้องเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจพิจารณาวินิจฉัยให้เป็นที่สิ้นสุดได้โดยเวลาอันรวดเร็ว ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่หน่วยงานเพิกเฉยต่อการชี้แจงข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน หรือส่งเอกสารหลักฐานที่เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในกรณีดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินจะแก้ไขปัญหาด้วยการปรับใช้มาตรการอื่น ๆ เข้ามาช่วยเสริมประสิทธิภาพในการแสวงหาข้อเท็จจริงควบคู่กับการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางที่เป็นทางการไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการประสานอย่างไม่เป็นทางการไปยังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องผ่านทางโทรศัพท์ หรือระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อเท็จจริงในพื้นที่พิพาท การรับฟังถ้อยคำของประชาชนผู้เดือดร้อน การจัดประชุมร่วมเพื่อระดมความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน รวมถึงการจัดให้มีเวทีเพื่อการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยมีผู้ตรวจการแผ่นดินหรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นคนกลางในการดำเนินการ แต่ในกรณีที่หน่วยงานยังคงเพิกเฉยไม่ให้ความร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดินในการชี้แจงข้อเท็จจริงหรือการส่งเอกสารหลักฐานที่จำเป็นต่อการพิจารณา ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางกฎหมายตามที่บทบัญญัติมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้กำหนดบทลงโทษไว้ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

ส่วนที่

ผลการดำเนินงานด้านจริยธรรม ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

๕.๑ ภารกิจด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่มีประเด็นเกี่ยวกับการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีคำวินิจฉัยเรียบร้อยแล้ว ดังนี้

เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนในท้องถิ่นแห่งหนึ่งขอให้ตรวจสอบมาตรฐานจริยธรรมของนายกเทศมนตรี กรณีความประพฤติส่อไปในทางเสื่อมเสียขัดต่อประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมืองท้องถิ่น ฝ่ายสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล... พ.ศ. ๒๕๕๓ หมวด ๒ มาตรฐานจริยธรรม ส่วนที่ ๑ มาตรฐานจริยธรรม
อั ๑ มาตพ 0

ดังกล่าวได้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง เมื่อปี ๒๕๕๔ แต่ยังมิได้ดำเนินการส่งประมวลจริยธรรมฉบับใหม่มายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้เร่งรัดให้จัดทำประมวลจริยธรรมฉบับใหม่ต่อไป แต่อย่างไรก็ดี แม้ว่าเทศบาลเมืองดังกล่าวจะยังไม่มีการจัดทำประมวลจริยธรรมเทศบาลเมือง แต่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๒ ได้บัญญัติว่า *“บรรดาข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้ใช้บังคับในเรื่องใดอยู่ก่อนแล้วให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะได้มีการตราเทศบัญญัติใหม่ในเรื่องนั้นขึ้นใหม่”* ดังนั้น กรณีดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้พิจารณาวินิจฉัยโดยเทียบเคียงกับประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมืองท้องถิ่นฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล... พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนว่านายกเทศมนตรีมีพฤติกรรมและการกระทำที่อาจฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมหรือไม่นั้น จากการตรวจสอบและสอบสวนทั้งพยานบุคคลและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง พบว่า นายกเทศมนตรีคนดังกล่าวมีพฤติกรรมที่น่าสงสัยว่าจะมีการทุจริตจริง ผู้ตรวจการแผ่นดินอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงมีหนังสือถึงจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

ต่อมา จังหวัดได้แต่งตั้งคณะกรรมการจริยธรรมของข้าราชการการเมืองท้องถิ่นฝ่ายบริหาร เพื่อไต่สวนกรณีดังกล่าวด้วยความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการตรวจสอบปรากฏว่า มีมูลการทุจริตจริงตามคำร้องเรียนจริง ต่อมา กระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งให้นายกเทศมนตรีพ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีแล้ว เนื่องจากเป็นการปฏิบัติการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน ละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ หรือมีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ศรีตำแหน่ง หรือแก่เทศบาล หรือแก่ราชการ จังหวัดจึงได้ส่งเรื่องดังกล่าวให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาดำเนินการ

ในประเด็นตามคำร้องเรียนเรื่องนายกเทศมนตรีแอบอ้างใช้นามสกุลที่เป็นราชสกุลโดยไม่มีสิทธิ นั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายเจ้าหน้าที่ประสานงานกับสำนักทะเบียนกรมการปกครอง และปลัดอำเภอ ได้ข้อเท็จจริงว่านายกเทศมนตรีผู้ถูกร้องเรียนเป็นบุตรบุญธรรมของผู้ที่มีนามสกุลพระราชทาน ซึ่งได้มีการจดทะเบียนรับผู้ถูกร้องเรียนเป็นบุตรบุญธรรมที่อำเภอถูกต้องแล้ว นายกเทศมนตรีผู้ถูกร้องเรียนจึงได้เปลี่ยนนามสกุลมาใช้นามสกุลของบิดาบุญธรรม ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๑ *“บุตรมีสิทธิใช้นามสกุลของบิดา....”* ได้ แต่เนื่องจากนามสกุลดังกล่าวเป็นนามสกุลซึ่งเป็นราชตระกูลซึ่งผู้รับบุตรบุญธรรมจะใช้นามสกุลดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้วเท่านั้น แต่เนื่องจากผู้ถูกร้องเรียนไม่ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้นามสกุลดังกล่าว จึงไม่มีสิทธิใช้นามสกุลดังกล่าวได้ การที่นายทะเบียนได้แก้ไขชื่อสกุลให้กับนายกเทศมนตรีผู้ถูกร้องเรียนก็ด้วยเพราะขาดความระมัดระวังและความรอบคอบในการตรวจสอบหลักเกณฑ์ในการใช้นามสกุลที่เป็นราชตระกูล ในประเด็นดังกล่าว จังหวัดได้มีหนังสือว่ากล่าวตักเตือนเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ประกอบกับผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตรวจสอบแล้วปรากฏว่า ได้มีการเพิกถอนการใช้ชื่อสกุลของนายกเทศมนตรีผู้ถูกร้องเรียนให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมแล้ว กรณีดังกล่าวจึงยังถือไม่ได้ว่านายกเทศมนตรีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมืองท้องถิ่น และการกล่าวอ้างว่าผู้ถูกร้องเรียนจะใช้นามสกุลดังกล่าวเพื่อหวังผลในทางการเมืองหรือเพื่ออำนวยความสะดวกในการกระทำความผิด นั้น เป็นการกล่าวอ้างที่ยังไม่ปรากฏพยานหลักฐานใดที่ชัดเจนอันจะแสดงว่าผู้ถูกร้องเรียนมีพฤติกรรมตามที่ผู้ร้องเรียนได้กล่าวอ้าง

เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง กรณีเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งทำการเจาะเลือดมารดาของผู้ร้องเรียนผิดพลาดเป็นเหตุให้แขนเขียวช้ำ และกรณีที่ผู้ร้องเรียนอ้างว่า นายแพทย์ ใช้วาจาไม่เหมาะสมกับผู้ร้องเรียน

กรณีดังกล่าวเกิดจากผู้ร้องเรียนได้พามารดาของผู้ร้องเรียนไปพบแพทย์ตามกำหนดนัดที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งโดยได้นั่งรอพบแพทย์นานหลายชั่วโมง ประกอบกับต้องงดน้ำงดอาหารเพื่อมาเจาะเลือดตามที่แพทย์สั่ง ทำให้มารดาของผู้ร้องเรียนมีอาการเหนื่อยและเพลีย และเมื่อถึงเวลานัดแพทย์ที่ทำการนัดไว้กลับไม่ลงตรวจแต่มีเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลได้มาเจาะเลือดของมารดาไปตรวจแทน ซึ่งในระหว่างการเจาะเลือดมารดาเริ่มรู้สึกปวดบริเวณที่ถูกเจาะทันที และมีอาการปวดมากขึ้นในระหว่างเดินทางกลับบ้าน ในวันรุ่งขึ้นแขนข้างที่เจาะเริ่มบวมและเขียวช้ำมากยิ่งขึ้น จึงได้มาพบแพทย์ที่โรงพยาบาลเดิมอีกครั้งเพื่อตรวจดูอาการดังกล่าว โดยแพทย์แจ้งว่าเหตุที่แขนเขียวช้ำมากเนื่องจากเจาะไปโดนเส้นเลือดใหญ่ ต่อมาผู้ร้องเรียนได้โทรศัพท์ไปสอบถามแพทย์หลายครั้ง เพื่อสอบถามถึงสาเหตุของการบาดเจ็บจากการเจาะเลือดและความชำนาญของผู้เจาะเลือด ซึ่งแพทย์ได้ชี้แจงด้วยน้ำเสียงที่ผู้ร้องเรียนเห็นว่าไม่เหมาะสม เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนไม่พึงพอใจ และขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบการกระทำของนายแพทย์ และเจ้าหน้าที่ห้องเจาะเลือด

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายเจ้าหน้าที่ดำเนินการติดตามและเร่งรัดเรื่องดังกล่าวอย่างเร่งด่วนเนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริการสาธารณและเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชน ต่อมา สาธารณสุขจังหวัดได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบเรื่องดังกล่าวแล้วผลการตรวจสอบ ปรากฏว่า การที่มารดาของผู้ร้องเรียนมีอาการบวมช้ำที่แขนหลังจากเจาะเลือด น่าจะเกิดจากการรักษาพยาบาลซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งโรงพยาบาลได้รักษาพยาบาลอย่างเต็มความสามารถและได้อธิบายให้ผู้ป่วยและญาติได้ทราบถึงสาเหตุและวิธีการรักษาแล้ว แต่ผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นญาติผู้ป่วยได้โทรศัพท์สอบถามหลายครั้ง ซึ่งเจ้าหน้าที่และนายแพทย์ได้ตอบคำถามตามที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างแล้ว แต่ในระหว่างให้ข้อมูลนั้นอาจมีน้ำเสียงที่ไม่เหมาะสมอาจเป็นผลมาจากการใช้อารมณ์ในการพูดโต้ตอบทางโทรศัพท์

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่า จากการพิจารณาถ้อยคำของนายแพทย์ไม่ปรากฏว่าคำกล่าวของนายแพทย์ผู้ทำการรักษาถึงขนาดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรมแต่อย่างใด เพียงแต่เป็นการใช้วาจาและน้ำเสียงที่ไม่เหมาะสม จึงเสนอแนะให้หน่วยงานปรับปรุงการให้บริการโดยเฉพาะอย่างยิ่งแพทย์หรือบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งถือเป็นผู้ให้บริการจะต้องใช้วาจาที่เหมาะสมกับประชาชนผู้มารับบริการ เนื่องจากการบริการเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและนโยบายของรัฐที่จะต้องบริการประชาชนให้ประทับใจ ต่อมา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด แจ้งว่า สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดได้มีหนังสือไปยังโรงพยาบาลเพื่อปรับปรุงการให้บริการแก่ประชาชนเรียบร้อยแล้ว

๕.๒ ภารกิจด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

นอกจากภารกิจด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีอำนาจหน้าที่สำคัญในการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินมีแผนในการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคมอย่างแท้จริงและให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เพื่อให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและให้เกิดความยั่งยืน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ผลักดันให้มีการศึกษาสำรวจและทบทวนคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทยขึ้น เพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของคนในประเทศ โดยมุ่งไปสู่การกำหนดอัตลักษณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของประเทศอย่างแท้จริง

ในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานได้กำหนดอัตลักษณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งมีทั้งที่คล้ายคลึง ซ้ำซ้อน หรือแตกต่างกัน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นสมควรที่จะมีการพิจารณาระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อกำหนดอัตลักษณ์

ด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้มีความเหมาะสมตามบริบทของสังคมไทยและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำเนินการจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานที่ได้กำหนดอัตลักษณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมในส่วนของตนเองไว้แล้ว เช่น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) กรุงเทพมหานคร กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นต้น

จากการประชุมระดมความคิดเห็นดังกล่าว สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้นำค่านิยม หรือมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรม หรืออัตลักษณ์ทางคุณธรรมจริยธรรมที่แต่ละองค์กรได้กำหนดมาสังเคราะห์ร่วมกับความคิดเห็นของแต่ละหน่วยงาน สรุปได้ว่าแต่ละหน่วยงานมีการกำหนดเนื้อหาสาระของคุณธรรมจริยธรรมที่ให้ความสำคัญลำดับแรก ๆ ร่วมกันอยู่หลายประการ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่า เพื่อให้เกิดมาตรฐานร่วมทางคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง และสะดวกต่อการยึดถือและนำไปปฏิบัติ จึงให้นำคุณธรรมจริยธรรมที่แต่ละองค์กรให้ความสำคัญ ๕ ลำดับแรก กำหนดเป็น **“คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ”** ประกอบด้วย

๑. ซื่อตรง หมายถึง ความประพฤติที่จริงใจ ไม่เอนเอียง ไม่คดโกง ไม่โกหกหลอกลวงใคร ไม่ทำผิดทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

๒. มีวินัย หมายถึง การยึดมั่นที่จะปฏิบัติตนในกรอบของขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี กฎหมาย ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อพึงปฏิบัติ

๓. เสียสละเพื่อส่วนรวม หมายถึง การยินยอมและเต็มใจที่จะกระทำการใด ๆ ที่เป็นประโยชน์ให้แก่สาธารณะโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นการลดความเห็นแก่ตัวลงและช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมโดยรวมให้ได้ประโยชน์

๔. พอเพียง หมายถึง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีความหมายว่า การดำเนินชีวิตนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนคุณธรรม

๕. รักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า มีเหตุผล และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีหลักการสำคัญ คือ (๑) ใช้อย่างชาญฉลาด (๒) ใช้อย่างประหยัด และ (๓) ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการยังได้รับความเห็นชอบจากภาคีเครือข่ายด้านคุณธรรมจริยธรรมทุกฝ่าย โดยให้นำไปบรรจุเป็นเนื้อหาข้อหนึ่งในปฏิญญาเพื่อการขับเคลื่อนคุณธรรมความซื่อตรง ฉบับที่ ๒ ในงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ปัจจุบัน ผู้ตรวจการแผ่นดินได้นำ “คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ” ดังกล่าว ไปใช้เป็นหลักในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับกลุ่มเป้าหมายในภาคส่วนต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยผลิตเป็นสื่อที่ง่ายต่อการเข้าใจ เช่น แผ่นพับแนะนำ ภาพยนตร์สั้น การ์ตูนอนิเมชั่น ตลอดจนเผยแพร่ทางสื่อทางสังคมต่าง ๆ เช่น ยูทูบ เฟซบุ๊ก เป็นต้น

ทั้งนี้ คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ มิใช่บทสรุปสุดท้ายของคุณธรรมจริยธรรม เพราะในสังคมยังมีคุณธรรมจริยธรรมอื่น ๆ อีกมากมายที่ควรค่าแก่การนำไปประพฤติปฏิบัติ แต่คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ เป็นสิ่งที่ได้รับการสังเคราะห์และเห็นชอบร่วมกันจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้วว่า เป็นคุณธรรมจริยธรรมที่มีความสำคัญในลำดับต้น ๆ ที่ทุกภาคส่วนของสังคมไทยควรพิจารณานำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ทั้งในด้านส่วนตัวและการปฏิบัติงาน ก็จะเกิดประโยชน์อเนกอนันต์ต่อสังคมไทย ดังคำกล่าวที่ว่า “คุณธรรมจริยธรรม ทำให้มนุษย์ผู้ประพฤติปฏิบัติมีคุณค่า และส่งผลให้สังคมน่าอยู่และสงบสุขต่อไป”

๕.๒.๑ ภารกิจเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำ หรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

โดยที่บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๔ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (โดยมีกำหนดครบ ๑ ปี เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑) ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะ ให้คำแนะนำ ตลอดจนเร่งรัดติดตามผลการดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐที่ยังคงอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมที่ยังไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ให้แล้วเสร็จโดยมีองค์ประกอบตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดโดยเร็ว และจัดส่งมาเก็บไว้ในฐานข้อมูลประมวลจริยธรรมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไป แม้ในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะถูกยกเลิกตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) แต่คณะรักษาความสงบแห่งชาติก็ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๔/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มีผลบังคับใช้ต่อไปจนกว่าจะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยังทำหน้าที่ในการติดตามการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทต่อไป ซึ่งผลการดำเนินการสรุปได้ดังนี้

ผลการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประเภท	จำนวนหน่วยงาน	ส่งประมวลจริยธรรม	
		ส่งแล้ว	ยังไม่ส่ง
๑.๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับชาติ			
- สมาชิกวุฒิสภา และกรรมาธิการ	๑	๑	-
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกรรมาธิการ	๑	๑	-
- ข้าราชการการเมือง	๑	๑	-
๑.๒ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น			
- ฝ่ายบริหาร			
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	๗๖	๗๕	๑
เทศบาล	๒,๒๖๖	๑,๙๖๑	๓๐๕
องค์การบริหารส่วนตำบล	๕,๕๐๙	๕,๒๖๔	๒๔๕
กรุงเทพมหานคร	๑	๑	-
เมืองพัทยา	๑	๑	-
- ฝ่ายสภา			
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	๗๖	๗๕	๑
เทศบาล	๒,๒๖๖	๑,๙๖๑	๓๐๕
องค์การบริหารส่วนตำบล	๕,๕๐๙	๕,๒๖๔	๒๔๕
กรุงเทพมหานคร	๑	-	๑
เมืองพัทยา	๑	๑	-
รวม	**๑๕,๗๐๙**	**๑๔,๖๐๖**	**๑,๑๐๓**

ผลการจัดทำประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประเภท	จำนวนหน่วยงาน	ส่งประมวลจริยธรรม	
		ส่งแล้ว	ยังไม่ส่ง
๒.๑ ข้าราชการพลเรือน (กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการอื่นซึ่งมีฐานะเทียบเท่า)	๑	๑	-
๒.๒ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์	๒	๒	-
๒.๓ ข้าราชการตำรวจ	๑	๑	-
๒.๔ ข้าราชการฝ่ายตุลาการ	๖	๖	-
๒.๕ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	๑	-	๑
๒.๖ ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา	๑	๑	-
๒.๗ ข้าราชการทหาร	๑	๑	-
๒.๘ ข้าราชการรัฐสภา	๑	๑	-
๒.๙ ข้าราชการฝ่ายอัยการ	๑	๑	-
๒.๑๐ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น			
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	๗๖	๗๖	-
เทศบาล	๒,๒๖๖	๒,๑๓๓	๑๓๓
องค์การบริหารส่วนตำบล	๕,๕๐๙	๕,๒๕๗	๒๕๒
กรุงเทพมหานคร	๑	๑	-
เมืองพัทยา	๑	๑	-
๒.๑๑ พนักงานองค์กรอิสระ/องค์กรอื่นของรัฐ[๑๒]	๒๔	๒๒	๒
๒.๑๒ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๕๗	๕๖	๑
๒.๑๓ พนักงานองค์การมหาชน	๗๓	๖๖	๗
รวม	**๘,๐๒๒**	**๗,๖๒๖**	**๓๙๖**

[๑๒] ๑. องค์กรอิสระ หมายถึง องค์กรของรัฐที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับภารกิจของรัฐตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย โดยเป็นองค์กรของรัฐที่มีสถานะพิเศษ ซึ่งได้รับหลักประกันให้สามารถปฏิบัติภารกิจหน้าที่ได้โดยอิสระ ปลอดพ้นจากการแทรกแซงขององค์กรของรัฐอื่นหรือสถาบันการเมืองอื่น รวมทั้งอยู่เหนือกระแสและการกดดันใด ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

๒. องค์กรอื่นของรัฐ หมายถึง องค์กรอื่น ๆ ของรัฐ ที่มิได้ถูกจัดไว้ในรูปแบบส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และองค์กรอิสระ

เพื่อให้ได้ข้อมูลการจัดทำประมวลจริยธรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้กำหนดแนวทางในการจำแนกกลุ่มเป้าหมายเพื่อติดตามรายงานการจัดทำประมวลจริยธรรมออกเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนี้

๑. กลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

จำแนกเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับชาติและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลการจัดทำประมวลจริยธรรมดังนี้

๑.๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับชาติ มีการจัดทำและส่งประมวลจริยธรรมมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินครบ ๓ ส่วน คือ สมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมาธิการ และข้าราชการการเมือง

๑.๒ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น มีการจัดทำและจัดส่งประมวลจริยธรรมมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน แล้วจำนวน ๑๔,๖๐๖ ฉบับ (ฝ่ายบริหารท้องถิ่นและฝ่ายสภาท้องถิ่น) และยังไม่จัดส่งมาอีกจำนวน ๑,๑๐๓ ฉบับ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ๕๕๑ แห่ง และฝ่ายสภากรุงเทพมหานคร ๑ ฉบับ ซึ่งปัจจุบันสภากรุงเทพมหานคร ยังไม่มีการจัดทำประมวลจริยธรรม เนื่องจากไม่มีสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่มาจากการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานไปยังกรุงเทพมหานครและได้รับแจ้งว่าอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรม

๒. กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ[๑๓]

จำแนกเป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลการจัดทำประมวลจริยธรรมดังนี้

๒.๑ ข้าราชการ จำแนกตามประเภทของคณะกรรมการบริหารงานบุคคล มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๐ ประเภท ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีหน่วยงานที่ยังไม่ได้จัดส่ง

---

๑๓ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔ วรรค ๖

ประมวลจริยธรรมมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัจจุบันได้จัดทำเป็นร่างและดำเนินการทำประชาพิจารณ์เสร็จสิ้น มีการดำเนินการสรุปและประมวลผลการประชาพิจารณ์ดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว และจะนำเสนอในที่ประชุมอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ ซึ่งทำการแทนคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พิจารณาและนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

๒.๒ พนักงานองค์กรอิสระ องค์กรอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน มีการปรับและจัดกลุ่มประเภทของเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งจากเดิมมี ๗ ประเภทเหลือเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ พนักงานองค์กรอิสระ องค์กรอื่นของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์การมหาชน ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ปรากฏว่ามีหน่วยงานที่ได้จัดส่งร่างประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ และหน่วยงานที่ยังไม่ส่งประมวลจริยธรรมมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ องค์การมหาชน

- ได้ส่งเป็นร่างประมวลจริยธรรม จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่
  (๑) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
  (๒) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จัดส่งประมวลจริยธรรมแล้วแต่มีองค์ประกอบไม่ครบถ้วน จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่
  (๑) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)
  (๒) สถาบันอนุญาโตตุลาการ
- ยังไม่ได้จัดส่งประมวลจริยธรรม จำนวน ๗ แห่ง ได้แก่
  (๑) สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)
  (๒) สำนักงานพัฒนาพิงคนคร (องค์การมหาชน)
  (๓) สถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนา

(๔) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
(หน่วยงานตั้งใหม่มีผลเมื่อ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘)
(๕) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
(หน่วยงานตั้งใหม่มีผลเมื่อ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘)
(๖) มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
(หน่วยงานตั้งใหม่มีผลเมื่อ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘)
(๗) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
(หน่วยงานตั้งใหม่มีผลเมื่อ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๘)

หมายเหตุ : หน่วยงานตั้งใหม่ หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวออกนอกระบบ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับระบบราชการหรือไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ณ วันที่ระบุ)

๒.๒.๒ พนักงานองค์กรอิสระ/องค์กรอื่นของรัฐ

- ยังไม่ได้จัดส่งประมวลจริยธรรม จำนวน ๒ แห่ง
(๑) องค์กรอิสระด้านส่งแวดล้อมและสุขภาพ
(๒) สภาเกษตรกรแห่งชาติ (หน่วยงานตั้งใหม่)

๓. พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีการควบรวมหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ๒ แห่ง เข้าด้วยกัน คือสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) และองค์การสวนยาง (อ.ส.ย.) รวมทั้งสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร (หน่วยงานราชการ) มีผลให้เกิดรัฐวิสาหกิจใหม่ คือ การยางแห่งประเทศไทย ภายใต้พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา ทำให้ประมวลจริยธรรมทั้ง ๒ หน่วยงานถูกยกเลิกไปตามภารกิจ และการยางแห่งประเทศไทยได้ประสานงานมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอคำแนะนำ และแจ้งว่าอยู่ระหว่างการพิจารณาจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานขึ้นมาใหม่ ทำให้ปัจจุบันหน่วยงานรัฐวิสาหกิจมีจำนวน ๕๗ หน่วยงาน มีประมวลจริยธรรมขององค์กรแล้วทั้งสิ้น ๕๖ หน่วยงาน

๕.๒.๒ การส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ โดยขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของคนไทย ๕ ประการ ให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน โดยมีโครงการและกิจกรรม ดังต่อไปนี้

๑. โครงการพระราชทานความช่วยเหลือ

ผู้ตรวจการแผ่นดินเข้าร่วมโครงการพระราชทานความช่วยเหลือร่วมกับสำนักราชเลขาธิการ และสำนักงานอัยการสูงสุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือและให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาชนที่ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ขอรับพระราชทานความเป็นธรรมเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือการปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์บทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม พร้อมบริการให้คำปรึกษาและรับเรื่องร้องเรียนแก่ประชาชนในพื้นที่ห่างไกล อีกทั้งเพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจและโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยหมุนเวียนตามพื้นที่ต่าง ๆ เดือนละหนึ่งครั้ง ซึ่งสำนักราชเลขาธิการเป็นผู้พิจารณากำหนดพื้นที่ในแต่ละครั้งจากการยื่นถวายฎีกาของราษฎรเพื่อขอรับพระราชทานความช่วยเหลือ

ผู้ตรวจการแผ่นดินมอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาเครือข่ายด้านจริยธรรม ตลอดจนการติดตามการจัดทำประมวลจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยจัดเป็นกิจกรรมร่วมกับโครงการพระราชทานความช่วยเหลือในแต่ละครั้ง และให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกิจกรรมโดดเด่นด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม หรือมีกิจกรรมตามโครงการพระราชดำริฯ เพื่อมอบโล่ประกาศเกียรติคุณด้านจริยธรรม พร้อมทั้งมอบใบประกาศเกียรติคุณด้านจริยธรรมให้กับโรงเรียนที่เข้ารับพระราชทานความช่วยเหลือ และให้นำกิจกรรมดังกล่าวมาร่วมเผยแพร่ในบู๊ทกิจกรรมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินด้วย

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ผ่านมาผู้ตรวจการแผ่นดินได้เข้าร่วมโครงการพระราชทานความช่วยเหลือรวม ๑๒ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	อำเภอ	จังหวัด
๑.	๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๗	พระประแดง	สมุทรปราการ
	๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๗	นาดี	ปราจีนบุรี
	๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗	สูงเนิน	นครราชสีมา
๒.	๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗	เวียงหนองล่อง	ลำพูน
	๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗	แจ้ห่ม	ลำปาง
๓.	๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๗	ตะกั่วป่า	พังงา
	๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๗	ถลาง	ภูเก็ต
๔.	๒๒ มกราคม ๒๕๕๘	เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน
	๒๓ มกราคม ๒๕๕๘	ขุนยวม	แม่ฮ่องสอน
๕.	๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘	เมืองอ่างทอง	อ่างทอง
	๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘	สระโบสถ์	ลพบุรี
๖.	๒๗ มีนาคม ๒๕๕๘	บ่อไร่	ตราด
	๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘	คลองใหญ่	ตราด
๗.	๒๙ เมษายน ๒๕๕๘	วังชิ้น	แพร่
	๓๐ เมษายน ๒๕๕๘	สอง	แพร่
๘.	๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘	แม่วงก์	นครสวรรค์
	๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘	คลองลาน	กำแพงเพชร
๙.	๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๘	สะบ้าย้อย	สงขลา
	๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๘	นาทวี	สงขลา
๑๐.	๙ กรกฎาคม ๒๕๕๘	หนองบัวระเหว	ชัยภูมิ
	๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘	เนินสง่า	ชัยภูมิ
๑๑.	๗ สิงหาคม ๒๕๕๘	เชียงของ	เชียงราย
	๘ สิงหาคม ๒๕๕๘	แม่จัน	เชียงราย
๑๒.	๑๗ กันยายน ๒๕๕๘	ยี่งอ	นราธิวาส
	๑๘ กันยายน ๒๕๕๘	ระแงะ	นราธิวาส

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี เยี่ยมชมนิทรรศการภายในซุ้มกิจกรรมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ณ สถานที่จัดงานโรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
ระหว่างวันที่ ๑๘ – ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๘

นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี
มอบใบประกาศเกียรติคุณด้านจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงเรียน
ณ สถานที่จัดงานอาคารเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
ระหว่างวันที่ ๗ – ๘ สิงหาคม ๒๕๕๘

๒. การพัฒนาความร่วมมือโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา (รุ่นที่ ๓ - ๔)

โครงการกองทุนการศึกษาเป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนจำนวนหนึ่ง ที่ขาดแคลนด้อยโอกาส อยู่ในสภาวะที่ยากลำบากต่อการบริหารจัดการการศึกษาและขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยพระราชทานความช่วยเหลือในลักษณะการก่อสร้าง ซ่อมแซม ปรับปรุง และจัดหามาให้ (แล้วแต่กรณี ความจำเป็น) นอกจากนี้ โครงการกองทุนการศึกษายังมีเป้าหมายใหญ่ คือ “การสร้างคนดีให้กับบ้านเมือง” โดยให้ผู้บริหารและครูช่วยกันอบรมบ่มเพาะนักเรียนให้เป็นคนดี จึงได้ดำเนินโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมขึ้น โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับสำนักงานโครงการกองทุนการศึกษา ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๕ และฉบับที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ดำเนินการขับเคลื่อน “โครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลุกจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนและให้ความร่วมมือเป็นเครือข่ายในการรณรงค์ เสริมสร้าง และบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในการปลูกฝังและปลุกจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา อีกทั้งเผยแพร่ สร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม ตามกรอบอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน และเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องในโอกาส มหามงคลเฉลิมพระชนมายุ ๘๘ พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมายุ ๖๐ พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีอีกด้วย

การดำเนินโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษานั้น ได้ดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๕๕-๒๕๕๘ โดยได้ดำเนินการมาแล้วจำนวน ๔ รุ่น ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นการดำเนินการในรุ่นที่ ๔ ดำเนินการในโรงเรียนในพื้นที่ภาคเหนือ ๑๒ จังหวัด (๔๑ แห่ง) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑ จังหวัด (๒ แห่ง) ภาคใต้ (๑ จังหวัด) ๓ แห่ง และภาคกลาง (๑ จังหวัด) ได้แก่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย

พะเยา น่าน แพร่ พิษณุโลก อุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก ตาก กำแพงเพชร อุทัยธานี หนองบัวลำภู สงขลา รวม ๔๖ แห่ง รวมโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาที่ได้ดำเนินการทั้งสิ้น ๑๔๔ แห่ง กิจกรรมประกอบด้วยกิจกรรมการอบรมพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา การอบรมพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำ การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม การประชุมรายงานความก้าวหน้าโครงการ และการนิเทศ ติดตามประเมินผลโครงการ โดยนำกระบวนการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม (บางมูลนากโมเดล) ที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการมาจนประสบผลสำเร็จ กลายเป็นแหล่งเรียนเชิงคุณธรรม จริยธรรม ที่หน่วยงานอื่นสนใจในกระบวนการและนำไปประยุกต์ใช้

สำหรับโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ ๔ นี้ อยู่ระหว่างดำเนินการพัฒนา โดยเริ่มขับเคลื่อนโครงการตั้งแต่เดือนกรกฎาคมจนถึงกันยายน ๒๕๕๘ ซึ่งได้จัดการอบรมพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๑,๑๖๗ คน และอบรมพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำอีก ๑,๑๕๐ คน

ภาพบรรยากาศการจัดกิจกรรมการพัฒนาความร่วมมือโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา (รุ่นที่ ๔)

ผลจากการที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา จากการประเมินโดยตอบแบบสอบถามในภาพรวมแล้ว พบว่า ครูและนักเรียนเห็นชอบกับการดำเนินโครงการและกิจกรรมนี้ และอยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรมกับโรงเรียนทั่วทุกภาคของประเทศ ในฐานะที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจด้านการส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม จึงนับเป็นโอกาสอันดีในการน้อมนำกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “การสร้างคนดีให้กับบ้านเมือง” มาเป็นหลักคิดในการดำเนินงาน หากกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติอย่างจริงจัง ให้การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาและทุกภาคส่วนของสังคมเป็นวาระแห่งชาติ และผลักดันกระบวนการสร้างโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นยุทธศาสตร์และพันธกิจขององค์กร ทั้งนี้ หน่วยงานที่สนใจนำรูปแบบกระบวนการพัฒนาไปประยุกต์ใช้ก่อให้เกิดกระแสการส่งเสริมให้ทุกคนเป็นคนดีมีจริยธรรมในวงกว้าง ซึ่งการขยายผลไปสู่โรงเรียนอื่น ๆ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศให้ครอบคลุมทั้งโรงเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส โรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการส่งต่อคนดี เสริมต่อคนดี และสร้างคนดีสู่สังคมต่อไป

๓. โครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม และเสริมสร้างให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีกระบวนทัศน์และค่านิยมในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงและเพื่อสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายในการดำเนินการด้านจริยธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนฝ่ายบริหาร ประธานสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือ

ผู้แทนฝ่ายสภาท้องถิ่น ข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนฝ่ายข้าราชการส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราบการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ประจำจังหวัด และเครือข่ายที่มีการดำเนินการด้านคุณธรรม จริยธรรมในแต่ละพื้นที่ โดยความร่วมมือกับสำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง และหน่วยงานองค์กรภาคีเครือข่าย โดยมีการดำเนินโครงการต่อเนื่อง ๓ ปี พื้นที่เป้าหมาย ๙ ภูมิภาค ประกอบด้วย

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ พื้นที่เป้าหมาย คือ จังหวัดเชียงใหม่ นครราชสีมา และภูเก็ต
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ พื้นที่เป้าหมาย คือ จังหวัดขอนแก่น พิษณุโลก และสงขลา
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ พื้นที่เป้าหมาย คือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชลบุรีและเพชรบุรี

ผลการดำเนินโครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม มีผู้เข้าร่วมการอบรมสัมมนารวมประมาณ ๓,๐๐๐ คน สามารถสร้างเครือข่ายการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในส่วนภูมิภาค ตลอดจนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ภารกิจด้านจริยธรรมของผู้ตรวจการแผ่นดินในส่วนภูมิภาคได้รับรู้ โดยเนื้อหาของการอบรมสัมมนาเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเสวนาทางวิชาการและการเสวนาประสบการณ์จากการดำเนินการด้านจริยธรรมในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุม และมีการจัดนิทรรศการของหน่วยงานที่ได้รับรางวัลด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการระยะต่อไป จะเป็นการติดตามประเมินผลประสิทธิภาพการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น มุ่งหวังที่จะให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการระดับท้องถิ่นนำแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่ได้จากการเข้ารับการอบรมสัมมนาในโครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม ไปขยายผลให้เกิดแนวทางการดำเนินการด้านจริยธรรมในองค์กรตลอดจนชุมชนรอบข้าง โดยอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานที่ดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ร่วมดำเนินการเป็นเครือข่ายในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ท้องถิ่นของตน

ประมวลภาพบรรยากาศการดำเนินโครงการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

๔. กิจกรรม “งานสัปดาห์ส่งเสริมจริยธรรม ประจำปี ๒๕๕๘”

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดกิจกรรม “งานสัปดาห์ส่งเสริมจริยธรรม” ในวันศุกร์ที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ณ ห้องแกรนด์บอลรูม ชั้น ๔ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม และร่วมกันเสนอความคิดเห็นเพื่อเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม โดยกลุ่มเป้าหมายในการสัมมนาครั้งนี้ เป็นผู้แทนจากหน่วยงานราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนประมาณ ๖๐๐ คน

โดยได้รับเกียรติจาก ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ อดีตเลขาธิการสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ได้ปาฐกถาพิเศษ หัวข้อเรื่อง “ปฏิรูปจริยธรรมไทยเพื่อก้าวใหม่ในอาเซียน” ซึ่งการปาฐกถาดังกล่าวได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมงานเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการนำเสนอมุมมองและแง่คิดในการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยเพื่อจะก้าวเข้าสู่อาเซียนในบริบทของจริยธรรมต่อไป

ภาพบรรยากาศการจัดกิจกรรมกิจกรรม “งานสัปดาห์ส่งเสริมจริยธรรม ประจำปี ๒๕๕๘”
ณ ห้องแกรนด์บอลรูม ชั้น ๔ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมการเสวนาในหัวข้อ “คุณธรรม จริยธรรมไทยจะเป็นเช่นใดในเวทีอาเซียน” การเสวนาดังกล่าวได้รับเกียรติจากวิทยากรรวม ๔ ท่าน ได้แก่ นางวีรวรรณ วรรุตม์ คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด นายเกษมสันต์ วีระกุล นักวิชาการอิสระและผู้เชี่ยวชาญ ด้านประชาคมอาเซียน ดร.เสรี นนทสูติ รองกรรมการผู้จัดการ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาองค์กรภาครัฐ นายบรรยง พงษ์พานิช ประธานกรรมการ บริษัทหลักทรัพย์ ภัทร จำกัด (มหาชน) ดำเนินการเสวนาโดย นายรักษเกชา แฉ่ฉาย เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ภาพบรรยากาศการเสวนาในหัวข้อ “คุณธรรม จริยธรรมไทยจะเป็นเช่นใดในเวทีอาเซียน” ณ ห้องแกรนด์บอลรูม ชั้น ๔ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘

๕. กิจกรรมพัฒนาความร่วมมือในดำเนินงานด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กับ วุฒิสภา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสภาพัฒนาการเมือง เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือและเป็นเครือข่ายร่วมกันในการรณรงค์ เผยแพร่ สร้างความรู้ ความเข้าใจ และส่งเสริมด้านคุณธรรม และจริยธรรมให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิผล ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยได้กำหนดให้ ๔ หน่วยงาน คือ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานสภาพัฒนาการเมือง ร่วมกันกำหนดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยได้มีการประชุมหารือในระดับสำนักงานจำนวน ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑/๒๕๕๗ วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๗ และครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

จากการประชุมดังกล่าวที่ประชุมเห็นชอบร่วมกันกำหนดให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่วมกันอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกับองค์กรภาคีตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงได้จัดการสัมมนาเรื่อง “จริยธรรมาภิบาล (Ethical Governance) นักการเมืองกับการปฏิรูปประเทศไทย” ขึ้นเมื่อวันจันทร์ที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ โดยผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนหน่วยงานจำนวนประมาณ ๒๐๐ ท่าน

โดยได้รับเกียรติจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สังศิต พิริยะรังสรรค์ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ คณบดีวิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต บรรยายพิเศษเรื่อง “จริยธรรมาภิบาลนักการเมืองกับการปฏิรูปประเทศไทย”

ในช่วงบ่ายเป็นการเสวนาเชิงวิชาการ เรื่อง“ยกระดับจริยธรรมการเมืองไทย” ผู้ร่วมเสวนาประกอบด้วย ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ตำแหน่งในขณะนั้น) นายกล้านรงค์ จันทิก สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และนายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ ดำเนินรายการเสวนาโดยมี นายรักษเกชา แฉ่ฉาย รองเลขาธิการ รักษาการแทนเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (ตำแหน่งในขณะนั้น) โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่วมกันต่อไป

ภาพบรรยากาศการสัมมนาเรื่อง“จริยธรรมาภิบาล (Ethical Governance)นักการเมืองกับการปฏิรูปประเทศไทย”
ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๗

๖. การจัดงานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ (กิจกรรมรักนี้เพื่อน้อง)

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินกิจกรรมในลักษณะกลุ่มจิตอาสา ซึ่งเป็นการจัดตั้งกลุ่มเล็ก ๆ ขึ้นมา โดยเห็นว่าสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เข้าร่วมโครงการพระราชทานความช่วยเหลือ ซึ่งจัดโดยสำนักราชเลขาธิการเป็นประจำทุกเดือน และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลและตรวจสอบหลักฐานการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวของโรงเรียน เฉพาะในพื้นที่ของอำเภอที่โครงการพระราชทานความช่วยเหลือลงไปดำเนินการ เพื่อนำมาพิจารณามอบใบประกาศเกียรติคุณด้านจริยธรรมจากผู้ตรวจการแผ่นดิน และเมื่อได้ลงพื้นที่ไปยังโรงเรียนระดับประถมศึกษาแล้ว เห็นว่าโรงเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ขาดแคลนอุปกรณ์การศึกษาค่อนข้างมาก เช่น หนังสือในห้องสมุด สื่อการศึกษา อุปกรณ์กีฬาต่าง ๆ จึงเชิญชวนบุคลากรภายในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันบริจาคหนังสือ สื่อการศึกษา และอุปกรณ์กีฬาต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งหลังจากที่ได้ดำเนินการมาประมาณ ๑ ปี พบว่า ได้รับการตอบรับค่อนข้างดี

ดังนั้น เพื่อให้การจัดกิจกรรมในลักษณะกลุ่มจิตอาสาสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างยั่งยืน และเป็นการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จึงเห็นสมควรจัดกิจกรรม “รักนี้เพื่อน้อง” ภายใต้โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ ที่เป็นการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นเครือข่ายที่สำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านจริยธรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนหันมาสนใจในกิจกรรมนันทนาการในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งเป็นการสร้างความผ่อนคลาย สอดแทรกสาระความรู้คู่คุณธรรม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีแก่บุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยกิจกรรมดังกล่าวจะดำเนินไปพร้อมกับการลงพื้นที่ในโครงการพระราชทานความช่วยเหลือ ซึ่งจัดร่วมกับสำนักราชเลขาธิการเป็นประจำทุกเดือน

โดยการดำเนินกิจกรรม “รักนี้เพื่อน้อง” ภายใต้โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินกิจกรรมไปแล้วรวมทั้งสิ้น ๓ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	อำเภอ	จังหวัด	จังหวัด
๑.	๙ กรกฎาคม ๒๕๕๘	หนองบัวระเหว	ชัยภูมิ	- โรงเรียนหนองบัวระเหววิทยาคาร - โรงเรียนป่าไม้อุทิศ ๓ (บ้านท่าช้าง)
	๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘	เนินสง่า	ชัยภูมิ	- โรงเรียนมัธยมชัยมงคลรังงาม - โรงเรียนตาเนินราษฎร์วิทยาคาร
๒.	๗ สิงหาคม ๒๕๕๘	เชียงของ	เชียงราย	- โรงเรียนอนุบาลเชียงของ - โรงเรียนบุญเรืองวิทยาคม
	๘ สิงหาคม ๒๕๕๘	แม่จัน	เชียงราย	- โรงเรียนบ้านสันกอง - โรงเรียนจันจว้าวิทยาคม
๓.	๑๗ กันยายน ๒๕๕๘	ยี่งอ	นราธิวาส	- โรงเรียนร่มเกล้า
	๑๘ กันยายน ๒๕๕๘	ระแงะ	นราธิวาส	- โรงเรียนต้นหยงมัส

หมายเหตุ : การดำเนินกิจกรรมครั้งที่ ๓ ไม่มีการคัดเลือกโรงเรียนเนื่องจากเป็นห่วงในความปลอดภัยของครูและนักเรียนที่จะต้องเดินทางมาจัดนิทรรศการ แต่เป็นการมอบหนังสือให้กับโรงเรียนที่เป็นสถานที่จัดงาน

พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน มอบสื่อการศึกษาและและหนังสือพระราชนิพนธ์ของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้แก่โรงเรียนบ้านสันกองและโรงเรียนจันจว้าวิทยาคม อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๘

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี มอบหนังสือพระราชนิพนธ์ของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้แก่โรงเรียนร่มเกล้า ณ โรงเรียนร่มเกล้า อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๘

๗. โครงการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา

มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อสร้างกลุ่มผู้นำคุณธรรมในระดับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำเยาวชนในสถานศึกษา และบูรณาการการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการดำเนินการครั้งที่ ๑ จัดขึ้นเมื่อวันอังคารที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ณ หอประชุมธรรมมาภิบาล เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๓๑๐ คน โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือตามโครงการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา มีหน่วยงานลงนาม ๘ หน่วยงาน ระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม โรงเรียนเทศบาล ๑ กาฬสินธุ์พิทยาสิทธิ์

(๒) วัดสว่างคงคา โรงเรียนเทศบาล ๔ วัดใต้โพธิ์ค้ำ และโรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคม กิจกรรม บรรยายให้ความรู้เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต” บรรยายโดย นายพิเชฐ พุ่มพันธุ์ ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(๓) กิจกรรม เสวนาการเตรียมความพร้อม “การส่งเสริมจริยธรรมสำหรับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา” โดยนักเรียนในระดับมัธยมปลายภายในจังหวัดกาฬสินธุ์

(๔) กิจกรรม การบรรยายและการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม เรื่อง “การสร้างผู้นำคุณธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มผู้นำเยาวชนในสถาบันการศึกษา”โดย พลเอก ศรุต นาควัชระ ประธานคณะกรรมการดำเนินงานโครงการค่ายอาสามูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ สาระสำคัญ คือ กระบวนการ KIT ที่ประกอบด้วยกิจกรรม ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก เป็นการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนที่จะเป็นผู้นำ (Knowledge) ขั้นตอนที่ ๒ เป็นการประชุม ปรึกษาหารือระหว่างเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มเยาวชนที่จะเป็นผู้นำ (Interaction) และขั้นตอนที่ ๓ ซึ่งเป็นหัวใจของกระบวนการ KIT คือ การไปจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่เยาวชนรุ่นน้อง (Teaching) ซึ่งเยาวชนที่ได้รับการเสริมสร้างคุณธรรม ด้วยการจัดการตามกระบวนการนี้จะมีคุณธรรมเชิงสัมพัทธ์เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมเพิ่มขึ้นด้วย

ภาพบรรยากาศการดำเนินการ
“โครงการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา”
ณ หอประชุมธรรมมาภิบาล เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘

๘. การส่งเสริมจิตสำนึกให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประเภทหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีความร่วมมือการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม โดยดำเนินการร่วมกับหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ ทั้งสิ้น ๙ แห่ง ได้แก่ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง การกีฬาแห่งประเทศไทย การทางพิเศษแห่งประเทศไทย การรถไฟแห่งประเทศไทย การเคหะแห่งชาติ บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และบริษัท การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งสิ้นประมาณ ๒,๓๔๒ คน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ จำนวน ๒๖ ครั้ง โดยมีรูปแบบกิจกรรม ดังนี้

(๑) ร่วมจัดนิทรรศการเผยแพร่ภารกิจของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม จำนวน ๑ ครั้ง

(๒) เข้าร่วมการสัมมนาส่งเสริมจริยธรรมของหน่วยงานในฐานะผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน ๑ ครั้ง

(๓) บรรยายส่งเสริมความรู้และปลุกจิตสำนึกด้านจริยธรรม จำนวน ๑๓ ครั้ง

(๔) ประชุมเชิงปฏิบัติการการมีส่วนร่วมแบบสร้างสรรค์ (AIC) จำนวน ๙ ครั้ง

(๕) ประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดเวทีระดมความคิดเห็น (กลุ่มย่อย) ร่วมเสวนาความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน ๒ ครั้ง

ภาพบรรยากาศการบรรยายพิเศษการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ณ การทางพิเศษแห่งประเทศไทย

ภาพบรรยายการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ณ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ภาพบรรยากาศการประชุมเชิงปฏิบัติการการมีส่วนร่วมแบบสร้างสรรค์ (AIC) ณ การรถไฟแห่งประเทศไทย

ภาพการประชุมเชิงปฏิบัติการ เวทีระดมความคิดเห็น (กลุ่มย่อย)
ร่วมเสวนาความรับผิดชอบต่อสังคม ณ การรถไฟแห่งประเทศไทย

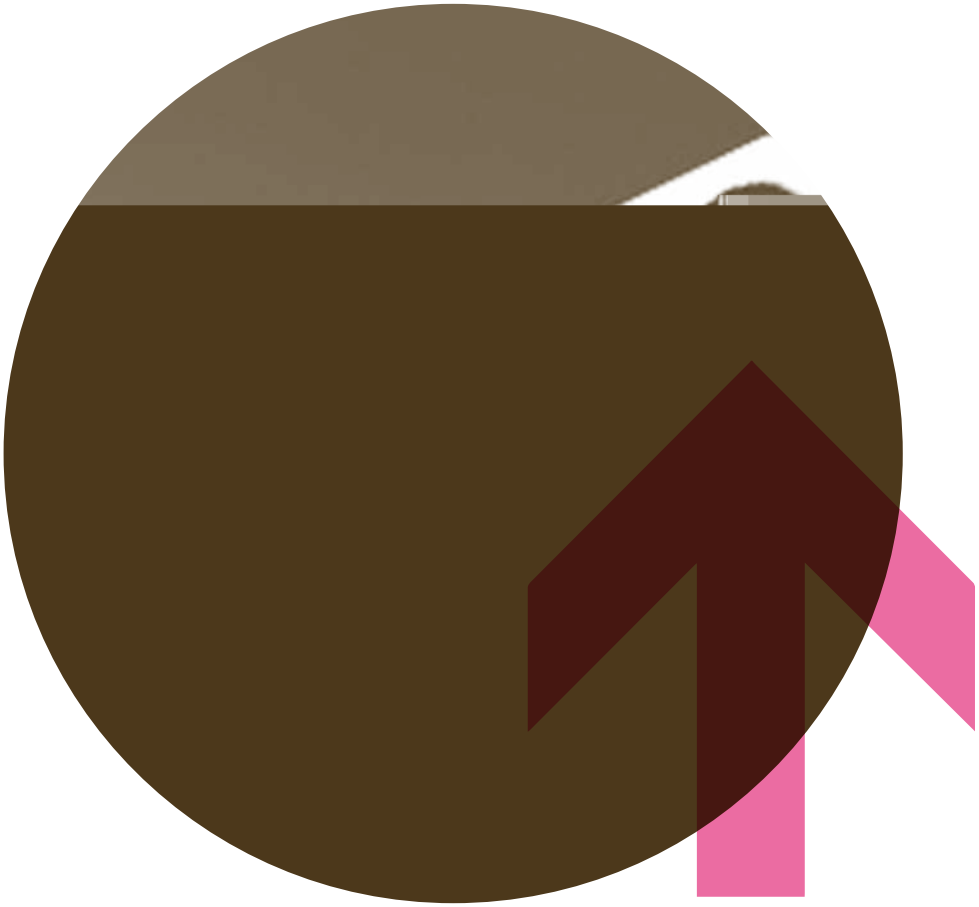

ส่วนที่

๖

ผลการดำเนินงานด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ภารกิจด้านการติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าจำเป็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๔ (๓) เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในด้านการตรวจสอบและกำกับดูแลภาครัฐให้มีการปฏิบัติหรือการดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ รวมถึงเป็นการวางหลักประกันการบังคับใช้หรือสภาพบังคับในทางรัฐธรรมนูญให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาไม่มีองค์กรใดเป็นองค์กรหลักในการทำหน้าที่ติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญละเลยไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หรือดำเนินการล่าช้า รวมถึงหลักการต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมิได้มีการผลักดันให้มีการออกกฎหมายมารองรับ เพื่อกำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงาน ส่งผลให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เพื่อเป็นหลักประกันว่าภาครัฐจะมีการปฏิบัติเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงได้มีการบัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่ดังกล่าว นอกจากนั้น หากมีข้อพิจารณาที่จำเป็นเพื่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่านสามารถเสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามสมควรได้

ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ หลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เข้าควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ แต่ได้มีบทบัญญัติให้องค์กรอิสระ และองค์กรอื่น ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ประกอบกับมีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๔/๒๕๕๗ เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ต่อไป

ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗ จึงมีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป การสิ้นสุดลงของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานด้านการติดตามผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของผู้ตรวจการแผ่นดินพอสมควร เนื่องจากไม่มีกฎหมายรัฐธรรมนูญที่จะใช้บังคับให้หน่วยงานต้องปฏิบัติตาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินก็ได้มีการประสานงานและชี้แจงทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า แม้รัฐธรรมนูญจะสิ้นสุดลงแล้วแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังมีผลใช้บังคับต่อไป ซึ่งตามมาตรา ๔๐ ๔๑ และ ๔๒ เป็นเรื่องที่บัญญัติให้อำนาจหน้าที่ผู้ตรวจการแผนดินในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ประกอบกับผู้ตรวจการแผ่นดิน เห็นว่า การติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานจะเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีผลเป็นรูปธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ดำเนินภารกิจด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญต่อไป โดยได้มีการได้มีการติดตามเร่งรัดหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ในเรื่องการจัดทำกฎหมายและเรื่องเชิงนโยบายที่เป็นมาตรการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อสั่งการตามควรแก่กรณี โดยผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘) ปรากฏดังนี้

๖.๑ งานด้านการติดตามการตรากฎหมายและการดำเนินการมาตรการต่าง ๆ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามความคืบหน้าการติดตามผลการตรากฎหมายและการดำเนินการของหน่วยงานในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้รายงานในรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี ๒๕๕๗ นั้น พบว่ามีกฎหมายที่ดำเนินการแล้วเสร็จ คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๒ ตอนที่ ๒๑ ก ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๘ และในส่วนของการติดตามผลการตรากฎหมายและการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ นั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามผลการตรากฎหมายและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้วสามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

๑. การติดตามการตรากฎหมาย

กฎหมายที่ดำเนินการทั้งหมด	จำนวน ๑๗๕ ฉบับ
ดำเนินการเสร็จ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว)	จำนวน ๓๖ ฉบับ
อยู่ระหว่างดำเนินการ	จำนวน ๑๓๙ ฉบับ

ตัวอย่างกฎหมายที่ดำเนินการแล้วเสร็จ

- พระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๘
- พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘
- พระราชบัญญัติคลังสินค้า ไซโล และห้องเย็น พ.ศ. ๒๕๕๘
- พระราชบัญญัติการชุมชนสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘
- พระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ. ๒๕๕๘

ตัวอย่างร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ

- ร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...
- ร่างพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...
- ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ...
- ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดทางแพ่งเพื่อความเสียหายจากมลพิษน้ำมัน พ.ศ. ...
- ร่างพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ...

๒. การติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มาตรการที่ดำเนินการทั้งหมด	จำนวน	๑,๙๐๔	งาน/โครงการ
มาตรการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ	จำนวน	๑,๒๓๖	งาน/โครงการ
มาตรการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ	จำนวน	๖๖๘	งาน/โครงการ

หมายเหตุ : ตัวอย่างมาตรการ/โครงการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแล้ว เช่น กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินโครงการประเมินการบังคับใช้และส่งเสริมความรู้ด้านกฎหมายการศึกษาและกฎหมายลำดับรองที่ออกตามกฎหมายการศึกษา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๔ ครั้ง ใน ๔ ภูมิภาค และได้ดำเนินโครงการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาครู มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การผลิตและการพัฒนาครูของประเทศเพื่อสนองตามนโยบายของรัฐบาล และเพื่อกำหนดแนวทางและมาตรการในการดำเนินงานการพัฒนาครูของประเทศของแต่ละหน่วยงาน

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้นำวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมภาพถ่ายจากการสำรวจระยะไกลทางอากาศและดาวเทียม มาใช้ประโยชน์ร่วมกับเทคโนโลยีภูมิศาสตร์และสารสนเทศในบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ควบคู่กับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ทำนุบำรุง และรวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อรวบรวมข้อมูลใช้ในสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติและการเตือนภัยพิบัติของประเทศ พร้อมทั้งสร้างความรู้ให้แก่ประชาชนท้องถิ่น/ชุมชน เพื่อให้พื้นที่มีความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยตนเองอย่างมีส่วนร่วมให้เท่าทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก ส่งผลให้ประชาชนเกิดกระบวนการเรียนรู้มีจิตสำนึก สงวน หวงแหนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน โดยการคัดเลือกศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (ศูนย์หลัก) จากส่วนภูมิภาคจังหวัดละ ๑ ศูนย์ เพื่อเป็นสถานที่สำหรับดำเนินกิจกรรมฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติด้วยการถ่ายทอดความรู้ เทคนิค การบริหารจัดการ การจัดทำแผนด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาบุคลากรและแผนอื่น พร้อมทั้งทดลองฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมและการสาธิตเพื่อการพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวข้องให้กับเกษตรกรตามความต้องการ

๖.๒ งานด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและการจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

การประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เป็นการประเมินผลเพื่อวัดผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยงานว่าได้จัดทำกฎหมายและมาตรการหรือโครงการครบ และเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดหรือไม่ และเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้วหากมีปัญหาในทางปฏิบัติ หรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือมีความไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งในการดำเนินการประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการรวมรวบข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ว่าการดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีผลเสียต่อส่วนรวมอย่างไร ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างในหลายเรื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. การปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบ

ระบบการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ถูกจัดอันดับเรื่องของคุณภาพทางการศึกษาในอันดับรั้งท้ายของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งที่รัฐบาลไทยได้ใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากเพื่อให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการศึกษาของชาติ โดยจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้แก่กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลเรื่องการศึกษาทั้งระบบจำนวนมากที่สุดมาโดยตลอด แต่งบประมาณกว่าร้อยละ ๙๕ เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเงินเดือนของครูและบุคลากรทางการศึกษา ค่าใช้จ่ายในงานบริหาร และครุภัณฑ์ มีเพียงร้อยละ ๔.๕ เท่านั้นที่เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงบพัฒนาผู้เรียน โดยตัวชี้วัดสำคัญซึ่งสะท้อนประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ทั่วโลกให้การยอมรับมีอยู่ ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) ทรัพยากรด้านการศึกษา (๒) ระยะเวลาการอยู่ในสถานศึกษาของเด็ก (๓) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และ (๔) ผลลัพธ์ด้านสังคมและเศรษฐกิจ แต่ประเทศไทยยังคงมีปัญหาทั้ง ๔ ด้าน

ที่ผ่านมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ศึกษาวิจัยปัญหาด้านการศึกษาในหลายด้าน พบว่า มีปัญหาด้านการจัดการศึกษาซึ่งทำให้ผลผลิตในภาพรวมทุกระดับและทุกประเภทของการศึกษา คุณภาพนักเรียน นักศึกษา บัณฑิต ตกต่ำลงอย่างมาก อีกทั้งขาดคุณธรรม จริยธรรมและทักษะในการดำรงชีวิตซึ่งนับวันปัญหาจะเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าการศึกษาของไทยขาดประสิทธิภาพทำให้แรงงานไทยส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ ประเทศไทยจึงเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางมานานกว่า ๓๐ ปี เพราะระบบการผลิตกำลังคนและการวิจัยของประเทศไทยยังอ่อนแอ ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง เมื่อพิจารณาจะพบว่ามีสาเหตุสำคัญหลายประการ เช่น การขาดนโยบายการศึกษาที่ปลอดจากการเมือง นโยบายการศึกษาขาดความต่อเนื่อง ปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานหลักที่จัดการศึกษา เป็นต้น จึงสมควรให้มีการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบเพื่อแก้ไขปัญหาการศึกษาในทุกด้าน จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับระบบการศึกษาของประเทศไทยเป็นอย่างมาก และมีความตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาการศึกษาอย่างรอบด้าน จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์หลักในการดำเนินงานประการแรก คือ การยกร่างข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบเพื่อปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศไทยให้ก้าวหน้าทัดเทียมเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศ

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศชาติให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต รวมถึงการเปรียบเทียบศักยภาพด้านการศึกษาของประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ โดยได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบ และคณะกรรมการจัดทำข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบขึ้น ซึ่งมีการระดมความคิดเห็นของนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อการจัดทำข้อเสนอแนะ ทบทวน ปรับปรุงแก้ไข และยกร่างกฎหมายในการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบ จนกระทั่งได้จัดทำข้อเสนอแนะการปฏิรูปการศึกษา ที่มีการแบ่งแยกหน้าที่และกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา มีการสนับสนุนในการจัดการศึกษา รวมทั้งมีระบบการตรวจสอบผลการจัดการศึกษาที่โปร่งใส ได้มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ... ฉบับใหม่ เพื่อปรับเปลี่ยนองค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ และกำหนดบทบาทของหน่วยงานกลุ่มปฏิบัติการทางการศึกษา โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และองค์กรภาคประชาสังคมภายใต้หลักการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง มีการวิจัยและพัฒนาระบบการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาของชาติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จัดให้มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนให้มีการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานการศึกษาที่มีความเข้มข้นและจริงจัง เป็นต้น และยกร่างพระราชบัญญัติสภานโยบายและพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ... ขึ้นเพื่อให้เป็นองค์กรกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่เป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซงทางการเมืองและผลประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในภาครัฐและเอกชน ด้วยการกำหนดให้มีองค์กรสำหรับการกำหนดนโยบายการศึกษาของชาติ เรียกว่า “สภานโยบายการศึกษาแห่งชาติ” เพื่อลดการแทรกแซงอำนาจทางการเมืองในระบบการศึกษา โดยมีสำนักงานสภานโยบายการศึกษาแห่งชาติทำหน้าที่หน่วยธุรการ มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นอิสระ อยู่ในกำกับของนายกรัฐมนตรี ในด้านโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาได้ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ และกำหนดบทบาทของหน่วยงานกลุ่มปฏิบัติการทางการศึกษา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งข้อเสนอแนะในการปฏิรูปการศึกษาที่ได้จัดทำขึ้นนี้ ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เข้าใจปัญหาด้านการจัดการศึกษาของประเทศแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ส่งข้อเสนอแนะการปฏิรูปการศึกษาและร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว ไปยังประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะกรรมาธิการการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาปฏิรูปแห่งชาติ รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหน่วยงานที่ได้รับข้อเสนอแนะดังกล่าว สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อวางกรอบในการปฏิรูปการศึกษาให้สัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติได้โดยง่าย และน่าเชื่อว่า หากนำหลักการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินไปใช้แล้วจะสามารถผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต่อไป อันจะทำให้คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยพัฒนาขึ้นได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติในอนาคต

๒. การจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดลักษณะตัวแทนอำพราง พ.ศ. ...

การแข่งขันทางการค้าเป็นระบบการค้าเสรีมีการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถใช้ความรู้และความสามารถได้อย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดการผลิตสินค้าและการบริการที่หลากหลาย ส่งผลให้เกิดการหลั่งไหลของชาวต่างชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยเพิ่มขึ้นตามไปด้วย การพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การดึงนักลงทุนจากต่างประเทศเพื่อให้เข้ามาลงทุนในประเทศจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยที่ดินถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการประกอบธุรกิจ ดังนั้นการให้คนต่างด้าวสามารถถือครองหรือมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ จึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้นักลงทุนเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยมากขึ้น ดังนั้น ปัญหาการถือครองที่ดินของคนต่างด้าวในประเทศไทยจึงเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐจะต้องออกกฎหมายหรือมาตรการใด ๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นการสงวนที่ดินไว้ให้แก่คนไทย มิฉะนั้นแล้วอาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ

ปัจจุบันการทำธุรกรรมอำพรางมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ เช่นในด้านเศรษฐกิจหากปล่อยให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบกิจการในประเทศเป็นจำนวนมาก กิจการของคนไทยอาจถูกแทรกแซงหรือโดนครอบงำ การประกอบอาชีพบางประเภทซึ่งสงวนให้คนไทยต้องตกไปอยู่

ในมือของคนต่างด้าว เกิดความเสียเปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจรวมทั้งการสูญเสียรายได้ทางภาษี เนื่องจากการทำธุรกรรมอำพรางไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มารายได้ที่แท้จริงได้ การถือครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ตกไปอยู่ในมือของคนต่างด้าวเป็นจำนวนมาก ย่อมส่งผลให้สัดส่วนการถือครองที่ดินของคนไทยลดลงและสูญเสียการถือครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ ในด้านสังคมก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ และเกิดการทุจริตส่งผลกระทบต่อความมั่นคงซึ่งกฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถเอาผิดกับคนต่างด้าวเหล่านี้ได้จึงกลายเป็นปัญหาพื้นฐานของประเทศ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดลักษณะตัวแทน อำพราง พ.ศ. ... ขึ้นเพื่อควบคุมการทำธุรกรรมอำพรางของคนต่างด้าวเพื่อให้การคุ้มครองครอบคลุมจากพระราชบัญญัติที่มีอยู่เดิมซึ่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดลักษณะตัวแทนอำพราง พ.ศ. ... มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมการทำธุรกรรมของคนต่างด้าวที่มีลักษณะการทำนิติอำพรางโดยให้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับความเป็นตัวแทนอำพรางว่าลักษณะใดบ้างถือเป็นตัวแทนอำพราง หรือการกระทำใดจะเข้าข้อสันนิษฐานลักษณะการกระทำตัวแทนอำพราง โดยได้กำหนดนิยามของคำว่าตัวแทนอำพรางให้หมายถึง บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งคนต่างด้าวเชิดให้ทำธุรกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดแทน โดยการสมรส การครอบครองหรือวิธีอื่นใด ไม่ว่าจะมีหรือไม่มีผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งการทำธุรกรรมเหล่านี้มีลักษณะเป็นการอำพรางเจ้าของหรือผู้ที่มีอำนาจที่แท้จริง อันก่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับความเป็นตัวแทนอำพราง อีกทั้งยังได้กำหนดบทลงโทษสถานหนักเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดดังกล่าวอีกด้วย และเพื่อเป็นการรองรับการเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนที่จะก่อให้เกิดการเปิดการค้าเสรี การลงทุนในภูมิภาคอาเซียนซึ่งก่อให้เกิดการเข้ามาของคนต่างชาติเป็นจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงเห็นควรจัดให้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดลักษณะตัวแทนอำพราง พ.ศ. .... ขึ้นมาเพื่อควบคุมการถือครองที่ดินของคนต่างชาติให้อยู่ในอัตราส่วนที่เหมาะสมเพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมการทำธุรกรรมอำพรางผ่านตัวแทนผู้มีสัญชาติไทย อีกทั้งเป็นการสงวนรักษาพื้นที่ดินกับทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้แก่คนไทยรุ่นหลังสืบไป และได้ส่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดลักษณะตัวแทนอำพราง พ.ศ. .... ไปยังคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายเพื่อดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป

๓. การศึกษาเรื่อง “การคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สาธารณะแก่รัฐ”

จากความตระหนักถึงปัญหาการทุจริตคอรัปชั่นในประเทศไทยที่เกิดขึ้นในหลายรูปแบบหลายลักษณะจากการใช้อำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อสาธารณะและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ประกอบกับการมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่มีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ศึกษาและจัดทำรายงานการศึกษาเบื้องต้นเรื่อง “การคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะ” ได้ข้อสรุปว่า การจะหยุดยั้งและป้องกันการทุจริตคอรัปชั่นจากการใช้อำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมสนับสนุนในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สาธารณะจากบุคคลทั้งภาครัฐและภาคเอกชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการและลูกจ้าง เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มักเป็นผู้ที่เข้าถึงหรือใกล้ชิดกับข้อมูลการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานของตนและมักเป็นบุคคลแรกที่ทราบถึงการกระทำความผิดในการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานของตนด้วยเช่นกัน และเพื่อเป็นการสนับสนุนสร้างแรงจูงใจให้บุคคลนั้นเกิดความกล้าและยอมที่จะให้ข้อมูลแล้ว จำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นและหลักประกันแก่ผู้ให้ข้อมูลว่าตนจะได้รับความคุ้มครองภายใต้มาตรการและกระบวนการต่าง ๆ โดยจะไม่ได้รับผลกระทบใดจากการให้ข้อมูลนั้น อันจะเป็นการผลักดันตลอดจนกระตุ้นให้เกิดการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลมากขึ้นและเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมขององค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศไทย ลดปัญหาการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เหมาะสม เพื่อให้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นหมดสิ้นไปในทุกระดับและทุกภาคส่วน

สำหรับประเทศไทยในขณะนี้ แม้จะมีมาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมการให้ข้อมูลหรือการให้เบาะแสอยู่บ้างก็ตาม เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

การป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ แต่มิได้มีกฎหมายฉบับใดที่กำกับดูแลให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลไว้เป็นการเฉพาะหรือสามารถนำมาบูรณาการเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ ดังนั้น หากมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายโดยเฉพาะในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นที่แน่นอนชัดเจนที่จะนำมาใช้บังคับได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพียงพอแล้ว ย่อมจะช่วยขจัดช่องว่างและข้อบกพร่องของกฎหมายในการกำกับดูแล ตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่การบริหารราชการโดยไม่มีประสิทธิภาพหรือโดยมิชอบ จะช่วยทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนมีเสถียรภาพ มีสภาวะสังคมที่โปร่งใสมีจริยธรรมน่าเชื่อถือ ส่งผลให้ระบบสังคมและเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมเกิดความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำมาตรการทางกฎหมายให้ครอบคลุมในประเด็นที่สำคัญ เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สาธารณะแก่รัฐ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑. บทนิยามและข้อพิจารณา โดยกำหนดบทนิยามตลอดจนข้อพิจารณาของการให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะให้มีความชัดเจน

๒. หลักการอันเป็นแนวทาง โดยกำหนดหลักการซึ่งจะเป็นแนวทางในการให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะซึ่งอาจแบ่งตามลักษณะของการให้ความคุ้มครองได้ดังนี้

๒.๑ การคุ้มครองข้อมูล อันจะเป็นหลักประกันและเป็นการสนับสนุนการให้ข้อมูล ตลอดจนป้องปรามและหยุดยั้งความเสี่ยงหรืออันตรายใด ๆ ต่อหลักนิติธรรม สิทธิมนุษยชน และทรัพย์สินสาธารณะ

๒.๒ การคุ้มครองผู้ให้ข้อมูล อันจะเป็นการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลอย่างทั่วถึงจากการกระทำใด ๆ ที่ไม่เป็นธรรม เช่น การถูกข่มขู่คุกคาม กลั่นแกล้ง หรือตอบโต้ รวมทั้งเป็นหลักประกันในสวัสดิภาพความปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของผู้ให้ข้อมูลและบุคคลใกล้ชิดแม้ในกรณีที่ผู้ทราบข้อมูลตัดสินใจไม่ให้ข้อมูลก็ตาม

๓. ขอบเขตการใช้บังคับ โดยกำหนดขอบเขตการใช้บังคับกฎหมายเกี่ยวกับการให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้ใช้บังคับกับส่วนสำคัญอันเป็นประเด็นหลักคือการให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับการกระทำอันความผิดตามกฎหมาย และให้ใช้บังคับครอบคลุมผู้ให้ข้อมูลเป็นวงกว้างโดยให้ความคุ้มครองครอบคลุมไปยังเจ้าหน้าที่และลูกจ้างทั้งหลายของทางราชการและของเอกชนที่มีความสัมพันธ์นอกเหนือจากลูกจ้างนายจ้างตามปกติมีความเสี่ยงจากการกระทำใด ๆ ที่ไม่เป็นธรรม เช่น ที่ปรึกษา ผู้ทำสัญญา ผู้ฝึกงาน อาสาสมัคร ลูกจ้างชั่วคราว อดีตลูกจ้าง ผู้ที่หางาน ตลอดจนผู้ที่พยายามให้ข้อมูล ผู้ที่น่าสงสัยว่าจะทราบข้อมูลและจะให้ข้อมูลรวมทั้งบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น รวมทั้งใช้บังคับกับการให้ข้อมูลโดยสุจริตและมีเหตุควรเชื่อได้ว่าข้อมูลที่ให้ในเวลาที่เปิดเผยข้อมูลนั้นเป็นความจริง และแม้เป็นการให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนหรือผิดพลาดไปแต่ยังไม่ปรากฏว่าการให้ข้อมูลนั้นถึงขนาดเป็นการจงใจให้ข้อมูลอันเป็นเท็จแล้ว จะต้องอนุญาตให้มีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวผ่านกระบวนการตามปกติภายใต้กฎหมายแรงงาน กฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาญาแล้วแต่กรณีเสียก่อน

๔. ประเภทของการให้ข้อมูล โดยอาจกำหนดประเภทของการให้ข้อมูลตามลักษณะของข้อมูล ได้แก่

๔.๑ การให้ข้อมูลเป็นการภายใน เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้มีการสร้างและใช้ระบบต่าง ๆ ที่เข้าถึงได้ง่ายมีความปลอดภัยที่ประกอบด้วยกลไกในการติดตามผลอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพในอันที่จะอำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลเป็นการภายใน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นว่าการดำเนินการสอบสวนจะเป็นไปภายใต้กำหนดเวลาอันควรอย่างอิสระและเป็นกลาง

๔.๒ การให้ข้อมูลโดยบุคคลภายนอก เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกสามารถให้ข้อมูลแก่หน่วยงานหรือผู้ที่มีอำนาจได้โดยสะดวก เช่น หน่วยงานซึ่งกำกับดูแลเกี่ยวกับระเบียบวินัยข้าราชการ นักกฎหมาย สื่อมวลชน ตลอดจนองค์กรอิสระเป็นต้น

๔.๓ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ เพื่อการคุ้มครองป้องกันการรับรายงานหรือการแจ้งข้อมูลที่ต้องใช้ความระมัดระวังสูงขึ้น และเพื่อเพิ่มช่องทางการแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไปโดยไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลต่อบุคคลภายนอกโดยไม่จำเป็น

๕. การมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูล โดยต้องรับรองผู้ให้ข้อมูลเสมือนเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสำคัญในคดี ตลอดจนให้สิทธิแก่ผู้ให้ข้อมูลในการรับรางวัลและติดตามผลการรับรางวัลจากการที่ตนได้ให้ข้อมูลซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้มีการให้ข้อมูล

๖. การคุ้มครองผู้ให้ข้อมูล โดยกำหนดให้ความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลในกรณีดังต่อไปนี้

๖.๑ การให้ความคุ้มครองอัตลักษณ์หรือข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้ให้ข้อมูลเป็นความลับจนกว่าจะได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลเสียก่อน

๖.๒ การให้ความคุ้มครองจากการกระทำใด ๆ ที่ไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการให้ข้อมูล รวมถึงการก่อให้เกิดอันตรายทุกประเภท การไล่ออกจากงาน การลงโทษในทางหน้าที่การงาน การโอนย้ายงานในเชิงลงโทษ การรบกวน การทำให้ได้รับความเสียหายในตำแหน่งหน้าที่และสิทธิประโยชน์ หรือการกระทำในลักษณะเช่นเดียวกับที่กล่าวมา

๖.๓ การให้ความคุ้มครองจากความรับผิด โดยให้เอกสิทธิ์ผู้ให้ข้อมูลจากการถูกดำเนินการใด ๆ อันเนื่องจากการให้ข้อมูลที่ได้กระทำไปภายในขอบเขตของกฎหมาย ทั้งในทางแพ่ง ทางอาญา ทางปกครองหรือทางวินัย ตลอดจนความผิดตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารแล้วแต่กรณี

๗. การจัดการข้อมูล โดยกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ การเยียวยาตลอดจนการชดใช้ความเสียหายดังนี้

๗.๑ หน่วยงานที่รับผิดชอบ แบ่งได้เป็น หน่วยงานรับผิดชอบเบื้องต้นซึ่งเป็นอิสระหน่วยงานหนึ่งหรืออาจแต่งตั้งหน่วยงานใดที่มีอยู่ ให้มีอำนาจรับและสอบสวนเรื่องร้องเรียนเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำใด ๆ ที่ไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการให้ข้อมูลและ/หรือการสอบสวนที่ไม่เหมาะสม รวมถึงให้มีอำนาจออกข้อเสนอแนะที่มีผลผูกพันในลำดับแรกเพื่อเป็นการป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายฉุกเฉินหรือเร่งด่วนเบื้องต้น

ก่อนส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีหรือส่งไปยังหน่วยงานทางกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเหมาะสมต่อไป และหน่วยงานรับผิดชอบที่ซึ่งเป็นอิสระและเป็นกลางหน่วยงานหนึ่งหรืออาจแต่งตั้งหน่วยงานใดที่มีอยู่ เพื่อรับผิดชอบและดำเนินการเกี่ยวกับการให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยเฉพาะ

๗.๒ การเยียวยา โดยผู้ให้ข้อมูลที่เชื่อว่าตนได้รับความเดือดร้อนจากการที่ตนได้รับความเสียหาย มีสิทธิได้รับการไต่สวนแก้ไขความเดือดร้อนในชั้นแรกอย่างเป็นธรรม รวมถึงมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ในกรณีดังกล่าวก่อนที่เรื่องจะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต่อไป

๗.๓ การชดใช้ความเสียหาย โดยต้องมีการแก้ไขเยียวยาหรือชดใช้ความเสียหายทั้งหมดแก่ผู้ให้ข้อมูลโดยไม่จำกัด ซึ่งอาจรวมถึงการกำหนดวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา หรือคำสั่งห้ามกระทำการหรือให้กระทำการใดเพื่อระงับความเสียหาย การให้ชดใช้ค่าเสียหายสำหรับความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น ตลอดจนค่าเสียหายสำหรับความสูญเสียและสถานะซึ่งได้รับมาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต รวมทั้งกำหนดค่าทนายความตามสมควร และต้องพิจารณากำหนดเงินอีกจำนวนหนึ่งเพื่อเป็นค่าเสียหายในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลซึ่งถูกกล่าวหาในความผิดจากการที่ตนให้ข้อมูลต้องล้มละลายด้วย เป็นต้น

๘. การส่งเสริมและสนับสนุน โดยอาศัยการดำเนินการดังนี้

๘.๑ การกำหนดบทบัญญัติของกฎหมายที่มีความแน่นอนชัดเจนเป็นระบบและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะขึ้นเพียงฉบับเดียวจึงเหมาะสมที่สุดสำหรับการกำกับดูแลการให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยรวมทั้งหมด

๘.๒ การส่งเสริมและสนับสนุนการให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยกำหนดให้มีหน่วยงานหรือแต่งตั้งหน่วยงานราชการซึ่งกำกับดูแลส่งเสริม ให้คำแนะนำแก่สาธารณชนทั่วไปในการให้ข้อมูล มาตรการให้ความคุ้มครองต่าง ๆ การป้องปรามการกระทำผิดต่อการให้ข้อมูล รวมถึงเผยแพร่ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการให้ข้อมูล เพื่อให้การให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะกลายเป็นที่ยอมรับในสังคมอย่างกว้างขวางเสมือนเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของประเทศไทย

ส่วนที่

๓

การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๗.๑ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ

ภารกิจที่สำคัญของผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ การรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งที่ผ่านมานั้น ลักษณะเรื่องร้องเรียนของประชาชนที่ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินมีความหลากหลายและเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐทุกประเภท ซึ่งอาจเกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามคำร้องเรียนจริง แต่มีหลายกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปฏิบัติถูกต้องตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายแล้ว แต่ประชาชนมีความไม่เข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ หรือการใช้อำนาจตามกฎหมายนั้นกระทบต่อสิทธิของประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนในลักษณะดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการทำงานเพื่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐทุกประเภท ควบคู่ไปกับการสร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงเผยแพร่ประชาสัมพันธ์บทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการยื่นเรื่องร้องเรียนหากไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท โดยตลอดปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ดังนี้

๑. โครงการส่งเสริมสิทธิการร้องเรียนตามกฎหมายแก่ประชาชนและการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนเคลื่อนที่ (Intake Clinic)

ภารกิจที่สำคัญของผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ การรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม รวมทั้งการให้คำปรึกษาด้านข้อกฎหมายรวมถึงสิทธิของประชาชนที่พึงมีต่อการบริการของรัฐ ในปัจจุบันปัญหาที่ประชาชนยังไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐปรากฏให้เห็นอยู่มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัดที่ห่างไกลยากต่อการรับทราบข้อมูลข่าวสาร ถึงแม้ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้พัฒนาช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนให้ประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว เช่น การยื่นเรื่องร้องเรียนผ่านทางโทรศัพท์สายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน โทร ๑๖๗๖ หรือการยื่นเรื่องร้องเรียนทาง

อินเทอร์เน็ตก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนที่อยู่ห่างไกลได้ทั่วถึง นอกจากนี้ การร้องเรียนหลายกรณีเกิดขึ้นเนื่องจากความไม่เข้าใจในขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ประชาชนยังไม่ทราบถึงสิทธิในการร้องเรียนหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ดำเนินโครงการส่งเสริมสิทธิการร้องเรียนตามกฎหมายแก่ประชาชนและการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนเคลื่อนที่ (Intake Clinic) ขึ้น เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนในด้านสิทธิที่จะร้องเรียนตามกฎหมาย อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน และเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการให้บริการยื่นคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการร้องเรียนตามกฎหมายแก่ประชาชนและการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนเคลื่อนที่ (Intake Clinic) จำนวน ๔ ครั้ง ครอบคลุมพื้นที่ จังหวัดเชียงราย (อำเภอแม่สาย อำเภอเทิง) จังหวัดตรัง (อำเภอเมืองตรัง อำเภอกันตัง อำเภอห้วยยอด อำเภอปะเหลียน) จังหวัดมุกดาหาร (อำเภอดอนตาล อำเภอสนิมคำสร้อย อำเภอคำชะอี อำเภอเมืองมุกดาหาร) และจังหวัดอุตรดิตถ์ (อำเภอท่าปลา อำเภอพิชัย อำเภอน้ำปาด และอำเภอเมืองอุตรดิตถ์) มีประชาชนให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น จำนวน ๕,๙๑๙ คน

ประมวลภาพกิจกรรมในโครงการส่งเสริมการร้องเรียนตามกฎหมายแก่ประชาชน และการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนเคลื่อนที่ (Intake Clinic) ในพื้นที่ต่าง ๆ

๒. โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในเรือนจำและผู้ต้องขังเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ต้องขังที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถานในหลากหลายประเด็น ซึ่งเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานต่าง ๆ ถือเป็นบุคคลที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในเรือนจำและผู้ต้องขังเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงเป็นการดำเนินงานเชิงรุกเพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินไปสู่กลุ่มเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานต่าง ๆ ให้สามารถใช้สิทธิในการร้องเรียนได้โดยถูกต้อง เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ร้องเรียนกับผู้ถูกร้องเรียน ผู้ต้องขังและผู้คุม โดยเริ่มโครงการตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ เป็นต้นมา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้มีโอกาสรับทราบข้อมูล สอบถามปัญหาด้านกฎหมายและอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน เช่น วิธีการจัดส่งและการพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียน ประเด็นของเรื่องร้องเรียน ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งการติดตามผลการดำเนินงานหรือการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน อีกทั้ง ยังเป็นการสร้างความสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และผู้ต้องขัง และเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะประสบการณ์การปฏิบัติงานในเชิงลึกให้แก่เจ้าหน้าที่สอบสวนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อสร้างมาตรฐานในการดำเนินเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ปัจจุบันได้ดำเนินโครงการฯ มาแล้วจำนวน ๓๒ แห่ง จากเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ ทั้งหมด ๑๘๘ แห่ง โดยได้ดำเนินโครงการไปแล้ว จำนวน ๘ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ เรือนจำจังหวัดเพชรบุรี ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๗
ครั้งที่ ๒ เรือนจำพิเศษธนบุรี ระหว่างวันที่ ๕ - ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๓ ทัณฑสถานวัยหนุ่มพระนครศรีอยุธยา ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๘

ครั้งที่ ๔	เรือนจำจังหวัดเลย	ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๕	เรือนจำจังหวัดอุตรดิตถ์	ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๖	เรือนจำจังหวัดตราด	ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๗	เรือนจังหวัดเชียงราย	ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๘	เรือนจังหวัดร้อยเอ็ด	ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ประมวลภาพกิจกรรมในโครงการส่งเสริมการร้องเรียนตามกฎหมายแก่ประชาชน และการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนเคลื่อนที่ (Intake Clinic) ในพื้นที่ต่าง ๆ

๓. โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน และสร้างเครือข่ายนิสิต นักศึกษาในการรับเรื่องร้องเรียน (Youth Ombudsman)

โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นจากข้อสังเกตในการยื่นเรื่องร้องเรียนของผู้ร้องเรียนที่ได้รับความเดือดร้อนในภูมิภาคส่วนใหญ่มักจะให้บุตรหลานที่เป็นนักเรียน นักศึกษาเป็นผู้เขียนรายละเอียดเรื่องร้องเรียนให้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นว่า นิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคน่าจะเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่ควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน นอกจากนี้ กลุ่มนิสิตนักศึกษายังเป็นอนาคตของประเทศที่ควรได้รับการส่งเสริมทั้งในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและการปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมอย่าง

มีความสุขภายใต้กฎหมาย โดยโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินแก่นิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัย และสร้างเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินภายในมหาวิทยาลัยที่สามารถให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาเรื่องร้องเรียน การเขียนเรื่องร้องเรียนและประสานงานกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการโครงการ จำนวน ๒ จังหวัด ดังนี้

(๑) จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๒๖ มกราคม - ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

(๒) จังหวัดมหาสารคาม ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ภาพบรรยากาศการดำเนินโครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน และสร้างเครือข่ายนิสิตนักศึกษาในการรับเรื่องร้องเรียน (Youth Ombudsman)

๔. ผู้ตรวจการแผ่นดินกับศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด

ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการบริหารศูนย์ดำรงธรรมมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน โดยมีหัวหน้าส่วนราชการหรือหน่วยงานขึ้นตรงเป็นกรรมการในด้านต่าง ๆ ในกรณีที่หน่วยงาน ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในการกำกับดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัดถูกร้องเรียน ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องประสานขอความร่วมมือกับผู้ว่าราชการจังหวัดในการชี้แจงข้อเท็จจริงหรือขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าหากมีการอบรมหรือสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ระหว่างกันจะทำให้การแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการเชื่อมโยงบทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินกับศูนย์คุณธรรมจังหวัดในการเยียวยาทุกข์ร้อนให้ประชาชน เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ดำเนินโครงการประสานความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินกับศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดชัยนาทเป็นจังหวัดนำร่อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานระหว่าง ๒ หน่วยงาน พร้อมทั้งแต่งตั้งผู้ประสานงานของแต่ละฝ่ายเพื่อรองรับการแจ้งข้อมูลข่าวสารและแก้ไขปัญหาให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ภาพบรรยากาศการดำเนินโครงการประสานความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน ระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘

๕. โครงการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชนในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น

โครงการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชนในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นเป็นการสร้างเครือข่ายและเผยแพร่บทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมถึงเพื่อขยายช่องทางการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านทางรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ (Mobile Unit) ซึ่งจะเดินทางลงพื้นที่ร่วมตลอดโครงการ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชนในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นแล้ว จำนวน ๓ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๔ - ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินพร้อมด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะผู้บริหารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำเนินโครงการ “ผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชนในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น” ณ โรงแรมทองธานินทร์ จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเกียรติจากนายนิรันดร์ กัลยาณมิตร ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ กล่าวต้อนรับผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้เข้าร่วมสัมมนาและภายในงานสัมมนายังได้เปิดโอกาสให้ผู้แทนจากส่วนราชการ ผู้แทนจากองค์กรเอกชน ผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการ สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไปเข้าร่วมงานด้วย

ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๖ - ๑๗ มกราคม ๒๕๕๘ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินพร้อมด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะผู้บริหารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำเนินโครงการ “ผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชนในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น” ณ เกาะช้าง จังหวัดตราด โดยมี ดร.ประธาน สุรกิจบวร รองผู้ว่าราชการจังหวัดตราด นายศีลวัตร สิงห์มณี ผู้อำนวยการโครงการชลประทานตราด และนายพีระพงษ์ พิพัฒน์เลิศสกุล นายกเทศมนตรีตำบลน้ำเชี่ยว นำคณะสื่อมวลชนร่วมลงพื้นที่รับฟังและแก้ไขปัญหากรณีประชาชนได้รับผลกระทบจากการเวนคืนที่ดินจากโครงการปรับปรุงอ่างเก็บน้ำเขาระกำ ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนผู้ได้รับผลกระทบเข้าร่วมฟังสรุปสถานการณ์ แสดงความคิดเห็น และหารือแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้ สื่อมวลชนจะได้สรุปสถานการณ์นำเสนอข่าวสารและเผยแพร่การดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สาธารณะต่อไป

นอกจากนี้ ยังได้รับเกียติจาก ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.วิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ได้ให้เกียรติบรรยายพิเศษเรื่อง “องค์กรตรวจสอบ : ความหวังหลังการปฏิรูป” รวมทั้งการเปิดเวทีเสวนาสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรด้านการตรวจสอบในหัวข้อ “ผู้ตรวจการแผ่นดิน : บทบาทก้าวสู่ความท้าทายในอนาคต” นอกจากนี้ โครงการ “เสวนาเชิงวิชาการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบสื่อมวลชน” ยังมีกิจกรรมคืนความสุขแก่ธรรมชาติ โดยคณะผู้ตรวจการแผ่นดินและสื่อมวลชนได้ร่วมกันปล่อยลูกปลากะพงขาวกว่าหมื่นตัวกลับคืนสู่ท้องทะเลไทยอีกด้วย

ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๕ - ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๘ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมด้วยพลเอก วิทวัส รชตะนันท์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน นายรักษเกชา แฉ่ฉาย เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะผู้บริหารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ดำเนินโครงการ “ผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชนในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น” ณ โรงแรมไดมอนด์ พลาซ่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในหัวข้อ “การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการบริหารราชการแผ่นดิน” และ “บนเส้นทางการปฏิรูป : บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินควรเป็นอย่างไร?” ซึ่งเปิดโอกาสให้ทั้งผู้แทนจากส่วนราชการ ผู้แทนจากองค์กรเอกชน ผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการ สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไปเข้าร่วมงาน พร้อมทั้งชมนิทรรศการขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และใช้บริการยื่นเรื่องร้องเรียนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ทั้งนี้ ในวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๘ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดให้มีการปาฐกถาเรื่อง “คุณธรรม จริยธรรม นำชีวิตในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” แก่เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และการเสวนาเรื่อง “กระบวนการตรวจสอบจริยธรรมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ทั้งนี้ ได้เปิดโอกาสให้มีการซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ในการทำงานของผู้เข้าร่วมสัมมนาด้วย

ประมวลภาพบรรยากาศการดำเนินโครงการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชนในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น

๖. โครงการความร่วมมือระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในโครงการศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน

ผู้ตรวจการแผ่นดินและกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการดำเนินโครงการศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ณ สำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน ภายใต้กรอบบทบาทและภารกิจของทั้งสองหน่วยงาน ในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับท้องถิ่น ซึ่งประชาชนสามารถใช้ศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าว เป็นแหล่งค้นหาข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ และเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านสื่อการเรียนรู้การสอนอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบมัลติมีเดีย (e - Learning) และเพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุนชน เป็นช่องทางหนึ่งที่ประชาชนสามารถเข้าถึงการส่งเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการจัดสัมมนาอบรมให้ความรู้กับผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน จำนวน ๔ จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ สุราษฎร์ธานี เชียงราย และปัตตานี

ภาพบรรยากาศการดำเนินโครงการประสานความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน ระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดชัยนาท

๗. กิจกรรมพระราชทานความช่วยเหลือร่วมกับสำนักราชเลขาธิการ

กิจกรรมการเข้าร่วมโครงการพระราชทานความช่วยเหลือและบูรณาการแก้ไขเรื่องร้องเรียน โดยการเข้าร่วมกับสำนักราชเลขาธิการ โดยดำเนินงาน ๓ กิจกรรมหลัก คือ

(๑) การให้บริการคำปรึกษาด้านกฎหมายและบริการรับเรื่องร้องเรียนให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน การติดตามเรื่องร้องเรียนที่อยู่ระหว่างดำเนินการรวมตลอดถึงการติดตามผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในพื้นที่ดังกล่าว

(๒) คัดเลือกโรงเรียน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่อยู่ในเขตโครงการฯ และพื้นที่ใกล้เคียงที่มีการจัดทำกิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หรือกิจกรรมของโรงเรียนที่ทำตามโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมมอบใบประกาศนียบัตรแก่โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นที่มีผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และ

(๓) รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ (Mobile Unit) ที่เข้าร่วมโครงการเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน และรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน

ภาพบรรยากาศการดำเนินโครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๘. กิจกรรมภายใต้ความร่วมมือระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินกับองค์การกระจายเสียงและเผยแพร่สาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท. หรือสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส)

เป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสังคมไทยระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินกับองค์การกระจายเสียงและเผยแพร่สาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท. หรือสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส) เพื่อเป็นช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณะเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในเรื่องที่ได้รับการร้องเรียนและกระบวนการดำเนินการช่วยเหลือของผู้ตรวจการแผ่นดินในการเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชน โดยจัดทำรายการร่วมกับสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในรูปแบบการลงพื้นที่จัดเวทีสัญจร เพื่อให้บริการรับเรื่องร้องเรียน รวมทั้งให้ความรู้และให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายแก่ประชาชนร่วมกับสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสและหน่วยงานจังหวัด ตลอดจนตรวจสอบปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นจริง โดยเชิญประชาชนที่มีความเดือดร้อนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันและเมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว จะนำเสนอผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยจัดทำสารคดีเชิงข่าวเผยแพร่สู่สาธารณชนเพื่อเป็นกรณีศึกษาข้อร้องเรียน และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่มีลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้ศึกษาข้อร้องเรียนและข้อกฎหมายต่าง ๆ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวผ่านการนำเสนอในลักษณะสารคดีเชิงข่าวเพื่อช่วยให้ง่ายต่อการเข้าใจมากยิ่งขึ้น และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการดังนี้

(๑) ดำเนินการจัดทำสารคดีเชิงข่าว เรื่อง Waste Garbage ผลกระทบจากการปล่อยน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรม ณ จังหวัดราชบุรี

(๒) ดำเนินการลงพื้นที่จัดทำข่าวการรับเรื่องร้องเรียน ณ จังหวัดตราด

(๓) ลงพื้นที่จัดทำข่าวกรณีสำนักงานตำรวจแห่งชาติใช้พื้นที่บริเวณหนองสาหร่าย เพื่อสร้างศูนย์ฝึกในพื้นที่ชุมชน ณ จังหวัดนครราชสีมา

(๔) สำรวจพื้นที่เพื่อจัดทำสารคดีเชิงข่าวกรณีผลกระทบจากการดำเนินการสำรวจแหล่งปิโตรเลียมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพบรรยากาศประธานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อจัดทำสารคดีเชิงข่าว

๙. กิจกรรมความร่วมมือระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ เรื่อง ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน (รายการตู้ ปณ. ข่าว ๓)

รายการตู้ ปณ. ข่าว ๓ เป็นรายการโทรทัศน์ประเภทเล่าข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน โดยการรับเรื่องราวร้องทุกข์กรณีต่าง ๆ และเป็นกระบอกเสียงของประชาชนในการสะท้อนปัญหาสังคมให้สังคมไทยได้รับรู้ เน้นการทำงานแบบจิตอาสาเพื่อประชาชน ถือเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่ได้ช่วยเหลือสังคมด้วยการรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ และจัดส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อติดตามประเด็นความเดือดร้อนของประชาชนอย่างเป็นธรรม จากนั้นนำเสนอเนื้อหาความทุกข์ร้อนผ่านสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ SD (ช่อง ๒๘) นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ประสานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการแก้ไขทุกข์ร้อนให้กับประชาชน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทำความร่วมมือกับรายการ ตู้ ปณ. ข่าว ๓ ที่จะร่วมกันกำหนดรูปแบบและเนื้อหาของรายการ เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชน และร่วมกันแก้ไขปัญหาทุกข์ร้อนของประชาชนอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการและได้รับประโยชน์สูงสุดจากการร่วมมือของหน่วยงาน โดยเริ่มออกอากาศ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๘ เพื่อประชาสัมพันธ์ความร่วมมือระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดิน และ“รายการตู้ปณ.ข่าว ๓” ในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาแก่ประชาชนตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ขณะนี้มีการออกอากาศ ผ่านสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ SD (ช่อง ๒๘) เรียบร้อยแล้ว

ภาพบรรยากาศประธานผู้ตรวจการแผ่นดินให้สัมภาษณ์ในรายการตู้ ปณ. ข่าว ๓

๗.๒ บทบาทผู้ตรวจการแผ่นดินไทยในเวทีระดับนานาชาติ

๑. ความร่วมมือทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและหน่วยงาน Anti - Corruption and Civil Rights Commission (ACRC) แห่งสาธารณรัฐเกาหลี

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและประธานหน่วยงาน Anti - Corruption and Civil Rights Commission (ACRC) แห่งสาธารณรัฐเกาหลีได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและ Anti - Corruption and Civil Rights Commission (ACRC) แห่งสาธารณรัฐเกาหลี ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสถาปนาและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสองหน่วยงานในการพัฒนาระบบการแก้ไขเรื่องร้องเรียน แก้ไขความเดือดร้อนและความไม่สะดวกที่ประชาชนทั้งสองประเทศประสบในการดำรงชีวิต การจ้างงาน การศึกษา ประเด็นเกี่ยวกับการออกหนังสือตรวจลงตรา (วีซ่า) ของทั้งสองประเทศ มีผลบังคับใช้เป็นเวลา ๓ ปี และอาจต่อระยะเวลาการบังคับใช้บันทึกความเข้าใจนี้ได้อีก ๓ ปี โดยได้รับความยินยอมร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษร

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นปีที่บันทึกความเข้าใจร่วมกันฉบับดังกล่าวครบกำหนดบังคับใช้ครบ ๓ ปี ในโอกาสนี้ ผู้แทนจากหน่วยงาน ACRC แห่งสาธารณรัฐเกาหลีจึงเดินทางมาเยือนประเทศไทยระหว่างวันที่ ๑๗ - ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๗ เพื่อแลกเปลี่ยนการเดินทางเยือนระหว่างหน่วยงานคู่ภาคีเพื่อหารือ ข้อราชการ และร่วมกันแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนให้กับประชาชนของทั้งสองประเทศ ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยและผู้แทนจากหน่วยงาน ACRC จึงมีมติร่วมกันจัดพิธีลงนามเพื่อขยายระยะเวลาบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและ Anti - Corruption and Civil Rights Commission (ACRC) แห่งสาธารณรัฐเกาหลี ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อดำเนินกิจกรรมตามบันทึกความเข้าใจฯ ร่วมกันต่อไป

ภาพการลงนามลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย และ Anti - Corruption and Civil Rights Commission (ACRC) แห่งสาธารณรัฐเกาหลี ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

๒. ความร่วมมือทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย และผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย และผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Memorandum of Understanding on Cooperation Between The Ombudsman of the Kingdom of Thailand and The Ombudsman of Republic of Indonesia) มีวัตถุประสงค์เพื่อสถาปนาและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างคู่ภาคีในการพัฒนาระบบการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อที่คู่ภาคีอาจเรียนรู้จุดเด่นของระบบของแต่ละภาคี แสวงหาจุดที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อส่งเสริมสิทธิของประชาชนในประเทศคู่ภาคี แก้ไขความเดือดร้อนและความไม่สะดวกที่ประชาชนของประเทศคู่ภาคีประสบในการดำรงชีวิตในประเทศคู่ภาคี

ทั้งนี้ ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ โดยศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยกับ นายดานัง กิรินดราวาร์ดานา (Mr. Danang Girindrawardana) ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือการพัฒนาระบบการรับเรื่องร้องเรียน แก้ไขปัญหาความเดือดร้อน อันเกิดจากความไม่เป็นธรรมที่ประชาชนทั้งสองประเทศได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซีย พร้อมเพิ่มกลยุทธ์เร่งวางแผนสร้างแนวทางที่เป็นประโยชน์ร่วมกันอย่างเหมาะสม เพื่อรักษาสิทธิของพลเมืองที่ไปพำนักอาศัยอยู่ทั้งสองประเทศ

การลงนามครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามเชิงรุกที่จะปกป้องผลประโยชน์ของคนไทยในต่างแดน หากคนไทยได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ จะได้ดำเนินการประสานไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของสาธารณรัฐอินโดนีเซียเพื่อช่วยตรวจสอบและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นช่องทางที่จะลดปัญหาความขัดแย้งและเสริมสร้างการรับรู้ถึงสิทธิที่พึงมีด้วย

ภาพการลงนามลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วย
ความร่วมมือทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย
และผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย
ณ โรงแรมดุสิตธานี พัทยา จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๘

๓. การสัมมนาวิชาการนานาชาติเนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๕ ปี การก่อตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการนานาชาติ

เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๕ ปี การก่อตั้งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ดำเนินการจัดสัมมนาเชิงวิชาการนานาชาติ ในหัวข้อ “ผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อความเป็นธรรมของแผ่นดิน” เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๘ ณ โรงแรม พลาซ่า แอทธินี กรุงเทพ เอ รอยัล เมอริเดียน โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนา ประมาณ ๕๐๐ คน ประกอบด้วย (๑) กรรมการบริหารของ International Ombudsman Institute และ Asian Ombudsman Association (๒) ผู้ตรวจการแผ่นดินประเทศต่าง ๆ (๓) สถานทูต/องค์การระหว่างประเทศ/NGOs ที่เกี่ยวข้อง Human Rights, Governance (๔) หน่วยงานราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ (๕) นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา (๖) เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และ (๗) สื่อมวลชน

การสัมมนาวิชาการนานาชาติดังกล่าวได้รับเกียรติอย่างสูงจาก ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ให้เกียรติเป็นประธานในพิธีเปิดและปาฐกถาพิเศษในการสัมมนาเชิงวิชาการนานาชาติดังกล่าว นอกจากนี้ ยังได้รับเกียรติจาก Mr. John R. Walters ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐนามิเบียและประธานสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ และ Ms. Connie Lau ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเขตบริหารพิเศษฮ่องกง สาธารณรัฐประชาชนจีนและเลขาธิการสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย บรรยายพิเศษในหัวข้อหลัก เรื่อง “ผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อความเป็นธรรมของแผ่นดิน” ในประเด็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่อำนวยความเป็นธรรมให้ประชาชน

ภาพบรรยากาศการเปิดงานสัมมนาวิชาการนานาชาติเนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๕ ปี การก่อตั้งผู้ตรวจการแผ่นดิน ณ โรงแรมพลาซ่า แอทธินี กรุงเทพ เอ รอยัล เมอริเดียน เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๘

และในการจัดงานครั้งนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไทยได้จัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการนานาชาติ ครั้งที่ ๒ (ครั้งแรก จัดขึ้นในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗) ระหว่างวันที่ ๓๑ มีนาคม - ๓ เมษายน ๒๕๕๘ ณ โรงแรมดุสิตธานี พัทยา จังหวัดชลบุรี ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประมาณ ๕๐ คน ประกอบด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินจากประเทศต่าง ๆ เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประเทศต่าง ๆ เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของไทย และเจ้าหน้าที่จากองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และได้รับเกียรติจาก Mr. John R. Walters ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐนามิเบีย และ Mr. Connie Lau ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเขตบริหารพิเศษฮ่องกง ร่วมเป็นวิทยากรบรรยายและจัดอบรมหลักสูตร “การจัดการเรื่องร้องเรียนและการให้บริการ” ทั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือระหว่างสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศและสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย

ประมวลภาพบรรยากาศงานสัมมนาเชิงปฏิบัติการนานาชาติ ครั้งที่ ๒
ณ โรงแรมดุสิตธานี พัทยา จังหวัดชลบุรี ระหว่างวันที่ ๓๑ มีนาคม – ๓ เมษายน ๒๕๕๘

๔. การเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Board of Directors Meeting) ณ กรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย ระหว่างวันที่ ๒๗ - ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๗

ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร (ตำแหน่งในขณะนั้น)) และรองเลขาธิการฯ (นายรักษเกชา แฉ่ฉาย (ตำแหน่งในขณะนั้น)) พร้อมด้วยคณะเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เข้าร่วมการประชุมกลุ่มภูมิภาคเอเชีย ของคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ร่วมกับกรรมการบริหารระดับภูมิภาคเอเชีย ได้แก่ Mr. Lee Sangbo Lee ตำแหน่ง ประธาน หน่วยงาน Anti-Corruption and Civil Rights Commission แห่งสาธารณรัฐเกาหลี และ Mr. Salman Faruqui ตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดิน (Wafaqi Mohtasib) แห่งสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน

คณะกรรมการบริหารระดับภูมิภาคเอเชียได้หารือร่วมกันและเห็นชอบให้มีการปรับเปลี่ยนระเบียบข้อบังคับระดับภูมิภาคให้มีความสอดคล้องกันกับระเบียบข้อบังคับของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ และมุ่งขับเคลื่อนให้ภูมิภาคเอเชียมีบทบาทเชิงรุกในเวทีของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น โดยสนับสนุนให้มีการประชุมระหว่างคณะกรรมการบริหารระดับภูมิภาคเอเชียอย่างน้อยปีละสองครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน

ต่อมา ในการประชุมคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร (ตำแหน่งในขณะนั้น)) ได้รายงานความคืบหน้าต่อที่ประชุม เกี่ยวกับการเตรียมการเพื่อเป็นเจ้าภาพจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการนานาชาติ ครั้งที่ ๒ ในเดือนเมษายน ๒๕๕๗ และการเตรียมการเพื่อเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับโลก ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑ ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙

ภาพบรรยากาศการเข้าร่วมประชุม IOI Board of Directors Meeting
ณ กรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย ระหว่างวันที่ ๒๗ – ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๗

๕. การเดินทางไปเข้าร่วมประชุม ณ กรุงราบัต ราชอาณาจักรโมร็อกโก ในระหว่างวันที่ ๖ - ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน (ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร) ผู้ตรวจการแผ่นดิน (พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์) พร้อมด้วยเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เดินทางไปเข้าร่วมการประชุม Meeting for the Implementation of the Marrakech Declaration ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงราบัต ราชอาณาจักรโมร็อกโก ตามคำเชิญของ Mr. Abdelaziz Benzakour ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรโมร็อกโก และประธานกิตติมศักดิ์สมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเมดิเตอร์เรเนียน (The Honorary President of the Association of the Mediterranean Ombudsman: AOM)

การประชุมครั้งนี้จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดและแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะจากผู้แทนสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินจากภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ สมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ไกล่เกลี่ยของกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งยุโรป ในประเด็นว่าด้วยการสร้างกลไก

ความร่วมมือระหว่างสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินจากกลุ่มภูมิภาคต่าง ๆ อันเป็นผลจากปฏิญญามาร์ราเกชว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในระดับองค์กร (Marrakech Declaration on Institutional Mediation) ที่ได้จัดทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยในฐานะประธานสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ได้ร่วมแสดงวิสัยทัศน์และบรรยายสรุป เกี่ยวกับภาพรวมการดำเนินกิจกรรมของสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานสมาชิก ซึ่งปัจจุบันสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ประกอบด้วยสมาชิก ๓๔ องค์กร จาก ๑๗ ประเทศ โดยผลที่ได้จากการหารือในครั้งนี้จะได้นำไปสู่การจัดตั้งกลไกเพื่อรับผิดชอบในการประสานความร่วมมือระหว่างสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินภูมิภาคต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้กรอบบทบัญญัติแห่งกฎหมายของแต่ละประเทศต่อไป

ภาพบรรยากาศการเข้าร่วมประชุม Meeting for the Implementation of the Marrakech Declaration ณ กรุงราบัต ราชอาณาจักรโมร็อกโก ระหว่างวันที่ ๖ – ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๘

๖. การเดินทางไปเยือนหน่วยงาน Anti - Corruption & Civil Rights Commission: ACRC แห่งสาธารณรัฐเกาหลี เพื่อดำเนินกิจกรรมตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคี (Memorandum of Understanding: MOU) ระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยกับหน่วยงาน ACRC ในระหว่างวันที่ ๔ - ๙ กันยายน ๒๕๕๘

ตามที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้แทนจากหน่วยงาน Anti - Corruption and Civil Rights Commission (ACRC) แห่งสาธารณรัฐเกาหลี ได้ร่วมกันลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคี (Memorandum of Understanding: MOU) ระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยกับหน่วยงาน ACRC โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนให้ประชาชนของทั้งสองฝ่าย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยได้เดินทางไปเยือนหน่วยงาน ACRC ณ สาธารณรัฐเกาหลี เพื่อพบปะกับชาวไทยที่พำนักอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลี ณ Ansan Migrant Community Service Center เมือง Ansan สาธารณรัฐเกาหลี เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๘ เพื่อรับฟังปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีวิตของชาวไทยในเกาหลีซึ่งประกอบด้วยประเด็น ดังนี้

(๑) ประเด็นเกี่ยวกับขอทราบรายละเอียดการให้ความช่วยเหลือเรื่องเงินบำเหน็จบำนาญของแรงงานไทยในเกาหลี

(๒) ประเด็นการบีบบังคับให้ชาวไทยที่ไปเยี่ยมญาติให้ลงนามในเอกสารการจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง

(๓) ประเด็นเกี่ยวกับเงินช่วยเหลือสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งศพแรงงานที่ลักลอบเข้ามาทำงานในเกาหลีกลับประเทศไทย

(๔) ประเด็นการขอวีซ่าของพระภิกษุสงฆ์ เพื่อจำพรรษาและสร้างวัดไทยในเกาหลี

(๕) ประเด็นการขอขยายระยะเวลาจ้างงานจากที่จำกัดให้แรงงานทำงานได้จนกระทั่งอายุ ๔๐ ปี เป็น ๔๕ ปี

(๖) ประเด็นการขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับการขออนุญาตประกอบอาชีพของนักเรียน/นักศึกษาไทยในเกาหลี

จากการหารือร่วมกับหน่วยงาน ACRC และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ ทำให้ชาวไทยที่พำนักในสาธารณรัฐเกาหลีได้รับทราบข้อมูลและความช่วยเหลือหากมีปัญหาเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ นอกจากนี้ในวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๘ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินพร้อมด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่านและ Mr. Lee Sungbo ประธานหน่วยงาน ACRC ได้ร่วมกันหารือถึงนโยบายที่จะร่วมกันผลักดันให้เกิดกิจกรรมและโครงการเพื่อสนับสนุนการคุ้มครองสิทธิและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนของทั้งสองฝ่ายในอนาคต และได้เยี่ยมชมศูนย์รับเรื่องร้องเรียนทางโทรศัพท์ ๑๑๐ Call Center ของสาธารณรัฐเกาหลี และนำเจ้าหน้าที่จากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยเข้าฝึกอบรมการปฏิบัติงาน Call Center ในวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ ตามลำดับ

ภาพบรรยากาศการเดินทางไปเยือนหน่วยงาน
Anti-Corruption & Civil Rights Commission: ACRC แห่งสาธารณรัฐเกาหลี
ระหว่างวันที่ ๔ – ๙ กันยายน ๒๕๕๘

๗. เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Board of Directors Meeting) ณ กรุงวินด์ฮุก สาธารณรัฐนามิเบีย ในระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๕ กันยายน ๒๕๕๘

เมื่อวันที่ ๑๘ - ๒๕ กันยายน ๒๕๕๘ คณะผู้ตรวจการแผ่นดิน นำโดยประธานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เดินทางไปเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Board of Directors Meeting) ณ กรุงวินด์ฮุก สาธารณรัฐนามิเบีย ในฐานะกรรมการบริหารระดับภูมิภาคเอเชีย (Asian Directors) และเจ้าภาพจัดการประชุมระดับโลกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑ ในปี ๒๕๕๙ (11th IOI World Conference 2016)

ในวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๘ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่าน พร้อมด้วยเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเจ้าหน้าที่ ได้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มภูมิภาคเอเชีย ร่วมกับ Mr. Lee Sungbo ตำแหน่งประธานหน่วยงาน Anti-Corruption and Civil Rights Commission แห่งสาธารณรัฐเกาหลี เพื่อพิจารณาประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ

ภาพบรรยากาศเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Board of Directors Meeting) ณ กรุงวินด์ฮุก สาธารณรัฐนามิเบีย ระหว่างวันที่ ๑๘ – ๒๕ กันยายน ๒๕๕๘

จากนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยได้รายงานความคืบหน้าจากการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการประชุมระดับโลกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑ ณ ประเทศไทย และถือเป็นครั้งแรกที่มีการจัดประชุมดังกล่าวในภูมิภาคเอเชีย แม้ว่าคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ จะแสดงความห่วงใยถึงสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองและความปลอดภัยภายในประเทศไทยในปัจจุบันก็ตาม ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยได้ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองของไทยและให้ความเชื่อมั่นแก่คณะกรรมการบริหาร ถึงความปลอดภัย ศักยภาพ และความพร้อมของประเทศไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับโลกว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงการสนับสนุนในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ การป้องกันและต่อต้านการทุจริต และระบบการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียด้วย โดยภายหลังจากที่ที่ประชุมได้รับฟังการนำเสนอรายงานความคืบหน้าของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว คณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ก็ได้ให้ความเชื่อมั่นและยืนยันให้มีการจัดการประชุมระดับโลกว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินในประเทศไทยต่อไป

นอกจากนี้ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้ร่วมพิจารณาและหารือกับคณะกรรมการบริหารในประเด็นต่าง ๆ ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ เช่น การรับสมัครสมาชิกจากหน่วยงานผู้ตรวจการแผ่นดินต่าง ๆ ทั่วโลก การจัดให้มีการฝึกอบรมให้แก่บุคลากรจากหน่วยงานผู้ตรวจการแผ่นดินในภูมิภาคต่าง ๆ การสนับสนุนการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ระบบผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเข้มแข็ง และผลักดันให้หน่วยงานผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งเป็นสมาชิกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๗.๓ แนวทางการพัฒนางานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๑. งานด้านการประชาสัมพันธ์บทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

การเผยแพร่บทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ร่วมไปถึงการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์แนวทางการยื่นเรื่องของเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นวิธีการที่สำคัญในการลดปัญหาเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ รวมทั้ง การไม่ได้รับความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ อันเป็นผลจากความไม่เข้าใจในบทบาทและภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้วางแนวทางการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกโดยการปรับรูปแบบการประชาสัมพันธ์ ไม่เพียงแต่การเสนอเรื่องบทบาทและอำนาจหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ถึงช่องทางการร้องเรียนและการแสวงหาความเป็นธรรมเท่านั้น แต่จะเผยแพร่ให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้รับทราบผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ปรับกลยุทธ์การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ (Mobile Unit) ที่สามารถเข้าถึงประชาชนในส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก เพื่อให้เกิดการรับรู้ และเข้าใจถึงบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินได้อย่างทั่วถึงโดยได้เพิ่มจำนวนรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ขนาดเล็กอีกจำนวน ๒ คัน เพื่อให้บริการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนในเขตภูมิภาคต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสิทธิและเสรีภาพที่ประชาชนพึงทราบควบคู่ไปด้วย เพื่อจะทำให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิตามกฎหมายของตน สิทธิในการร้องเรียนตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ให้ความรู้ด้านจริยธรรมโดยการสร้างและขยายความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายและภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเป็นช่องทางในการสนับสนุนในการดำเนินภารกิจในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้ตรวจการแผ่นดินให้กับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ปรับแผนงานและโครงการในการบูรณาการโครงการร่วมกับหน่วยงานและภาคีเครือข่าย โดยจัดให้มีการบรรยาย สัมมนา ประชุม ในโครงการส่งเสริมความรู้ด้านจริยธรรมแก่

หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนเยาวชน นักเรียน นักศึกษา เครือข่ายและประชาชนทั่วไป เพื่อให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านจริยธรรมของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตลอดจนเห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ

๒. งานด้านการตรวจสอบจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผู้ตรวจการแผ่นดินมีแนวทางการพัฒนางานด้านการตรวจสอบจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนี้

(๑) ผลักดันกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนให้กับประชาชน สร้างมาตรฐานเกี่ยวกับประมวลจริยธรรมให้ชัดเจน มีมาตรฐานและเป็นธรรม สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมการกระตุ้นจิตสำนึกเกี่ยวกับการตรวจสอบจริยธรรมให้ประชาชนรู้สิทธิและตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนโดยผ่านสื่อโฆษณาและหนังสั้น

(๒) กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจน เป็นกลาง และรวดเร็ว สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และส่งเสริมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องหลากหลายรูปแบบ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสร้างจิตสำนึกให้เครือข่ายภาคประชาชน ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการ รวมถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกิจกรรม โครงการต่าง ๆ มากขึ้น

(๓) การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสเพื่อรับฟังความคิดเห็นยังมีน้อย หรือการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิในการตรวจสอบจริยธรรมยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ดังนั้น จึงมีการจัดกิจกรรมร่วมกับประชาชนในการเปิดเวทีสาธารณะ เสวนา หรือระดมความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน ให้เข้าถึงได้ประชาชนเพิ่มมากขึ้น

(๔) ประชาชนยังขาดการรับรู้ เข้าใจในสิทธิการร้องเรียนและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบจริยธรรม และการสร้างจิตสำนึกว่า จริยธรรมไม่ใช่เรื่องไกลตัว ดังนั้น สิ่งที่ชัดเจนและต้องดำเนินการอย่างรีบด่วน คือ การสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับสิทธิที่จะร้องเรียน การเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบจริยธรรม

(๕) พัฒนาความรู้ทักษะและสมรรถนะบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงานรวมถึงสร้างความมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กรทุกระดับ

๓. งานด้านการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ

งานด้านการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของผู้ตรวจการแผ่นดิน ถือเป็นภารกิจสนับสนุนที่สำคัญอันจะช่วยหนุนเสริมให้ภารกิจหลักของผู้ตรวจการแผ่นดินสำเร็จลุล่วงและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องมาจาก ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรที่มีขนาดเล็กและไม่มีสำนักงานสาขาตามภูมิภาคต่าง ๆ ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เพื่อช่วยสนับสนุนภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ริเริ่มสร้างเครือข่ายภาคนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ผ่านโครงการเยาวชนเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดิน (Youth Ombudsman) โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินและวิธีการเขียนคำร้องเรียนต่าง ๆ แก่นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อให้นิสิตนักศึกษาเหล่านั้นสามารถช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นของตนเองได้หากประชาชนต้องการจะร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ไม่สามารถเขียนคำร้องด้วยตนเองได้ เป็นต้น ซึ่งโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และในปีงบประมาณต่อไปผู้ตรวจการแผ่นดินจะขยายขอบเขตการดำเนินโครงการดังกล่าวให้ครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้ปรับปรุงและขยายความร่วมมือกับหน่วยงาน เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน กับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและราชการส่วนท้องถิ่น ที่มีปัญหาถูกร้องเรียนบ่อยครั้ง และได้มีการทำบันทึกความร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดิน ในด้านการให้ความร่วมมือ กรณี ต้องชี้แจงข้อเท็จจริงหรือดำเนินการแก้ไขปัญหา เรื่องร้องเรียนให้แก่ผู้ร้องเรียน ตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอแนะ จากการดำเนินการ ที่ผ่านมาผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีสถิติ การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินสูง เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวกับการให้บริการสาธารณูปโภค แก่ประชาชน กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น แต่บันทึกข้อตกลงต่าง ๆ มีการดำเนินการมาแล้วเป็นเวลากว่า ๑๐ ปี อาจมีความล้าสมัยและขาดการประสานงาน ในระดับนโยบายอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงาน ประกอบกับยังมีหน่วยงานที่มีการร้องเรียนอีกหลายหน่วยที่มีสถิติการร้องเรียนที่เพิ่มมากขึ้น เช่นกัน อาทิ ธนาคารของรัฐ การเคหะแห่งชาติ เป็นต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีนโยบาย ให้ปรับปรุงและขยายความร่วมมือกับหน่วยงานเหล่านั้น เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ในด้านการร่วมกันแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนให้แก่ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อน และสร้างความตระหนักในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนต่อไป และหากมี การประสานงานความร่วมมือแล้วย่อมทำให้การดำเนินภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในการแก้ปัญหาเรื่องร้องเรียนแก่ประชาชน โดยเฉพาะการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

โดยในปีงบประมาณต่อไปสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีแผนการปรับปรุง และขยายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน ๕ หน่วยงาน คือ สำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้า ส่วนภูมิภาค การประปานครหลวง และการประปาส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรเพื่อให้การแก้ไขปัญหาของประชาชน เป็นไปด้วยความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

๔. การพัฒนาความร่วมมือในระดับระหว่างประเทศและการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (Asian Ombudsman Association: AOA) และสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute: IOI) ด้วยมีความมุ่งหมายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ระหว่างองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินประเทศสมาชิกและพัฒนาความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ที่ผ่านมาในเวทีการประชุมระหว่างประเทศ ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยได้ผลักดันและแสดงบทบาทผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยให้นานาประเทศได้เล็งเห็นจนเป็นที่ประจักษ์และได้รับการยอมรับจากประเทศสมาชิก นำมาสู่ความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งสำคัญ คือ รองประธานคณะกรรมการบริหารสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย เมื่อปี ๒๕๕๔ ต่อมา ที่ประชุมใหญ่สามัญสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ครั้งที่ ๑๓ เมื่อวันที่ ๖ - ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงเตหะราน สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ได้มีมติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยดำรงตำแหน่ง “ประธานสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย” (President of the Asian Ombudsman Association) ตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ เป็นต้นมา และยังได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่ง “กรรมการบริหารในระดับภูมิภาคเอเชีย” (Asian Regional Director) ของคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (Board of Directors) ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ ด้วยเช่นกัน โดยอาจกล่าวถึงการดำเนินงานโดยสรุปได้ดังนี้

๔.๑ การเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับโลกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑ (11th IOI World Conference 2016)

ผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทยในฐานะองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ หรือพนักงานของรัฐ ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute: IOI) ตั้งแต่ ปี ๒๕๔๓ กิจกรรม

ผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑ เพื่อให้เป็นไปตามมติที่ประชุมของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ซึ่งได้มีการเตรียมการล่วงหน้าประมาณ ๒ - ๓ ปี ทั้งในด้านการประชุมคณะกรรมการบริหาร การจัดการด้านสารัตถะของการประชุม การประสานงาน การจัดการประชุมระดับนานาชาติตามหัวข้อหลักที่คณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศกำหนดไว้ และการต้อนรับคณะผู้ตรวจการแผ่นดินจากนานาประเทศให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๔.๒ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กรต่างประเทศ

นอกเหนือจากการแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่จะสนับสนุนงานของผู้ตรวจการแผ่นดินภายในประเทศแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้มีแนวคิดที่จะสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินและองค์กรการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในประเทศต่าง ๆ ร่วมถึงแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานด้านวิชาการให้มีหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน แก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนทั้งสองประเทศที่ประสบในการดำรงชีวิต การจ้างงาน การศึกษา หรือประเด็นเกี่ยวกับการออกหนังสือตรวจลงตรา (วีซ่า) อำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนชาวไทยที่พำนักอยู่นอกราชอาณาจักรไทยให้ได้รับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน และสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงมีในประเทศต่าง ๆ ซึ่งที่ผ่านมาผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการจัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศไทย และคณะกรรมาธิการต่อต้านการทุจริตและส่งเสริมสิทธิพลเมืองแห่งสาธารรัฐเกาหลี (Anti-Corruption and Civil Rights Commission: ACRC) เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และได้จัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่างและผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ ณ โรงแรมดุสิตธานี พัทยา จังหวัดชลบุรี

ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยยังคงแสวงหาความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนอันเกิดจากความไม่เป็นธรรมที่ประชาชนได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ และเพื่อพัฒนางานของผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีความเป็นมืออาชีพ มีมาตรฐานระดับสากลต่อไป

๔.๓ การบูรณาการการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อให้ความเป็นธรรมและคุ้มครองสิทธิของประชาชนในประชาคมอาเซียน

ประเทศไทยได้เข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) อย่างเต็มรูปแบบในปลายปี ๒๕๕๘ ภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อให้มีวิธีปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ ของประชาคมอาเซียน และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ ผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะที่เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นภายหลังจากที่เกิดการรวมกลุ่มกันในประเทศกลุ่มอาเซียนอย่างเป็นทางการ จึงมีแนวคิดในการริเริ่มว่าหน่วยงานตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในประเทศกลุ่มอาเซียนควรมีการเตรียมความพร้อมเพื่อแสวงหาความเป็นธรรมและคุ้มครองประชาชนในประชาคมอาเซียนที่จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี รวมถึงรับฟังและหาทางแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มจากการประชุมหารือเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการที่มีสำนักงานและผู้แทนในต่างประเทศ เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น เพื่อศึกษาข้อมูลรวมถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคนไทยที่ทำงานและอาศัยในต่างประเทศ และสร้างเครือข่ายร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินในประเทศนั้น ๆ โดยในขั้นแรกอาจกำหนดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่มสมาชิกผู้ตรวจการแผ่นดินและหน่วยตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในอาเซียนก่อน ซึ่งประกอบด้วย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไนดารุสซาลาม (บรูไน) สาธารณรัฐประชาธิปไตย

ประชาชนลาว ส่วนอีกสองประเทศ ประกอบด้วย ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งยังไม่มีองค์กรตรวจสอบในลักษณะเดียวกันกับผู้ตรวจการแผ่นดิน ก็จะพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกันต่อไปในอนาคต เพื่อให้เกิดความร่วมมือและมีผลการบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนเป็นการแสดงบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรตรวจสอบของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับในประชาคมอาเซียนต่อไป

ภาคผนวก

คำสั่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ที่ ๖๐/๒๕๕๘
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๘

.....

เพื่อให้การจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๘ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงให้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่พิจารณาจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๘ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

๑. เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	ประธานคณะทำงาน
๒. รองเลขาธิการ (นายสงัด ปัทวี)	รองประธานคณะทำงาน
๓. รองเลขาธิการ (นายธาวิน อินทร์จำนงค์)	รองประธานคณะทำงาน
๔. รองเลขาธิการ (นางสาวจงดี หมายดี)	รองประธานคณะทำงาน
๕. นายปรีดา เวทยาวงศ์	คณะทำงาน
๖. นางสาวชาลินี ถนัดงาน	คณะทำงาน
๗. นางสาวนภาภรณ์ เอมพิทักษ์	คณะทำงาน
๘. นายฐนภณ ธนวชิรนนท์	คณะทำงาน
๙. นางสาวนันทกานต์ งามภัทรางกูร	คณะทำงาน
๑๐. นางสาวใบตอง รัตนขจิตวงศ์	คณะทำงาน
๑๑. นางสาววรัญญา บัวกรด	คณะทำงาน
๑๒. นางสาวธนนันท์ สิงหเสม	คณะทำงาน
๑๓. นายทศพล ทองธิราช	คณะทำงาน
๑๔. นางสาวรอยพิมพ์ ถีระวงษ์	คณะทำงานและเลขานุการ
๑๕. นายพิริยะ ศิริโพธิ์พันธุ์กุล	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๖. นางสาวปิยะภรณ์ ทรัพย์คำจันทร์	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่

๑. กำหนดรูปแบบและหัวข้อต่าง ๆ ภายในหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี ๒๕๕๘

๒. รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นจากหน่วยงานต่าง ๆ พิจารณาคัดเลือกข้อมูลที่จะนำลงในหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี ๒๕๕๘ พร้อมทั้งพิจารณาความเหมาะสมของการใช้ถ้อยคำ ภาษา เพื่อให้เนื้อหามีความถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วนตามข้อกำหนดของกฎหมาย

๓. นำเสนอร่างหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๘ เพื่อให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่านให้ความเห็นชอบ ก่อนดำเนินการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

(นายรักษเกชา แฉ่ฉาย)
เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ออกแบบและจัดรูปเล่มโดย : สำนักสื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

เลขที่ ๑๒๐ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๑ ๙๑๐๐ โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๘๓๔๑ สายด่วน ๑๖๗๖ (โทรฟรีทั่วประเทศ) www.ombudsman.go.th